

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HÜSEYİN SADETTİN AREL'İN DURAK FORMUNDAKİ ESERLERİNİN MAKAMSAL ANALİZİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okyay TAŞKIN

TÜRK DİN MÜSİKİSİ TARİHİ ANABİLİM DALI

ANKARA 2020

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**HÜSEYİN SADETTİN AREL'İN DURAK FORMUNDAKİ
ESERLERİNİN MAKAMSAL ANALİZİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Okyay TAŞKIN

TÜRK DİN MÜSİKÎSİ ANABİLİM DALI

Danışman
Doç. Dr. Burcu AVCI AKBEL

ANKARA 2020

Okuy Taşkın tarafından hazırlanan “**Hüseyin Sadettin Arel’in Durak Formundaki Eserlerinin Makamsal Analizi**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalı’nda** Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvan Adı ve Soyadı	Kurumu	İmza
Doç. Dr. Burcu AVCI AKBEL	AYBÜ TMDK	
Doç. Dr. Cenk GÜRAY	Hacettepe Üni.	
Dr. Öğr. Üyesi Serbülend ARPA	AYBÜ TMDK	

Tez Savunma Tarihi: 06.01.2020

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Din Mûsikîsi Anabilim Dalı’nda Doktora/Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ünvan Ad Soyad

.....

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. (28-01-2020)

Okyay Taşkın

TEŐEKKÖR

Tez konumun içeriğinin belirlenmesi aşamasında fikir ve yönlendirmelerini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Burcu AVCI AKBEL hocama teşekkürlerimi sunarım. Araştırılan çalışmanın her aşamasında, bana inanan, her türlü manevi desteğı veren ve yol gösteren başta annem Sayın Nurdane KÜSER olmak üzere, Sayın Şentürk DEVECİ, Sayın Muzaffer ŞENDURAN, Sayın Doç. Dr. Cenk GÜRAY ve Sayın Dr. Öğr. Gör. Münevver ŞENDURAN hocalarıma da içten ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Hüseyin Sadettin Arel'in Durak Formundaki Eserlerinin Makamsal Analizi

İlk örneklerine XVII. yüzyılda rastlanılan, Klâsik Türk Din Mûsıkîsinin kadim formlarından birisi olan “Durak” formu; özellikle Tekke Mûsıkîsi içerisinde-Mevlevi Ayinlerinden sonra-yapısı, muhteviyatı ve icra üslubu açısından özgün bir formdur. XX. yüzyıla kadar serbest okuma üslûbu ve meşk sistemiyle icra edilen Durak formu, bu yüzyılda M. Suphi Ezgi (1869-1962) tarafından formun kendi adıyla anılan “Durak Evferi” usûlü ile ölçülerek yazılı hâle getirilmiştir. Hüseyin Sadettin Arel (1880-1955) Klâsik Türk Din Mûsıkîsinde az sayıda örnekleri olan Durak formunu, 111 durak besteleyerek repertuar açısından daha da zenginleştirmiştir. XX. yüzyılın önemli nazariyatçı, müzikolog ve bestekârlarından biri olan Arel'in bu sayıda durak bestelemesinin yanı sıra nitelik açısından da Durak formuna büyük katkıları olmuştur. Arel'in hem nazariyat hususundaki birikimlerini bu eserlerde sergilemesi, hem de bu eserleri usûllü şekilde notaya alarak kalıcılaştırması bu katkılar arasında sayılabilir. Bugün TRT nota arşivlerinde mevcut bulunan 188 durağın 111'i Hüseyin Sadettin Arel adına kayıtlıdır. Ezgi'nin söz konusu form için yaptığı bu usûl tayinine binaen, Arel'in bestelediği 111 durağın hem makamsal açıdan çeşitliliğinin, hem de notalı olmasının, formun geçmişi içindeki en mühim revizyon olduğu söylenebilir. Bu nedenle serbest okuma üslûbu ile icra edilen bu formun kendi adındaki “Durak Evferi” usûlüyle notalanmış olmasına müteakip Arel'in de bestelediği 111 durak ile form daha da çeşitli ve zengin hale getirilmiştir. Sonuç itibariyle Hüseyin Sadettin Arel'in Durak formundaki 111 eserinden, nüshaları günümüze ulaşmış olan 108 durak, makamsal analiz yöntemi ile incelenerek değerlendirilmiş ve bu değerlendirmelerde Arel'in eserlerinde kullandığı makam geçkileri ve nazari bakış açısı çözümlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Durak, Durak Evferi, Form, Hüseyin Sadettin Arel, Makam, Türk Din Mûsıkîsi, Türk Müziği

ABSTRACT

Maqam Analysis Of The Musical Pieces Of Hüseyn Sadettin Arel Composed In The Durak Form

The *Durak* form, one of the ancient forms of Classical Turkish Religious Music, first examples of which were widely seen in the century XVII, is a unique form in terms of structure, makam, content and style of execution especially for Sufi music and after Mevlevi rituals. The *Durak* form which was executed generally with the free-reading style and *meşk* system up to the century XX, was transformed into the written form following measurement with *Durak Evferi* style in this century by Suphi Ezgi under his own name. Hüseyn Sadettin Arel, one of the most important theorists, musicologists and composers of the 19th century contributed greatly to the *Durak* form in terms of quality and number with his 111 new durak compositions, examples of which were few in Classical Turkish Religious Music. Arel not only exhibited his theoretical knowledge in these works, but also turned them into permanent artistic works. Thanks to his contributions, today 111 out of 188 duraks available in TRT (Turkish Radio and Television Corporation) archives are registered in the name of Hüseyn Sadettin Arel. Considering the method determination performed by Suphi Ezgi for the form in question, it can be said that, the most important revision in the history of this form was made through aforementioned durak forms composed and musically noted by Arel. The form which was previously executed with the free-reading style, was musically noted then with the style of *Durak Evferi* which made the form more diverse and rich thanks to these durak works composed by Arel. In this study, 108 surviving copies out 111 durak works of Hüseyn Sadettin Arel were examined and evaluated within the makam analysis method and the makam transitions and narrative perspectives used by Arel in these works were tried to be analyzed.

Keywords: Durak, Durak Evferi, Form, Hüseyn Sadettin Arel, Maqam, Turkish Religious Music, Turkish Music.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	v
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vi
1. GİRİŞ.....	1
2. HÜSEYİN SADETTİN AREL'İN HAYATI.....	2
2.1. Besteleri ve Talebeleri.....	4
2.3. Klâsik Türk Mûsikîsi Hakkında Görüşleri	5
3. KLÂSİK TÜRK DİN MÛSİKÎSİ'NDE “DURAK” FORMU	6
3.1. Durak Formunun Tanımı.....	6
3.2. Durak Formunun Tarihi Süreci	6
3.3. Durak Evferi Usûlü	10
3.4. Arel'in Durak Besteciliği	11
4. YÖNTEM	13
4.1. Problem	13
4.2. Araştırmanın Amaçları ve Beklenen Yararlar.....	14
4.3. Varsayım	14
4.4. Sınırlılıklar.....	14
4.5. İlgili Literatür	14
5. BULGULAR	17
6. SONUÇ.....	299
KAYNAKÇA	301
EKLER	303

EK-1. Hüseyin Sadettin Arel'e Ait Duraklar ve Bu Duraklarda Yer Alan Makam Geçkileri	304
EK-2. Acemaşiran Durak (Güfte: Sahvî)	314

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

A.K. : Asma Karar, Asma Kalış

T.K. : Tam Karar

Y.K. : Yarım Karar

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Durak Evferi usûlünün vuruluşu	11
Şekil 5.1. Yerinde Acemaşiran makamı seyri	17
Şekil 5.2. Yerinde Bestenigâr Makamı geçkisi	18
Şekil 5.3. Dügâh'ta Rast 5'li, Hüseyinî Aşiran'da Hicâz 4'lü, Dügâh'ta Müsteâr 4'lü, Nim Hicâz'da Segâh seyirleri	18
Şekil 5.4. Kaba Hisâr'da Sûzidil Makamı geçkisi	19
Şekil 5.5. Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı geçkisi	20
Şekil 5.6. Yerinde Acemaşiran makamı seyri	20
Şekil 5.7. Yerinde Acemaşiran makamı seyri	21
Şekil 5.8. Yerinde Uşşak 4'lü ve Nevâ'da Kürdi 4'lü çeşnileri	21
Şekil 5.9. Rast'ta Bayati ve Neva makamı geçkileri	21
Şekil 5.10. Yerinde Acemaşiran makamı seyri	22
Şekil 5.11. Acemaşiran'da Kürdi makamı seyri	22
Şekil 5.12. Acemaşiran'da Kürdi makamı seyri	23
Şekil 5.13. Acemaşiran'da Zirgüle makamı seyri	24
Şekil 5.14. Nim Zirgüle'de Çargâh ve Nikriz makamı geçkileri	24
Şekil 5.15. Yerinde Evcâra ve Irak'ta Bûselik makamı geçkisi	25
Şekil 5.16. Kürdi'de Beste-İsfahan makamı geçkisi	26
Şekil 5.17. Acemaşiran'da Zirgüle makamı seyri	26
Şekil 5.18. Yerinde Acemkürdi makamı seyri	27
Şekil 5.19. Acemaşiran'da Nikriz makamı geçkisi	27
Şekil 5.20. Nim Zirgüle'de Acemaşiran makamı seyri	28
Şekil 5.21. Yerinde Acemkürdi makamı seyri	28
Şekil 5.22. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri	29
Şekil 5.23. Dügâh'ta Nikriz makamı geçkisi	29
Şekil 5.24. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri	30

Şekil 5.25. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri	30
Şekil 5.26. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi	31
Şekil 5.27. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri	31
Şekil 5.28. Yerinde Bayati makamı seyri	32
Şekil 5.29. Yerinde Bestenigâr makamı geçkisi.....	32
Şekil 5.30. Eviç'te Segâh çeşnisi, Dügâh'ta Rast 5'li, Dügâh'ta Bûselik 5'li ve Yerinde Nikriz 5'li seyri.....	33
Şekil 5.31. Yerinde Bayati makamı seyri	33
Şekil 5.32. Yerinde Bayati makamı seyri	34
Şekil 5.33. Yerinde Hüseyni makamı geçkisi.....	34
Şekil 5.34. Yerinde Aşkefzâ makamı geçkisi, Yerinde Rast makamı seyri	35
Şekil 5.35. Yerinde Bayati makamı seyri	35
Şekil 5.36. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri	36
Şekil 5.37. Yerinde Hümayûn makamı geçkisi	36
Şekil 5.38. Yerinde Kürdi makamı seyri	37
Şekil 5.39. Yerinde Bestenigâr makamı geçkisi.....	37
Şekil 5.40. Acemaşiran'da Çargâh dizisi, Yerinde Hicâz makamı seyri.....	37
Şekil 5.41. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri	38
Şekil 5.42. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri	38
Şekil 5.43. Yerinde Rahat'ül-Ervâh makamı geçkisi	39
Şekil 5.44. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri	40
Şekil 5.45. Yerinde Bestenigâr makamı seyri	40
Şekil 5.46. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi	41
Şekil 5.47. Yerinde Bestenigâr makamı seyri	41
Şekil 5.48. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi	42
Şekil 5.49. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh) makamı seyri, Hüseyni Aşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi	42
Şekil 5.50. Dügâh'ta Rast makamı seyri, Yegâh'ta Rast makamı seyri.....	43

Şekil 5.51. Yerinde Hicâz makamı geçkisi.....	43
Şekil 5.52. Yerinde Nikriz makamı geçkisi, Yerinde Bestenigâr makamı seyri	44
Şekil 5.53. Yerinde Bestenigâr makamı seyri	45
Şekil 5.54. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi	45
Şekil 5.55. Yerinde çıkıcı Hicâz makamı seyri	45
Şekil 5.56. Yerinde Uşşak makamı seyri, Yerinde Bestenigâr makamı seyri	46
Şekil 5.57. Yerinde Bestenigâr makamı seyri	46
Şekil 5.58. Yerinde Ferahnâk makamı seyri.....	47
Şekil 5.59. Yerinde Bestenigâr makamı seyri	47
Şekil 5.60. Yerinde Bûselik makamı seyri	48
Şekil 5.61. Yegâh'ta Rast makamı seyri.....	48
Şekil 5.62. Yerinde T.K.'lı Nikriz makamı geçkisi.....	49
Şekil 5.63. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri, Yerinde Bûselik makamı seyri.....	49
Şekil 5.64. Acemaşiran'da Çargâh makamı seyri.....	50
Şekil 5.65. Yerinde Bûselik makamı seyri	50
Şekil 5.66. Yerinde Bûselik makamı seyri	51
Şekil 5.67. Acemaşiran perdesinde Bûselik makamı seyri.....	51
Şekil 5.68. Yerinde Kürdi makamı, Rast'ta Hicâz makamı ve Çargâh'ta Çargâh makamı seyri	52
Şekil 5.69. Yerinde Bûselik makamı seyri	52
Şekil 5.70. Bûselik'te Hicâz Hümâyûn makamı seyri.....	53
Şekil 5.71. Dügâh'ta Rast makamı seyri	53
Şekil 5.72. Bûselik'te Hicâz Hümâyûn makamı seyri.....	54
Şekil 5.73. Çargâh'ta Bûselik makamı seyri	54
Şekil 5.74. Yerinde Rast makamı geçkisi, Yerinde Dügâh makamı geçkisi	55
Şekil 5.75. Çargâh'ta Bûselik makamı seyri	56
Şekil 5.76. Çargâh'ta Segâh makamı seyri.....	57
Şekil 5.77. Acemaşiran makamı geçkisi.....	57

Şekil 5.78. Çargâh'ta Segâh makamı seyri.....	58
Şekil 5.79. Yerinde Dilkeşhâveran makamı seyri	58
Şekil 5.80. Yerinde Hicâz Hümâyûn makamı geçkisi.....	59
Şekil 5.81. Çargâh'ta Rast makamı seyri	59
Şekil 5.82. Çargâh'ta Neveser makamı geçkisi, Acemaşiran perdesinde Rast makamı geçkisi	59
Şekil 5.83. Çargâh'ta Çargâh makamı seyri	60
Şekil 5.84. Yerinde Dilkeşhâveran makamı seyri	60
Şekil 5.85. Yerinde Evcâra makamı seyri ve Hüseyni Aşiran'da Neveser makamı geçkisi	61
Şekil 5.86. Yerinde Evcâra makamı seyri, Kaba Nim Hicâz'da Mahur makamı geçkisi ...	61
Şekil 5.87. Yerinde Evcâra makamı seyri	62
Şekil 5.88. Nim Zirgüle'de Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Yerinde Evcâra makamı seyri	62
Şekil 5.89. Yegâh'ta Rast makamı dizisi, Yerinde Evcâra makamı seyri.....	63
Şekil 5.90. Yerinde Evcâra makamı seyri	63
Şekil 5.91. Yerinde Evcâra makamı seyri	64
Şekil 5.92. Yerinde Rahat'ül-Ervâh makamı geçkisi	64
Şekil 5.93. Yerinde Evcâra makamı seyri	65
Şekil 5.94. Yerinde Eviç makamı seyri	66
Şekil 5.95. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh), Nim Zirgüle'de Segâh makamı seyri.....	66
Şekil 5.96. Dügâh'ta Rast, Bûselik'te Uşşak makamı seyri	67
Şekil 5.97. Bûselik'te Saba (Şedd-i Saba) makamı geçkisi.....	67
Şekil 5.98. Yerinde Segâh ve Müsteâr 4'lü seyri	68
Şekil 5.99. Yerinde Eviç makamı seyri	68
Şekil 5.100. Yerinde Eviç makamı seyri	69
Şekil 5.101. Hüseyni Aşiran'da Karcıgar makamı geçkisi, Yerinde Rahatfezâ makamı geçkisi.....	70
Şekil 5.102. Nim Hicâz'da Segâh, Irak'ta Segâh makamı seyri	70
Şekil 5.103. Yerinde Eviç makamı seyri	71

Şekil 5.104. Yegâh'ta Rast makamı seyri, Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi.....	72
Şekil 5.105. Nim Hicâz'da Segâh, Dügâh'ta Rast, Bûselik'te Hicâz makamı seyri	72
Şekil 5.106. Yerinde Eviç makamı seyri	73
Şekil 5.107. Yerinde Ferahfeza makamı seyri.....	74
Şekil 5.108. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi	74
Şekil 5.109. Yerinde Ferahfeza makamı seyri.....	75
Şekil 5.110. Yerinde Ferahfeza makamı seyri.....	75
Şekil 5.111. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi	76
Şekil 5.112. Yerinde Bayati makamı geçkisi	77
Şekil 5.113. Yerinde Ferahfeza makamı seyri.....	77
Şekil 5.114. Yerinde Ferahfeza makamı seyri.....	78
Şekil 5.115. Yerinde Bûselik makamı geçkisi.....	78
Şekil 5.116. Yerinde Ferahfeza makamı seyri.....	79
Şekil 5.117. Yerinde Ferahnâk makamı seyri.....	80
Şekil 5.118. Yerinde Zîrgüleli Hicâz makamı seyri	80
Şekil 5.119. Yerinde Sûzidil makamı geçkisi, Yerinde Ferahnâk makamı seyri	81
Şekil 5.120. Hüseyinî Aşiran'da Uşşak makamı seyri	82
Şekil 5.121. Yerinde Hicâz makamı seyri	82
Şekil 5.122. Yegâh'ta Rast 5'li seyri	83
Şekil 5.123. Yerinde Ferahnâk makamı seyri.....	83
Şekil 5.124. Yerinde Ferahnümâ makamı seyri	84
Şekil 5.125. Nevâ'da Saba makamı geçkisi, Yegâh'ta Uşşak ve Kürdi makamı geçkileri .	84
Şekil 5.126. Rast'ta Çargâh, Yerinde Ferahnümâ makamı seyri.....	85
Şekil 5.127. Yerinde Ferahnümâ makamı seyri	86
Şekil 5.128. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi, Yerinde Ferahnümâ makamı seyri.....	86
Şekil 5.129. Yerinde Heftgâh makamı seyri	87
Şekil 5.130. Yerinde Heftgâh makamı seyri	88

Şekil 5.131. Yerinde Heftgâh makamı seyri	88
Şekil 5.132. Hüseyini Aşiran'da Mahur makamı geçkisi	89
Şekil 5.133. Hüseyini Aşiran'da Çargâh, Yerinde Heftgâh makamı seyri	89
Şekil 5.134. Yerinde Hicâz makamı seyri	90
Şekil 5.135. Yerinde Eviç makamı geçkisi	91
Şekil 5.136. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi	91
Şekil 5.137. Yerinde Hicâz makamı seyri	92
Şekil 5.138. Yerinde Hüseyini ve Nikriz makamı geçkileri, Yerinde Hicâz makamı seyri .	93
Şekil 5.139. Yerinde Dügâh ve Hicâz makamı geçkileri	94
Şekil 5.140. Yerinde Kürdi, Acemaşiran'da Çargâh, Yegâh'ta Bûselik makamı seyri	95
Şekil 5.141. Yerinde Hicâz Hümâyûn makamı seyri	96
Şekil 5.142. Hüseyini Aşiran'da Hüseyini makamı geçkisi	96
Şekil 5.143. Yerinde Hicâz Hümâyûn makamı seyri	97
Şekil 5.144. Yerinde Hicâz Uzzâl makamı seyri, Yerinde Hicâz Hümâyûn seyri	97
Şekil 5.145. Yerinde Uşşak makamı geçkisi	98
Şekil 5.146. Yerinde Şivenümâ makamı geçkisi	99
Şekil 5.147. Yerinde Hicâz Uzzâl makamı seyri	99
Şekil 5.148. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri	100
Şekil 5.149. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri	101
Şekil 5.150. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri	101
Şekil 5.151. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri	102
Şekil 5.152. Çargâh'ta Çargâh, Acemaşiran'da Çargâh, Yerinde Kürdi makamı	103
Şekil 5.153. Yerinde Hüseyini makamı geçkisi, Yerinde Nihâvend makamı geçkisi	104
Şekil 5.154. Kürdi'de T.K.'lı Nikriz makamı geçkisi	105
Şekil 5.155. Yerinde Hicâzkâr makamı seyri	106
Şekil 5.156. Rast'ta Hüseyini ve Uşşak makamlarının müşterek geçkileri	106
Şekil 5.157. Acemaşiran'da Bûselik ve Nikriz çeşnileri, Çargâh'ta Kürdi'li çeşniler	107

Şekil 5.158. Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı geçkisi.....	107
Şekil 5.159. Yerinde Hicâzkâr makamı seyri.....	108
Şekil 5.160. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	108
Şekil 5.161. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh) makamı geçkisi, Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	109
Şekil 5.162. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	109
Şekil 5.163. Hüseyini Aşiran'da Bûselik makamı seyri, Hüseyini Aşiran'da Uşşak makamı geçkisi.....	110
Şekil 5.164. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	110
Şekil 5.165. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	111
Şekil 5.166. Hüseyini Aşiran'da Hicâz makamı geçkisi, Hüseyini'de Zirgüleli Hicâz seyri	112
Şekil 5.167. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	112
Şekil 5.168. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri	113
Şekil 5.169. Yerinde T.K.'lı Hisârbûselik makamı seyri	113
Şekil 5.170. Yerinde T.K.'lı Hüseyini makamı seyri	114
Şekil 5.171. Yerinde Hüseyini makamı seyri	115
Şekil 5.172. Yerinde Irak makamı geçkisi	115
Şekil 5.173. Yerinde Hüseyini makamı seyri	116
Şekil 5.174. Yerinde Hüseyini makamı seyri	117
Şekil 5.175. Yerinde Sûzidil makamı geçkisi	118
Şekil 5.176. Yerinde Hüseyini makamı seyri	119
Şekil 5.177. Yerinde Hüz zam makamı seyri	119
Şekil 5.178. Yerinde Lalegül makamı geçkisi.....	120
Şekil 5.179. Yerinde Rast makamı geçkisi.....	120
Şekil 5.180. Yerinde Hüz zam makamı seyri	120
Şekil 5.181. Yerinde Hicâz makamı geçkisi.....	121
Şekil 5.182. Yerinde Hüz zam makamı seyri	122

Şekil 5.183. Yerinde Hüzzam makamı seyri	122
Şekil 5.184. Kürdi’de Zirgüleli Hicâz çeşnisi	123
Şekil 5.185. Yerinde T.K.’lı Acem makamı geçkisi	124
Şekil 5.186. Yerinde Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde T.K.’lı Hüzzam makamı seyri ...	124
Şekil 5.187. Yerinde Hüzzam-ı Cedîd makamı seyri	125
Şekil 5.188. Yerinde Hicâz Hümâyûn ve Rahatü’l-Ervâh makamı geçkisi	126
Şekil 5.189. Yerinde Evcâra ve Eviç Hûzi (Eviç Aşiran) makamı geçkisi	126
Şekil 5.190. Yerinde Uşşak ve Yegâh’ta Kürdi makamı seyri.....	127
Şekil 5.191. Yerinde Bestenigâr makamı geçkisi.....	128
Şekil 5.192. Yerinde Bûselik Aşiran makamı geçkisi	129
Şekil 5.193. Yerinde Rast seyri	129
Şekil 5.194. Yerinde Hüzzam-ı Cedîd makamı seyri	129
Şekil 5.195. Yerinde Irak makamı seyri	130
Şekil 5.196. Nim Hicâz’da Müstear makamı geçkisi	130
Şekil 5.197. Yerinde Nişâbürek makamı geçkisi	131
Şekil 5.198. Yerinde Zirgüleli Hicâz ve Irak’ta Müstear makamı seyri.....	131
Şekil 5.199. Irak’ta Bûselik makamı geçkisi.....	132
Şekil 5. 200. Hüseyini Aşiran’da Uşşak makamı geçkisi, Yerinde Rahatü’l-Ervâh makamı geçkisi.....	132
Şekil 5.201. Yerinde Irak makamı seyri.....	133
Şekil 5.202. Yerinde Isfahan makamı seyri.....	133
Şekil 5.203. Yerinde Şedaraban ve Segâh makamı geçkisi.....	134
Şekil 5.204. Acemaşiran’da Çargâh makamı seyri.....	134
Şekil 5.205. Yerinde Uşşak seyri, Nevâ’da Saba seyri	135
Şekil 5.206. Yerinde Hicâz ve Uşşak makamı geçkisi	135
Şekil 5.207. Yerinde Isfahan makamı seyri.....	136
Şekil 5.208. Yerinde Isfahan makamı seyri.....	136
Şekil 5.209. Yerinde Hüseyini ve Hicâz makamı geçkisi	137

Şekil 5.210. Yerinde Isfahan makamı seyri.....	138
Şekil 5.211. Yerinde Isfahan makamı seyri.....	138
Şekil 5.212. Yerinde Zirgüleli Sûznâk ve Yegâh'ta Karcığar makamı geçkisi.....	139
Şekil 5.213. Yerinde Isfahan makamı seyri.....	139
Şekil 5.214. Yerinde Karcığar makamı seyri	140
Şekil 5.215. Yerinde Yegâh makamı geçkisi	141
Şekil 5.216. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde Karcığar makamı seyri	141
Şekil 5.217. Yerinde Hüseyini makamı geçkisi	142
Şekil 5.218. Yerinde Şevkûtarab makamı geçkisi.....	142
Şekil 5.219. Hüseyini Aşiran'da Karcığar makamı geçkisi.....	142
Şekil 5.220. Bûselik'te Saba makamı geçkisi, Yerinde Karcığar makamı seyri	143
Şekil 5.221. Yerinde Kürdi makamı seyri	144
Şekil 5.222. Yerinde Rast makamı seyri	144
Şekil 5.223. Yerinde T.K.'lı Nihâvend makamı geçkisi	145
Şekil 5.224. Yerinde Ferahnümâ makamı geçkisi.....	145
Şekil 5.225. Yerinde Saba makamı geçkisi	145
Şekil 5.226. Yerinde Kürdi makamı seyri	146
Şekil 5.227. Kürdi'de Bûselik makamı seyri.....	146
Şekil 5.228. Kürdi'de Segâh, Yegâh'ta Segâh, Acemaşiran'da Hümâyûn, Kürdi'de Bûselik makamı seyri	147
Şekil 5.229. Kürdi'de Bûselik makamı seyri.....	148
Şekil 5.230. Kürdi'de Hümâyûn makamı seyri	149
Şekil 5.231. Yerinde Rast makamı geçkisi.....	149
Şekil 5.232. Kürdi'de Zirgüleli Hicâz ve Hümâyûn makamı seyri	150
Şekil 5.233. Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri	151
Şekil 5.234. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri	151
Şekil 5.235. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi, Nevâ'da Uşşak makamı seyri	152

Şekil 5.236. Yerinde Uşşak makamı geçkisi, Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri	153
Şekil 5.237. Kürdi’de Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri	153
Şekil 5.238. Yerinde Lalegül makamı seyri	154
Şekil 5.239. Yerinde Saba makamı geçkisi, Yerinde Lalegül makamı seyri	155
Şekil 5.240. Yerinde Rast makamı seyri, Yerinde Lalegül makamı seyri.....	155
Şekil 5.241. Yerinde Lalegül makamı seyri	156
Şekil 5.242. Yerinde Müstear makamı seyri	156
Şekil 5.243. Kürdi’de Nihâvend-i Rûmî makamı seyri, Acemaşiran’da Kürdi makamı geçkisi.....	157
Şekil 5.244. Kaba Nim Hisâr’da Çargâh (Acemaşiran) makamı geçkisi	158
Şekil 5.245. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi	158
Şekil 5.246. Yerinde Müstear makamı seyri	159
Şekil 5.247. Yerinde Nevâ makamı seyri	159
Şekil 5.248. Yerinde Hicâz ve Nikriz makamı geçkisi, Yerinde Şedaraban makamı seyri	160
Şekil 5.249. Yerinde Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde Rast makamı seyri	160
Şekil 5.250. Nevâ’da Bûselik ve Acemaşiran’da Bûselik makamı seyri, Yegâh’ta Uşşak makamı geçkisi	161
Şekil 5.251. Acemaşiran’da Zirgüleli Hicâz makamı seyri.....	161
Şekil 5.252. Acemaşiran’da Zirgüleli Hicâz ve Bûselik makamı seyri.....	162
Şekil 5.253. Acemaşiran’da Bûselik çeşnisi.....	162
Şekil 5.254. Yerinde Saba makamı geçkisi	162
Şekil 5.255. Yerinde Nevâ makamı seyri	163
Şekil 5.256. Yerinde Neveser makamı seyri	164
Şekil 5.257. Yerinde Segâh ve Hüzzam makamı geçkisi	164
Şekil 5.258. Yerinde Neveser makamı seyri	165
Şekil 5.259. Yerinde Nihâvend makamı seyri.....	165
Şekil 5.260. Yerinde ve Irak’ta Segâh makamı seyri	166

Şekil 5.261. Yerinde Neveser ve Nihâvend makamı geçkisi	166
Şekil 5.262. Yerinde Hicâzkâr makamı geçkisi	167
Şekil 5.263. Yerinde Nihâvend makamı seyri.....	167
Şekil 5.264. Yerinde Nihâvend makamı seyri.....	168
Şekil 5.265. Kürdi’de Zîrgüleli Hicâz makamı seyri, Acemaşiran’da Hicâz makamı geçkisi	169
Şekil 5.266. Yerinde Nihâvend makamı seyri.....	169
Şekil 5.267. Yerinde Nihâvend makamı seyri.....	170
Şekil 5.268. Nevâ’da Uşşak ve Saba makamı geçkisi, Rast’ta Uşşak makamı geçkisi.....	171
Şekil 5.269. Rast’ta Saba makamı geçkisi, Yerinde Ferahnümâ makamı geçkisi.....	172
Şekil 5.270. Yerinde Nihâvend makamı seyri.....	173
Şekil 5.271. Yerinde Nikriz makamı seyri	173
Şekil 5.272. Yerinde Nikriz makamı seyri	174
Şekil 5.273. Yegâh’ta Rast seyri	174
Şekil 5.274. Yerinde Nikriz makamı seyri	175
Şekil 5.275. Yerinde Nikriz makamı seyri	175
Şekil 5.276. Yerinde Nikriz makamı seyri	176
Şekil 5.277. Hüseyinî Aşiran’da Nişâbürek makamı geçkisi	176
Şekil 5.278. Nim Hicâz’da Segâh (Heftgâh) makamı geçkisi, Yerinde Zîrgüleli Hicâz makamı geçkisi	177
Şekil 5.279. Yerinde Nikriz makamı seyri	178
Şekil 5.280. Yerinde Nikriz makamı seyri	179
Şekil 5.281. Rast’ta Segâh makamı geçkisi.....	180
Şekil 5.282. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi, Yerinde Nikriz makamı seyri.....	181
Şekil 5.283. Nim Hicâz’da Hüz zam makamı seyri, Yerinde Hicâz makamı çeşnisi	182
Şekil 5.284. Dügâh’ta Rast makamı seyri, Nim Hicâz’da Hüz zam makamı seyri.....	183
Şekil 5.285. Nim Zîrgüle’de Hüz zam makamı seyri.....	184
Şekil 5.286. Bûselik’te Rast, Irak’ta Hicâz makamı geçkisi	185

Şekil 5.287. Nim Zirgüle’de Hüzam makamı seyri	185
Şekil 5.288. Yerinde Nişabûr makamı seyri.....	186
Şekil 5.289. Hüseyinî Aşiran’da Hicâz makamı geçkisi	186
Şekil 5.290. Nim Hicâz’da Segâh (Heftgâh) çeşnisi, Dügâh’ta Rast çeşnisi	187
Şekil 5.291. Bûselik’te Uşşak makamı geçkisi	187
Şekil 5.292. Yerinde Nişabûr makamı seyri.....	188
Şekil 5.293. Yerinde Nişabûr makamı seyri.....	189
Şekil 5.294. Bûselik’te Ferahnâk makamı seyri	190
Şekil 5.295. Yerinde Nişabûr makamı seyri.....	190
Şekil 5.296. Yerinde Nişabûrek makamı seyri	191
Şekil 5.297. Nim Zirgüle’de Segâh makamı geçkisi	192
Şekil 5.298. Hüseyinî Aşiran’da Hicâz makamı geçkisi, Yerinde T.K.’lı Nişabûrek makamı seyri	193
Şekil 5.299. Yerinde Nişabûrek makamı seyri, Dügâh’ta Hicâz seyri	194
Şekil 5.300. Yerinde Nişabûrek makamı seyri	195
Şekil 5.301. Hüseyinî Aşiran’da Nevâ makamı geçkisi, Dügâh’ta Rast makamı seyri.....	195
Şekil 5.302. Yerinde Nişabûrek makamı seyri	196
Şekil 5.303. Yerinde Pençgâh makamı seyri.....	197
Şekil 5.304. Yerinde Nikriz makamı seyri, Yerinde Pençgâh makamı seyri	197
Şekil 5.305. Yerinde Segâh ve Hüzam makamı seyri, Yegâh’ta Karcığar makamı geçkisi	198
Şekil 5.306. Yerinde Pençgâh makamı seyri	199
Şekil 5.307. Yerinde Rahatfezâ makamı seyri	200
Şekil 5.308. Hüseyinî Aşiran’da Hicâz Kürdi (Hicaz Zemzeme) makamı geçkisi	200
Şekil 5.309. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi	201
Şekil 5.310. Çargâh’ta Çargâh makamı seyri, Hüseyinî Aşiran’da Uşşak ve Karcığar makamı geçkisi	201
Şekil 5.311. Yerinde Nişabûrek makamı geçkisi	202

Şekil 5.312. Yerinde Rahatfezâ makamı seyri	202
Şekil 5.313. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı seyri.....	203
Şekil 5.314. Yerinde Hicâz makamı seyri, Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı seyri.....	203
Şekil 5.315. Yerinde Eviç makamı geçkisi	204
Şekil 5.316. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı seyri.....	204
Şekil 5.317. Yerinde Rast makamı seyri	205
Şekil 5.318. Dügâh'ta Rast makamı seyri, Yerinde Nikriz makamı seyri.....	205
Şekil 5.319. Dügâh'ta Rast (Nişâbürek) makamı seyri	206
Şekil 5.320. Yerinde Hicâz makamı seyri	206
Şekil 5.321. Yerinde Bayati makamı geçkisi	207
Şekil 5.322. Yerinde Rast makamı seyri	207
Şekil 5.323. Yerinde Reng-i Dil makamı seyri	208
Şekil 5.324. Acemaşiran'da Çargâh, Hüseyinî Aşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri ..	208
Şekil 5.325. Yerinde Reng-i Dil makamı seyri	209
Şekil 5.326. Yerinde Reng-i Dil makamı seyri	210
Şekil 5.327. Yerinde Revnâknümâ makamı seyri	211
Şekil 5.328. Kaba Nim Hicâz'da Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi	211
Şekil 5.329. Segâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi, Yerinde Revnâknümâ makamı seyri	212
Şekil 5.330. Irak'ta Segâh makamı geçkisi, Yerinde Hicâz makamı geçkisi.....	212
Şekil 5.331. Irak'ta Segâh makamı geçkisi, Yerinde Revnâknümâ makamı seyri.....	213
Şekil 5.332. Irak'ta Müstear makamı geçkisi	213
Şekil 5.333. Yerinde T.K.'lı Revnâknümâ makamı seyri	214
Şekil 5.334. Yerinde Evcâra makamı geçkisi.....	214
Şekil 5.335. Yerinde Revnâknümâ makamı seyri	215
Şekil 5.336. Yerinde Saba makamı geçkisi	215
Şekil 5.337. Yerinde Revnâknümâ makamı seyri	216
Şekil 5.338. Yerinde Ruhnevâz makamı seyri	216

Şekil 5.339. Bûselik'te Kürdi makamı seyri, Yerinde Ruhnevâz makamı seyri	217
Şekil 5.340. Bûselik'te Uşşak makamı seyri, Bûselik'te Karcığâr makamı geçkisi	217
Şekil 5.341. Rast'ta Hicâz makamı seyri, Yerinde Ruhnevâz makamı seyri	218
Şekil 5.342. Yerinde Rûy-i Irak makamı seyri	219
Şekil 5.343. Yerinde Zirgüleli Hicâz ve Hicâz makamı seyirleri	219
Şekil 5.344. Yerinde Irak makamı geçkisi	220
Şekil 5.345. Yerinde Pençgâh makamı geçkisi, Yerinde Rûy-i Irak makamı seyri	221
Şekil 5.346. Yerinde Saba makamı seyri	222
Şekil 5.347. Yegâh'ta Tarabengiz makamı geçkisi	222
Şekil 5.348. Irak'ta Segâh makamı geçkisi	223
Şekil 5.349. Irak'ta Müstear makamı seyri	223
Şekil 5.350. Yerinde Saba makamı seyri	224
Şekil 5.351. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri	224
Şekil 5.352. Yerinde Hüseyîni Aşîran makamı geçkisi, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri	225
Şekil 5.353. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri	226
Şekil 5.354. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri	226
Şekil 5.355. Hüseyîni Aşîran'da Bestenigâr makamı geçkisi	227
Şekil 5.356. Hüseyîni Aşîran'da Eviç makamı geçkisi	228
Şekil 5.357. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri	229
Şekil 5.358. Yerinde Segâh makamı seyri	229
Şekil 5.359. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi	230
Şekil 5.360. Rast'ta Segâh makamı seyri	230
Şekil 5.361. Rast'ta Segâh makamı geçkisi	231
Şekil 5.362. Kaba Çargâh'ta Hicâz Zemzeme makamı geçkisi	232
Şekil 5.363. Rast'ta Uşşak makamı geçkisi	232
Şekil 5.364. Nevâ'da Uşşak makamı seyri	233
Şekil 5.365. Yerinde Segâh makamı seyri	233

Şekil 5.366. Yerinde Segâh makamı seyri.....	234
Şekil 5.367. Nim Hicâz'da Segâh makamı seyri, Yerinde Hüseyini makamı geçkisi.....	235
Şekil 5.368. Yerinde Hicâz ve Uşşak makamı geçkisi.....	236
Şekil 5.369. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri	237
Şekil 5.370. Eviç'te ve Nim Hicâz'da Segâh çeşnisi	237
Şekil 5.371. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri	238
Şekil 5.372. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri	238
Şekil 5.373. Yerinde Hicâz ve Sultâni-Irak makamı seyri	239
Şekil 5.374. Yerinde Saba makamı geçkisi	239
Şekil 5.375. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri	240
Şekil 5.376. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri	240
Şekil 5.377. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Çargâh'ta Bûselik makamı seyri.....	241
Şekil 5.378. Çargâh'ta ve Nevâ'da Bûselik makamı seyri.....	241
Şekil 5.379. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri	241
Şekil 5.380. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri	242
Şekil 5.381. Acemaşiran'da Şevkefzâ makamı geçkisi.....	242
Şekil 5.382. Yerinde Sûzidil makamı geçkisi	242
Şekil 5.383. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri	243
Şekil 5.384. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri	243
Şekil 5.385. Irak'ta Segâh makamı geçkisi	244
Şekil 5.386. Yerinde Uşşak makamı geçkisi, Yegâh'ta Hicâz makamı geçkisi.....	245
Şekil 5.387. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri	246
Şekil 5.388. Yerinde Sûzidil makamı seyri	246
Şekil 5.389. Nim Hicâz'da Segâh, Hüseyini Aşiran'da Hicâz çeşnisi, Yerinde Sûzidil makamı seyri	247
Şekil 5.390. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi, Dügâh'ta Nikriz makamı seyri .	247
Şekil 5.391. Yerinde Sûznâk makamı seyri.....	248
Şekil 5.392. Yerinde Müstear ve Rast makamı geçkisi.....	248

Şekil 5.393. Yerinde Şedaraban ve Hüseyni makamı geçkisi	249
Şekil 5.394. Yerinde Sûznâk makamı seyri.....	250
Şekil 5.395. Yerinde Sûznâk makamı seyri.....	250
Şekil 5.396. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi, Yerinde Sûznâk makamı seyri	251
Şekil 5.397. Yerinde Rast makamı seyri, Yerinde Sûznâk makamı seyri	252
Şekil 5.398. Kaba Dik Hisâr'da Segâh makamı geçkisi, Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi.....	253
Şekil 5.399. Yerinde Şedaraban makamı seyri.....	254
Şekil 5.400. Yerinde Uşşak makamı geçkisi	254
Şekil 5.401. Nim Zirgüle'de Saba (Şedd-i Nigâr) makamı geçkisi.....	255
Şekil 5.402. Nim Zirgüle'de Segâh makamı geçkisi	255
Şekil 5.403. Yerinde Şedaraban makamı seyri.....	256
Şekil 5.404. Yerinde Şehnâz makamı seyri.....	256
Şekil 5.405. Yegâh'ta Bûselik makamı geçkisi.....	257
Şekil 5.406. Yegâh'ta Hicâz Zemzeme makamı geçkisi	257
Şekil 5.407. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Hicâz ve Çargâh makamı seyri	258
Şekil 5.408. Yerinde Bûselik makamı geçkisi.....	258
Şekil 5.409. Yerinde Şehnâz makamı seyri.....	259
Şekil 5.410. Yerinde Şerefnümâ makamı seyri	260
Şekil 5.411. Yegâh'ta Nikriz makamı geçkisi.....	261
Şekil 5.412. Yerinde Nikriz makamı geçkisi, Yerinde Şerefnümâ makamı seyri.....	262
Şekil 5.413. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri.....	263
Şekil 5.414. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri.....	263
Şekil 5.415. Nevâ'da Uşşak makamı geçkisi	264
Şekil 5.416. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi	264
Şekil 5.417. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri.....	265
Şekil 5.418. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri.....	266
Şekil 5.419. Rast'ta Hüseyni ve Uşşak makamı geçkisi.....	266

Şekil 5.420. Acemaşiran'da Nihâvend makamı geçkisi, Yerinde Şevkefzâ makamı seyri	267
Şekil 5.421. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri.....	268
Şekil 5.422. Çargâh'ta Nikriz makamı seyri, Yerinde Şevkefzâ makamı seyri	268
Şekil 5.423. Dügâh'ta Segâh çeşnisi, Yegâh'ta Bûselik çeşnisi.....	269
Şekil 5.424. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri.....	270
Şekil 5.425. Yerinde Şivenümâ makamı seyri	271
Şekil 5.426. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Dügâh'ta Segâh makamı geçkisi	272
Şekil 5.427. Nevâ'da Uşşak, Yerinde Kürdi makamı seyri.....	272
Şekil 5.428. Yerinde Şevkefzâ, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri.....	273
Şekil 5.429. Yerinde Şivenümâ makamı seyri	273
Şekil 5.430. Yerinde Uşşak makamı seyri.....	274
Şekil 5.431. Çargâh'ta Çargâh, Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri	274
Şekil 5.432. Yerinde Dügâh makamı geçkisi	275
Şekil 5.433. Yerinde Uşşak makamı seyri.....	275
Şekil 5.434. Yerinde Uşşak makamı seyri.....	276
Şekil 5.435. Hüseyini Aşiran'da Uşşak ve Hüseyini, Rast'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri	276
Şekil 5.436. Yerinde Hicâz Hümâyûn ve Nikriz makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri	277
Şekil 5.437. Yerinde Uşşak makamı seyri, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz, Nevâ'da Bûselik çeşnisi	278
Şekil 5.438. Irak'ta Segâh, Yerinde Uşşak makamı seyri, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz ve Nevâ Bûselik çeşnisi	279
Şekil 5.439. Yerinde Bûselik, Hüseyini ve Uşşak makamı geçkisi.....	279
Şekil 5.440. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi	280
Şekil 5.441. Yerinde Acemaşiran makamı geçkisi.....	280
Şekil 5.442. Nevâ'da Hicâz ve Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri	281
Şekil 5.443. Yerinde Acemli Yegâh makamı seyri	281

Şekil 5.444. Acemaşiran'da Bûselik ve Kaba Nim Hisâr'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri	282
Şekil 5.445. Kürdi'de Uşşak makamı geçkisi	283
Şekil 5.446. Rast'ta Segâh, Yerinde Kürdi makamı seyri	283
Şekil 5.447. Rast'ta Hüseyini ve Karcığâr, Dik Zirgüle'de Hüz zam makamı geçkisi	284
Şekil 5.448. Rast'ta Karcığâr, Yerinde Hicâz ve Kürdi makamı geçkisi	285
Şekil 5.449. Yerinde Saba ve Uşşak makamı geçkisi	286
Şekil 5.450. Yerinde Acemli Yegâh makamı seyri	286
Şekil 5.451. Yerinde Yegâh makamı seyri	287
Şekil 5.452. Acemaşiran'da Çargâh makamı geçkisi	288
Şekil 5.453. Yerinde Acem ve Nevâ makamı geçkisi	288
Şekil 5.454. Yerinde Yegâh makamı seyri	289
Şekil 5.455. Yerinde Yegâh makamı seyri	289
Şekil 5.456. Yerinde Zirgüleli Hicâz ve Evcâra makamı geçkisi.....	290
Şekil 5.457. Irak'ta Nişâbürek, Kürdi'de Segâh makamı geçkisi	291
Şekil 5.458. Yerinde Evcâra makamı geçkisi.....	292
Şekil 5.459. Yerinde Yegâh makamı seyri	292
Şekil 5.460. Yerinde Yegâh makamı seyri	293
Şekil 5.461. Yerinde Rehâvi makamı geçkisi	293
Şekil 5.462. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi	294
Şekil 5.463. Yerinde Uşşak, Nevâ'da Rast seyri	294
Şekil 5.464. Yerinde Yegâh makamı seyri	295
Şekil 5.465. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri.....	295
Şekil 5.466. Kaba Nim Hicâz'da Bestenigâr makamı seyri	296
Şekil 5.467. Kaba Nim Hisâr'da Şevkefzâ makamı geçkisi.....	297
Şekil 5.468. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi	297
Şekil 5.469. Acemaşiran'da Bûselik makamı geçkisi	298
Şekil 5.470. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri.....	298

1. GİRİŞ

Klâsik Türk Din Mûsikîsi'nde mühim bir yeri olan Durak formu, XVII. yüzyıl'dan XX. yüzyıl'a kadar bellekten belleğe meşk sistemiyle süregelen bir formdur. XVII. yüzyıl'da ilk örneklerine rastlanılan Durak formunun dinî mûsikî formları içinde önemli bir konum edinmesi, formun en önemli özelliği olmuştur. XX. yüzyıl'a kadar tamamen meşk sistemiyle bellekten belleğe aktarılarak gelen Durak formu, bu asırda M. Suphi Ezgi'nin öncülüğünde notalanma aşaması geçirmiş ve unutulmaktan kurtarılması adına önemli bir evre yaşamıştır. Ezgi'nin meşk vasıtasıyla öğrenip belleğine aldığı 39 durak yine onun neşriyatından notalı şekilde çıkmış ve kendi eseri olan *Ameli ve Nazari Türk Mûsikîsi*'nde yayınlanmıştır. Ezgi'nin durak formu hususundaki bu adımı formun bu asırdaki en önemli aşamalarından biri olmuştur. Zira notanın XX. yüzyıl'da daha da aktif hale gelmesiyle durak formu gibi daha birçok formdaki eser notaya alınmış ve arşivlenmiştir.

XX. yüzyıl'ın önemli müzikologlarından Hüseyin Sadettin Arel ise durak formunun Ezgi tarafından notalanmış mevcut örneklerine iki katı bir sayıyla katkı yaparak durak formuna bu asırda deyim yerindeyse çağ atlatmıştır. Zira Ezgi'nin durak formunu notalamasının dışında Arel, bu çağdaki modern ve revize edilmiş durak formundaki 111 eseriyle bu forma revizyonist bir bakış açısı getirmiş, bu çağdaki notalı ilk durak örneklerini veren mûsikîşinâs müzikologlardan biri olmuştur.

Durak formuna bu denli XX. yüzyıl'da mühim katkılar sunan Arel'in bu formdaki eserlerinin makamsal analize tabi tutulduğu kapsamlı bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu araştırma ile Arel'in durak formundaki eserlerinin makamsal analizleri yapılmış, eserlerdeki yapılan makam geçkileri tespit edilmiş ve Arel'in durak besteciliği mercek altına alınmıştır. Ayrıca çalışmada Arel'in bu formdaki eserlerinde tespit edilen makam geçkileriyle nazariyat eğitiminde makam öğretimi açısından değerlendirme de yapılmıştır.

2. HÜSEYİN SADETTİN AREL'İN HAYATI

XX. yüzyılın önemli bestekâr ve nazariyatçılarından biri kabul edilen ve meşk usûlü zinciri içerisinde varlığı oldukça önemli yer tutan Hüseyin Sadettin Arel, yaşadığı dönemin önemli müzikologlarından ve bestekârlarından biri olarak kabul görmüştür. 18 Aralık 1880 günü İstanbul'da, ailenin altıncı çocuğu olarak babasının Vefâ semtindeki konağında doğan Arel'in babası, Anadolu kadıaskerlerinden müderris Mehmed Emin Efendi, annesi ise Fatma Zekiye Hanımdır (Özalp, 2000, s. 185).

İlk tahsiline 5 yaşında iken evde başlayan Arel, daha sonra 6 yaşlarında iken Vefâ semtinde taş mektebe verilmiş, akabinde sırasıyla Şemsü'l Maârif İlkokulu ve Numûne-i Terâkki okullarına devam ederek bu okullardan diploma almıştır. Babası İzmir kadısı olduktan sonra ailesiyle birlikte İzmir'e yerleşen Arel, eğitime burada devam ederek Fransız Kolejine yazılmış, burada orta ve lise kısımlarından da "icâzet" denilen diplomaları almıştır. Ancak "rûûs" denilen yüksek medrese diploması o dönemlerde İzmir'de alınamadığı için ailesi tarafından abisinin yanına tekrar İstanbul'a gönderilmiştir. 16 yaşındayken İstanbul'a abisinin yanına gelen Arel, eğitiminin sonraki sürecine burada devam etmiş ve "rûûs" denilen yüksek medrese diplomasını burada almıştır (Öztuna, 1990, s. 68-69).

Arel yüksek tahsilini bitirdikten sonra çeşitli devlet memurlukları görevlerini ifa etmiş ve matbuat âlemine de birçok hayırlı hizmetlerde bulunmuştur. Bu konuda bilhassa Rona'nın (1955, s. 127) belirttiğine göre; Arel'in 1908 yılında çıkardığı "Şehbal" adlı mecmuası bir eşine daha rastlanmayacak derecede mükemmel ve nefis baskıya sahip bir mecmua olmuş ve Arel'in mecmuacılıktaki üstün başarılarının kudret ve kuvvetini ispat etmiştir.

İlk mûsıkî tahsiline İzmir'de iken on yaşlarında mandolin çalarak başlayan Arel, bir süre sonra Şeyh Cemal Efendi'den ud ve Türk Mûsıkîsi dersleri almış, İstanbul'a döndüğünde bestekâr Udi Şekerci Cemil Bey vasıtasıyla (1867-1928) mûsıkî bilgisini daha da geliştirmiş, ney üflemesini, piyano ve bazı yaylı sazları da (keman, viyola, kemençe) çalmasını öğrenmiştir. Ayrıca başta Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede (1854-1911) olmak üzere, çeşitli üstatlardan Klâsik Türk Mûsıkîsi ve Klâsik Türk Din Mûsıkîsi de meşk etmiştir. 1907-1909 yılları arasında ünlü besteci ve mûsıkî bilgini Edgar Manas'tan (1875-1964) armoni, kontpuan ve fûg dersleri de alarak Batı müziği konusunda da bilgi sahibi olmuştur (Sanal, 1991, s. 353).

Feci mütareke yıllarını İstanbul'da geçiren Arel, burada ikâmet ettiği sıralarda işgalci güçler tarafından ailece konağından çıkarılıp dışarı atılmıştır. Bu atılma da yetmezmiş gibi daha o yıllardan itibaren binbir çabayla oluşturduğu eşsiz kütüphanesi de konakla birlikte işgalci güçler tarafından yakılmıştır. Öztuna'nın (1986, s. 20, 46) belirttiğine göre Arel'in kendisinde milliyetçilik konusunda derin bir duygu uyandıran bu hadise onu ömrünün sonuna kadar derinden etkilemiş ve bu hadisenin yarattığı milliyetçilik duygusu ile daha sonraları Türk Musikisi konusunda da önemli görüşler ve fikirler ortaya koymuştur. Klâsik Türk Mûsikîsi konusundaki fikir ve görüşlerinde bu hadisenin büyük ölçüde tesiri olmuştur.

29 Ekim 1923 Cumhuriyetin ilânına müteakip İzmir'e yerleşen Arel, burada büyük bir avukatlık bürosu açarak 5 yıl İzmir'de ikâmet etmiş İstanbul ve İzmir arasında gidiş gelişlerde bulunmuş ve sonunda 1928'de yeniden İstanbul'a dönmüştür. İzmir'de bulunduğu yıllarda Cevher'in (2017, s. 140) aktardığına göre, burada "Dar'ül Mûsikî" adında bir mektep açıldığı ve yapılan toplantılar neticesinde Hüseyin Sadettin Arel'e burada ders vermesi teklifinde bulunulduğu belirterek, Arel'in ilk mûsikî hocalığının bu mektepte başladığını ifade eder. Daha sonra İstanbul'a taşınarak avukatlık mesleğine burada devam eden Arel, 1953 yılına kadar avukatlık vazifesini aralıksız ifa etmiştir. İstanbul'a yerleştikten sonra burada mûsikî konusunda çalışmalar yapma fırsatını daha iyi şekilde elde eden Arel, İzmir-İstanbul arasındaki gidiş gelişlerinde bilhassa 1925 yılında Galata Mevlevihanesi'ne devam etmiştir. Mûsikî meşki konusunda Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede'den ziyadesiyle istifade ettiği için tekkelerde ve Mevlevihanelerde ayinleri dinlemiş, Mevlevihane dervişleriyle sohbetler etmiştir. Özellikle Arel'in Klâsik Türk Din Mûsikîsi konusunda zengin donanım ve repertuar edinmesi bu sayede gerçekleşmiştir. Lakin repertuar konusundaki bilgisi, çalışma arkadaşları Suphi Ezgi ve Rauf Yekta Bey'lere erişememiştir. Fakat o bu açığı kendi gayretiyle kapatmış, önüne aldığı notayı derhal kusursuz şekilde okuması ve işittiği en muğlak nağmeleri dahi anında notaya alabilmesi konusunda söz konusu çalışma arkadaşlarından daha üstün bir başarı elde etmiştir (Öztuna, 1990, s. 70, 79).

Aynı zamanda yaşadığı dönemin dil âlimlerinden biri olan Arel, Üngör'ün (1966, s. 69) ifade ettiğine göre Arapça, Farsça, Almanca, Fransızca ve İngilizce'yi bütün incelikleri ile okumuş, yazmış ve konuşmuştur. Ayrıca yine Üngör'ün ifade ettiğine göre herhangi bir kitabı diğer bir dilden okumuşçasına tercüme eden Arel, bunların dışında İspanyolca, İtalyanca, Grekçe, Rumca ve Ermenice'yi de okuyup anlayabilen çağının aydın bir kültür adamı olmuştur.

74 yıllık yaşamında Türk Mûsikîsinin gelişimi için büyük çaba sarf etmiş ve Türk Mûsikîsinin büyük dehâlarından biri olarak kabul görmüş Hüseyin Sadettin Arel, 6 Mayıs 1955 tarihinde İstanbul'da Bomonti semtinde ikâmet ettiği evinde sirozdan vefat etmiştir. Cenazesi 8 Mayıs 1955 tarihinde Şişli Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Zincirlikuyu mezarlığında toprağa verilmiştir (Özalp, 2000, s. 186-187).

Yaşadığı dönemdeki en kültürlü ve birikimli müzik adamlarından biri kabul edilen Arel, özellikle Klâsik Türk Mûsikîsi konusunda birçok yenilik yapmıştır ki bunların en başında Türkçede “mûsıkî” terimini kullanması gelmektedir. Aynı zamanda diğer bir önemli yeniliği de usûllü duraklar bestelemesi olmuştur (Sanal, 1991, s. 354). Bunun dışında en dikkat çeken yeniliği çalışma arkadaşları Rauf Yekta Bey, Suphi Ezgi ve Salih Murad Uzdilek (1891-1967) ile birlikte bin yıldan bu yana tespit edilmemiş bulunan Türk Mûsikîsinin sistemini tespit etmesi olmuştur (Üngör, 1966, s. 83). Söz konusu tespit ise Türk Mûsikîsinde bir sekizlinin gayri müsavi 24 ayrı parçaya bölünmesi ve bu taksimatin 12'sinin tam beşli, kalan diğer 12'sinin ise tam dörtlü alınmak suretiyle yapılmış olduğudur (Uzdilek, 1977, s. 9). Arel-Ezgi-Uzdilek adını alan söz konusu bu nazariyat sistemi bugün Türk Mûsikîsi Nazariyatının temel sistemini teşkil etmekte ve Türk Müziği eğitimi veren kurumlarda nazariyat derslerinde okutulmaktadır.

2.1. Besteleri ve Talebeleri

Müzikolog vasfının dışında yaşadığı dönemde verimli bestekârlığı hususunda da etkin bir konum elde etmiş olan Arel, sayısı binleri aşan bestelerine rağmen kendi titiz incelemelerinden sonra eserlerinin ancak 750 kadarını benimsemiştir (Sanal, 1991, s. 354). Bestelerinin en kapsamlı listesine kendi talebesi de olan araştırmacı müzikolog Yılmaz Öztuna aşağıdaki şekilde yer vermiştir:

“51 Mevlevi Ayin-i Şerifi, 108 Durak, 88 İlahi, 13 Ney için Taksim, 24 Peşrev, 29 Konser Saz Semaisi, 80 Saz Semaisi, 42 Oyun Havası, 21 Tasviri Saz Eseri, 7 Notalı Taksim, 7 Beste ve Semai, 51 Notalı Gazel, 2 Gazel'li Taksim, 11 Köçekçe, 2 Marş, 105 Şarkı ve çeşitli formlarda 72 çoksesli eser” (Öztuna, 1990, s. 87, 93).

Hayatı boyunca eğitimciliği konusunda da örnek ve üstat bir hoca olarak talebeler yetiştirmiş olan Arel'in belli başlı öğrencileri: Hasan Ferid Alnar (1906-1978), Mesut Cemil

Tel (1902-1963), Şefik Gürmeriç (1904-1967), Yılmaz Öztuna, Ercümen Berker (1920-2009), Haydar Sanal (1926-2003), Laika Karabey (1909-1989)'dir (Sanal, 1991, s. 353).

Kutluğ (2000) aynı zamanda hocası olan Arel'in, Klâsik Türk Mûsikîsine "Lalegül" (s. 221), "Ferahnümâ" (s. 445) ve "Aşkefzâ" (s. 445) adında üç de makam kazandırdığını ve bu makamlardan eser örnekleri de verdiğini ifade etmiş, fakat mûsikîşinaslar tarafından pek rağbet görmeyen bu iki makamın bugün unutulmuş makamlar arasında yer aldığını belirtmiştir.

2.3. Klâsik Türk Mûsikîsi Hakkında Görüşleri

Yenilikçi ve aydın bir bakışla Klâsik Türk Mûsikîsi hakkında daima ileri ve aydın görüşlülüğünü her daim fikirleriyle beyan eden Arel, Klâsik Türk Mûsikîsinde çoksesliliğe taraftar olmuş ve bu konularda da çalışmalar yapmıştır. Öyle ki: *"Ben Türk Mûsikîsinin mazideki tecelliyatına değil, istikbaldeki çoksesli hayaline meftunum"* diyen Arel, mûsikîmizin tarihinden gelen ve devam eden sistemiyle, zevk geleneği içinde ortaya konmuş olan repertuarına değil, onun gelecekteki hayaline (yani gerçekleşmesini kendisinin dahi hayal olarak nitelendirdiği bir mevhûmeye) tutkun olduğunu belirtmiştir (Tanrıkorur, 2014, s. 245).

Bunun dışında Arel, Klâsik Türk Mûsikîsi hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

- *"Türk Mûsikîsi, onun değerini anlayabilecek kimselere hayranlık telkin edebilecek kadar muhteşemdir."*

- *"Realite şudur ki, Batı Mûsikîsinin bir bestekâra temin ettiği klâsik, romantik, modern, polifonik veya monodikle muhakkak veya muhayyel ne vasıta varsa, hepsinin en az on misli, evet on misli Türk Mûsikîsinin içinde yatıyor."*

- *"Garp'tan almaya muhtaç olduğumuz teknik, sekiz ilimden ibarettir. Fakat her Türk bestekârı bütün bu ilimlerden başka bir de kendi milli mûsikîsini bilmeye muhtaçtır. Tâ ki yazacağı eserler Garp taklidi olmaktan kurtulacak, vâzıh bir milli damgayı hâmil bulunabilsin."* (Özalp, 2000, s. 189).

3. KLÂSİK TÜRK DİN MÛSİKÎSİ'NDE “DURAK” FORMU

3.1. Durak Formunun Tanımı

Türk Din Mûsikîsinde önemli bir yeri olan Durak formunun mevcut kaynaklarda yer alan tariflerine bakıldığında, makam geçkileri ve terennüm işleyişi bakımından oldukça zengin bir form olduğu dikkati çekmektedir. Özcan'a (1994, s. 4) göre durak; Mevlevîlik dışındaki tarikatların hemen hepsinde, zikrin birinci bölümünü teşkil eden Kelime-i Tevhid'den sonra “İsm-i Celâl” zikrine geçilmeden önce verilen arada bir veya iki zâkir tarafından okunan, serbest olarak bestelenmiş Türkçe manzumelerdir. Bu formun iki zikir arasındaki durma sırasında okunmasından dolayı Durak olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Karadeniz (1965, s. 166) Durak formunun genellikle Allah (C.C.) ve Peygamber efendimizin, ayrıca büyük din adamlarının meziyetleri hakkında yazılan sûfiyâne Türkçe manzum kıtalardan oluşan güftelerle bestelendiğini, kuudî (oturarak yapılan bir zikir) olarak okunan büyük hacimli bir dinî mûsikî formu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Durak formunun güftelerinde “Hak”, “Dost”, “Hû” gibi lafzî terennümlerin de yerleştirildiği görülmektedir (Özcan, 1994, s. 4).

3.2. Durak Formunun Tarihi Süreci

Kaynaklarda Durak formunun ilk ortaya çıkışı ile ilgili bilgilerin netliği mevcut olmamakla birlikte, bu formdaki ilk örnekler XVII. yüzyılda rastlanmaktadır. Bu yüzyılda başta Hatip Zakiri Hasan Efendi (?-?) olmak üzere, Buhurizâde Mustafa Itri Efendi (1640-1710) gibi önemli mûsikîşinaslar yetişmiş ve birçok eserler bestelemişlerdir. Baloğlu (2014, s. 77), Hatip Zakiri Hasan Efendi'nin “*Rivâyetde Gelir Bir Gün Resulallah Olup Dilşâd*” adlı eseri ve Itri'nin “*Segâh Tekbir'i*” usûlsüz ve serbest okunma tekniğiyle söylene geldiği için bu eserlerin Durak formunun çıkış noktasını teşkil ettiğini belirtmiştir.

Özellikle serbest ve usûlsüz okunma tekniği ile ön plâna çıkan Durak formu XVIII. yüzyılda daha da rağbet kazanarak tekke kültürünün içine yerleşmiştir (Baloğlu, 2014, s. 26). Bu yüzyıl içerisinde Lale Devri'nin de (1718-1730) tesiriyle gelişen Klâsik Türk Mûsikîsi bünyesinde dinî ve din dışı sahalarda yetişen mûsikîşinaslar içinde Durak formunda beste veren birçok bestekâr çıkmıştır. Özellikle Ali Şirügâni (?-1714), Çalakzâde Şeyh Mustafa Efendi (?-1757), Mehmed Tulûi Efendi (?-1756), Şikârizâde Ahmed Efendi (1752-

1831) Durak formunda bu yüzyıl içinde eser besteleyen önemli bestekârlardan birkaçıdır. Bu yüzyıl içerisinde özellikle üzerinde durulması gereken diğer bir bestekâr da Nayi Osman Dede'dir (?-1729). Baloğlu (2014, s. 27) Nayi Osman Dedenin “Durak ve Na't bestelememiş olsa dahi “Miraciyye” adlı eserini bu dönemin en seçkin ve kalıplı eseri olduğunu” belirtmiştir. Tamamı serbest icra edilen bu eserin, “bahir” adı verilen bölümlerden ve birbirlerine bağlı fihrist makam geçkilerinden oluşması ve okuma tekniğinin durak gibi serbest şekilde olması nedeniyle bu eser için Durak formuyla benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Öyle ki Klâsik Türk Din Mûsikîsi repertuarı içinde yegâne olan bu eser, dinî mûsikîmizin en önemli eserlerinden biridir. XVIII. yüzyıldan sonra XIX. yüzyıl içinde zikir, devran ritüelleri iyice oturmuş ve bu dönemde bir hayli zâkir ve durakhân yetişmiştir. Bu konuda başta Hammamizâde İsmail Dede Efendi (1778-1846) olmak üzere, Zekâi Dede (1825-1897), Hacı Arif Bey (1831-1885) gibi dönemin ünlü meşhur mûsikîşinasları bu yüzyıl içinde Durak formunda besteledikleri eserleri ile bu formun aktif ve revaçta bir form olduğunu göstermişlerdir (Ergun, 1943, s. 399).

Türk müziğinde nota konusunda aktif bir kullanımın yaygınlaşmaya başladığı XX. yüzyılda, Durak formunda tespit edilebilmiş eserlerin notaya alınmaları konusunda müzikolog Dr. M. Suphi Ezgi (1869-1962) ilk adımı atmıştır. Öyle ki Ezgi, şimdiye kadar tüm durakların aslında Durak Evferi usûlüyle bestelendiğini tespit etmiş ancak meşk geleneği içerisinde serbest bir icra ve aktarım ile günümüze geldiğinden dolayı, 39 tane durağın notasını 21/4'lük Durak Evferi usûlünün kalıbına oturtarak neşretmiştir (Baloğlu, 2014, s. 29). Ayrıca Ezgi (1933, s. 60, 63), “*Nazari ve Âmeli Türk Mûsikîsi*” adlı eserinde; Ali Şirüganî'nin Acem Durağı ile Çalakzade Mustafa Efendi'nin Rast Durağı'nı örnek alarak hem bu eserlerin makamsal analizlerini yapmış, hem de Durak formundaki bu iki eserin Durak Evferi (21/4) usûlüyle yazılmış notalarına yer vermiştir.

Klâsik Türk Din Mûsikîsi açısından gerek besteleniş gerekse müzikal yapısı bakımından müstesna bir yere ve mevkiye sahip olan Durak formunun idrak edilebilmesi için, Varol, (1996, s. 42) “mevcut tüm tasavvuf hissiyatına ve malumatına hakimiyetin son derece önemli ve gerekli olduğunu” belirtmiş ve “Mevlevî Ayinlerinden sonra Klâsik Türk Mûsikîsi muhteviyatında yüksek sanatlı bir form olan durakların icrasında mevcut tüm tasavvuf hissiyatını ve malumatını anlatmanın ve hissettirmenin önemini” vurgulamıştır. Öyle ki Durak formunun icrası konusunda bugün meşk sistemiyle bir aktarım söz konusu değildir. Ancak Baloğlu (2014, s. 11) Durak formu konusunda, eldeki en sağlıklı ve güçlü

kaynaklardan birinin de bu formun örneklerinin yer aldığı az sayıdaki ses kayıtları olduğunu belirtmiştir. Bu bakımdan hem kendine has bir usûlü olan hem de seçkin bir muhteviyatı olan Durak formu icra açısından da Klâsik Türk Din Mûsikîsinin özgün ve sanatlı formlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki bu konuda Tüfekçi (2001, s. 49), durak okuyacak kişinin sesinin pürüzsüz ve parlak olması gerektiği kadar durak okuma tavrına da hakim olması gerektiğini belirtmiştir. Özalp (1992, s. 54) ise Durak formunu ruh ve beden yorgunluğunu gideren, rahatlatan özelliklere sahip bir form olarak nitelendirmiştir. Bunların dışında da yapısal açıdan birden fazla kalıpta örnekleri verilmiş olan Durak formunda, bestekârlar tarafından belli bir kalıba bağlı kalınmadığı ve bestekârdan bestekâra yapısal çeşitlilik arz edildiği tespit edilmiştir (Varol, 1996, s. 45, 46). Söz konusu tespit edilen bu denli yapısal çeşitlilikte formun, zikir ortamlarında durakhanların meşk vasıtasıyla öğrendikleri durakları talebelerine birkaç değişik icra şekliyle yorumlamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca söz konusu bu yapısal çeşitliliğin oluşmasında, Cumhuriyet Dönemi'nde Durak formundaki eserlerin notalarının yazımı esnasında, usûle uygun hale getirilebilmesi için yapılan melodik edisyon düzeltmelerinin de payı olduğu düşünülebilir.

XX. yüzyılda Durak formunun klâsik gelenek içerisindeki serbest okuma üslûbu ve meşk sistemiyle aktararak günümüze gelme süreci, bu formun notaya alınma süreciyle birleşerek bu yüzyıldaki nazariyat mantığıyla birlikte daha farklı analitik bir nazariyat sistemi üzerinde ivme kazanmasını sağlamıştır. Bu durumun oluşmasında şüphesiz Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile gerçekleşen müzik eğitimindeki gelişim ve değişimlerin büyük ölçüde etkisi olduğunu da söylemek mümkündür.

Cumhuriyet döneminde Osmanlı Devletiyle süregelen ve özellikle Klâsik Dinî Mûsikînin icra merkezleri olan tekke ve zaviyelerin, 30 Kasım 1925 tarihinde kapatılmasından sonra, tekke mûsikîsi de varoluş nedenini yitirerek tarihe karışmıştır (Oransay, 1973, s. 228). 1925 yılında gerçekleşen söz konusu tekkelerin kapatılması hadisesi ile dinî ve lâdinî mûsikî arasındaki bağ ciddi ölçüde kopmuş, bir kırılma noktası gerçekleşmiştir (Aksoy, 2014, s. 505). Bunun dışında Türk Mûsikîsi konusunda diğer bir darbe de 9 Aralık 1926'ta gerçekleşmiş ve Maarif Vekâletinin İstanbul Belediyesine yazdığı bir yazıyla Dar'ül-Elhân'dan Türk Mûsikîsi bölümünün kaldırıldığı ilân edilmiştir. Çok geçmeden dönemin saz heyeti olan "Riyaset-i Cumhur İnce Saz Heyeti" de bu durumdan nasibini almış ve dağıtılmıştır (Ayvazoğlu, 1989, s. 213). Dar'ül-Elhân'dan Türk Mûsikîsi

eğitim programlarının kaldırılmasından sonra Türk Mûsikîsi ve Batı Mûsikîsi münakaşalarına, hükümetinde müdahalesiyle terazinin kefesi Batı Mûsikîsi tarafında ağır basmıştır (Ergin, 1977, s. 1824).

Yaşanan bu denli duraksama evrelerine rağmen Türk Mûsikîsi için 1930'lu yıllara doğru, sadece alaturka mûsikî tasnif ve tespit heyeti oluşturulmuş ve bu heyetin başına Rauf Yekta Bey (1871-1934) getirilmiştir. Heyetin üstün gayretleri ile pek çok klâsik, dinî ve lâdinî formdaki eserler kayıt altına alınmış ve böylece kaybolmaktan kurtarılmıştır. Aynı zamanda söz konusu heyet Ayvazoğlu'nun (Ayvazoğlu, 1997, s. 52) da belirttiği üzere Dr. Suphi Ezgi, Hüseyin Sadettin Arel ve Salih Murat Uzdilek (1891-1967) ile birlikte Türk Mûsikîsi konusunda nazariyat çalışmaları da yapmış ve bu ekip kendi adlarıyla "*Arel-Ezgi-Uzdilek*" adını verdikleri nazariyat sistemini oluşturmuşlardır.

Tekkelerin ve zaviyelerin kapatılmasından önce dinî mûsikî üstadı bir hayli zakir yetişmiştir. Ancak Ergun (1942, s. 658, 663), XX. yüzyılda da konu itibariyle özellikle durakhan olarak; Nidâ Efendi (?-1927), İhsan İyisan (1873-1946) gibi isimlerin ön plâna çıktığını belirtmiştir. Bunların dışında Alaeddin Yavaşca (2002, s. 697), Yeniköylü Hâdi Bey'in de (?-1920) önemli bir durakhan olduğunu belirterek, Hâdi Bey'in, talebesi Fehmi Tokay'a (1889-1959) birçok durak meşk ettiğini ancak Fehmi Tokay hayatta iken kendisine meşk edilen bu durakların ne yazık ki kayıt altına alınamadığını üzüntüyle dile getirmiştir.

Bu dönem içerisinde Durak formunda Hüseyin Sadettin Arel tarafından 111 durak bestelenmiş ve Arel nezdinde bu form müstesna bir zenginlik kazanmıştır (Ateş, 2017, s. 182). Konu itibariyle Devlet Korusu arşivlerinden Arel'e ait olduğu tespit edilen durak sayısı 111 iken, 3 eserin notası sadece isimleriyle kayıtlı olduğu için, bu arşivde notası kayıtlı olan toplam eser sayısı 108'dir (Devlet Korusu, 2010).

Cumhuriyet Döneminde bu forma canlılık kazandırıp onu geliştiren, XX. yüzyılın dehâ müzikologlarından ve bestekârlarından biri olarak kabul görmüş olan ayrıca Klâsik Türk Din Mûsikîsi içinde bestelediği 111 durak ile bu formda en çok eser besteleyen Hüseyin Sadettin Arel olmuştur. Bestelediği duraklar ile ilgili olarak aynı zamanda kendi öğrencisi de olan müzikolog, araştırmacı Yılmaz Öztuna (1930-2012) şunları söylemektedir:

Arel, kendisinden önce bestelenip de zamanımıza kadar ulaşmış durak sayısının iki misli durak bestelemiştir. Zira geçen yüzyıllarda bestelenen yüzlerce, belki binden fazla

durak bugün unutulmuştur. Bu nedenledir ki hiçbir klâsik bestekâr uzaktan dahi olsa, durak bestekârı olarak Arel'le mukayese edilemez (Öztuna, 1986, s. 99-100).

Öztuna'nın bu açıklamaları ışığında Hüseyin Sadettin Arel'in Durak formunu dinî mûsikî tarihinde bestekârlığı ile daha ileri mertebelere taşındığı ve Arel'in bu formu yaşadığı dönemin şartlarına göre geliştirdiği söylenebilir. Duraklar her ne kadar usûlsüz serbest okuma tekniğine ve özel bir üslûp ile seçkin bir muhteviyata sahip olsa da Arel; formun kadim dokusuna, hem usûl ve notasyon konusunda yenilikçi bir bakış açısı getirmiş, hem de bestekârlığı ile Durak formuna kendi yenilikçi icraatlarıyla yeniden hayat vermiştir.

3.3. Durak Evferi Usûlü

Kendine özgü bir form olan Durak formu, XX. yüzyıldaki geliştirilmiş yapısıyla birlikte nota vasıtasıyla, yazımı da kendi adıyla anılan Durak Evferi usûlüyle bestelenmiştir. Klâsik Türk Mûsikîsi edvârlarında Durak Evferi usûlü hakkındaki bilgiler yok denilecek kadar kısıtlı bir durumda olsa dahi bu usûlün varlığı ve kullanımı hakkında Ezgi (1953, s. 286) şunları söylemiştir:

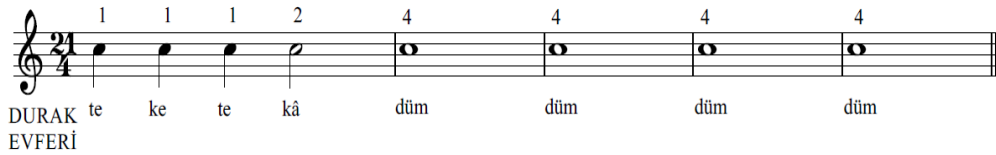
Kantemiroğlu kitabında Durak Evferinden bahis ve ondaki iki düm zamanının mûsikîciler işleyişlerine göre yani lahnin icabına uygun olarak uzattıklarını hikâye etmişse de onun şeklini zamanları ile yazmamıştır. Hoca Fehmi Efendiden yazmış olduğum usûlsüz ve ezgisi çok bozuk otuz kadar durakta o serbest lahin uzatılmasına tesadüf etmedim. Şu kadar ki bazen yalnız bir hecenin bir usûl miktarı lahnen uzatılmış olduğuna rastladım. Kantemiroğlu'nun söylediği serbest lahin uzatılmasının bir usûl kadar olmasını benim müşahadem ispat etmektedir.”

Ezgi'nin verdiği bilgiler ışığında söylenebilir ki; Durak Evferi usûlü aslında Durak formundaki eserlerde somut varlığını hissettirmiş ancak usûlün varlığı bu formdaki eserlerin icrasında üstü kapalı bir şekilde kalmıştır. Bu bakımdan Durak Evferi usûlünün varlığını, meşk silsilesiyle günümüze ulaşan Durak formundaki eserlerde tespit ettiğini belirten Ezgi'nin, bu usûl vasıtasıyla Durak formundaki eserleri notaya aldığı ve neşrettiği bilinmektedir. Bu şekilde Durak Evferi usûlünün; serbest okuma tavrı ile icra edilen Durak formunun kendisinde vücut bulmuş bir usûl olarak Ezgi tarafından meşk vasıtasıyla tespit edildiği ve günümüze bu şekilde aktarıldığı söylenebilir.

XVII. yüzyılda ortaya çıktığı düşünülen ve XVIII. yüzyılda tekke kültürü içinde etkin bir yer edinmiş olan Durak formu ile Ezgi'nin ifadelerinde belirttiği ve Kantemiroğlu Edvârında detaylı bir şekilde açıklanmayan Durak Evferi usûlünün, tahmini çıkış noktalarının, aynı yüzyılda olması dikkat çekici bir durumdur. Öyle ki bu yüzyıldan önceki edvârlarda hem Durak formu hem de Durak Evferi usûlü hakkında bilgiler mevcut değildir. Ancak Ezgi'nin tespitlerinden yola çıkarak; detaylı açıklaması olmasa da Durak Evferi usûlünden ilk kez XVIII. yüzyılda Kantemiroğlu Edvârında bahsedildiği söylenebilir.

XX. yüzyıl içerisinde Durak Evferi usûlünün tespitine binaen yazılan nazariyat ve usûl kitaplarında bu usûlün içeriği ve vuruluşu hakkında daha geniş bilgilere yer verildiği dikkat çekmektedir. Başta M. Suphi Ezgi olmak üzere M. Ekrem Karadeniz (1904-1981), Hüseyin Sadettin Arel, İsmail Hakkı Özkan (1941-2010) gibi daha pek çok XX. yüzyıl Klâsik Türk Mûsikîsi nazariyatçısı, şahsi nazariyat kaynaklarında bu usûlden bahsetmişlerdir.

Durak Evferi usûlü; 21 zamanlı büyük bir usûl olup, baş tarafta bir Türk Aksağı ile onu müteakip zamanları müctemi dört adet Sofyan'dan doğmuş bir düzümdür (Ezgi, 1935, c.II, s. 56).

Şekil 3.1. Durak Evferi usûlünün vuruluşu

Özkan da (2010, s. 726), bu usûlde bestelenmiş olan her eserin, usûle dâhil olmayan veya bir evvelki usûlün tarzında son 4/4'lük darb ile başladığını ve bu 4/4'lük darbin bulunduğu notun altına muhakkak "Dost" sözünün getirilerek bu durumun her eserde yapılagelmiş bir adet olduğunu belirtmektedir.

3.4. Arel'in Durak Besteciliği

XX. yüzyılda Durak formundaki eserlerin gerek yapısı, gerek muhteviyatı, gerekse tespiti konusundaki öncelikli ilk adımı atan kişinin M. Suphi Ezgi olduğunu yukarıda belirtmiştik. Ancak bu yüzyılda Durak formunun beste konusundaki en güçlü ismi Hüseyin Sadettin Arel olmuştur. Zira Arel'in bestelediği durak sayısı hem çağdaşlarını hem de Ezgi

tarafından neşredilen durakları bir hayli geride bırakmıştır. 111 durak besteleyen Arel, günümüzde dahi bu formda en çok eser besteleyen yegâne bestekâr olmuştur.

Özellikle dinî mûsikî konusunda Sanal, (1991, s. 353) Arel'in Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede'den mûsikî meşkettiğini belirttiği gibi Arel'in Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede'nin etkisiyle Galata Mevlevihânesi'ne giderek âyinler dinlemesi de, Arel'in durak bestelemesi açısından önemli bir faktör olmuştur denilebilir. Âyin-i Şerif gibi hacimli bir yapıya sahip olan Durak formunu 111 eser ile notalı bir şekilde bestelemesi de Arel'in bu forma Ezgi'den sonra getirdiği yeniliklerden biri olduğu söylenebilir. Zira Ezgi meşk ettiği kadim durakların 39 tanesini Durak Evferi usûlüyle notaya alarak neşretmiş, Arel ise Ezgi'nin tespit ettiği bu usûl vasıtasıyla notalı 111 durak bestelemiştir.

Bunların dışında bir başka detay ise Arel'in Durak formunda bu denli bir sayıda eser bestelemesinde Sümer dinî müziklerinin etkisi olduğunu söylemek de mümkündür. Zira Güray ve Çaylı (2017, s. 242-243); Arel'in 11 Nisan 1944 tarihli "Sümerliler ve Sümer Mûsikîsi" adında hazırladığı konferans bildirisinden yola çıkarak, Sümerlerdeki ilâhilerin *recitativo* (konuşur gibi) bölümlerinin olması hasebiyle, Arel'in durak bestelemesinin ilham kaynaklarından birinin de Sümer dinî müziklerinin olabileceği ihtimalini belirtmişlerdir.

Bugün TRT'nin nota arşivlerinde Arel'in bestelediği duraklar haricinde toplam Durak formundaki 77 eserin notası mevcuttur (Devlet Korosu, 2010). Bu 77 durağın 28'inin beste sahibi meçhul olarak kayıtlı iken, kalan diğer 49 durağın ise bestekârları bellidir. Söz konusu bu nota arşivindeki kayıtlı 77 durağın dışındaki tüm duraklar Hüseyin Sadettin Arel adına kayıtlıdır.

Arel'in bu denli çok durak bestelemesinde, Ezgi'nin meşk vasıtasıyla tespit ettiği durakların, formun az sayıdaki örneğini teşkil etmesinden dolayı bu formun yapısını bir nazariyatçı olarak kendi besteleriyle daha da açıklayıcı ve notalı hale getirmesi olabilir. Öyle ki onun nazariyatçı olduğu durumu göz önünde bulundurulduğunda, Durak formunun unutulmaması için kendi besteleriyle de mevcut durak sayısına katkıda bulunduğu söylenebilir.

4. YÖNTEM

Yapılan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Çalışmada öncelikle literatür taraması yapılmıştır. Alanda ilgili olan tüm çalışmalar tespit edilmiş, “Hüseyin Sadettin Arel” ve “durak formu” ile ilgili yapılmış çalışmalar incelenmiştir. İlgili çalışmalardan elde edilen verilerden çalışmanın giriş kısmında alıntı gösterilerek yararlanılmıştır.

Bu araştırmada verilerin toplanmasında TRT nota arşivinden yararlanılmıştır. TRT nota arşivinde toplam 188 durak bulunmaktadır. Bu araştırmanın evrenini TRT’nin nota arşivinde bulunan durakların tümü oluşturmaktadır. Bir konu veya bir olayla ilgili evrenin tüm elemanlarına ulaşılabilir ve tamamı üzerinde araştırma yapılabilir evrendeki gerçek durum tam olarak ortaya çıkarılabilir. Bu şekilde evrenin tamamına ulaşılması mümkün olmayan durumlarda evrenin tamamı yerine onu temsil edebilecek bir parçasının üzerinde çalışmak mümkündür (Pamuk, 2017, s. 3). Yani örneklemin evreni temsil eder nitelikte ve büyüklükte olması beklenmektedir. Bu araştırmanın örneklemini TRT arşivinde bulunan Hüseyin Sadettin Arel’in bestelediği 108 durağın tamamı oluşturmaktadır. Arel’in toplam 111 durak eserinin üç notasına erişilememiştir. Bu durumda elde edilen veriler ışığında araştırmada örneklem olarak belirlenen Arel’in mevcut duraklarının tümü, evrenin büyük bir kısmını kapsamaktadır.

Bu durakların notalarının bir kısmı okunmaya elverişli olmadığından çalışmanın içeriğini oluşturan 108 eserin notası Muscore 1.3 adlı nota programı ile yeniden yazılmıştır.

Literatür incelemesinin ve verilerin elde edilmesinin ardından örneklemdeki eserlerin makamsal analizleri yapılmış, bu yolla eserlerde makamların ne şekilde işlendiği ve hangi makam geçkilerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Eserler, Arel-Ezgi-Uzdilek nazariyat sistemine göre analiz edilmiştir.

4.1. Problem

“Durak” formu XX. yüzyıla kadar meşk sistemi ve serbest icraya dayalı bir yapıyla gelmiş, dolayısıyla formun tam anlamıyla tanımlanma konusu ancak bu yüzyılda ve ilk olarak Suphi Ezgi sayesinde gerçekleştirilmiştir. XX. yüzyıldan önceki süreçte notaya aktarılamamış olmasından kaynaklı olarak Durak formunun genel yapısı tam olarak

özmlenememiştir. Bu bakımdan Arel'in bu formda 111 eser bestelemesi ile Durak formunun, hem makamsal yönünün incelenebilmesi, hem de Arel'in bu formda bestelediği eserlerindeki nazari anlayışı büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle bu araştırmayı başlı başına içeren en mühim problem, Arel'in bu formda bestelediği 111 eserden elimize ulaşmış 108 durakta Arel, Durak formunun yapısını nasıl işlemiş ve kendi nazariyat anlayışını bu eserlere nasıl ve ne şekilde aktarmıştır? Belirtilen bu problemin yanı sıra Arel'in 'durak besteciliği' hususunda nasıl bir yol izlediği bu araştırma ile çözümlenmeye çalışılacaktır.

4.2. Araştırmanın Amaçları ve Beklenen Yararlar

Bu alışmada Hüseyin Sadettin Arel'in 111 durağının elimize ulaşmış 108 örneğinin makamsal analizlerinin yapılması yoluyla Arel'in durak besteciliğine, Durak formunun makam-usûl yapısına ve işlenişine ilişkin detaylı bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca XX. yüzyılda Durak formunun çözümlenebilmesi adına Arel'in bestelediği notalı durakların, onun nazariyatçı olarak kendi nazariyat mantığına dayalı makam anlayışıyla değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Aynı zamanda bu çalışmanın Durak formu konusunda alandaki diğer çalışmalara bir örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

4.3. Varsayım

Çalışmada kullanılacak yöntemin; araştırmanın konusuna, amacına ve problemin çözümüne uygun olduğu, yararlanılan nota arşivlerinin yeterli düzeyde olduğu ve söz konusu eserlerin de makamsal analizleri için, yararlanılan kaynakların yeterli olduğu varsayılmaktadır.

4.4. Sınırlılıklar

Araştırma; Klâsik Türk Din Mûsıkîsi formlarından biri olan Durak formunda, Hüseyin Sadettin Arel tarafından bestelenmiş 108 eserin makamsal analizleri ile sınırlıdır.

4.5. İlgili Literatür

Bekir şahin Baloğlu (2014) tarafından yazılan "Dini Türk Mûsıkîsi Beste Türlerinden Durak" başlıklı yüksek lisans tezinde; Klâsik Türk Din Mûsıkîsi formlarından biri olan Durak formuna genel bir bakış açısıyla bakılmış, formun tarihi süreci ve işlevi Klâsik Türk

Mûsikîsinin devirlerine göre incelenerek, formun bu devirlerdeki etkin kullanımı, tekke müziğinin fonksiyonları, işlevleri ve bu formda eserler bestelemiş bestekârlarla ilgili bilgilere yer verilmiştir. Çalışmada özellikle 18. 19. ve 20.yy'daki bestekârlar ile bu yüzyıllarda Durak formunun fonksiyonlarına yönelik açıklamalar da yer almış ancak Hüseyin Sadettin Arel'in Durak formunda bestelemiş olduğu 108 eser hakkında hiçbir bilgiye yer verilmemiştir.

Akbel ve Akdoğan'ın (2018) “Durak Formunun Mahiyeti ve Eğitimde Kullanılabilirliğine İlişkin Görüşler” adlı müşterek yazdıkları makalede, öncelikle Durak formunun kısa tarihi sürecine yer verilmiş akabinde formun dinî mûsikî eğitiminde günümüzdeki varlığına paralel çeşitli dinî mûsikî konusundaki uzmanların görüşlerine yer verilerek dinî mûsikî eğitimindeki konumu ve öğreticiliği konusunda bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada formun eğitime, öğretime yönelik farklı görüşler ileri sürülmüş, Durak formunun aktarımı, varlığı konusunda tikanıklıklar tespit edilmiş ve yeniden hayat bulması, canlanması, dinî mûsikî eğitiminde öğretilmesi için bu forma ciddi ölçüde hakim ve eğitilmiş kişilerin gereken özeni ve özveriye göstermesi gerektiği ve bu sayede Durak formunun eğitiminin ve öğretiminin mümkün olabileceği sonucuna varılmıştır.

Aydın Varol (1996) tarafından yazılan “Türk Tasavvuf Mûsikîsinde Durak Formunun Yeri ve Önemi” isimli sanatta yeterlilik tezinde; Durak formunun tüm hatları ve özellikleri belirtilmiş, hatta tarikat ortamlarındaki meşklerinden de bahsedilmiştir. Gerek makam, gerek usûl, gerek güfte açısından da Durak formunu inceleyen Varol, bu formda beste yapmış olan tüm bestekârların eserlerinden de örnek nota dokümanlarına yer vermiş ve sonuç olarak da Durak formunun zengin muhteviyatını ve yapısını tarihi sürecindeki fonksiyonel işlevleriyle ortaya koymuştur. Aynı zamanda bu formun muhteviyat açısından yeniden işlenebilirliği ve kullanılabilirliği konusunda da Durak formuna büyük ölçüde dikkat çekmiş, formun icraya yönelik farklılıklarına yer vererek Durak formu konusunda daha kapsamlı analiz çalışmaları yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

Tüfekçi (2001) tarafından hazırlanan “Dini Türk Mûsikîsi Formları” adlı yüksek lisans tezinde, Klâsik Türk Din Mûsikîsi formları terimsel olarak incelenmiş ve bu konuda tanımsal bir çalışma sunulmuştur. Durak formunun da yer aldığı çalışma da dinî mûsikî formlarından eser örneklerinin olduğu nota dokümanlarına yer verilmiş ve dinî mûsikî formları sadece kavramsal olarak incelenmiştir. Çalışmada ayrıca Klâsik Türk Din Mûsikîsinin yüzyıllara

göre dönemleri işlenmiş ve dinî mûsikî formlarının bu yüzyıllardaki fonksiyonları ve bestecilerine de yer verilmiştir.

Zafer (1995) tarafından hazırlanan “H. Sadettin Arel ve Bazı Bestelerinden Örnekler ve Özellikleri” adlı yüksek lisans tezinde, Arel’in farklı formlardaki bestelerinin yer aldığı örneklere yer verilerek bu eserlerin makamsal ve biçimsel analizleri yapılmıştır. Çalışmada ayrıca Arel’in Sûzidil, Neveser ve Uşşak makamındaki durakları da bu formda örnek dinî eserler olarak verilmiş ve bu eserler de makamsal ve biçimsel açıdan analiz edilerek incelenmiştir. Arel’in Durak formunda üç örnek eserinin incelendiği bu çalışmada, söz konusu durakların makamsal analizleri biçim özellikleri ile birlikte gösterilmiş ve eserlerin örnek notaları da verilmiştir.

Durak formu ile ilgili olarak yapılan çalışmalarda özellikle dikkati çeken umumi ortak nokta, bu çalışmaların formun tarihi süreci de dâhil olmak üzere, nasıl bir form olduğu ve nasıl icra edildiğine yönelik tespitler ve araştırmalar üzerine olduğudur. Literatürde Durak formunun makamsal analizine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmada ise Arel’in makam anlayışından yola çıkarak onun Durak formundaki 108 eserinin makamsal analizleriyle Durak formuna getirdiği bakış açısı irdelenmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın, Arel’in Durak formundaki eserlerinin makamsal analizine yönelik ilk çalışma olması bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

5. BULGULAR

Bu bölümde Hüseyin Sadettin Arel'in bestelediği Durak formundaki eserler, alfabetik sırayla makamsal analize tabi tutulmuştur. Her bir eserin makamsal analizi, eserlerin notalarının parça parça gösterilmesi ve altında açıklamalarının yapılması yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Acemaşiran Durak (Güfte: Sahvî)

(A1) AH HE-MÎ - ŞE BÜL - BÜ - LÜN GÜL - ŞEN - DE

(B1) FER - YÂ - DI MA - HAB - BET - DİR

(C1) Lİ - SA - NI HÂL İ - LE

(D1) HER ZİK - RÜ EV - RA - DI

(E1) MA-HAB - BET - DİR

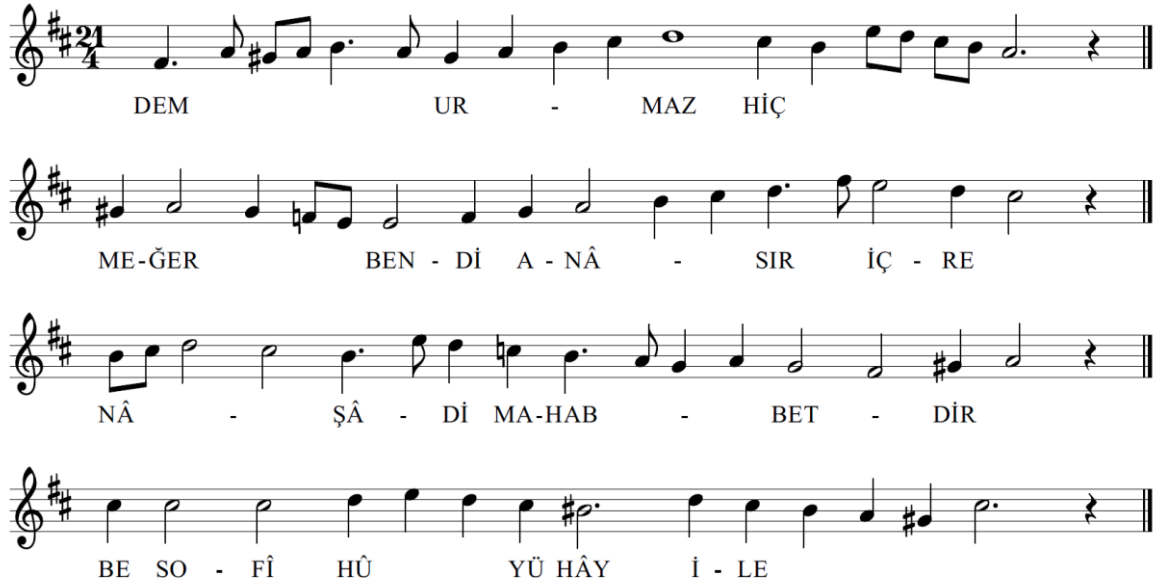
Şekil 5.1. Yerinde Acemaşiran makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsü T.K.'lı Acemaşiran Makamı seyri ile bitmektedir. B1 ölçüsünde Dügâh'ta Bûselik Makamı geçkisi yapılmışken, C1 ölçüsünde Rast'ta Bûselik ve Çargâh'ta Çargâh perdelerinde A.K.'lar yapılmıştır. E1 ölçüsünde ise Dügâh'ta Kürdi ve Rast'ta Rast perdelerindeki A.K.'ların akabinde Acemaşiran perdesinde T.K. verilmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri de tespit edildiği için ilk 5 ölçüye A1, B1, C1, D1, E1 diye isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.2. Yerinde Bestenigâr Makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde T.K.'lı Bestenigâr Makamı dizisi kullanılmış ve Bestenigâr Makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.3. Düğâh'ta Rast 5'li, Hüseyini Aşiran'da Hicâz 4'lü, Düğâh'ta Müsteâr 4'lü, Nim Hicâz'da Segâh seyirleri

Eserin bu bölümünün ilk ölçüsünde Düğâh'ta Rast 5'li kullanılmış ve akabindeki ölçüde de Hüseyini Aşiran perdesine Hicâz 4'lü ile inilmiş sonrasında da çıkıcı seyirle Nim Hicâz perdesinde Y.K. yapılmıştır. 3. ölçüde de Müsteâr 4'lü ile Düğâh'ta Y.K. yapılarak akabinde de bu seyir Nim Hicâz'da Segâh çeşnisi ile Y.K. yapılmıştır.

BU KİY - LÜ KÂL İ - LE

OL MAZ OL - MAZ

SÜ-LÜK ER - BÂ - BI - MIN İR - ŞÂ - DI

(F1) MA - NÂ - DA MA-HAB - BET - DİR

MA-HAB - BET NÂ - RI

(F1) CİS-MİM ŞEH - Rİ - Nİ YAK - DI

RE-MÂD ET - Dİ

Şekil 5.4. Kaba Hisâr'da Sûzidil Makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde Kaba Hisâr'da T.K. eden Sûzidil Makamı geçkisi yapılmıştır. Ayrıca bu bölümün içinde aynı melodi cümleleri tespit edilmiş ve bu melodi cümleleri F1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.5. Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde de ilk ölçüde Rast perdesinde Kürdilihicâzkâr Makamı geçkisi yapılmış, ikinci ölçüde ise Dügâh perdesinde Kürdi çeşnili inilerek, Bûselik perdesi de kullanılarak Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Yine aynı ölçü içerisinde Çargâh perdesi üzerinde de Çargâh gösterilerek Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.6. Yerinde Acemaşiran makamı seyri

Eserin son bölümünde de ilk 5 ölçüdeki gibi T.K.'lı Acemaşiran Makamı seyri yapılmış ve aynı melodi cümleleri kullanılarak A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde ilk ölçülerdeki gibi yapılan isimlendirme belirtilmiştir.

Acemaşiran Durak No.2 (Güfte: Niyazi Mısırî)

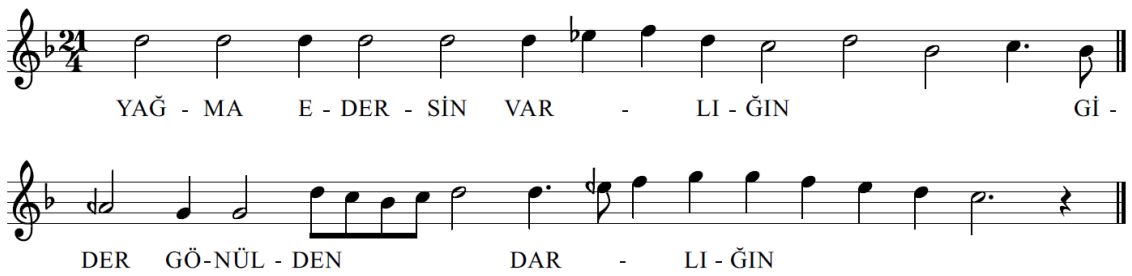
Şekil 5.7. Yerinde Acemaşiran makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı Acemaşiran Makamı seyri yapılmıştır. İlk ölçüdeki Hisâr perdesi ve 2. ölçüdeki Buselik perdesi bu ölçüler içerisinde altere ses olarak işlenmiştir.

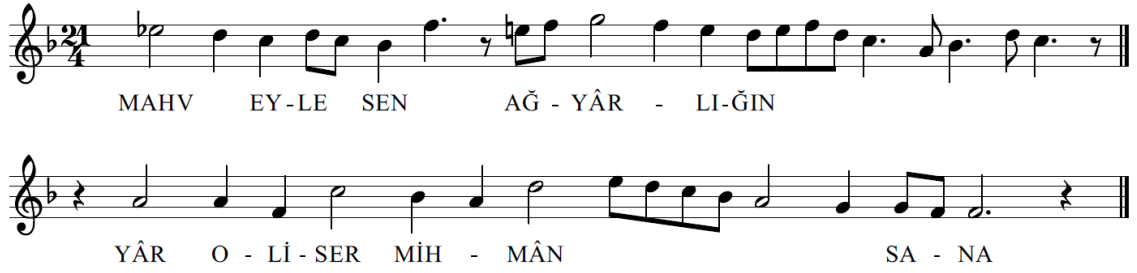
Şekil 5.8. Yerinde Uşşak 4'lü ve Nevâ'da Kürdi 4'lü çeşnileri

Bu bölümde çıkıcı Uşşak 4'lü ile birlikte, Neva'da Kürdi 4'lü çeşnileri kullanılmıştır.

Şekil 5.9. Rast'ta Bayati ve Neva makamı geçkileri

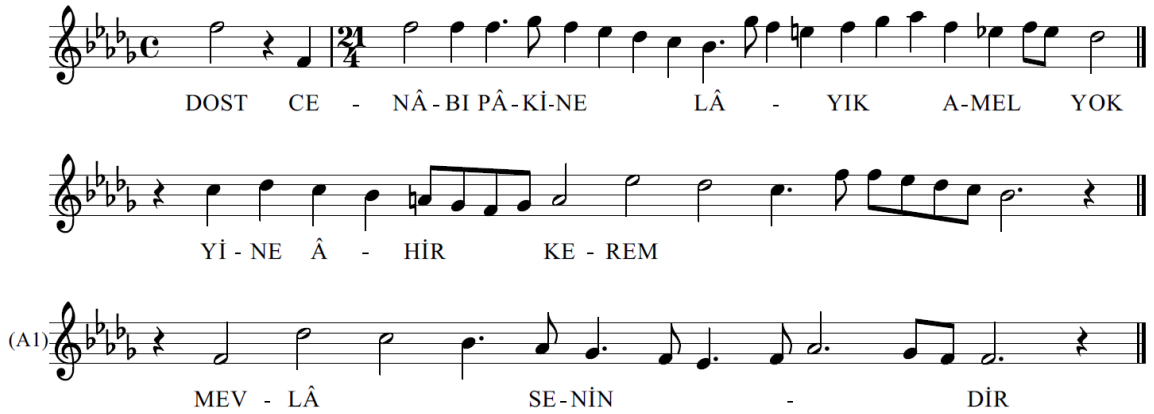
Bu bölümün ilk ölçüsünde Rast'ta inici Bayati makamı seyri işlenerek, 2. ölçüde de yine Rast'ta çıkıcı Uşşak 4'lü işlenmiş ve sonra Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. 2. ölçüde Rast'ta karar eden Neva Makamı seyri görülmektedir.

Şekil 5.10. Yerinde Acemaşiran makamı seyri

Bu bölümde ilk olarak Kürdi perdesinde Çargâh makamı seyri yapılmıştır. Sonrasında tekrar Acemaşiran Makamı seyrine dönüş için ilk ölçüde Kürdi ve Hüseyini perdeleri kullanılmış, sonrasında ise yine aynı ölçü içerisinde inici seyirle Acemaşiran perdesindeki Çargâh 5’li ile eser T.K. etmiştir.

Acemaşiran’da Kürdi Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

Şekil 5.11. Acemaşiran’da Kürdi makamı seyri

Eserin ilk üç ölçüsünde, Acemaşiran perdesi üzerinde T.K’lı seyirle Kürdi Makamı dizisi işlenmiştir. İlk ölçüdeki Hüseyini perdesi ve 2. ölçüdeki Dügâh perdesi işlenen seyrin yapısı itibarıyla altere ses olarak kullanılmışlardır. Son ölçüde de bu ölçü cümlesinin bir benzeri daha eser içerisinde tespit edildiği için bu cümleye A1 isimlendirmesi verilmiştir.

NE - Sİ VAR KU-LU - NUN *

NOK - SAN - DAN AR - TIK

Yİ - NE Â - HİR KE-REM

(A1) MEV - LÂ SE-NİN - DİR

"*" İŞARETLİ YER NÜSHÂ NOTADA OKUNAMADIĞI İÇİN YAZILAMAMIŞTIR. AYNI GÜFTEDE BESTELENEBİRKAÇ ESERDE DE OKUNAMAYAN BU BÖLÜMÜN FARKLI ŞEKİLDE YAZILDIĞI TESPİT EDİLMİŞTİR.

Şekil 5.12. Acemaşiran'da Kürdi makamı seyri

Bu bölümün ilk ölçüsünde Neva'da Kürdi 4'lü seyri ile inici şekilde Dügâh'taki Hicâz 4'lünün bir kısmı gösterilmiş, akabindeki seyrin devamıyla 2. ölçüde Nim Zirgüle perdesi altere ses kullanılarak çıkıcı Bûselik dizisiyle Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır. Ardından gelen 3. ölçüde de bu Y.K. ile tekrar Acemaşiran'da Kürdi seyrine dönmüş ve son cümlede Acemaşiran perdesinde Kürdi Makamı ile T.K. yapılmıştır. Son ölçü cümlesinin eser içerisindeki eşi tespit edildiği için A1 ifadesi kullanılmıştır.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde literatürde kayıtlı olan bir makam bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlenmiştir. Bu eserde Acemaşiran perdesi üzerinde işlenen Kürdi makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde "Mansur" akort denilen 5 ses transpoze pozisyona denk gelmektedir. Bu eserden yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Acemaşiran'da Zirgüle Durak (Güfte: Seyyid Seyfullah)

(A1) HÛ AŞ - KIN - LA ÇÂK OL - SA BU TEN

(B1) BEN Yİ - NE İL - LAL - LAH Dİ-YEM

Şekil 5.13. Acemaşiran'da Zirgüle makamı seyri

Eserin ilk iki ölçüsünde Acemaşiran'da Zirgüle dizisi inici seyirle gösterilip, bu dizinin güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Ayrıca eser içerisinde bu iki ölçünün benzeri ölçüler tespit edildiği için, A1 ve B1 diye isimlendirme yapılmıştır.

YA-NIP KÛL OL - SA BU BE-DEN

BEN Yİ - NE İL - LAL - LAH Dİ-YEM

(C1) İ-ŞİM GÜ-CÛM ZÂR EY - LE-SEN

(C2) İ-ÇİM Dİ-ŞİM NÂR EY - LE-SEN

Şekil 5.14. Nim Zirgüle'de Çargâh ve Nikriz makamı geçkileri

Bu bölümde de ilk iki ölçüde Nim Zirgüle perdesine inici seyirli Çargâh makamı geçkisi yapılarak bu dizinin güçlü perdesi olan Nim Hisâr perdesinde Y.K. yapılmıştır. Sonraki iki ölçüde de inici seyirli Nim Zirgüle perdesinde Nikriz makamı geçkisi yapılmış ve bu dizinin güçlüsü olan Nim Hisâr perdesinde Y.K. yapılmıştır. C1 ve C2'deki ölçü cümlelerindeki benzerlik de göze çarpmakta olduğundan benzer ölçü tespiti bu isimlendirme ile yapılmıştır.

KAN AK-SA GÖZ-DEN YAŞ-LA - RIM

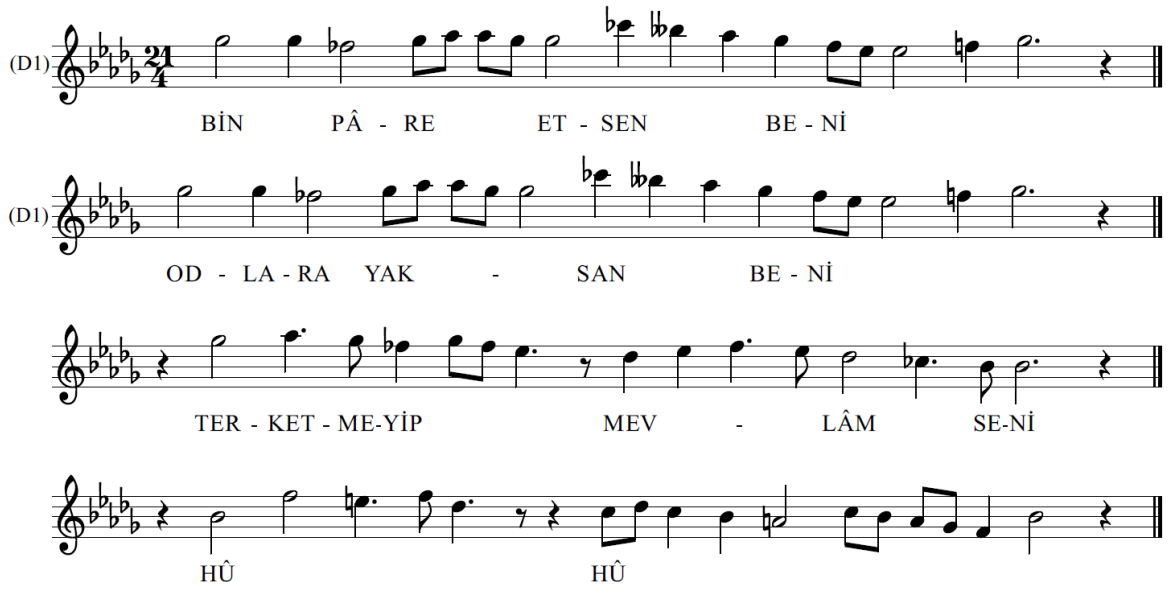
BAĞ-RIM-DA BİT-SE TAŞ - LA-RIM

DER - DÜ GÂM OL - SA İŞ - LE-RİM

BEN Yİ - NE İL - LAL - LAH Dİ-YEM

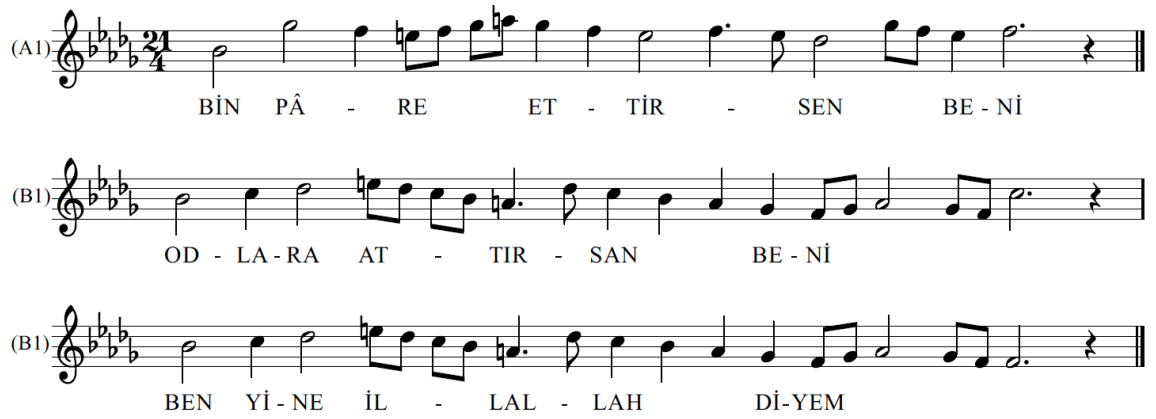
Şekil 5.15. Yerinde Evcâra ve Irak'ta Bûselik makamı geçkisi

Eserin bu ölçülerinden ilkinde Nim Hisâr perdesi üzerinde Kürdi seyir yapılarak, Nim Hicâz perdesinde asma kalış yapılmış ve akabindeki ölçüde donanım işaretlerinin de değişmesiyle bu seyir Evcâra makamı geçkisine bağlanmış ve 2. ölçünün sonunda bu makamın güçlü perdesi Nim Hicâz perdesinde Y.K. yapılmıştır. Akabindeki iki ölçüde seyir Eviç perdesi üzerinden inici bir yapıyla Irak'ta Buselik makamı geçkisine dönüşmüş ve T.K. yapılmıştır. (Bu ölçülerden 2. ölçüde dikkat çeken 25/4'lük usûl kalıbı Durak formunun bilinen usûl kalıbının dışında karşımıza çıkmaktadır. Ancak eserin serbest icra üslûbu ile okunduğu göz önüne alındığında, karşılaşılan bu durum eserin bestekârının esere usûl açısından bir yenilik getirme ihtimalini barındırabilir. Öyle ki Durak formu kendi adıyla anılan 21/4'lük "Durak "Evferi" usulüyle bestelenir ve Klâsik Türk Mûsikisi usûl muhteviyatında 25/4'lük bir usûl bulunmamaktadır.)

Şekil 5.16. Kürdi'de Beste-İsfahan makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde T.K.'lı Kürdi perdesinde Beste-İsfahan Makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son ölçüde de Kürdi perdesinde inici Nikriz seyri yapılarak T.K. verilmiştir. D1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri de birbirleriyle birebir benzer şekilde kullanılmıştır.

Şekil 5.17. Acemaşiran'da Zırgüle makamı seyri

Eserin son üç ölçüsünde de tekrar Acemaşiran'da Zırgüle makamı'nın seyrine dönmüş, inici seyrile bu makamda T.K. verilmiştir. Benzer ölçülerin isimlendirmeleri A1 ve B1 şeklinde yapılmıştır.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu

eserde Acemaşiran perdesi üzerinde işlenen Zirgüleli Hicâz makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde "Mansur" akort denilen 5 ses transpoze pozisyona denk gelmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Acemkürdi Durak (Güfte: Niyazi Mısrî)

(A1) HÛ EY DER-DE DER - MAN İS - TE-YEN YET-MEZ Mİ DERD DER -

(B1) MAN SA - NA DOST DOST

(C1) EY RA - HA - Tİ CAN İS - TE-YEN

(D1) KUR - BAN O-LAN - DIR CAN SA - NA

Şekil 5.18. Yerinde Acemkürdi makamı seyri

Eserin ilk bölümünde T.K.'lı şekilde Acemkürdi Makamı işlenmiştir. Aynı zamanda eserin diğer bölümlerinde aynı melodi cümleleri tespit edilmiş bu yüzden A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

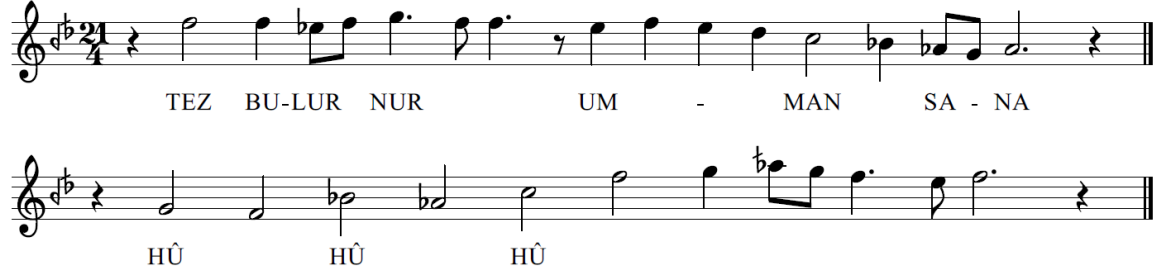
KUL - LU - ĞA BEL BAĞ - LAR İ - SEN

ŞA - MÜ SE-HER AĞ - LAR İ - SEN

SU-LAR Gİ - Bİ ÇAĞ - LAR İ - SEN

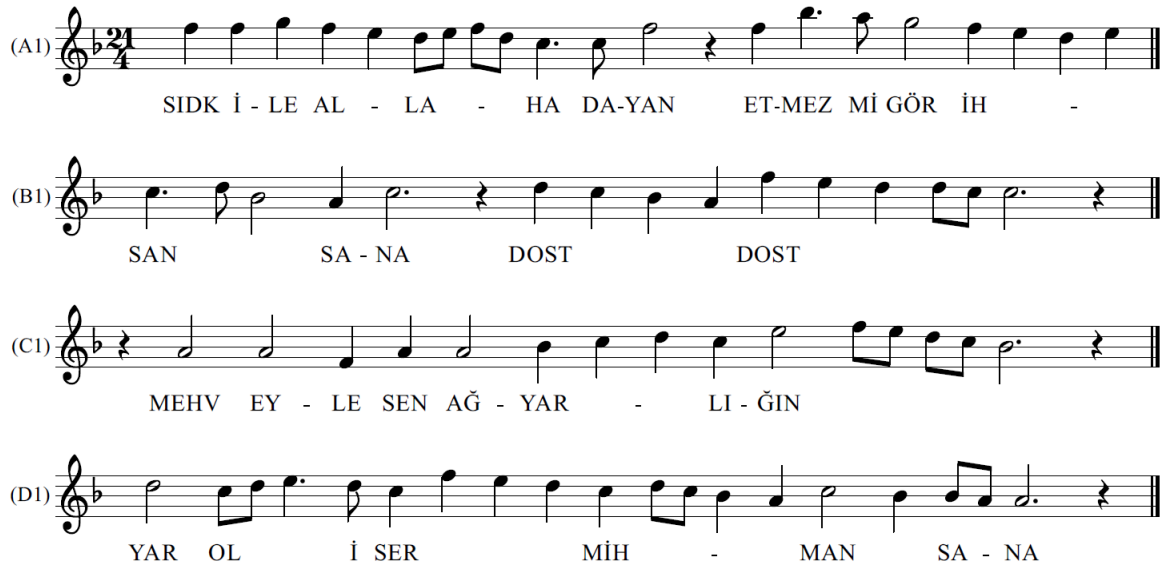
Şekil 5.19. Acemaşiran'da Nikriz makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde Acemaşiran perdesi üzerinde inici – çıkıcı seyirli Nikriz Makamı geçkisi yapılmış ve bu transpozisyonda Nikriz Makamı'nın güçlüsü olan Çargâh perdesinde Y.K. verilmiştir.

Şekil 5.20. Nim Zırgüle'de Acemaşiran makamı seyri

Eserin bu bölümünün ilk ölçüsünde Nim Zırgüle perdesi'nde inici seyirli Acemaşiran Makamı seyri kullanılarak Acemaşiran Makamı geçkisi yapılmıştır. Akabindeki ölçüde de ilk ölçüdeki seyir çıkıcı şekilde kullanılarak Acem perdesi'nde Bûselik çeşnisi ile ana makamın güçlüsü Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.21. Yerinde Acemkürdi makamı seyri

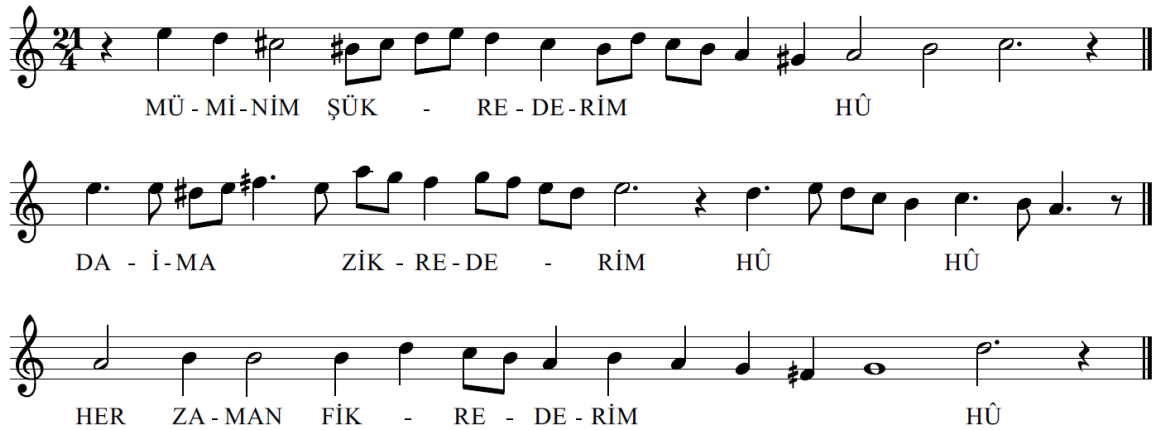
Eserin son 4 ölçüsünde ilk 4 ölçüdeki aynı melodi cümleleri kullanılarak Acemkürdi Makamı seyri T.K.'lı şekilde gösterilmiştir. A1, B1, C1, D1 ölçülerindeki melodi cümleleri eserin ilk 4 ölçüsündeki melodi cümlelerinin birebir aynısıdır.

Aşkefzâ Durak (Güfte: Himmet)

Şekil 5.22. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Aşkefzâ makamı seyri yapılmıştır. (Makamın ana seyri içerisinde 2. ölçüde Gerdâniye'de Hicâz gösterilmiştir ki bu makamın ana seyri içerisinde zorunluluk arz eden bir durum değildir. Tamamen bestekârın çeşnisel süsleme tercihinden kaynaklanmıştır. Ayrıca 3. ölçüdeki inici-çıkıcı Muhayyer makamı seyri de tamamen bu nedenle oluşmuştur. Öyle ki 3. ölçüdeki bu çeşni Aşkefzâ makamının güçlü perdesi olan Hüseyini perdesinde Y.K. yapmış ve son ölçüde Hüseyini Aşiran perdesi üzerindeki Kürdi dizisiyle T.K. yapılmıştır.)

Şekil 5.23. Dügâh'ta Nikriz makamı geçkisi

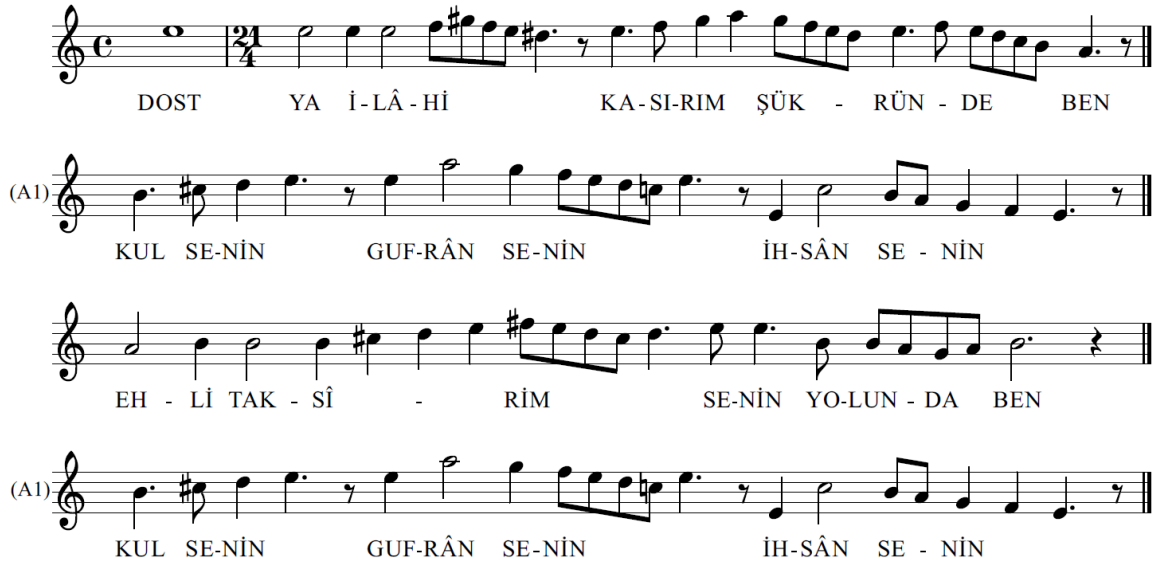
Bu bölümdeki ölçülerin ilkinde Nim Hicâz perdesinde Segâh gösterilip Y.K. yapılmış, akabindeki ölçüde Dügâh'ta Nikriz makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüde ise Rast'ta Çargâh 5'li gösterilip Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.24. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri

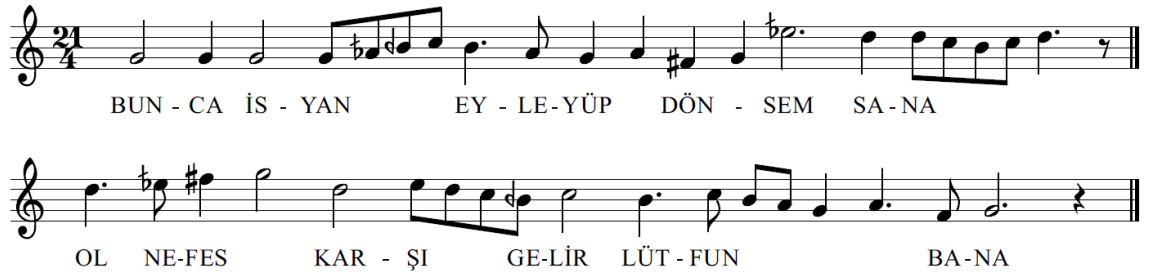
Eserin son iki ölçüsünde de ana makamın seyrine dönmüş, T.K.'lı Aşkefzâ makamı seyri yapılmıştır.

Aşkefzâ Durak No.2 (Güfte: İsmail Hakkı Bursevî)

Şekil 5.25. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri

Terkibi Hüseyin Sadeddin Arel tarafından yapılan Aşkefza makamı, Kürdi makamının Hüseyini Aşiran perdesindeki şeddi olarak oluşturulmuştur. Bu bakımdan eserin ilk 4 ölçüsünde Aşkefzâ Makamı T.K.'lı seyirle gösterilmiştir. Aynı zamanda ilk 4 ölçü içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edilerek A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.26. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde T.K.'lı şekilde Zirgüleli Sûznâk Makamı geçkisi yapılmıştır.

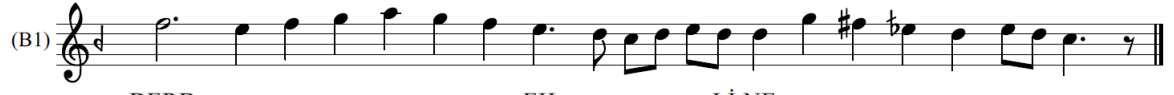

Şekil 5.27. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri

Eserin son bölümündeki bu 3 ölçünün ilkinde Acemaşiran perdesinde Nikriz 5'lisi seyri gösterilmiş ve akabindeki ölçüde de Acem perdesine geçişle Aşkefzâ Makamı'na tekrar dönmüş ve bu makamın seyri yapılarak T.K. verilmiştir. Aynı zamanda son ölçüdeki melodi cümleleri ilk 4 ölçüdeki isimlendirilmiş melodi cümlelerinin aynısı olduğu için A1 şeklinde belirtilmiştir.

Bayati Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

(A1) AH BUY-RUK SE-NİN FER - MAN SE-NİN

(B1) DERD EH - Lİ-NE

(C1) DER - MAN SE - NİN

Şekil 5.28. Yerde Bayati makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Bayati Makamı seyri gösterilmiştir. Aynı zamanda eserin diğer bölümlerinde aynı melodi cümleleri tespit edilmiş bu yüzden A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

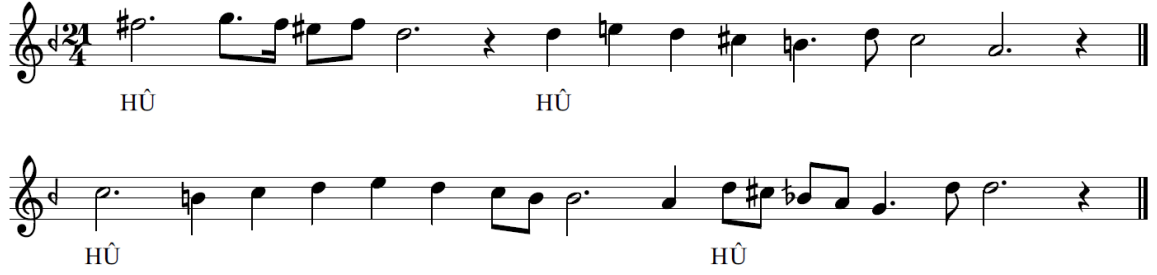
 MÜZ - NİB - LE - RE GUF - RAN SE-NİN

 YÂ RAB - BE-NÂ YÂ RAB - BE-NÂ

 LÛT - FU KE-REM İH - SAN SE - NİN

Şekil 5.29. Yerde Bestenigâr makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde T.K.'lı şekilde Bestenigâr Makamı seyri ile Bestenigâr Makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.30. Eviç'te Segâh çeşnisi, Dügâh'ta Rast 5'li, Dügâh'ta Bûselik 5'li ve Yerinde Nikriz 5'li seyri

Eserin bu bölümünde ilk ölçü içinde önce Eviç'te Segâh çeşnisi gösterilip Nevâ'da kalış yapılmış, ardından yine aynı ölçüde Dügâh'ta Rast 5'li inici seyirle gösterilmiştir. Bir sonraki ölçüde de önce Dügâh'ta inici Bûselik 5'li gösterilmiş, ardından aynı ölçüde yerinde Nikriz 5'li gösterilmiştir. Bu ölçünün sonunda da Nevâ perdesinde Y.K. yapılarak Bayati Makamı'nın güçlüsü olan Nevâ perdesi gösterilip bir sonraki ölçüye bağlantı sesi oluşturulmuştur.

Şekil 5.31. Yerinde Bayati makamı seyri

Eserin son bölümündeki bu 3 ölçüde de yine T.K.'lı şekilde Bayati Makamı seyri işlenmiştir. A1, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri eserin ilk 3 ölçüsündeki melodi cümlelerinin birebir benzeri şeklinde işlenmiştir.

Bayati Durak No.2 (Güfte: İsa Mahvî)

AH DE-RÛ - NUM - DA O-LAN HÂ - LET

NE HÂ - LET - DİR

(A1) A - NI BİL - MEM

(B1) A - NI BİL - MEM

Şekil 5.32. Yerinde Bayati makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Bayati makamı dizisi işlenmiştir. A1 ve B1 ölçüleri eser içerisinde benzer melodi cümleleri tespit edildiği için bu adla isimlendirilmiştir.

E-ZEL CÂ - MIN - DAN İ - ÇİL - MIŞ

NE ŞER - BET - DİR

(A1) A - NI BİL - MEM

(B1) A - NI BİL - MEM

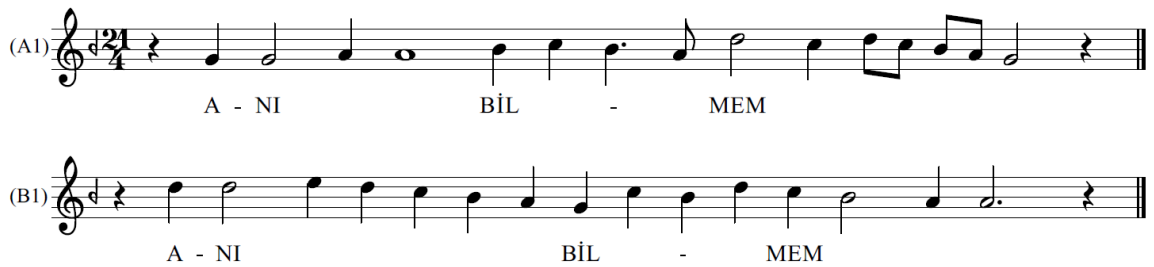
Şekil 5.33. Yerinde Hüseyini makamı geçkisi

Eserin bu ölçülerinin tamamında T.K.'lı Hüseyini makamı geçkisi yapılmıştır. Ayrıca son iki ölçü olan A1 ve B1 melodi cümleleri, ilk 4 ölçüdeki A1 ve B1 melodi cümleleriyle birebir aynıdır.

Şekil 5.34. Yerinde Aşkefzâ makamı geçkisi, Yerinde Rast makamı seyri

Eserin bu bölümünün ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı Aşkefzâ makamı geçkisi yapılmıştır. Sonrasındaki 4. ölçüde Hüseyinî'de Zirgüleli Hicâz ile Bûselik'te Kürdi gösterilmiştir. 5. ölçüde yerinde inici Nikriz 5'li gösterilip aynı ölçüde Segâh perdesinde A.K. yapılmıştır. Son ölçüde de çıkıcı Rast makamı seyri ile Nevâ'da Rast 5'li gösterilip Y.K. yapılmıştır. Bu Y.K. aynı zamanda ana makamın (Bayatî makamı) da güçlü perdesidir.

Şekil 5.35. Yerinde Bayatî makamı seyri

Eserin kalan bu son iki ölçüsünde de ana makamın seyri T.K.'lı şekliyle işlenmiştir. Bu ölçülerdeki A1 ve B1 ölçüleri yine A1, B1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile aynıdır.

Beste-İsfahan Durak (Güfte: Niyazi Mısırî)

(A1) AH CÂ - NÂ - NE GÖ - RÜ - NÜR

(B1) BA - NA CÂ - NÂ - NE - YE BAK - SAM

(C1) KÂ - ŞÂ - NE GÖ - RÜ - NÜR

(D1) HE-ME Vİ - RÂ - NE - YE BAK - SAM

Şekil 5.36. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Beste-İsfahan makamı işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1, C1, D1 diye isimlendirme yapılmıştır.

MEST O - LUP

A - YA-ĞİM NE-RE BAS - DIR - Ğİ - MI BİL - MEM

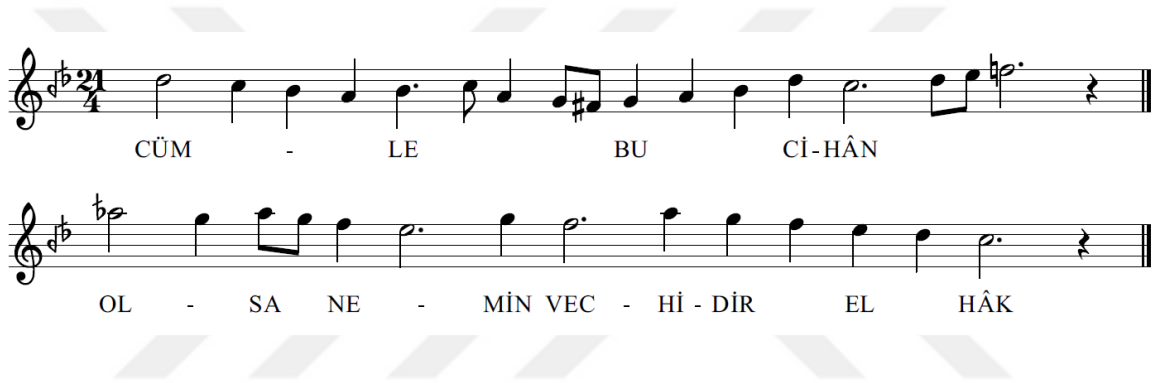
Şekil 5.37. Yerinde Hümâyûn makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki 2 ölçüde T.K.'lı Hicâz Hümâyûn makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.38. Yerinde Kürdi makamı seyri

Bu ölçülerden ilkinde Dügâh'ta Kürdi dizisi işlenmişken, 2. ölçüde yerinde Kürdi dizisinin bir kısmıyla başlangıç yapıp Saba 4'lü seyir işlenip Segâh perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.39. Yerinde Bestenigâr makamı geçkisi

Bir önceki ölçüde söz konusu Segâh perdesindeki asma kalışın akabinde yukarıdaki ölçülerde Bestenigâr makamı geçkisi yapılmış ve son ölçüde makamın içeriğindeki Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz dizisinden dolayı Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.40. Acemaşiran'da Çargâh dizisi, Yerinde Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde Acemaşiran'da Çargâh dizisi işlenmiştir. 2. ölçüde de Dügâh'ta çıkıcı Hicâz makamı seyri ile Nevâ perdesinde Y.K. yapılmış ve ana

makama dönüş yapılmıştır. Nevâ perdesi aynı zamanda Beste-İsfahan makamının da güçlü perdesidir.

(A1) HER ZER - RE Nİ - YÂ - Zİ

(B1) HE - ME HUR - ŞÎ - Dİ MÜ - NEV - VER

(C1) HER KAT - RE HE - MİN

(D1) LÛC-CE - İ DER - YÂ NE - YE BAK - SAM

Şekil 5.41. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri

Eserin son 4 ölçüsünde de yine Beste-İsfahan makamı işlenip T.K. yapılmıştır. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynısı kullanıldığı için bu ölçülere A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Beste-İsfahan Durak No.2 (Güfte: Sivaslı Şemsî)

(A1) DOST VÂ-SİL OL-MAZ KİM - SE HAK-KA

(B1) CÛM - LE - DEN DÛR OL - MA-DAN

(C1) KENZ A - ÇİL - MAZ ŞOL GÖ-NÛL - DE

(D1) TÂ Kİ PÛR - NÛR OL - MA - DAN

Şekil 5.42. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde Beste-İsfahan makamı T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümleleri tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

MÛ - TÛ KAB - LE EN - TE MÛ - TÛ

SIR - RI-NA MAZ - HAR O - LAN

BUN - DA GÖR - DÜ HAŞ - RÛ NEŞ - Rİ

NEF - HA - İ SÛR OL - MA-DAN

Şekil 5.43. Yerinde Rahat'ül-Ervâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Rahat'ül-Ervâh makamı geçkisinin seyri yapılmış ve son ölçüde bu makamın karar perdesi olan Irak perdesi vasıtasıyla çıkıcı Nişâbur 4'lü seyri yapılarak Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Bu perde aynı zamanda ana makamın da güçlü perdesidir.

(A1) BİR A - CEP SEV - DÂ - YA DÜŞ - MÜŞ

(B1) TU - TU - ŞUR ŞEM - SÎ MÜ - DAM

(C1) HAK - KA MAK - BUL OL - MAK İS - TER

(D1) HAL - KA MEN - FÛR OL - MA - DAN

Şekil 5.44. Yerinde Beste-İsfahan makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı Beste-İsfahan makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynıları kullanıldığından bu ölçülere de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

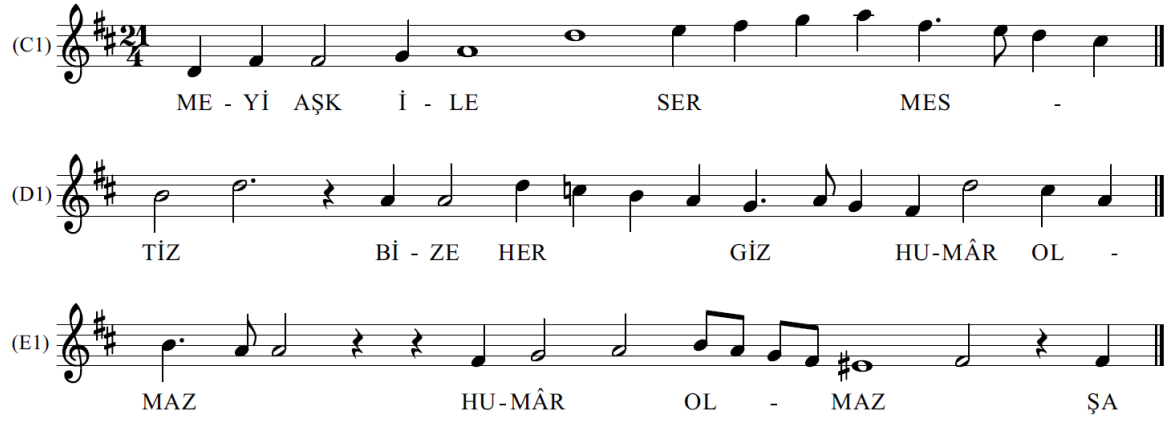
Bestenigâr Durak (Güfte: Sivaslı Şemsî)

(A1) AH BİZ OL UŞ - ŞA - KI SER-BÂ - ZIZ

(B1) Bİ - ZE AKL IS - SI YÂR OL MAZ

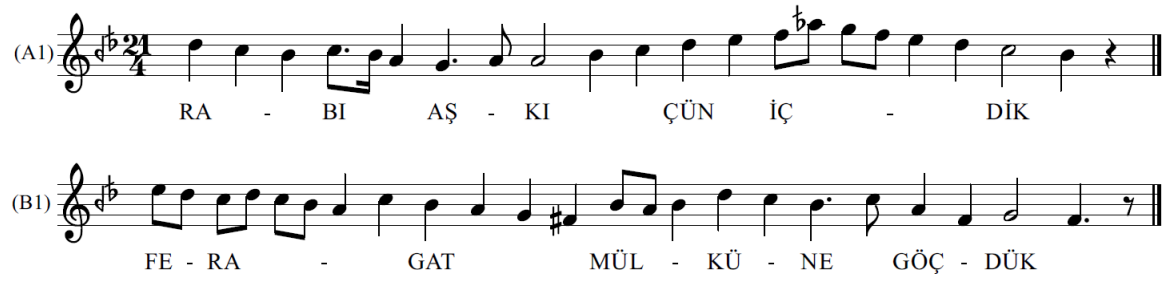
Şekil 5.45. Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Eserin ilk iki ölçüsünde T.K.'lı Bestenigâr makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.46. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi

Eserin bu ölçülerinde T.K.'lı Ferahnâk makamı geçkisi yapılmış, eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu ölçülere de C1, D1, E1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.47. Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Bu ölçülerde de tekrar T.K.'lı Bestenigâr makamı seyri yapılmış, ilk iki ölçüdeki aynı melodi cümleleri kullanılmıştır. Bu yüzden bu ölçüler de A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

(C1) YA - NUP AŞK İ - LE TU - TUŞ -

(D1) DUK Bİ - ZE TEH - Dİ - Dİ NÂR OL -

(E1) MAZ AH OL - MAZ

Şekil 5.48. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi

Bu ölçülerde de tekrar T.K.'lı Ferahnâk makamı geçkisi yapılmış, bir önceki yapılan Ferahnâk makamı geçkisindeki melodi cümlelerinin aynısı kullanılmıştır. Bu yüzden C1, D1, E1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Dİ - Rİ - YİZ DA - İM ÖL - ME - ZİZ

ÇÜ - RÜ - YÜP TOP - RAK OL - MA - ZİZ

KA - RAN - LUK - DA KAL - MA - ZİZ

Bİ - ZE LEY - LÜ - NE - ZÂR OL - MAZ

Bİ - ZE LEV - LÜ NE - HÂR OL - MAZ

Şekil 5.49. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh) makamı seyri, Hüseyini Aşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi

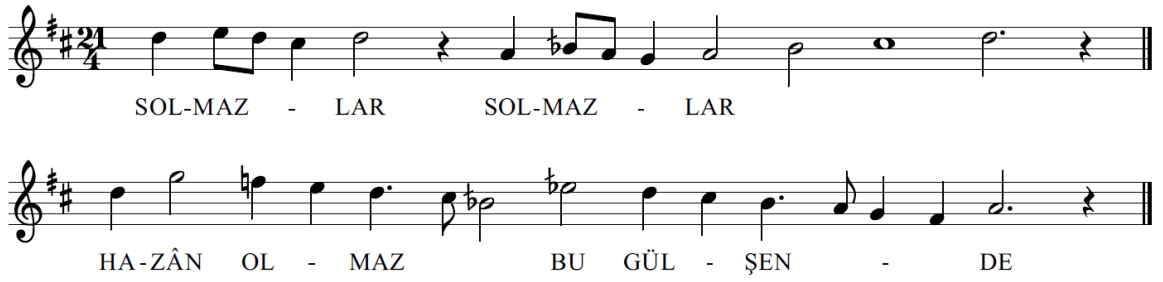
Eserin bu bölümündeki ilk iki ölçüde Nim Hicâz perdesinde Segâh dizisi gösterilmiştir (Bu dizi ile Heftgâh makamı dizisinin bir kısmı da gösterilmiştir.). 3. ölçüde Dügâh'ta Rast gösterilip, Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Akabindeki son 2 ölçüde de

inici seyirle Hüseyni Aşiran perdesinde T.K. eden Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır (Bu geçki ile Sûzidil makamı dizisinin bir kısmı da gösterilmiştir.).

Şekil 5.50. Dügâh'ta Rast makamı seyri, Yegâh'ta Rast makamı seyri

Eserin bu bölümünde ilk ölçüde Dügâh'ta T.K.'lı Rast makamı seyri yapılmış, diğer ölçüde de Yegâh perdesi üzerine inici seyirde bir önceki dizinin simetriği şeklinde Rast makamı seyri yapılmıştır.

Şekil 5.51. Yerinde Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu ölçülerinde T.K.'lı Hicâz makamı seyri yapılmıştır. 2. ölçüdeki inici seyirde kullanılan Hisâr perdesi seyir içinde altere ses olarak işlenmiştir.

ZE-MİS-TÂ - NÜ BE - HÂR OL - MAZ

ZE - MİS - TÂ - NÜ BE - HÂR OL - MAZ

(A1) BU DÜN - YA BA - LI-NA BAN MA

(B1) HA - YÂ - LÂ - TI - NA AL - DAN - MA

(A1) E-BED BA - KÎ KA-LIR SAN - MA

(B1) FE - NÂ - DIR PÂ - Yİ-DÂR OL - MAZ

Şekil 5.52. Yerinde Nikriz makamı geçkisi, Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Eserin son 5 ölçüsünde de öncelikle ilk ölçüde T.K.'lı Nikriz makamı seyri işlenmiştir. 2. ölçüde tekrar ana makama dönülerek çıkıcı Saba dizisi kullanılıp ana makamın güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 4 ölçüde de ilk 2 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynıları kullanılıp T.K. yapılmıştır. Aynı melodi cümleleri bu ölçülerde de A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Bestenigâr Durak No.2 (Güfte: Lâedri)

Bestenigâr Durak No.2 (Güfte: Lâedri) musical score. The score is written on three staves in 2/4 time. The first staff contains the lyrics: DOST HER Kİ-MİN KAL-BİN - DE DOST. The second staff contains: ZİK - RUL - LAH O - LUR. The third staff contains: Lİ MA - AL - LAH SIR - RI - NA Â - GÂH O - LUR.

Şekil 5.53. Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Bestenigâr makamı seyri işlenmiştir.

Bestenigâr makamı seyri musical score. The score is written on three staves in 2/4 time. The first staff contains the lyrics: CEB - HE - SİN - DEN BERK U - RUR. The second staff contains: MÛ - Rİ HÛ - DÂ. The third staff contains: DOST.

Şekil 5.54. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de T.K.'lı Ferahnâk makamı geçkisi yapılmıştır.

Ferahnâk makamı geçkisi musical score. The score is written on two staves in 2/4 time. The first staff contains the lyrics: SÎ - NE - Sİ TÛ - Rİ TE - CEL - Lİ O -. The second staff contains: LUR.

Şekil 5.55. Yerinde çıkıcı Hicâz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de çıkıcı seyirde Dügâh'ta Hicâz makamı seyri işlenmiş ve bu makamın güçlü perdesi Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.56. Yerinde Uşşak makamı seyri, Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Eserin kalan son iki ölçüsünde de ilkin Dügâh'ta Uşşak makamı dizisi seyri gösterilip Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Yapılan bu Y.K. sonrasında son ölçüde tekrar ana makam dizisi seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir.

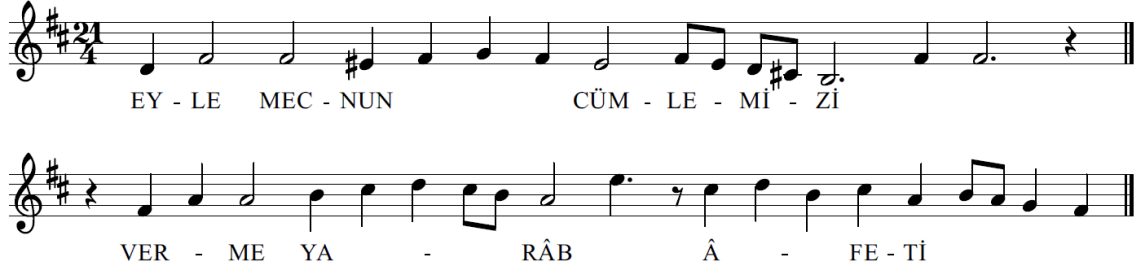
Bestenigâr Durak No.3 (Güfte: Lâedri)

*KAYNAK NOTADA "DOST" "HÛ" GİBİ HERHANGİ BİR TERENNÛM BELİRTİLMEMİŞTİR.

Şekil 5.57. Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Bestenigâr makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.58. Yerinde Ferahnâk makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde Irak perdesinde ters bir yapıda Ferahnâk 5'li işlenmiş olup, diğer ölçüde de ilk ölçüdeki seyrin çıkıcı şekliyle Ferahnâk makamı dizisi işlenmiştir.

*KAYNAK NOTADA YAZILAN GÜFTENİN BU KISIMLARI OKUNAMAMIŞTIR..

Şekil 5.59. Yerinde Bestenigâr makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı şekilde Bestenigâr makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir aynıları kullanıldığı için bu ölçülere de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Bûselik Durak (Güfte: Derviş Abdullah)

AH CÂ - NÜ DİL - DE AŞ - KI

MÎH - MÂN EY - LE - YEN

(A1) AŞK SE - NİN - DİR DİL SE - NİN - DİR CAN SE -

(B1) NİN

Şekil 5.60. Yerinde Bûselik makamı seyri

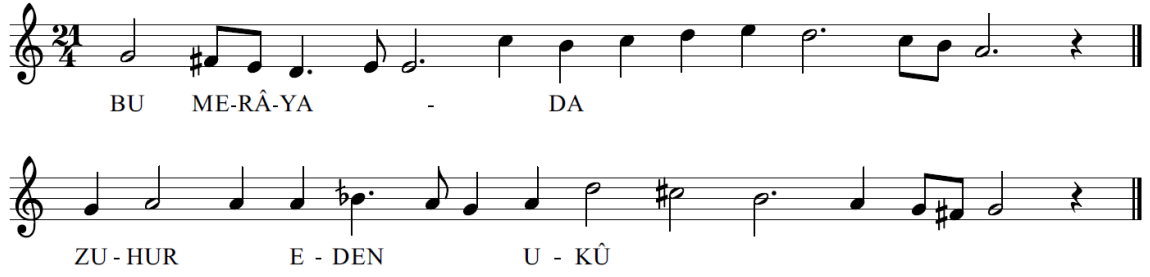
Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Bûselik makamı dizisi seyri yapılmıştır. 2. ve 3. ölçülerdeki Hisâr ve Nim Şehnâz perdeleri kullanılarak Bûselik ve Hüseyini perdelerinde Hicâz çeşnileri işlenmiştir. Aynı zamanda eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için bu bölümdeki son 2 ölçüye A1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

KAB - ZA - İ KUD - RET - DE - DİR

CÜM - LE NÜ - FUS

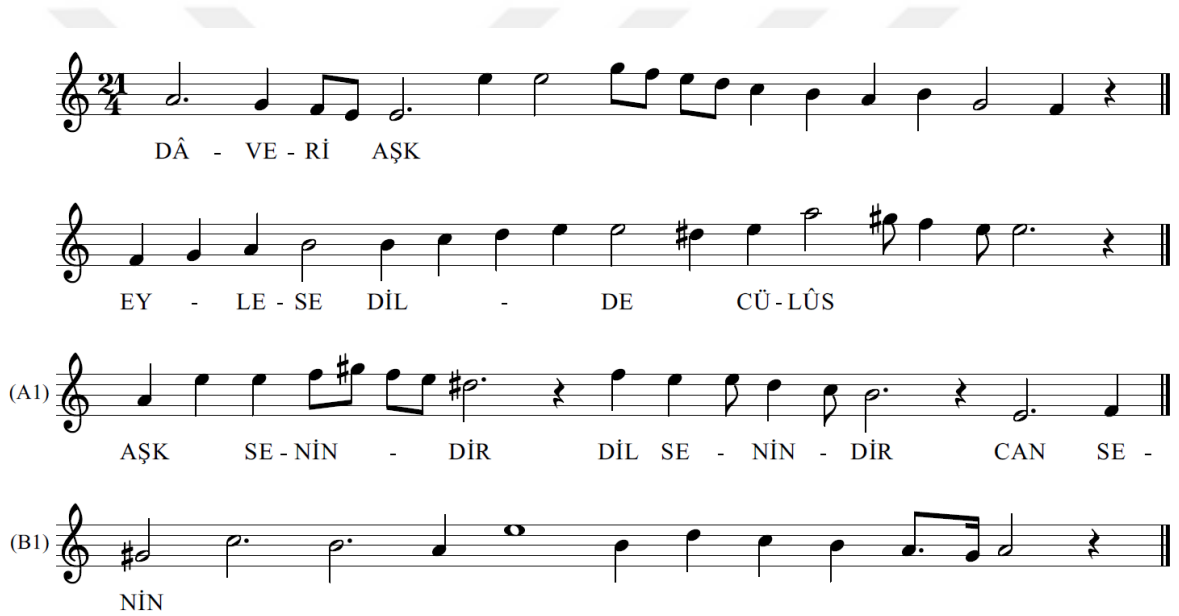
Şekil 5.61. Yegâh'ta Rast makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerinde Yegâh perdesinde Rast makamı seyri işlenmiştir.

Şekil 5.62. Yerinde T.K.'lı Nikriz makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde ilk ölçüde, Yegâh perdesine inen Rast 5'li sonrasın inici Bûselik 5'li ile Dügâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Diğer ölçüde de T.K.'lı Nikriz makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.63. Yerinde Aşkefzâ makamı seyri, Yerinde Bûselik makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk iki ölçüde Hüseyini Aşiran perdesinde inici çıkıcı bir seyirle Aşkefzâ makamı seyri işlenerek 2. ölçüde Hüseyini perdesinde Zirgüleli Hicâz seyri Y.K. yapılmıştır. Hüseyini perdesi aynı zamanda Bûselik makamının da güçlü perdesi olduğu için bu perdedeki Y.K. ile kalan diğer iki ölçüde ana makama geçilmiş ve T.K. verilmiştir. İlk ölçülerdeki A1 ve B1 melodi cümlelerinin benzerleri burada da tespit edildiği için yine A1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.64. Acemaşiran'da Çargâh makamı seyri

Eserin bu bölümünde Acemaşiran perdesinde Çargâh makamı seyri işlenmiştir ve bu inici-çıkıcı seyirle son ölçüde Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Aynı zamanda C1 diye isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir aynı melodi cümleleri olarak kullanılmıştır.

Şekil 5.65. Yerinde Bûselik makamı seyri

Eserin kalan bu son 4 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyrine dönülerek T.K.'lı Bûselik makamı seyri yapılmıştır. Son 2 ölçüdeki A1 ve B1 ölçüleri aynı isimlendirme

verilmiş diğer ölçülerdeki melodi cümlelerinin birebir benzerlerini barındırdığından bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Bûselik Durak No.2 (Güfte: Âşık Paşa)

DOST SE-NİN Â - ŞIK - LA-RIN KİL-MAZ NA-ZAR

FİR - DEV - Sİ Â - LÂ - YA

(A1) NE HÛ - RÎ - DEN HA-BER SÖY - LER NE MEY-LEY - LER

(B1) MU - SAF - FA - YA

Şekil 5.66. Yerinde Bûselik makamı seyri

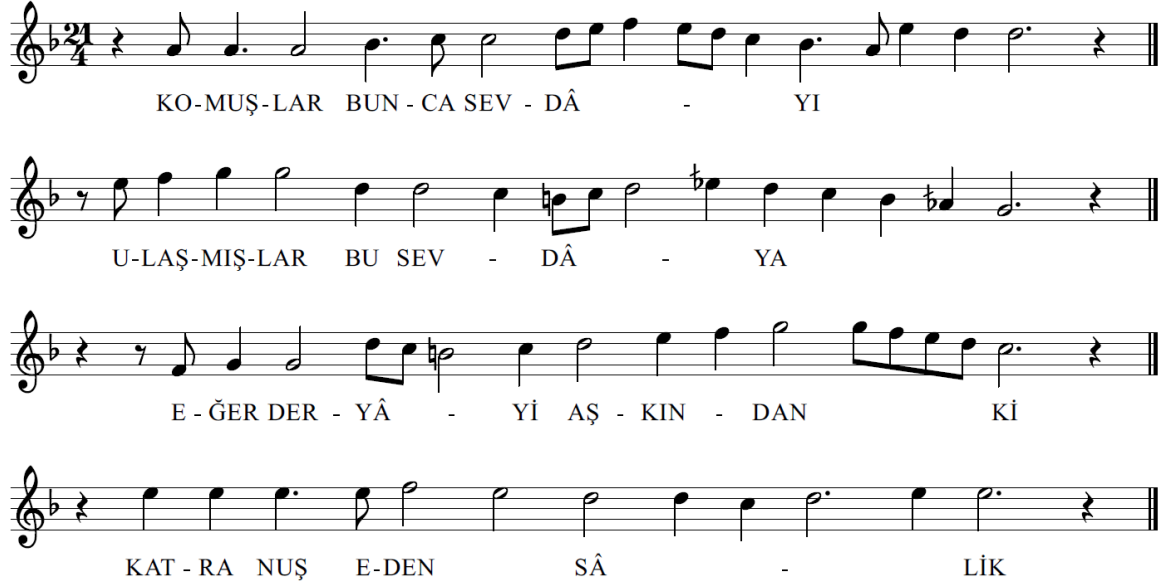
Eserin ilk bölümündeki 4 ölçüde T.K.'lı Bûselik makamı seyri işlenmiştir. 2. ölçüdeki Nim Şehnâz ve Hisâr perdeleri ile Bûselik makamı içerisinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri de işlenmiştir. Ayrıca eser içerisinde son 2 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri tespit edildiği için bu ölçüleri A1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

NU-KÛ - Şİ MÂ - Sİ-VAL - LAH - DAN

GE-ÇİR - MİŞ BUN - LA - Rİ AŞ - KİN

Şekil 5.67. Acemaşiran perdesinde Bûselik makamı seyri

Bu bölümün ilk ölçüsünde çıkıcı Zirgüleli Hicâz seyri işlenerek Hüseyini perdesinde A.K. yapılmıştır. Diğer ölçüde de aynı seyir inici şekilde Acemaşiran perdesine Bûselik'li şekilde inerek T.K. yapılmıştır.

Şekil 5.68. Yerinde Kürdi makamı, Rast'ta Hicâz makamı ve Çargâh'ta Çargâh makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde Kürdi makamı seyri işlenerek Nevâ perdesinde A.K. yapılmış, akabindeki ölçüde bu kalış Rast perdesinde Hicâz makamı seyri ile T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Kalan son 2 ölçüde de ilkin Çargâh perdesinde Y.K. yapan bir Çargâh seyri işlenirken, son ölçüde tekrar ana makama dönüş için ana makamın güçlüsü Hüseyini perdesi üzerindeki Kürdi 4'lünün bir kısmıyla Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.69. Yerinde Bûselik makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar Bûselik makamı seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri yine bu şekilde isimlendirilmiş, ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzerlik taşımaktadır.

Bûselik'te Hümâyûn Durak (Güfte: İsmail Hakkı Bursevî)

DOST BEN HA-RÂ - BAT EH - Lİ - YİM

YOK - DUR KA-RA - RIM TÂ E - BED

BÂ - DE - İ AŞK İÇ - Mİ - ŞİZ

GİT - MEZ HU-MÂ - RIM TÂ E - BED

Şekil 5.70. Bûselik'te Hicâz Hümâyûn makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde Bûselik perdesinde T.K.'lı Hicâz Hümâyûn makamı seyri işlenmiştir.

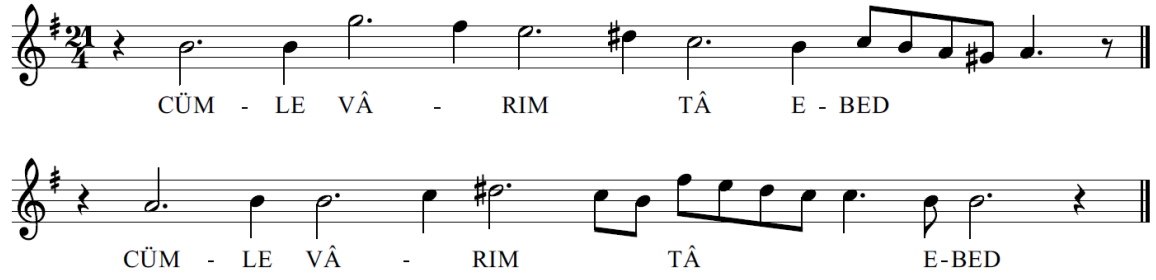
SÂ - Kİ - Yİ KEV - SER E - LİN-DEN

NÜŞ E - DÜP CÂ - MI E - ZEL

HAK - KI - YA YAĞ - MA - YA VER - DİM

Şekil 5.71. Dügâh'ta Rast makamı seyri

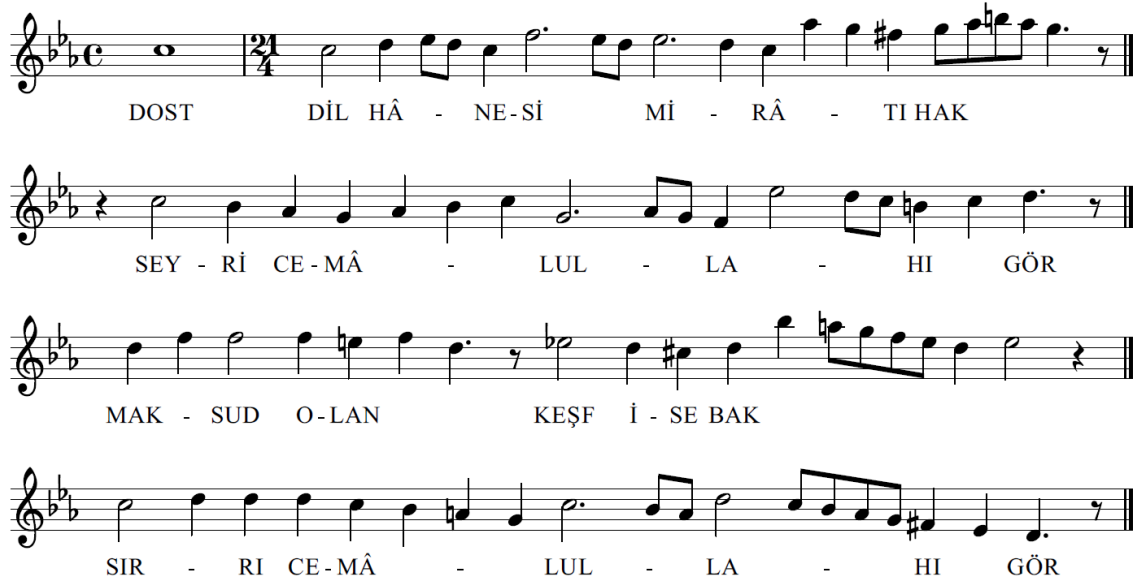
Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde Dügâh perdesinde çıkıcı Rast makamı seyri işlenerek Yegâh perdesine Nikriz 5'li ile inilmiştir. Sonraki 2. ölçüde tekrar Dügâh perdesindeki çıkıcı Rast 5'li kullanılarak Bûselik perdesinde A.K. yapılmıştır. Kalan son ölçüde de ana makamı dönüş için Bûselik perdesi üzeri çıkıcı Hicâz 5'li ile ana makamın güçlü perdesi olan Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.72. Bûselik'te Hicâz Hümâyûn makamı seyri

Eserin kalan 2 ölçüsünde de tekrar Bûselik'te Hümâyûn makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde, literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerine transpoze edilmesi vasıtasıyla işlenmiştir. Bu eserde Bûselik perdesi üzerinde işlenen Hicâz Hümâyûn makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde Müstâhzen akort denilen 1,5 ses transpoze pozisyona denk gelmektedir. Bu eserden yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Çargâh'ta Bûselik Durak (Güfte: Nasûhi)

Şekil 5.73. Çargâh'ta Bûselik makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünün ilkinde Çargâh perdesi üzerinde Bûselik makamı seyri Gerdâniye perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz seyri ile işlenmiş ve Gerdâniye perdesinde Y.K. yapılmıştır (ki Çargâh perdesi üzerindeki Bûselik makamının güçlü perdesi Gerdâniye

perdesidir). Akabinde 2. ölçüde Rast perdesi üzerindeki Kürdi makamı dizisi ile inici çıkıcı seyir yapılarak Nevâ perdesinde A.K. yapılmıştır. 3. ölçüde de Çargâh perdesi üzerindeki Bûselik makamı seyri altere seslerle (Hüseynî ve Nim Hicâz perdeleri kullanılarak) işlenmiştir. Ardından son ölçüde inici seyirle Yegâh perdesinde Hicâz Hümâyûn Makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.74. Yerinde Rast makamı geçkisi, Yerinde Dügâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk iki ölçüde Rast makamı geçkisi yapılmış ve 2. ölçü sonundan itibaren son 2 ölçüde Dügâh makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüdeki Dügâh makamı geçkisi Çargâh perdesi üzerindeki Rast makamının bir kısmıyla devam ederek ana makama geçiş için Acem perdesinde A.K. yapılmıştır.

(A1) CŪM - LE BÎ - LÎR SEN - SÎN A - YÂN

(B1) AN - ÇAK CE - MÂ - LÎN - DÎR NÎ-HÂN

(A1) OL - DU NA - SŪ - HÎ GAR - KÎ ÂN

(B1) BAH - RÎ CE - MA - LUL - LA - HÎ GÖR

Şekil 5.75. Çargâh'ta Bûselik makamı seyri

Kalan son 4 ölçüde Çargâh perdesindeki Bûselik makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu bölümdeki ölçülerde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için A1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze edilmesi yani taşınması vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu eserde Çargâh perdesi üzerinde işlenen Bûselik makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde "Sipürde" akort denilen 1 ses transpoze pozisyona denk gelmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Çargâh'ta Segâh Durak (Güfte: Laedrî)

DOST EY O-LAN-LAR TÂ - Lİ - Bİ GEN - Cİ - NE-İ ES-RÂ - RI

HÛ

(A1) GİZ - LE - Dİ Vİ - RÂ - NE-İ DİL - DE O - NU SET - TÂ - RI

(B1) HÛ

Şekil 5.76. Çargâh'ta Segâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Çargâh perdesinde Segâh makamı seyri işlenmiştir. Sondaki iki ölçüdeki melodi cümlelerinin eser içinde aynılarını tespit edildiği için A1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

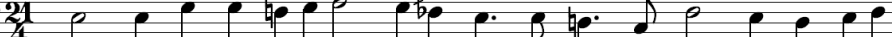
NEV - BA-HA - RI AŞK İ - LE OL TE-CEL - Lİ GÜL-LE -

Rİ HÛ

Şekil 5.77. Acemaşiran makamı geçkisi

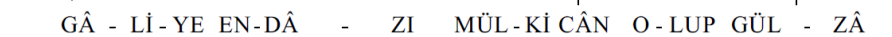
Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilk önce Acemaşiran makamı geçkisi yapılmış ve bu geçki 2. ölçünün başında Nim Zirgüle perdesinde karar etmiştir. Bu kararın ardından 2. ölçüde Kürdi perdesi üzerinde Bûselik 4'lü gösterilip Kürdi perdesinde ana makama geçişi için A.K. yapılmıştır.

(A1)

GÂ - LÌ-YE EN-DÂ - ZI MŪL-KÌ CÂN O-LUP GŪL - ZÂ - RI

(B1)

HŪ

Şekil 5.78. Çargâh'ta Segâh makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri bu adla isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde kullanılmıştır.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Dilkeşhâveran Durak (Güfte: Sahvî)

(A) AH MÎR - Â - TI DÎ - LÎN JEN - GÎ SÎ -

(B) VÂ ÎT - SE MU - ĞÂT - TA

(C) PER - TEV VE-RE MÎ AK - SÎ Î-LE

(D) ŞEM - SÎ MU - ÂL - LÂ

Şekil 5.79. Yerinde Dilkeşhâveran makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Dilkeşhâveran makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde benzer ölçüler tespit edildiği için buradaki ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

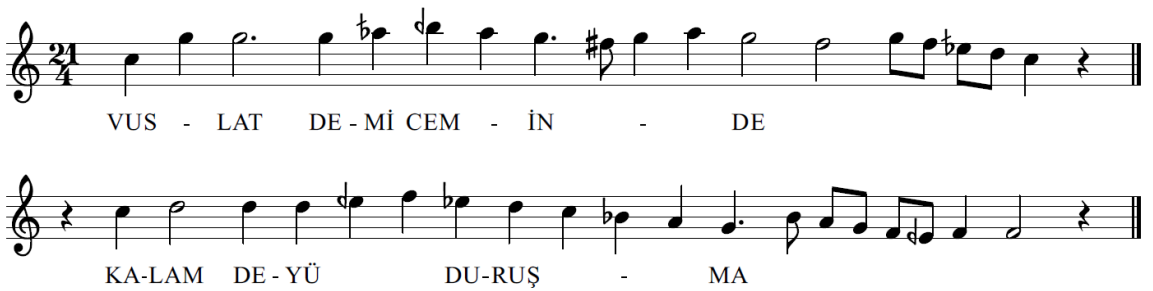
Şekil 5.80. Yerinde Hicâz Hümâyûn makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki 2 ölçüde çıkıcı seyirle T.K.'lı Hicâz Hümâyûn makamı geçkisi yapılmıştır.

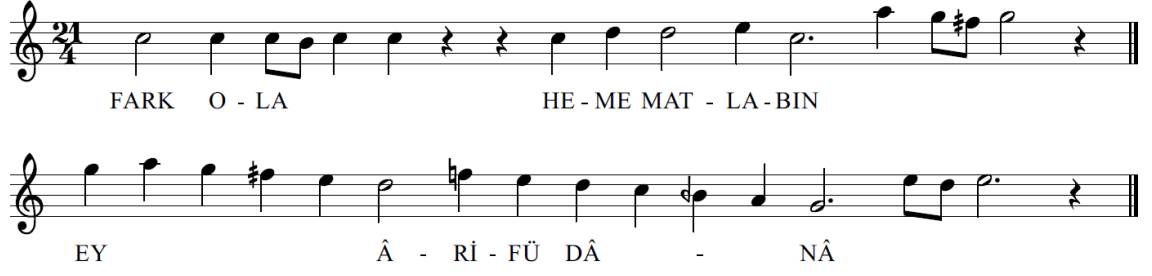
Şekil 5.81. Çargâh'ta Rast makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Çargâh perdesinde Rast makamı seyri yapılmış, 2. ölçüde Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Seyir inici-çıkıcı şekilde kullanılmış ve ilk ölçüde Kürdi ve Nim Zirgüle perdeleri altere ses olarak kullanılmıştır.

Şekil 5.82. Çargâh'ta Neveser makamı geçkisi, Acemaşiran perdesinde Rast makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerden ilkinde Çargâh perdesinde Neveser makamı geçkisi yapılmış, 2. ölçüde de inici seyirle T.K.'lı Acemaşiran perdesinde Rast makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.83. Çargâh'ta Çargâh makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de Çargâh perdesinde Çargâh makamı seyri işlenmiştir (ki Sûzidılara makamı seyri de diyebileceğimiz bir seyir de burada belirgin şekilde göze çarpmaktadır.) ve inici seyirle 2. ölçüde Rast perdesinde Rast 5'li ile karar yapıldıktan sonra ana makama geçiş için Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır (Hüseyini perdesi Dilkeşhâveran makamının da güçlü perdesidir.).

Şekil 5.84. Yerinde Dilkeşhâveran makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynıları kullanılıp, bu bölümdeki ölçülerde de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Evcâra Durak (Güfte: Kanûni Sultan Süleyman (Muhibbî))

AH Â - ŞI - KIN GİT - MEZ Dİ-LİN-DEN HİÇ

BU HÛ - YÛ HÂ - Yİ AŞK

TUT - SA GER AR - ZU SE-MÂ - Yİ

SER - TE-SER

(A1) GAV - GA - Yİ AŞK

Şekil 5.85. Yerinde Evcâra makamı seyri ve Hüseyini Aşiran'da Neveser makamı geçkisi

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Evcâra makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca 3. ölçüde Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde Neveser Makamı geçkisi yapılmıştır. Eser içerisinde benzer melodi cümleleri tespit edildiği için son ölçüye A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

NÂ - RI - NA E-RİŞ - ME-DİM

RÂ - Hİ O-LUP KASD EY - LE-DİM

TÛ - LÛ AR - Zİ YOK

Şekil 5.86. Yerinde Evcâra makamı seyri, Kaba Nim Hicâz'da Mahur makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Nim Hicâz perdesi üzerinde başlayan Zirgüleli Hicâz seyri ile iki ölçü boyunca Evcâra Makamı seyri işlenmiştir. Son ölçüde ise

inici seyirle Kaba Nim Hicâz perdesinde T.K.'lı Mahur makamı geçkisi yapılmış ve son ölçünün içindeki son cümle ile yapılan T.K.'ın simetriği Nim Hicâz perdesi üzerinde gösterilerek Nim Hicâz perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.87. Yerinde Evcâra makamı seyri

Eserin bu bölümündeki 2 ölçüde tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı Evcâra makamı seyri yapılmıştır. A1 şeklinde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümlesi yine aynı adla isimlendirilen ölçüdeki melodi cümlesiyle aynı şekilde işlenmiştir.

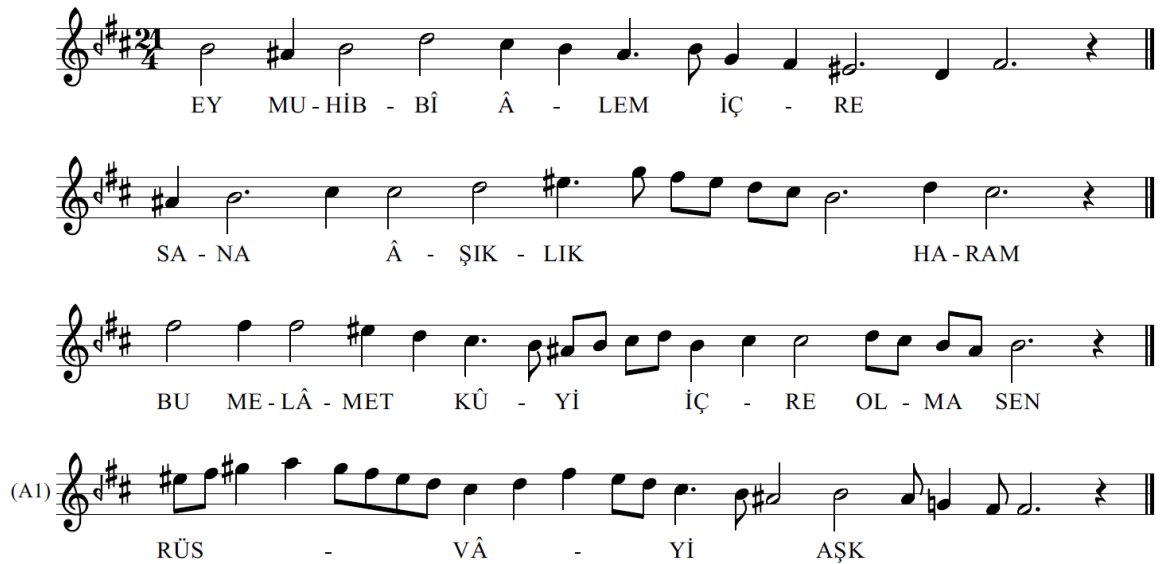
Şekil 5.88. Nim Zîrgüle'de Zîrgüleli Hicâz makamı seyri, Yerinde Evcâra makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Nim Zîrgüle perdesi üzerinde (ki perde bu seyirde gizli özne konumunda merkezi bir hareket incelemiştir.) inici seyirli Zîrgüleli Hicâz makamı seyri yapılmıştır lakin bu seyir 3. ölçüde Irak perdesindeki Rast 5'li ile T.K. etmiştir. Son ölçüde ise tekrar ana makam seyri gösterilerek T.K. yapılmıştır. Son ölçüdeki melodi cümlesi A1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleriyle aynıdır.

Şekil 5.89. Yegâh'ta Rast makamı dizisi, Yerinde Evcâra makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerden ilk ikisinde çıkıcı seyirle Yegâh perdesi üzerinde Rast Makamı dizisi gösterilmiştir (Nim Hicâz perdesi olduğu için Irak Makamı denilemez, aynı zamanda çıkıcı bir seyir olduğu için Yegâh Makamı seyri de söz konusu değildir). Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makama dönülerek T.K. yapılmıştır. A1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümlesi aynı şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

Şekil 5.90. Yerinde Evcâra makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ana makam ilk önce çıkıcı seyirle işlenmiş, sonra inici seyirle T.K. yapılmıştır. Son ölçüdeki A1 şeklinde isimlendirilen melodi cümlesi yine aynı adla bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir benzer şekilde kullanılmıştır.

Evcâra Durak No.2 (Güfte: Sultan I. Ahmed Han (Bahtî))

(A1) DOST DİL HÂ - NE - Sİ PÜR NÛR O-LUR

(B1) EN - VÂ - RI ZİK - RUL - LAH İ - LE

(C1) İK - Lİ - Mİ DİL MAĞ - MUR O-LUR

(B1) MİĞ - MÂ - RI ZİK - RUL - LAH İ - LE

Şekil 5.91. Yerinde Evcâra makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Evcâra makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümleleri tespit edildiği için bu bölümdeki ölçülere A1, B1, C1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Aynı zamanda bu benzerlik durumunun en bariz örneği bu ölçülerde özellikle B1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümlelerinin aynı olmasıdır.

HEM ZİK - Rİ - Nİ TEK - RAR E - DER

İH - LÂ - Sİ - Nİ İŞ - ÂR E - DER

Şekil 5.92. Yerinde Rahat'ül-Ervâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Irak perdesinde T.K.'lı şekilde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi yapılmış ve son ölçüde tekrar ana makamın güçlü perdesi olan Eviç perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1) Â - CİZ - LE - RE KUD-RET GE-LİR

(B1) ES - RÂ - RI ZİK - RUL - LAH İ - LE

(C1) DAR - LİK-LA-RA VÜS - ÂT GE-LİR

(B1) Â - SÂ - RI ZİK - RUL - LAH İ - LE

Şekil 5.93. Yerinde Evcâra makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı şekilde Evcâra makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynıları kullanılmış ve yine A1, B1, C1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Eviç Durak (Güfte: Niyazi Mısrî)

(A1) DOST DER - Dİ HAK - KA TA - LİB OL

(B1) DER - MA - NA E - REM DER - SEN

(A1) MİH - NET - LE - RE RÂ - GIB OL

(B2) SÂ - SÂ - NA E - REM DER - SEN

Şekil 5.94. Yerinde Eviç makamı seyri

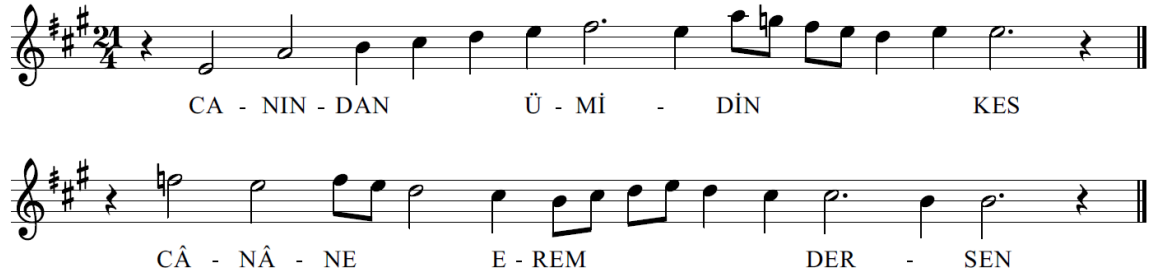
Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Eviç makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1, A1, B2 şeklinde isimlendirme yapılmıştır ki burada da melodi cümlelerinin kendi içindeki benzerlik göze çarpmaktadır. B1 ve B2 şeklinde isimlendirilen ölçülerde de başlangıç melodi cümleleri aynı seyirde giderken sonrasında makamsal seyirden dolayı farklı cümleler işlenmiştir.

AŞK YO-LU BE-LÂ - LI - DIR HÛ

HER KÂ-RI CE-FÂ - LI - DIR HÛ

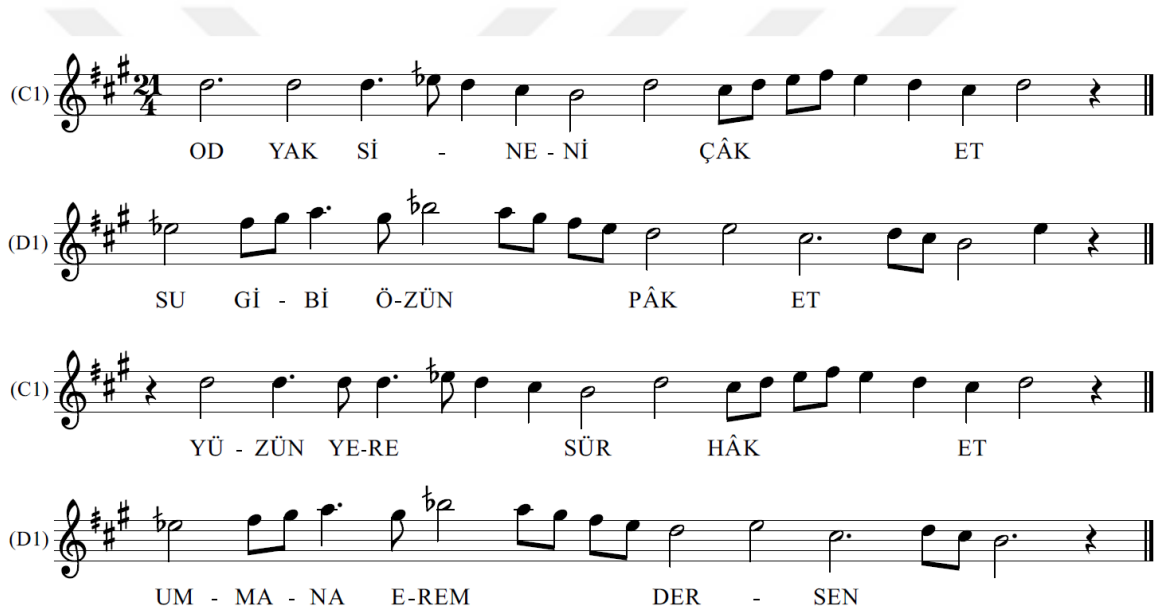
Şekil 5.95. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh), Nim Zîrgüle'de Segâh makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilk önce Nim Hicâz perdesinde Segâh makamı seyri işlenmiştir (ki bu seyir bu perdede karar eden Heftgâh makamının da bir kısmını almıştır.) ve 2. ölçüde Nim Zîrgüle perdesinde Segâh makamı seyri inici şekilde işlenmiştir. Ölçülerde bir nevi simetrizasyon göze çarpmaktadır.

Şekil 5.96. Dügâh'ta Rast, Bûselik'te Uşşak makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde Dügâh perdesinde Rast makamı seyri işlenmiştir ve Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Diğer ölçüde ise seyir inici şekliyle Buselik perdesindeki Uşşak makamı dizisiyle T.K. vermiştir.

Şekil 5.97. Bûselik'te Saba (Şedd-i Saba) makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Buselik perdesinde T.K. eden Saba makamı geçkisi yapılmıştır (bu seyir Udî, Bestekâr Cinuçen Tanrıkörur (1938-2000) tarafından Şedd-i Saba adı ile isimlendirilmiş ve bu seyre Hüzzam makamı da ilave edilerek bu bestekâr tarafından makam şekline getirilmiştir.) ve ilk 4 ölçüde olduğu gibi kendi içinde aynı melodi cümlelerinin kullanıldığı tespit edildiği için C1, D1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Eviç Durak No.2 (Güfte: Niyazi Mısrî)

DOST GEL EY BÂ - DI SA - BA
Nİ - CE - SİN CAN O - NUN

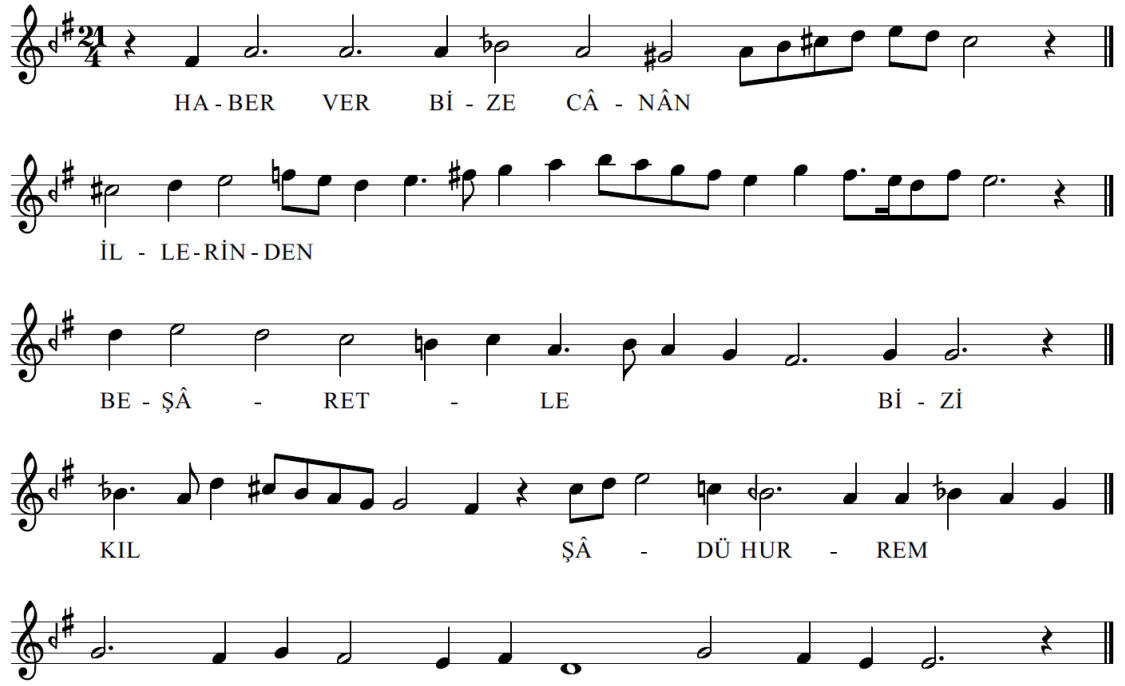
LÛTF OL - EY SUN - LE

(A1) BİR FE - DÂ - DEM SI

(A2) BİR FE - DÂ - DEM SI

Şekil 5.100. Yerinde Eviç makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Eviç makamı seyri yapılmıştır. Son 2 ölçü dolap olarak işlense de aynı melodi cümleleri kullanıldığı için A1, A2 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.101. Hüseyini Aşiran'da Karcıgar makamı geçkisi, Yerinde Rahatfezâ makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Hüseyini Aşiran perdesinde T.K. eden Karcıgar makamı geçkisi yapılmıştır (Özellikle son 2 ölçüde Rahatfeza makamı geçkisinin yapıldığı da açıkça görülmektedir).

Şekil 5.102. Nim Hicâz'da Segâh, Irak'ta Segâh makamı seyri

Eserin kalan 4 ölçüsünün ilk ikisinde Nim Hicâz perdesinde Segâh makamı gösterilip Nim Hicâz perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son iki ölçüde de söz konusu Segâh makamı seyri Irak perdesi üzerinde gösterilerek T.K. verilmiş ve son ölçüde Eviç perdesinde Segâh makamının bir kısmı gösterilerek ana makama geçiş için Y.K. yapılmıştır. Ayrıca B1 şeklinde isimlendirilen ölçülerde işlenen Segâh makamı seyri, kendi içinde benzer melodi cümleleri barındırmaktadır. Son ölçüdeki senyö ile birlikte eser tekrar ilk 4 ölçüye dönerek orada karar etmektedir.

Eviç Durak No.3 (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâî H.z.)

(A1) HÛ VUS-LAT Gİ-Bİ Nİ - MET Mİ O-LUR

(B1) YA RAB Nİ - CE ŞÜK - RE - DE - LİM HÛ

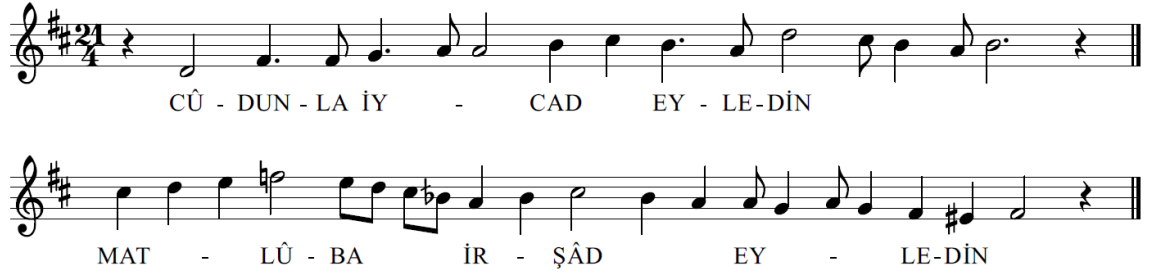
(A1) HİZ-MET Gİ-Bİ DEV - LET Mİ O-LUR

(C1) YA RAB Nİ - CE ŞÜK - RE - DE - LİM HÛ

(C1) YA RAB Nİ - CE ŞÜK - RE - DE - LİM HÛ

Şekil 5.103. Yerinde Eviç makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı Eviç makamı seyri işlenmiştir. Bu bölümdeki melodi cümlelerinin kendi içindeki benzerlikleri dışında eser içinde benzer melodi cümleleri de tespit edildiği için A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca A1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Şekil 5.104. Yegâh'ta Rast makamı seyri, Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümünün ilk ölçüsünde çıkıcı seyirli Yegâh perdesi üzerinde çıkıcı Rast makamı seyri işlenerek Bûselik perdesi üzerinde A.K. yapılmıştır. Daha sonra son ölçüde de inici Hicâz makamı seyri ile Irak perdesindeki Segâh 4'lü gösterilerek Rahatü'l-Ervâh makamının bir kısmı ile bu makamın geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.105. Nim Hicâz'da Segâh, Dügâh'ta Rast, Bûselik'te Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümünün ilk ölçüsünde Nim Hicâz perdesinde Segâh makamı işlenmiştir. Akabindeki iki ölçüde de Dügâh perdesinde Rast makamı seyrinin bir kısmı işlenerek Hüseyinî perdesinde Y.K. yapılmıştır (ve 2. ölçüdeki Kürdi perdesi altere ses olarak kullanılmıştır). Kalan son 3 ölçüde de ilk önce Bûselik perdesinde Hicâz makamı seyri işlenmiş sonrasında bu seyir Hüseyinî Aşiran perdesinde Bûselik 5'li ile çıkıcı hale getirilerek Muhayyer perdesinde Y.K. yapılmıştır (Yapılan bu seyir ile Rûhnevâz Makamının bir kısmı işlenmiştir).

(A1) EY - LE HÜ-DÂ - Yİ - YE NA-ZAR

(B1) KAL - MA-YA FÂ - Nİ - DEN E - SER HÛ

(A1) VAR-LIK SE-NİN - DİR SER - TE-SER

(C1) YA RAB Nİ - CE ŞÜK - RE - DE - LİM HÛ

(C1) YA RAB Nİ - CE ŞÜK - RE - DE - LİM HÛ

Şekil 5.106. Yerinde Eviç makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde de tekrar Eviç makamı T.K.'lı seyirle işlenmiştir. İlk 5 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynıları kullanıldığı için yine A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca C1 diye isimlendirilen son 2 ölçüdeki melodi cümleleri de kendi içlerinde benzer şekilde kullanılmıştır.

Ferahfeza Durak (Güfte: Merkezî)

DOST E-YÂ Â - LEM-LE-RİN ŞÂ - HI

(A1) TE - CEL - LÎ KIL HÛ TE - SEL - LÎ KIL

(B1) GÖ - NÛL - LER BUR - CU - NUN MÂ - HI

(C1) TE - CEL - LÎ KIL HÛ TE - SEL - LÎ KIL HÛ

Şekil 5.107. Yerinde Ferahfeza makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Ferahfeza makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için son 3 ölçüde A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

BU MER - KE - ZÎ KU-LUN CAN - DAN

Yİ - NE İS - TER SE - Nİ SEN - DEN HÛ

A - ÇIP HÛS - NÛN Nİ - KÂ - BIN - DAN

Şekil 5.108. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Irak perdesinde T.K.'lı Rahatü'l-Ervâh Makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüde de Hicâz makamı seyri ile ana makama geçiş için Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1) TE - CEL - LÎ KIL HÛ TE - SEL - LÎ KIL HÛ

(B1) GÖ - NÛL - LER BUR - CU - NUN MÂ - HI

(C1) TE - CEL - LÎ KIL HÛ TE - SEL - LÎ KIL HÛ

Şekil 5.109. Yerinde Ferahfeza makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyri Yegâh perdesi üzerinde T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu bölümdeki A1, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri, ilk bölümdeki A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir aynı şekilde işlenmiştir.

Ferahfezâ Durak No.2 (Güfte: Üsküdarlı Yahya)

(A1) DOST GEL VÛ - CÛ - DUN PER - DE - SİN KAL - DIR

(B1) CE - MÂ - LÎ YÂ - RI GÖR

(C1) CAN GÖ - ZÛN - DEN SİL GÛ - BÂ - RI

(D1) ÇEH - RE - İ DİL - DÂ - RI GÖR

Şekil 5.110. Yerinde Ferahfeza makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Ferahfeza makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için, bu bölümdeki ölçülere A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca C1 ölçüsünde Dügâh perdesinde T.K.'lı Saba

makamı seyri ile birlikte D1 ölçüsünde Yegâh perdesinde Bûselik makamı seyri işlenerek Şivenûmâ makamı seyri yapılmıştır. Bu durum Ferahfeza makamında içerisinde bir geçki makam süslemesinden ibarettir.

O - YA-LAN - MA AL - DA-NUP A-RÂ - Yİ-Şİ -

NE Â - LE - MİN

MEN - Zİ - Lİ MAK - SU - DU-NA BİR - GÜN U-LA -

ŞUP VÂ - RI GÖR

DÂ - ME - NİN EL - DEN KO - MA HER

GİZ HÂ - ZÂ BAZ EH - Lİ - NİN

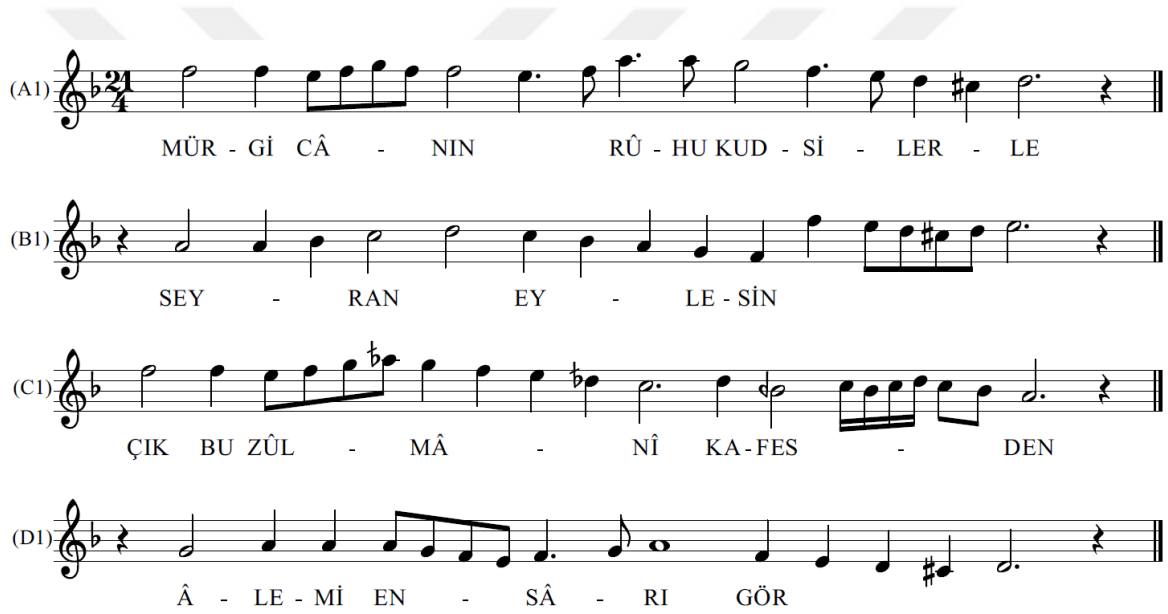
Şekil 5.111. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 4 ölçüde T.K.'lı bir seyirle Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi yapılmıştır. Ayrıca 3. ölçüde seyir içerisinde Nim Hicâz perdesinde söz konusu kısa bir A.K. da yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Yegâh perdesine inici-çıkıcı seyirli Nikriz makamının bir kısmı işlenerek Dügâh perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.112. Yerinde Bayati makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde Dügâh perdesinde T.K. eden Bayati makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüdeki T.K. sonrası Hüseyinî 5'li ile çıkıcı seyir işlenerek Hüseyinî perdesinde Y.K. yapılarak ana makama dönmüştür.

Şekil 5.113. Yerinde Ferahfeza makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynıları kullanılıp tekrar ana makam seyri işlenerek T.K. verilmiştir. Bu ölçülerde de ilk 4 ölçüdeki benzerlik tespit edilmiş ve yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. İlk 4 ölçü içindeki Şivenûmâ makamı geçkisi burada da C1 ve D1 ölçülerinde kullanılmıştır.

Ferahfezâ Durak No.3 (Güfte: İsmail Hakkı Bursevî)

DOST MÂ - İL OL - MA DÜN - YA-YA

(A1) ÇÜN BÎ - VE-FA - DIR BÎ - VE-FA

(B1) MEK - RÎ - NE AL-DAN - MA ZÎ - RA

(C1) PÜR CE - FÂ - DIR PÜR CE - FÂ

Şekil 5.114. Yerinde Ferahfeza makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı bir şekilde Ferahfeza makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu bölümdeki son 3 ölçüye A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(D1) RED - DE - DÜP DÎ - VÎ HE - VÂ - YI

(E1) YOL-DAN SE - NÎ AZ - DIR - MA - SIN

(D1) İH - TÎ - RÂZ ET NEF - SE UY - MA

(E1) PÜR HA - TA - DIR PÜR HA - TA

Şekil 5.115. Yerinde Bûselik makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde T.K.'lı bir seyirle Bûselik makamı geçkisi yapılmıştır. D1, E1 şeklinde isimlendirme yapılan ölçülerdeki benzer melodi cümleleri de göze çarpmaktadır.

HAK - KI - Yİ ŞÛ - Rİ - DE - Yİ Â - LÛ - DE

(A1) KİL - DI AŞ - KI YÂR

(B1) BİR O - NUL - MAZ DER - DE DÂ - İM

(C1) MÛB - TE - LÂ - DIR MÛB - TE - LÂ

Şekil 5.116. Yerinde Ferahfeza makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. İlk 4 ölçünün içindeki A1, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri yine buradaki son 3 ölçüde de benzer şekilde kullanıldığı için aynı şekilde isimlendirilmiştir.

Ferahnâk Durak (Güfte: Seyyid Seyfullah)

AH MEV - LÂM

VER AŞ - KI - NI BA - NA

(A1) HAY - RA - NIN O-LA - YIM SE - NİN

(B1) BÜL-BÜL Gİ - Bİ CE-MÂ - Lİ - NE

(A2) NÂ - LÂ - NIN O-LA - YIM SE - NİN

Şekil 5.117. Yerinde Ferahnâk makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı Ferahnâk makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca eser içerisinde benzer melodi ölçüleri tespit edildiği için son 3 ölçüye A1, B1, A2 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Benzerlik durumunun en belirgin örneği A1 ve A2 ölçülerinde karşımıza çıkmaktadır.

YAN-DİR BE-Nİ

YAN-DİR BE-Nİ

AŞK ME - Yİ - NE

Şekil 5.118. Yerinde Zırgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilk ikisinde Dügâh perdesinde T.K.'lı Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi çıkıcı-inici şekilde yapılmıştır. Son ölçüde ise Nim Hicâz perdesinde Segâh 4'lü ile Segâh seyri işlenmiştir.

KAN - DIR BE - Nİ

SER - HOŞ E-DÜP

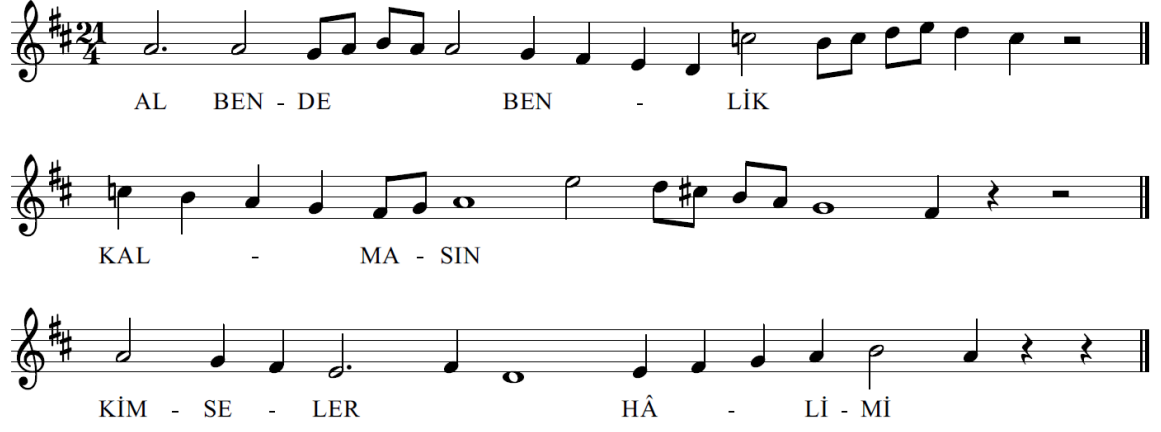
DÖN - DÜR BE-Nİ

MEV - LÂM MEV - LÂM

(A2) MES - TA - NIN O-LA - YIM SE - NİN

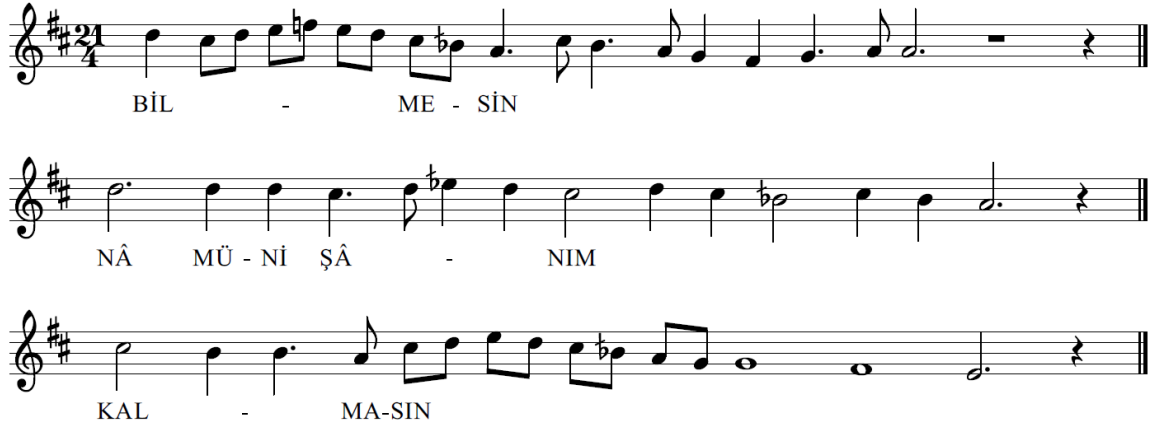
Şekil 5.119. Yerinde Sûzidil makamı geçkisi, Yerinde Ferahnâk makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde çıkıcı seyirle Dügâh'ta Rast makamı seyri gösterilerek Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Akabinde 2 ölçüde Hüseyini Aşiran perdesinde T.K.'lı şekilde Sûzidil makamı seyri yapılmış ve tekrar bu makamın da güçlü perdesi olan Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar Ferahnâk makamı seyrine geçilerek T.K. yapılmıştır. Ayrıca son ölçüdeki A2 şeklinde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümleleri aynı şekilde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümleleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Şekil 5.120. Hüseyini Aşiran'da Uşşak makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Hüseyini Aşiran perdesi üzerine dizili Uşşak makamı seyri işlenmiştir. Son ölçüde de bu perde üzerindeki Uşşak 4'lü gösterilerek Dügâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.121. Yerinde Hicâz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde ilk ikisinde Dügâh perdesi üzerinde Hicâz makamı seyri işlenerek son ölçüde Hüseyini Aşiran perdesindeki Uşşak 4'lü ile T.K. yapılmıştır. Bu seyir için Rahatfeza (Hicaz Aşiran) makamı geçkisi yapılmıştır denilebilir.

Şekil 5.122. Yegâh'ta Rast 5'li seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de ilk önce Yegâh perdesindeki çıkıcı Rast 5'li işlenmiş, son ölçüde de Segâh 4'lü ve Rast 5'li işlenerek ana makamın seyri ile T.K. yapılmıştır.

Şekil 5.123. Yerinde Ferahnâk makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. B1 ve A2 diye isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri A1, A2, B1, A2 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir aynıdır.

Ferahnûmâ Durak (Güfte: Abdüs-Sâmed)

AH AŞK İ-LE NÜŞ EY - LE-YEN
 (A1) BEZ - Mİ E - ZEL PEY - MÂ - NE - SİN
 (B1) KAY - Dİ FAR - KA DÜŞ - MEZ AS - LA
 DOST İ - LE BÎ - GÂ - NE - SİN

Şekil 5.124. Yerinde Ferahnûmâ makamı seyri

Kürdi Makamının Yegâh perdesindeki şeddi olarak oluşturulmuş Ferahnûmâ makamı Hüseyin Sadeddin Arel'in terkibi olan bir makamdır. Eserin ilk 4 ölçüsünde makamın karışık çeşnilerde işlendiği görülmektedir. Son ölçüde de makamın güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Ayrıca A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümlelerinin benzerleri eser içerisinde tespit edildiği için bu ölçülere bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

BİR - Bİ - RİN - DEN AY - RI GÖR - MEZ
 (A2) Â - RÎ - Fİ BİL - LÂH O - LAN
 (B1) SÂ - Lİ - KÂ - Nİ RÂ - Hİ HÂK - KİN
 (C1) Â - Kİ - LÜ Dİ - VÂ - NE - SİN

Şekil 5.125. Nevâ'da Saba makamı geçkisi, Yegâh'ta Uşşak ve Kürdi makamı geçkileri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilkin Nevâ perdesinde Saba makamı geçkisi yapılmıştır. 2. ölçüde Yegâh perdesi üzerine inici seyirle Uşşak makamı dizisi işlenmiştir fakat T.K. verilmemiştir. Kalan son 2 ölçüde de ana makamın inici seyri ile T.K. Yegâh perdesindeki Kürdi makamı dizisiyle işlenmiştir. Ayrıca A2, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri bu şekilde isimlendirme yapılan ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

HÜS - NÜ ZÂN EY - LE İ - BÂ - DUL - LA - HA

İY BİL CÜM - LE - Yİ

(B1) SU - İ ZAN - LA EY - LE - ME TAH - RİB

(C1) KAL - BİN HÂ - NE - SİN

Şekil 5.126. Rast'ta Çargâh, Yerinde Ferahnümâ makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Rast perdesinde inici Çargâh makamı seyri işlenmiştir. İlk ölçüdeki Bûselik ve Kürdi perdeleri bu seyirde altere ses olarak kullanılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar Ferahnûma makamı seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. Ayrıca son bölümdeki B1 ve C1 ölçülerindeki melodi cümleleri bu şekilde isimlendirme yapılan ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzerlik taşımaktadır.

Şekil 5.127. Yerinde Ferahnümâ makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerin ilkinde Dügâh perdesinde Uşşak 4'lü gösterilip inici seyirle Rast perdesinde A.K. yapılmıştır. Diğer tüm ölçülerde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. Ayrıca son bölümdeki C1 ölçüsü bu şekilde isimlendirme yapılan ölçüyle benzerdir.

Şekil 5.128. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi, Yerinde Ferahnümâ makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk ikisinde Rast perdesinde Bûselik makamı seyri işlenerek (yani Nihâvend makamı seyri) bu seyrin güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar Ferahnümâ makamı seyri işlenerek T.K.

yapılmıştır. Ayrıca son bölümdeki A1 ve B1 ölçüleri de bu şekilde isimlendirme yapılan ölçülerle benzerdir.

Heftgâh Durak (Güfte: Hilmi)

AH KAL - MI - ŞIZ DER - YÂ - YI GAF - LET

İÇ - RE BÎ - TÂ - BÜ TÛ - VAN

YÂ İ - LÂ - HÎ

KIL NE - SÎ - MÎ FEY - ZU İH - SÂ - NIN VE - ZÂN

OL - MU - ŞUZ ÜF - TÂ - DE - İ GİR - DA - BI İS - YÂN

Şekil 5.129. Yerinde Heftgâh makamı seyri

Klâsik Türk Mûsikisi makamları içinde nadir makamlar arasında yerini alan Heftgâh makamı, Segâh makamının Nim Hicâz perdesi üzerindeki seyrinden ibarettir. Bu perde üzerindeki seyri ile bu makam, Klâsik Türk Mûsikisi nazariyatı içerisinde “Müstahzen” akort denilen 1,5 ses tranpozisyondaki Segâh makamı seyrinin bölgesine de tekabül etmektedir. Hülâsa Müstahzen akorttaki Segâh seyrini işlediğimiz takdirde Heftgâh makamı husule gelmektedir.

Eserin ilk 5 ölçüsünde söz konusu makamın seyri inici-çıkıcı şekilde işlenmiştir. T.K. verilmemekle birlikte, 3. ölçüde Hüseyini Aşiran perdesinde Hicâz 5’li işlenmiş, 4. ölçüde Nim Hicâz perdesinde inici Müsteâr 4’lü işlenmiştir. Son ölçüde ise perde indirme kaldırma tekniği ile söz konusu duraksamalı kromatik bir seyir yapılmıştır.

EL A - MÂN EL A-MÂN EL A-MÂN

(A1) YA İ - LÂ - Hİ

(B1) KIL NE - SÎ - Mİ FEY - ZU İH - SA - NIN VE - ZÂN

(C1) KIL NE - SÎ - Mİ FEY - ZU İH - SA - NIN VE - ZÂN

(A1) MA - Nİ U - MU - Tİ ÇÜN SEN - SİN

Şekil 5.130. Yerde Heftgâh makamı seyri

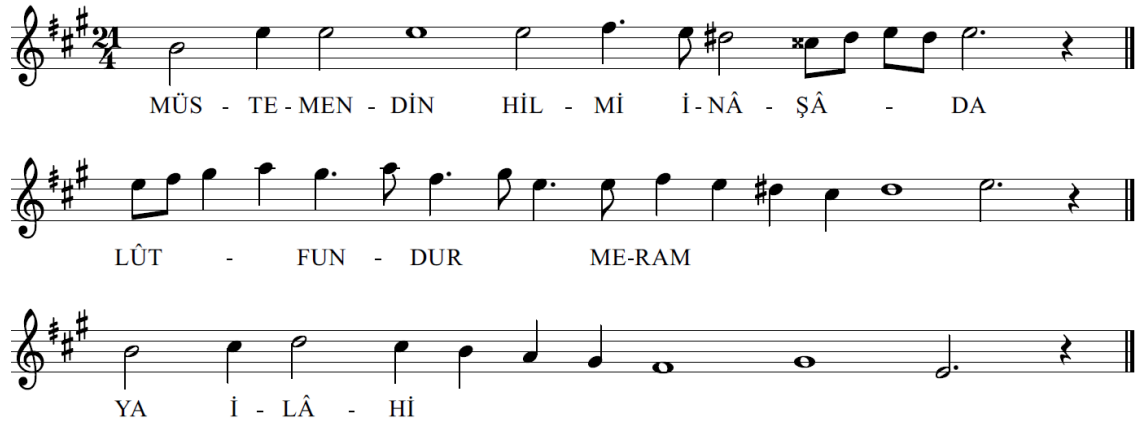
Eserin bu bölümündeki ölçülerde de Heftgâh makamı seyri inici çıkıcı şekilde işlenerek T.K. yapılmıştır. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için son 4 ölçüye A1, B1, C1, A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. A1 şeklinde isimlendirilen ölçülerin melodi cümleleri kendi içlerinde birebir benzer şekilde kullanılmıştır.

(B1) GAY - RI-DAN YOK - DUR RE-CAM

(C1) GEN - Cİ BÂ - DÂ VER - Dİ LÛT-FUN - LA Bİ-Zİ KIL ŞÂD GÂM

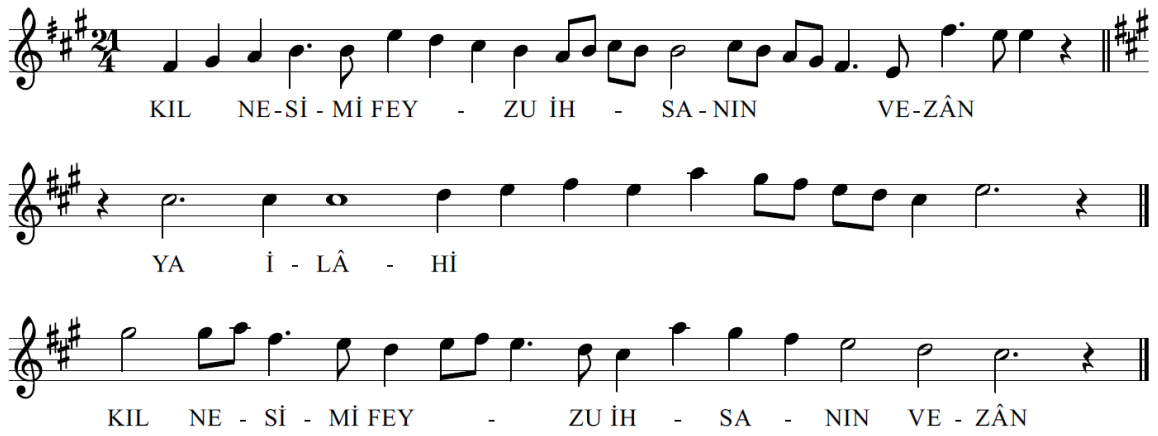
Şekil 5.131. Yerde Heftgâh makamı seyri

Eserin bu bölümündeki 2 ölçüde de T.K.'lı şekilde Heftgâh makamı işlenmiştir. B1 ve C1 ölçülerindeki melodi cümleleri, bu şekilde isimlendirme yapılmış ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzerdir.

Şekil 5.132. Hüseyni Aşiran'da Mahur makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde T.K.'lı şekilde Hüseyni Aşiran perdesinde karar eden Mahur makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.133. Hüseyni Aşiran'da Çargâh, Yerinde Heftgâh makamı seyri

Eserin kalan bu son ölçülerinden ilkinde bir önceki ölçüyle bağlantılı şekilde Hüseyni Aşiran perdesindeki Çargâh makamı dizisi ile çıkıcı bir seyir işlenerek Hüseyni perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. yapılmıştır.

Hicâz Durak (Güfte: Sezâî)

(A1)
AH NE - DİR BU KAT - RA - LAR - DA
NE - DİR BU ZER - RE - LER - DE

(B1)
BAH - Rİ UM-MAN OL - DU-ĞUN
ŞEM - Sİ TÂ-BÂN OL - DU-ĞUN

(C1)
CÂ - NÂ
CÂ - NÂ

(C1)
CÂ - NÂ
CÂ - NÂ

Şekil 5.134. Yerinde Hicâz makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Hicâz makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1 ve C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(D1) ÇÜ SEN - SİN ZÂ - Hİ - RÜ BÂ - TIN

(E1) HA - Kİ - KAT - DE O - LAN

(F1) MEV - CUD

(D1) NE-DİR BU NAK - Şİ GÜ - NÂ - GÜN - DA

(E1) PİN - HÂN OL - DU-ĞUN

(F1) CÂ - NÂ

Şekil 5.135. Yerinde Eviç makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde T.K.'lı şekilde seyri işlenmiş Eviç makamı geçkisi yapılmıştır. D1, E1 ve F1 ölçülerindeki melodi cümlelerinin kendi içlerindeki benzerlik göze çarpmaktadır. Bu benzerlik nedeniyle ölçülere bu şekilde bir isimlendirme yapılmıştır.

DE - MİŞ - SİN GÖR - ME-Dİ

KİM - SE BE - Nİ

BU Â - LEM İ - ÇİN - DE

Şekil 5.136. Yerinde Ferahnâk makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Irak perdesi üzerindeki Ferahnak makamı ile çıkıcı-
inici bir seyir işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1) NE - DİR YA BUN - CA YÜZ - DEN

(B1) Yİ - NE SEY-RÂN OL - DU-ĞUN

(C1) CÂ - NÂ

Şekil 5.137. Yerinde Hicâz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de tekrar T.K.'lı şekilde Hicâz makamı seyri işlenmiştir. Bu bölümün ölçülerindeki A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle, ilk bölümün A1, B1 ve C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirinin birebir benzeridir.

E - Sİ - Rİ DER - Dİ MİH - NET

EY - LE - DİM DER - SİN

E - BED ÇÜN KİM

(A1) NE - DİR Yİ - NE GÖ - NÜL DER - Dİ - NE

(B1) DER - MÂN OL - DU-ĞUN

(C1) CÂ - NÂ

Şekil 5.138. Yerinde Hüseyini ve Nikriz makamı geçkileri, Yerinde Hicâz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerin ilk 3 ölçüsünde Hüseyini makamı geçkisi yapılmıştır. İlk 3 ölçünün sonuncusunda inici Nikriz 5'li ile Nikriz makamının bir kısmı gösterilerek Nevâ perdesine geçilmiş ve bu perde de kısa bir Y.K. ile ana makama geçilerek kalan son 3 ölçüde ana makam T.K.'lı şekilde gösterilmiştir. A1, B1 ve C1 ölçülerindeki melodi cümleleri bu şekilde isimlendirme yapılmış (A,B,C ölçülerindeki) ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

ME-KÂN - LAR - DAN MÜ-NEZ - ZEH - DİR

SE - NİN ZÂ - TI ŞE - RÎ - FİN

ÇÜN

(A1) NE - DİR BU KAL - Bİ Vİ - RÂ - NİM - DA

(B1) MİH - MÂN OL - DU-ĞUN

(C1) CÂ - NÂ

Şekil 5.139. Yerinde Dügâh ve Hicâz makamı geçkileri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Dügâh makamı geçkisi yapılmış, kalan son 3 ölçüde de tekrar ana makamın seyrine geçilerek T.K. işlenmiştir. A1, B1 ve C1 ölçülerindeki melodi cümleleri bu şekilde isimlendirme yapılmış (A,B,C ölçülerindeki) ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

SE - Nİ DER - SİN SE-ZÂ - İ

NÂ - RI HEÇR İ - LE

E - DEM SÛ - ZÂN

(A1) NE - DİR Yİ - NE BE - NİM - LE BEN-DE

(B1) HER ÂN OL - DU-ĞUN

(C1) CÂ - NÂ

Şekil 5.140. Yerinde Kürdi, Acemaşiran'da Çargâh, Yegâh'ta Bûselik makamı seyri

Eserin kalan son 6 ölçüsünün ilk 3 ölçüsünde Dügâh perdesinde Kürdi makamı dizisi, Acemaşiran perdesinde Çargâh makamı seyri ve Yegâh perdesinde Bûselik makamı seyri karışık kullanılarak işlenmiştir. Kalan son 3 ölçüde de tekrar Hicâz makamı seyrine dönülerek bu makam T.K.'lı şekilde gösterilmiştir. A1, B1 ve C1 ölçülerindeki melodi cümleleri bu şekilde isimlendirme yapılmış (A,B,C ölçülerindeki) ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

Hicâz (Hümâyûn) Durak (Güfte: Derviş Osman)

(A1) AH BÜL-BÜ-Lİ ŞÛ - Rİ - DE - YİM

(B1) GÜL - DEN NA-Sİ - BİM VAR BE - NİM

(A1) SAN - MA-NIZ BÎ - HÛ - DE - YİM

(B1) GÜL - DEN NA-Sİ - BİM VAR BE - NİM

Şekil 5.141. Yerinde Hicâz Hümâyûn makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Hicâz Hümâyûn makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için bu bölümdeki ölçülere A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca isimlendirme yapılan bu bölümün ölçülerinin kendi içlerindeki benzerlikler de göze çarpmaktadır.

DER - Dİ HÂ - RE KAT - LA-NAN-LAR

BUL - DU BU GÜL SOH - BE-TİN

Şekil 5.142. Hüseyni Aşiran'da Hüseyni makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde öncelikle Hüseyni Aşiran perdesinde Hüseyni makamı seyri geçki olarak işlenmiştir. Son ölçüde bu geçki ile Nişâbur 4'lü gösterilip Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

GÜL - Sİ - TÂ - NI HÛ - DA - YIM

(B1) GÜL - DEN NA-Sİ - BİM VAR BE - NİM

(A1) DEM - BE-DEM KO - KU - DA - YIM

(B1) GÜL - DEN NA-Sİ - BİM VAR BE

Şekil 5.143. Yerinde Hicâz Hümâyûn makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyri T.K.'lı şekilde gösterilmiştir. İlk bölümün 4 ölçüsündeki melodi cümlelerinin benzerleri bu bölümdeki ölçülerde de görüldüğü için son 3 ölçüye, B1 ve A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Hicâz (Uzzâl) Durak (Güfte: Niyazi Mısırf)

(A1) AH KİM Kİ AŞ - KIN DÂ - RI-NA

(B1) BER - DÂR O - LUR

CÜM - LE UŞ - ŞAK İÇ - RE

OL SER - DÂR O - LUR

Şekil 5.144. Yerinde Hicâz Uzzâl makamı seyri, Yerinde Hicâz Hümâyûn seyri

Eserin ilk 2 ölçüsünde Hicâz Uzzâl makamı seyri işlenmiştir. Bu ilk 2 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri eser içerisinde tespit edildiği için A1, B1 şeklinde

isimlendirme yapılmıştır. Son 2 ölçüde de ilkin Müstear çeşnili bir seyir ile son ölçüde çıkıcı-inici Hicâz Hümâyûn makamı seyri işlenerek Acemaşiran perdesinde Çargâh çeşnili bir A.K. yapılmıştır.

(C1) BUN - DA UŞ - ŞA - KI YA-KAN OD

(D1) Â - KI - BET

(E1) NÂ - RI İB - RA - HİM Gİ-Bİ

(F1) GÜL - ZÂR O-LUR

(C1) KORK - MA TA - MU - DAN E - ĞER

(D1) Â - ŞIK İ-SEN

(E1) BÜL - BÜL O - LA - NIN YE-Rİ

(F1) GÜL - ZÂR O - LUR

Şekil 5.145. Yerde Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında T.K.'lı Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır. 8 ölçünün içindeki melodi cümlelerinin kendi içlerindeki birbirleriyle olan benzerliği göze çarpmaktadır. Söz konusu benzerlikler nedeniyle bu ölçüler C1, D1, E1, F1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.146. Yerinde Şivenümâ makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde T.K.'lı Şivenümâ makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son ölçüde ise Dügâh perdesindeki Hicâz 4'lü gösterilerek ana makama geçmek için güçlü perdesi olan Hüseyinî perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.147. Yerinde Hicâz Uzzâl makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar Hicâz Uzzâl makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu bölümdeki ilk 2 ölçü ile eserin en başındaki ilk 2 ölçü içerisindeki melodi

cümleleri birbirlerinin birebir aynısıdır. Bu nedenle A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Hicâz (Zirgüle) Durak (Güfte: Emir Osman Hâşimî)

(A1) DOST AŞ - KI YÂ - RE DÜŞ O-LAL - DAN

(B1) YÂ - Rİ - Mİ GÖR - DÜM A-YÂN

(C1) REF O - LUP ŞEK - KÜ GÜ-MÂ - NIM

(D1) MÜŞ - Kİ-LİM KİL - Dİ BE-YÂN

(A2) BU NE MÜŞ - KİL DERD O-LUR KİM
KEN - Dİ - ME KEN - DİM A-RAR - KEN

(B1) KEN - DİM İS - TER KEN - Dİ-Mİ

(B1) OL - MU - ŞUM BEN Bİ - Nİ-ŞÂN

Şekil 5.148. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin ilk 2 ölçüsüyle birlikte son 3 ölçüsünde, ölçü dolapları vasıtasıyla başa dönerek Hicâz Zirgüle makamı seyri işlenmiştir. Ancak C1 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde Uşşak makamı seyri ile çeşni yapılarak aynı seyirle, D1 ölçüsünde Bûselik perdesinde Nişâbur 4'lü ile Nevâ perdesinde Rast 5'li çeşnileriyle İsfahan makamı seyrinin bir kısmı da gösterilmiş ve Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler de tespit edildiği için bu bölümdeki ölçülerde A1, B1, C1, D1, A2 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca A1, B1 ölçülerindeki melodi cümleleriyle yine

bu bölümde aynı şekilde isimlendirme yapılan ölçülerdeki melodi cümlelerinin benzerlikleri dikkat çekmektedir.

BAH - RÎ AŞ - KA GARK O-LAL - DAN

VAR - LI - ĞİM EY HÂ - Şİ - MÎ

(C1) CÜM - LE - SİN VER - DİM FE - NÂ - YA

(D1) AŞK İ - LE KİL - DİM HE-MÂN

Şekil 5.149. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk iki ölçüde yine Hicâz Zirgüle makamının seyri işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Son 2 ölçüde de öncelikle C1 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde Uşşak makamı seyri ile çeşni yapılarak aynı seyirle, D1 ölçüsünde Bûselik perdesinde Nişâbur 4'lü ile Nevâ perdesinde Rast 5'li çeşnileriyle Isfahan makamı seyrinin bir kısmı da gösterilmiş ve Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. C1 ve D1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile bu şekilde aynı harfle isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

(A2) CÜM - LE - SİN VER - DİM FE - NÂ - YA

(B1) AŞK İ - LE KİL - DİM HE-MÂN

Şekil 5.150. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar Hicâz Zirgüle makamı T.K.'lı bir seyirle işlenmiştir. Bu bölümdeki A2 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri A ve B isimlendirmesi yapılmış diğer ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzer şekilde işlenmiştir.

Hicâz (Zirgüle) Durak No.2 (Güfte: Himmetî)

DOST EY CAN GÖ - ZÜN

A - ÇA - BİL - SEM Dİ - YEN - LER

(A1) LEY - LÜ NE-HÂR

(B1) ZİK - RUL - LA - HA MEŞ - GUL OL

Şekil 5.151. Yerinde Hicâz Zirgüle makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Hicâz Zirgüle makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için, son 2 ölçüye A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

BU VAR - LIK - DAN GE - ÇE - BİL - SEM

Dİ - YEN - LER

LEY - LÜ NE-HÂR

ZİK - RUL - LA - HA MEŞ - GUL OL

(B1) ZİK - RUL - LA - HA MEŞ - GUL OL

Şekil 5.152. Çargâh'ta Çargâh, Acemaşiran'da Çargâh, Yerinde Kürdi makamı

Eserin bu bölümündeki ilk üç ölçüde sırasıyla Çargâh perdesinde Çargâh çeşnili bir seyir ile Acemaşiran perdesinde Çargâh makamı seyri işlenmiş, akabinde de Dügâh perdesinde Kürdi makamı seyrinin bir kısmı ile T.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makam seyri gösterilerek T.K. yapılmıştır. En sondaki B1 ölçüsündeki melodi cümlesiyle aynı şekilde harfsel şekilde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümlesi birbirinin birebir benzeridir.

MEN A - REF SIR - RI - NI

DU-YUB BU-LUR - SUN

NOK - SAN - LA-RIN Gİ-DÜB

KÂ - MİL O - LUR - SUN

HAK-KIN TE-CEL - LÎ - İ NÛ - RUN

GÖ-RÜR - SÛN

(A1) LEY - LÛ NE-HÂR

(B1) ZİK - RUL - LA - HA MEŞ - GUL OL

Şekil 5.153. Yerinde Hüseyini makamı geçkisi, Yerinde Nihâvend makamı geçkisi

Eserin bu bölümünün ilk 3 ölçüsünde Hüseyini makamı geçkisi yapılmıştır. 4. ölçüde Hüseyini makamı seyri yerini Dügâh perdesi üzerinde Uşşak makamı seyrine bırakarak Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Akabindeki 5. ölçüde Rast perdesinde Bûselik makamı (Nihâvend makamı seyri) seyri çıkıcı-inici şekilde işlenerek Yegâh perdesindeki Hicâz 5’li gösterilmiş ve bu ölçünün hemen akabinde ana makamı bağlantısı yapılarak, son 3 ölçüde tekrar Hicâz Zîrgüle makamı T.K.’lı seyirle işlenmiştir. A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri, A ve B şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir benzerdir.

GEL BU DER - VİŞ HİM - ME-Tİ - DEN

AL DE - Mİ

Bİ - LE GÖR

SEN - DE MÂ - NÂ - Yİ Â - DE - Mİ

SEY - RE-DER - SİN ON SE-KİZ BİN Â - LE-Mİ

(A1) LEY - LÜ NE-HÂR

(B1) ZİK - RUL - LA - HA MEŞ - GUL OL

Şekil 5.154. Kürdi'de T.K.'lı Nikriz makamı geçkisi

Eserin kalan son bölümündeki bu ölçülerde ilk önce Acemaşiran perdesinde Zirgüle Hicâz 5'li işlenmiştir. Akabinde devam eden seyir Kürdi perdesinde T.K.'lı Nikriz makamı geçkisine dönüşmüştür. Arkasından gelen 2 ölçüde de Acemaşiran perdesinde T.K. eden Nihâvend makamı geçkisi yapılmıştır. Son 3 ölçüde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. verilmiştir. A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri, A ve B şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir benzerdir.

Hicâzkâr Durak (Güfte: Himmet)

(A1) DOST BU-GÜN MEY - DÂ - NI AŞK

(B1) İÇ - RE Kİ YÂ - RE Â - Şİ-NÂ - YIZ BİZ

(A1) FE - DÂ - DIR CA - NI-MIZ

(B1) HAK - KA Â - NIN ÇÜN RÛ - Şİ-NÂ - YIZ BİZ

Şekil 5.155. Yerinde Hicâzkâr makamı seyri

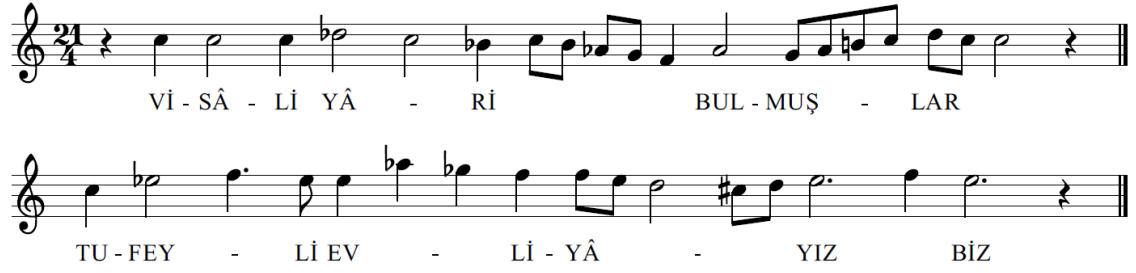
Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Hicâzkâr makamı seyri yapılmıştır. İlk 4 ölçü içerisindeki melodi cümlelerinin kendi içlerindeki benzerliği göze çarpmaktadır. Bu benzerlikler dolayısıyla bu ölçülere A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler de tespit edildiği için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Sİ - VÂ - NIN TER - KİN UR - MUŞ - LAR

KA-MU MAK - SU - DA ER - MİŞ - LER

Şekil 5.156. Rast'ta Hüseyini ve Uşşak makamlarının müşterek geçkileri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Rast perdesi üzerinde Hüseyini ve Uşşak makamlarının müşterek geçkisi işlenmiştir. Son ölçüde bu perde üzerindeki Uşşak makamının güçlüsü kabul edebileceğimiz Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.157. Acemaşiran'da Bûselik ve Nikriz çeşnileri, Çargâh'ta Kürdi'li çeşniler

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de ilk önce Acemaşiran perdesi üzerinde Bûselik'li ve Nikriz'li çeşniler işlenmiş, akabinde de Çargâh perdesi üzerinde Kürdi'li çeşniler işlenmiş ve Nim Hicâz perdesi altere ses olarak kullanılıp Nim Hisâr perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.158. Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin tamamında Rast perdesinde Kürdi makamı seyri (ki Kürdilihicâzkâr makamının da seyri kabul edebileceğimiz bir seyir söz konusudur.) inici-çıkıcı şekilde işlenmiş ve son ölçüde Gerdâniye perdesiyle ana makama geçiş için Y.K. yapılmıştır.

(A1) VÜ - CÛ - DU EY - LE - YÛP

(B1) UR - YAN DE - RÛ - NU EY - LE - YÛP BİR - YÂN

(A1) CE - MÂ - Lİ - NE O - LUP

(B1) HAY - RAN E - Nİ - Sİ Â - HÛ VÂ - YIZ BİZ

Şekil 5.159. Yerinde Hicâzkâr makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı şekilde Hicâzkâr makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin aynılarının kullanıldığı bu ölçülerde de söz konusu benzerlik dolayısıyla A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Hisarbûselik Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâî H.z.)

HÛ MEV-LÂM SE-NİN Â - ŞIK - LA-RIN³

DEV-RAN E - DER - LER HÛ İ - LE

YO-LUN - DA - Kİ SA - DİK - LA-RIN

(A1) CEV-LÂN E - DER - LER HÛ İ - LE

Şekil 5.160. Yerinde Hisarbûselik makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Hisarbûselik makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için sondaki ölçüye A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

GAY - RE HÜ - DÂ - İ MEY - Lİ KES

MEV-LÂ YE-TER BÂ - KÎ HE-VES

ZİK - Rİ - Nİ HAK - DAN HER NE-FES

(A2) İ - LÂN E - DER - LER HÛ İ - LE

Şekil 5.161. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh) makamı geçkisi, Yerinde Hisârbûselik makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde Nim Hicâz perdesinde Segâh makamı geçkisi yapılmıştır (diğer bir ifadeyle Heftgâh makamı geçkisi). Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı Hisarbûselik makamı seyri yapılmıştır. En sondaki A2 şeklinde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümlelerinin bir kısmı ile A1 şeklinde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümlelerinin bir kısmı benzer şekilde işlenmiştir.

Hisarbûselik Durak No.2 (Güfte: Zekâî)

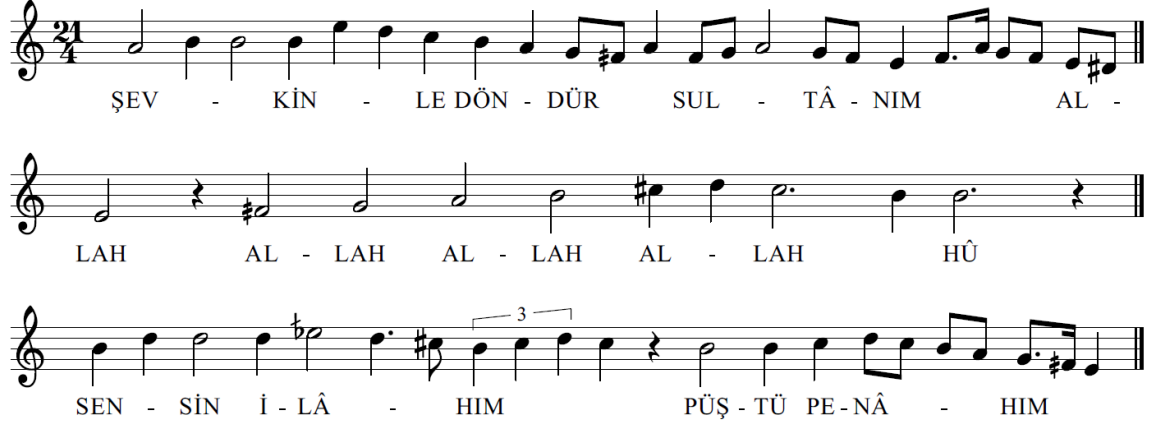
(A1) HÛ AŞ - KIN-LA YAN - DIR SUL - TÂ - NİM AL - LAH

(B1) AL - LAH AL - LAH AL - LAH

(C1) AL - LAH AL - LAH

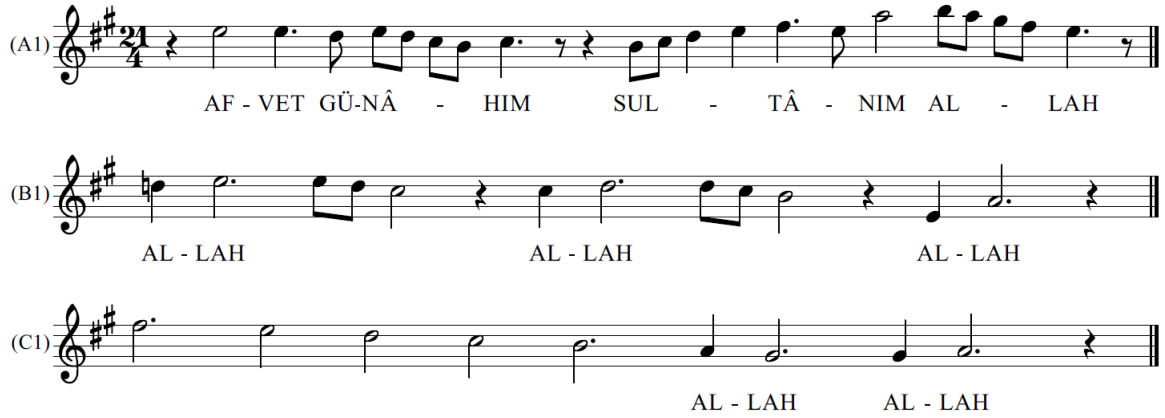
Şekil 5.162. Yerinde Hisârbûselik makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Hisarbûselik makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 3 ölçüye A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.163. Hüseyini Aşiran'da Bûselik makamı seyri, Hüseyini Aşiran'da Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilk 2 ölçüde Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde Bûselik makamı seyri çıkıcı-inici şekilde işlenip, bu perde üzerindeki Bûselik makamının güçlüsü Bûselik perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son ölçüde de ilk önce Bûselik perdesinde Zîrgüleli Hicâz 5'li işlenerek, sonrasında inici şekilde Hüseyini Aşiran perdesinde Uşşak makamı geçkisi ile T.K. yapılmıştır.

Şekil 5.164. Yerinde Hisarbûselik makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı seyir yapılmıştır. A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmış melodi cümleleriyle, aynı şekilde isimlendirme yapılmış ilk bölümün 3 ölçüsündeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

Hisarbûselik Durak No.3 (Güfte: Seyyid Seyfullah)

(A1) HÛ DEL-Dİ BAĞ-RİM BÛL-BÛ-Lİ BÎ ÇÂ - RE

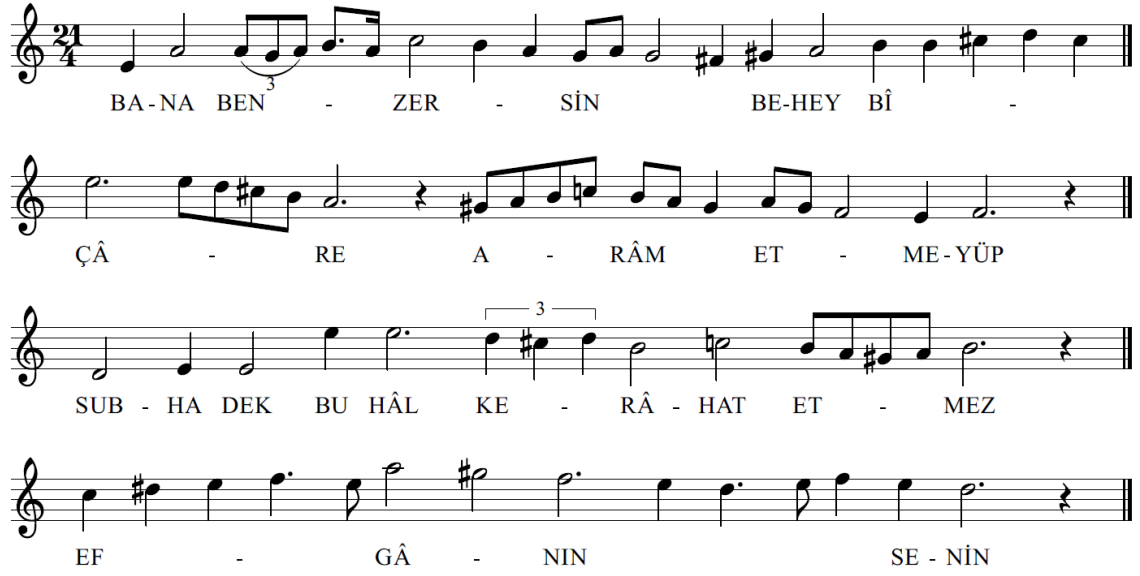
(B1) NÂ - LÂ - NİN SE - NİN

(C1) YOK - SA AL - DIR - DIN MI SEN - DE

(D1) VER - Dİ HÂN - DA - NİN SE - NİN

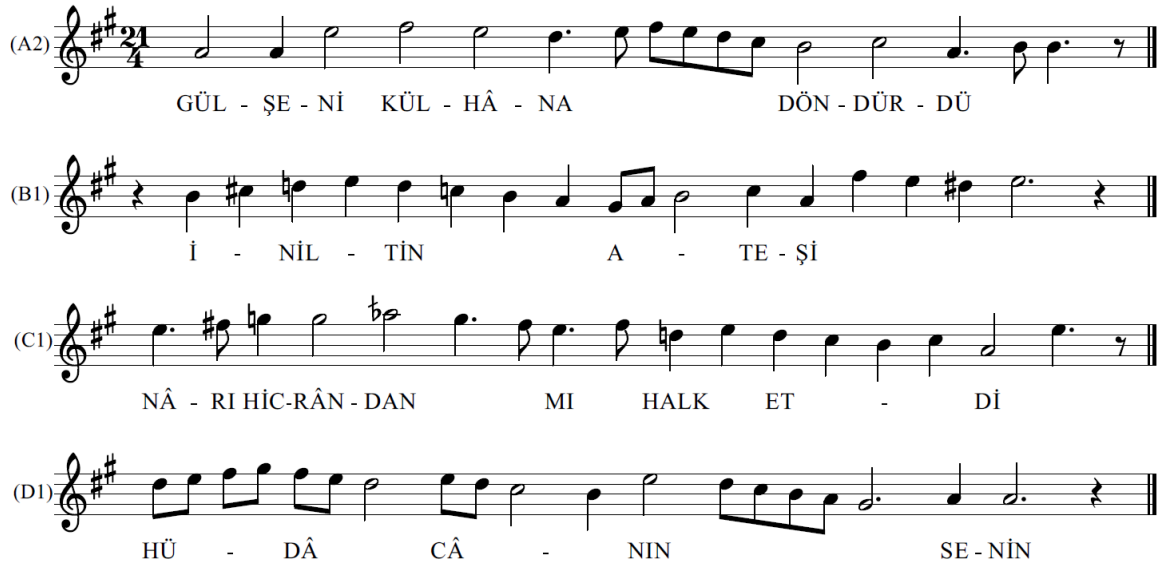
Şekil 5.165. Yerinde Hisarbûselik makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.’lı Hisarbûselik makamı seyri yapılmıştır. Lakin C1 ölçüsünde Hüseyini perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz 5’li ile bir çeşni yapılmıştır. Bu ana makamın seyrine dâhil değildir. A1 ölçüsünde 6/4’lük şekilde başlayan “Dost” kısmı da bestekârın eser formu için farklılık arz edecek denemesinden biri olduğunu söylemek mümkündür (Normalde “Durak” formundaki eserlerin “Dost” Hû” gibi başlangıç bölümleri 4/4’lük Sofyan usulüyle başlamaktadır.). Ayrıca eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.166. Hüseyini Aşiran'da Hicâz makamı geçkisi, Hüseyini'de Zirgüleli Hicâz seyri

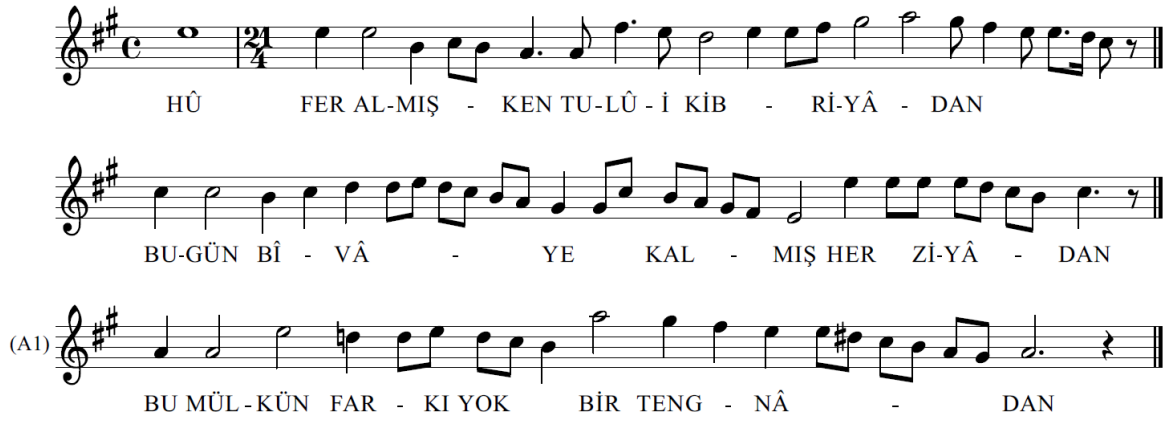
Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde ilkin Hüseyini Aşiran perdesinde Uşşak 4'lü çeşnisi gösterilip daha sonra yine bu perde üzerinde Hicâz makamı geçkisine dönüşerek çıkıcı-inici seyirle işlenmiştir. Kalan son ölçüde de tekrar ana makamın seyrine dönmek için Hüseyini perdesinde Zirgüleli Hicâz gösterilerek Dik Hisâr perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.167. Yerde Hisârbûselik makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar Hisarbüselik makamı T.K.'lı seyirle işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki (A1, B1, C1, D1) melodi cümleleriyle, son bölümün A2, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerindeki melodi cümleleri benzer şekilde işlenmiştir.

Hisarbûselik Durak No.4 (Güfte: Yahya Kemal Beyatlı)

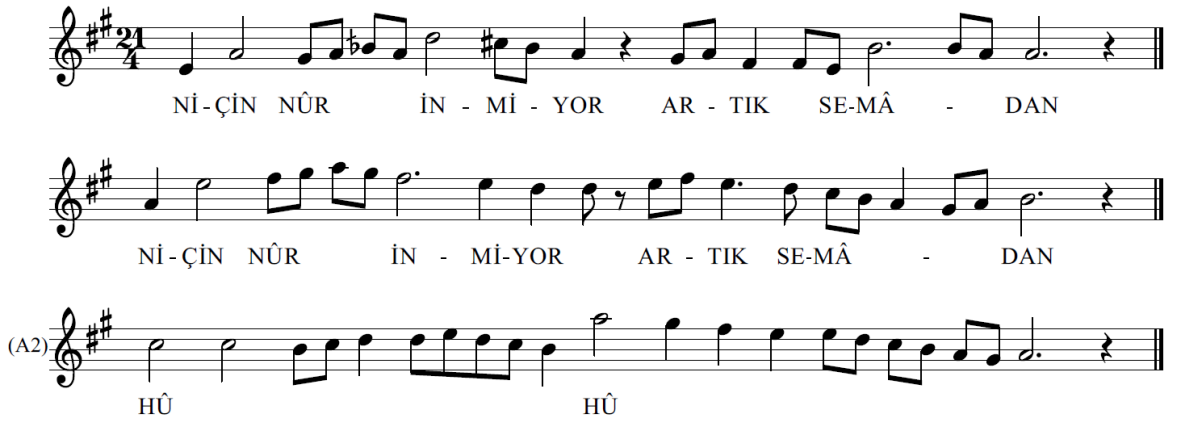
HÛ FER AL-MİŞ - KEN TU-LÛ - İ KİB - Rİ-YÂ - DAN

BU-GÜN BÎ - VÂ - YE KAL - MIŞ HER Zİ-YÂ - DAN

(A1) BU MÛL-KÛN FAR - KI YOK BİR TENG - NÂ - DAN

Şekil 5.168. Yerinde Hisarbûselik makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı Hisarbûselik makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümleleri tespit edildiği son ölçüye A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Nİ-ÇİN NÛR İN - Mİ - YOR AR - TIK SE-MÂ - DAN

Nİ-ÇİN NÛR İN - Mİ-YOR AR - TIK SE-MÂ - DAN

(A2) HÛ HÛ

Şekil 5.169. Yerinde T.K.'lı Hisarbûselik makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünün ilkinde Dügâh perdesinde Zirgüleli Hicâz 5'li ile bir çeşni yapılarak Dügâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Diğer 2 ölçüde de tekrar Hisarbûselik makamı seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. En sondaki A2 ölçüsündeki melodi cümleleriyle, A1 şeklinde isimlendirilmiş ölçüdeki melodi cümleleri benzerdir.

Hüseyini Durak (Güfte: Niyazi Mısrî)

(A1)

AH CÜM - LE Â - ZÂ - DAN GE-LİR

(B1)

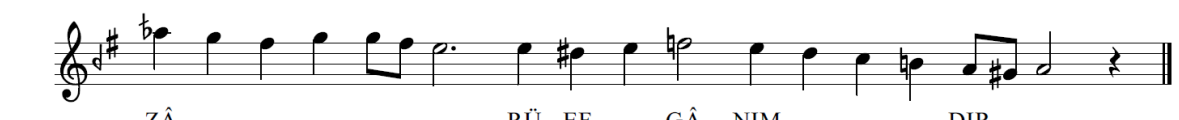
AL - LA - HÛ EK - BER

NÂ - RE - Sİ

CİSM İ - ÇİN - DE

ZÂ - RÛ EF - GÂ - NİM - DIR

AL - LAH HÛ Dİ - YEN

Şekil 5.170. Yerinde T.K.'lı Hüseyini makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde Hüseyini makamı seyri yapılmıştır. Son 2 ölçüde de simetrik olarak Hüseyini ve Hüseyini Aşiran perdeleri üzerinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenerek son ölçüde güçlü perdesi olan Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için ilk 2 ölçüye A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(A1)
 GE - CE - LER TÂ SUBH O-LUN -
 DER - Dİ - MİN İ - ÇİN - DE

(B1)
 CA İN - - LE - TİR
 DER - MA - NIM - DIR

(C1)
 BU DERD BE - Nİ
 AL - LAH HÛ HÛ Dİ - YEN

Şekil 5.171. Yerde Hüseyini makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde T.K.'lı Hüseyini makamı seyri işlenmiştir. A1, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri bu adla isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzer şekilde işlenmiştir.

(D1)
 YE - RE GÖ - ĞE

(E1)
 SIĞ - MA - YAN

(D1)
 BİR MÜ - Mİ - NİN

(E1)
 KAL - BİN - DE - DİR

 KAT - RE - MİN İ - ÇİN - DE

Şekil 5.172. Yerde Irak makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin de ilk 4 ölçüsünde Irak perdesi üzerinde Irak makamı seyri işlenmiştir. Son ölçüde de bu seyir Irak perdesinde A.K. yaparak, Yegâh perdesinde Nikriz

5'li ile bu perdeye inerek Y.K. yapmıştır. Ayrıca D1 ve E1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri de kendi içlerinde benzer şekilde kullanılmıştır.

The image displays four staves of musical notation in 2/4 time, each with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes. The first staff is labeled 'UM - MA - NIM - DIR'. The second staff is labeled '(A1) AL - LAH HÛ HÛ Dİ-YEN'. The third staff is labeled '(B1) AL - LAH HÛ'. The fourth staff is labeled '(C1) HÛ HÛ Dİ - YEN'. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes) and rests, with some notes marked with a dot (accents) to indicate specific melodic intervals.

Şekil 5.173. Yerinde Hüseyini makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı şekilde Hüseyini makamının seyri işlenmiştir. Bu bölümdeki A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile eser içerisinde bu şekilde isimlendirilme yapılmış ölçülerdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

Hüseyini Durak No.2 (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâî H.z.)

(A1) DOST NEF - SE U-YUP RÂ - Hİ HAK - DAN

(B1) TAŞ - RA ÇIK - MAK

(C1) YOL MU - DUR

(A1) KİB - RÜ UCB İ - LE A-DIN DER - Vİ -

(B1) ŞE TAK - MAK

(C1) YOL MU - DUR

Şekil 5.174. Yerinde Hüseyini makamı seyri

Eserin ilk 6 ölçüsünde T.K.'lı Hüseyini makamı seyri yapılmıştır. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu bölümdeki ölçülere A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. İsimlendirmesi yapılan bu ölçüler de kendi içlerinde birbirlerinin birebir benzeri melodi cümlelerini içermektedir.

DOST MAT - LA - BIN A - LÂ İ - KEN

ED - NÂ - YA AK - MAK

YOL MU-DUR EY DOST

YÂ - RI BÂ - Kİ VAR İ - KEN

AĞ - YA - RE BAK - MAK

YOL MU-DUR EY DOST

Şekil 5.175. Yerinde Sûzidil makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Irak perdesinde Ferahnâk'lı bir çeşni işlenerek, 3. ölçüde Hüseyini Aşiran perdesinde Zirgüleli Hicâz 5'li ile bir çeşni yapmıştır. Aynı ölçüde simetrik şekilde Hüseyini perdesine çıkıp Y.K. yaparak, bir sonraki 4, 5 ve 6. ölçülerde Zirgüleli Hicâz çeşnisi işlenmiştir. İşlenen bu çeşni bir seyir haline getirilerek Hüseyini Aşiran perdesine inici şekilde işlenmiş ve Sûzidil makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüde de tekrar ana makama dönüş için Hüseyini perdesindeki Zirgüleli Hicâz 4'lü ile Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1)

(B1)

(C1)

(B1)

(C1)

Şekil 5.176. Yerinde Hüseyini makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde de ilk 6 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri işlenerek T.K.'lı Hüseyini makamı seyri yapılmıştır. İlk 6 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerlikleri dolayısıyla bu ölçülere de A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Hüzzam Durak (Güfte: İsa Mahvî)

(A1)

(B1)

(C1)

(D1)

Şekil 5.177. Yerinde Hüzzam makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Hüzam makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.178. Yerinde Lalegül makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Nevâ perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı dizisiyle, simetriği olan Yegâh perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı dizisi birlikte T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bir önceki 4 ölçünün devamı kabul edilecek nitelikteki bu birleşik dizi ile Lalegül makamı geçkisi yapılmıştır denilebilir (Lalegül makamı, Hüseyin Sadeddin Arel'in bizzat terkip ettiği bir makam olup, Hüzam makamı dizisine, Dügâh perdesinde Hicâz 4'lü ve Yegâh perdesinde Zirgüleli Hicâz 4'lünün birbirlerine eklenmelerinden mürekkep bir makamdır. Arel'in Hüzam makamındaki bu durağında karar bölgesinden sonra Dügâh perdesindeki Hicâz 4'lü ile Yegâh perdesindeki Zirgüleli Hicâz 4'lüyü kullanarak ana diziye Yegâh perdesinde karar ettirmesi ile Hüzam makamını Lalegül makamına çevirmesi ve perdeler arasındaki uyumluluğa titizlik göstermesi dikkat çekmektedir.).

Şekil 5.179. Yerinde Rast makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde Rast perdesinde T.K.'lı şekilde Rast makamı seyri işlenmiştir.

Şekil 5.180. Yerinde Hüzam makamı seyri

Eserin bu ölçüsünde T.K.'lı Hüzam makamı dizisinin inici şekildeki seyri işlenmiştir. D1 şeklinde isimlendirilen bu ölçüdeki melodi cümleleri ile aynı şekilde isimlendirilmiş ölçüdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

(E1) BE - GA - YET BEN - DE ÇOK - DUR

(F1) CÜR - MÜ İS - YÂN

(E1) VE - LÂ - KİN FAZ - LI - NA YOK

(F1) HAD - DÜ PÂ - YAN

Şekil 5.181. Yerde Hicâz makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin tamamında Dügâh perdesinde Hicâz makamı geçkisi T.K.'lı şekilde işlenmiştir. E1 ölçülerinde Bûselik perdesi de kullanılarak Nişabûr çeşnisi de işlenmiştir. Son ölçü içindeki son melodi cümlesinde Segâh çeşnili Segâh perdesinde bir karar ile ana makama geçiş için T.K. verilmiştir. Ayrıca bu bölümdeki ölçülerin kendi içlerindeki benzerlik dikkat çekmekte olup E1, F1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(A1) CE - NA - BIN - DAN U - MA - RIZ

(B1) AF - VÜ GUF - RAN

(C1) NE - DÂ - MET - LE MÜ-DÂM

(D1) ES - TAĞ - FÎ-RUL - LAH

Şekil 5.182. Yerde Hüzam makamı seyri

İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir aynılarının kullanıldığı bu son 4 ölçüde yine T.K.'lı Hüzam makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş ölçüler ile son 4 ölçüdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeri olduğu için aynı şekilde harfsel isimlendirme yapılmıştır.

Hüzam Durak No.2 (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

DOST BE-NİM MAK-SÛ-DUM Â - LEM - DE

(A1) DE-ĞİL-DİR LÂ - KİN İL - LÂ HÛ

(B1) BU BE-NİM DER - DÎ-ME DER - MAN

(C1) DE-ĞİL-DİR LÂ - KİN İL - LÂ HÛ

Şekil 5.183. Yerde Hüzam makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Hüzam makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için ilk ölçü hariç diğer ölçülere A1, B1, C1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca bu eserde ölçülerden A1 ve C1 ölçülerinde dikkat çeken 25/4'lük usûl kalıbı Durak formunun bilinen usûl kalıbının dışında karşımıza çıkmaktadır. Ancak eserin serbest icra üslûbu ile okunduğu göz önüne alındığında, karşılaşılan bu durum eserin bestekârının esere usûl açısından bir yenilik getirme ihtimalini barındırabilir. Öyle ki Durak formu kendi adıyla anılan 21/4'lük "Durak "Evferi" usulüyle bestelenir ve Klâsik Türk Mûsikisi usûl muhteviyatında 25/4'lük bir usûl bulunmamaktadır.

DE-ĞİL - DİR HÛ - Rİ VÛ GİL - MAN

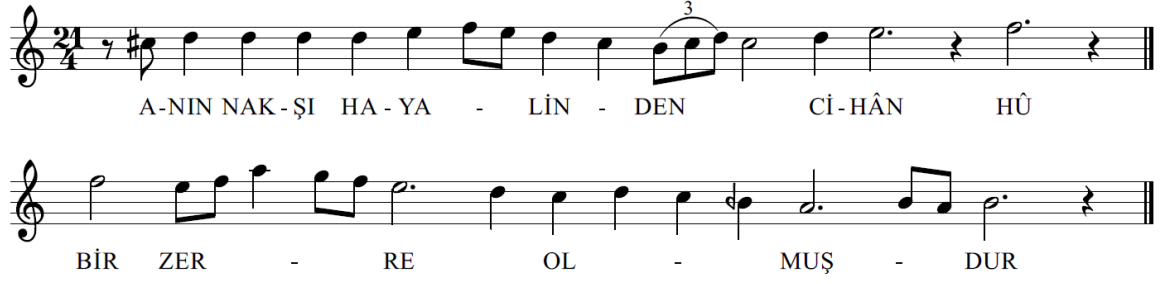
NE CEN-NET KÖŞ - KÜ NE RID - VAN

(D1) BU BE-NİM GÖN-LÛ-ME SUL - TAN

(A1) DE-ĞİL-DİR LÂ - KİN İL - LÂ - HÛ

Şekil 5.184. Kürdi'de Zirgüleli Hicâz çeşnisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilk önce Kürdi perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnisi işlenerek, akabindeki ölçüde Rast perdesinde Segâh 4'lü gösterilmiştir (Bir nevi Rast perdesinde Dügâh makamı geçkisi yapılmıştır.). Ancak 2. ölçünün son melodi cümlesinde Nevâ perdesinde Hicâz 4'lü gösterilerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılarak ana makama geçiş hazırlanmıştır. Kalan son 2 ölçüde de yine T.K.'lı Hüzam makamı seyri işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri eser içerisinde tespit edildiği için bu ölçülere D1 ve A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca eserin bu bölümündeki A1 ölçüsünde de dikkat çeken 25/4'lük usûl kalıbı Durak formunun bilinen usûl kalıbının dışında karşımıza çıkmaktadır. Ancak eserin serbest icra üslûbu ile okunduğu göz önüne alındığında, karşılaşılan bu durum eserin bestekârının esere usûl açısından bir yenilik getirme ihtimalini barındırabilir.

Şekil 5.185. Yerinde T.K.'lı Acem makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerden ilkinde Nişâbur makamının bir kısmı işlenerek Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan diğer ölçüde ise T.K.'lı Acem makamı geçkisi işlenmiş fakat son ölçüde söz konusu bu T.K.'dan sonra ana makama geçiş için Segâh perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.186. Yerinde Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde T.K.'lı Hüzam makamı seyri

Eserin kalan son 6 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde, Rast perdesinde Sûznâk makamı geçkisi yapılarak 2. ölçüde ana makama geçiş için güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 4 ölçüde de harfsel isimlendirme yapılmış ölçülerdeki melodi cümlelerinin birebir aynıları kullanılarak tekrar T.K.'lı Hüz zam makamı seyri işlenmiştir. Söz konusu son ölçüdeki 25/4'lük farklılık arz eden usul ile ilgili açıklama eser içerisinde, bu usulün tespit edildiği yerlerde belirtilmiştir.

Hüz zam-ı Cedîd Durak (Güfte: Hikmetî)

AH KAT - RA AŞ - KIN

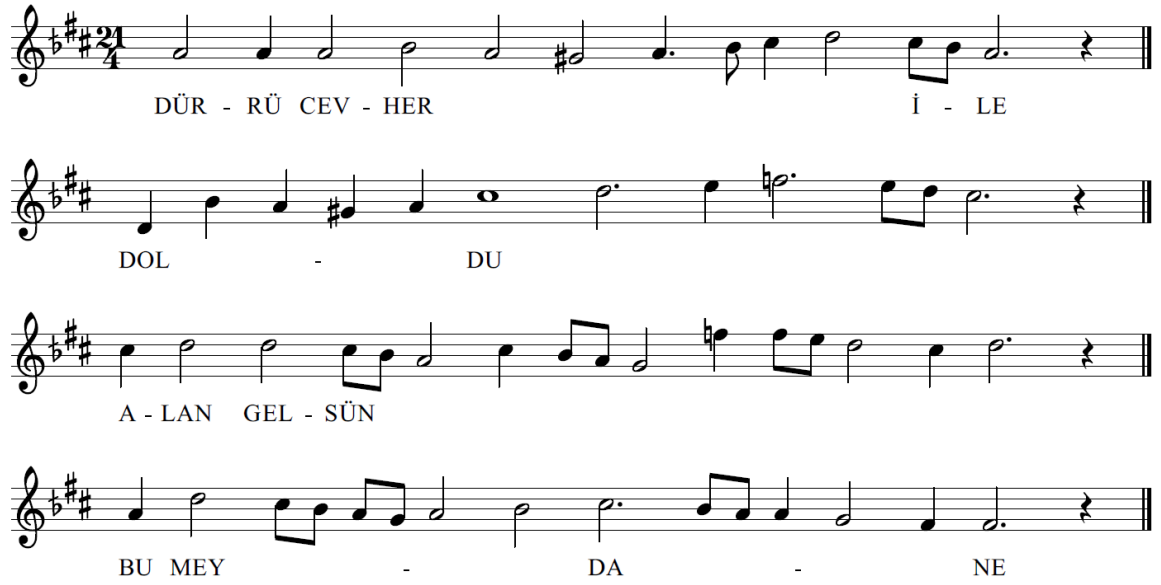
UM - MAN OL - DU

(A1) DA-LAN GEL - SÜN

(B1) BU MEY - DA 3 - NE

Şekil 5.187. Yerinde Hüz zam-ı Cedîd makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Hüz zam-ı Cedîd makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçü A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.188. Yerinde Hicâz Hümâyûn ve Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Dügâh perdesinde Hicâz Hümâyûn makamı geçkisi yapılmış, kalan son 2 ölçüde de Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi T.K.'lı şekilde yapılmıştır.

Şekil 5.189. Yerinde Evcâra ve Eviç Hûzi (Eviç Aşiran) makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin ilk üçünde T.K.'lı şekilde Evcâra makamı seyri işlenerek Evcâra makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de T.K.'lı Eviç Hûzi (Eviç Aşiran) makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.190. Yerinde Uşşak ve Yegâh'ta Kürdi makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilkin Dügâh perdesinde T.K.'lı Uşşak makamı seyri işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmış olup, aynı seyir kalan son ölçüde Yegâh perdesinde Kürdi makamı dizisiyle T.K. ederek işlenmiştir. Makam nazariyatı içerisinde bu dizilerin olduğu adı konulmuş söz konusu bir makam olmamakla birlikte, kanaatimizce bestekârın eser içerisinde yeni bir makamsal oluşum terkip ettiği kabul edilebilir.

HER İ - ŞİN EV - VE - Lİ

(C1) AL - LAH

(D1) O - KU - RUZ

(E1) HAS - BE - TEN

(C1) LİL - LÂH

(D1) Cİ - HAN - LA

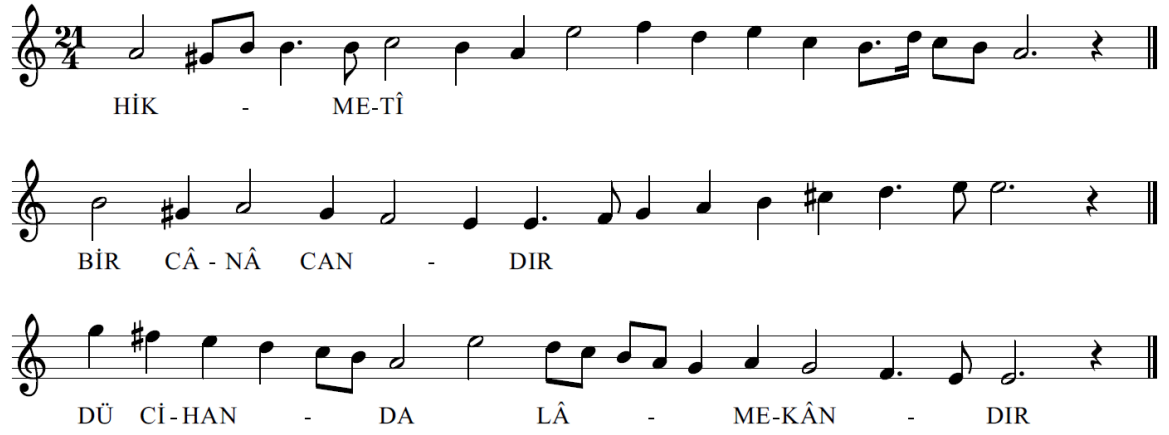
(E1) Â - RÎ - FÎ BİL - LÂH

O - LAN GEL - SÜN

BU MEY - DÂ - NE

Şekil 5.191. Yerinde Bestenigâr makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki tüm ölçülerin tamamında Irak perdesinde T.K.'lı Bestenigâr makamı seyri işlenerek bu makamın geçkisi yapılmıştır. C1, D1, E1 ölçülerindeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeri olduğu için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.192. Yerinde Bûselik Aşiran makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Hüseyinî Aşiran perdesinde T.K.'lı Bûselik Aşiran makamı seyri işlenerek bu makamın geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.193. Yerinde Rast seyri

Bu bölümdeki ölçüde de Rast perdesinde Rast 5'li gösterilerek ana makama geçiş için Y.K. yapılmıştır. Ölçü içindeki Kürdi perdesi altere ses olarak kullanılmıştır.

Şekil 5.194. Yerinde Hüzam-ı Cedîd makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş son ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

Irak Durak (Güfte: Seyyid Kerim)

(A1) AH Â - Şİ - KIN OL - DU

(B1) Dİ - Lİ MES - VÂ - Yİ HÛ

(C1) MEST E-DER DÂ - İM

(D1) A - Nİ SAH - BÂ - Yİ HÛ

Şekil 5.195. Yerinde Irak makamı seyri

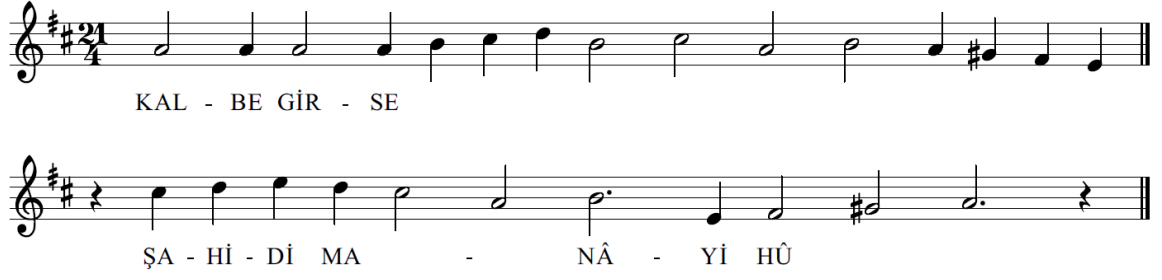
Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Irak makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için bu bölümün ilk 4 ölçüsüne A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

SAD HE-ZÂR ES - RÂ - RI

EY - LER Â - Şİ - KÂR

Şekil 5.196. Nim Hicâz'da Müstear makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Nim Hicâz perdesinde Müstear makamı geçkisi yapılarak 2. ölçüde bu perde üzerindeki Müstear makamının güçlü perdesi olan Hüseyinî perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.197. Yerinde Nişâbürek makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında T.K.'lı şekilde Dügâh perdesinde Rast makamı geçkisi (Nişâbürek makamının bir kısmı) yapılmıştır.

Şekil 5.198. Yerinde Zirgüleli Hicâz ve Irak'ta Müstear makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerin tamamında hem Dügâh perdesindeki Zirgüleli Hicâz makamı seyri, hem de Irak perdesindeki Müstear makamı seyri karışık şekilde gösterilmiştir.

Şekil 5.199. Irak'ta Bûselik makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Irak perdesinde Bûselik makamı geçkisi yapılmıştır. Sonrasında bu seyir en son ölçüde bu perde üzerindeki Bûselik makamının tiz güçlüsünde Y.K. yapmıştır.

Şekil 5. 200. Hüseyini Aşiran'da Uşşak makamı geçkisi, Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerden ilkinde Hüseyini Aşiran perdesinde Uşşak makamı geçkisi yapılmış, akabinde Dügâh perdesindeki Hicâz 4'lü ile Irak perdesindeki Segâh 4'lü kullanılarak Rahatü'l-Ervâh makamı geçkisi yapılmıştır denilebilir.

(A1) GARK E - DER SEY - YİD

(B1) KE - Rİ - MİN CİS - Mİ - Nİ

(C1) HER ZA-MAN EN - VÂ - RI HÛ

(D1) DER - YÂ - Yİ HÛ

Şekil 5.201. Yerinde Irak makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde yapılmıştır. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir aynıları kullanıldığı için yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

İsfahan Durak (Güfte: Aşkî)

(A1) AH TE-CEL-LİY - LE DO - LU

(B1) Â - LEM

(C1) BA - SÎ - RET - LE BAK

(D1) EY Â - DEM

Şekil 5.202. Yerinde İsfahan makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde İsfahan makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için bu bölümdeki ölçülere A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

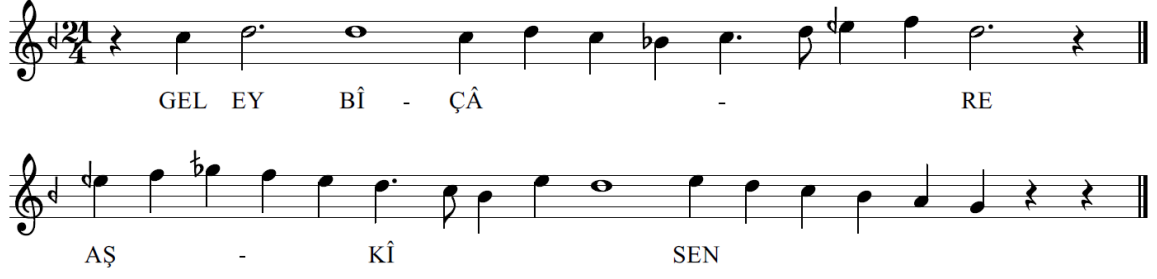
Şekil 5.203. Yerinde Şedaraban ve Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Yegâh perdesinde Şedaraban makamı geçkisi yapılmış, kalan son ölçüde de Segâh perdesinde Segâh makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.204. Acemaşiran'da Çargâh makamı seyri

Eserin bu ölçüsünde Acemaşiran perdesi üzerinde inici-çıkıcı Çargâh makamı seyri işlenerek bu perde üzerindeki Çargâh makamının güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.205. Yerinde Uşşak seyri, Nevâ'da Saba seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilk önce Dügâh perdesindeki Uşşak 4'lü, bu 4'lünün Nevâ perdesindeki simetriğinin bir kısmı ile birlikte kullanılarak Nevâ perdesinde Y.K. yapılmış, sonrasında Nevâ perdesindeki Saba 4'lü kullanılarak inici seyirde Rast 5'li işlenmiştir.

Şekil 5.206. Yerinde Hicâz ve Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde önce Dügâh perdesinde Hicâz makamı seyri ile Hicâz makamı geçkisi yapılmış, ardından son ölçüde T.K.'lı Uşşak makamı seyri ile ana makamın bir kısmı işlenmiştir ki bu ölçüdeki yani D1 diye isimlendirilen ölçüdeki melodi cümleleri D1 diye isimlendirilen diğer ölçüdeki melodi cümleleriyle birebir aynıdır.

(A1) TE-MEN-NÂ EY - LE

(B1) MEV - LÂ - DAN

(C1) A - ÇIL - SIN CAN GÖ-ZÜ

(D1) HER DEM

Şekil 5.207. Yerinde Isfahan makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de yeniden ana makamın seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu ölçülerde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir aynıları kullanıldığı için A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Isfahan Durak No.2 (Güfte: Himmetzâde Abdullah)

(A1) DOST SIDK İ - LE Â - ŞIK O-LUR - SAN

(B1) SA - NA YÂR MEF - KÛD DE-ĞİL

(C1) HAK - KA KIL MİH - RÛ VE - FÂ - Yİ

(D1) GAM - GÜ - SÂR MEF - KÛD DE-ĞİL

Şekil 5.208. Yerinde Isfahan makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı İsfahan makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için bu bölümdeki 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

BÂ - Ğİ KES-RET - DEN CÜ - DÂ OL

MEY - VE - İ İR - FA - NI BUL

GİR Rİ-YÂ - Zİ VAH - DET İÇ - RE

BER - GU-BÂR MEF - KÛD DE - ĞİL

Şekil 5.209. Yerde Hüseyini ve Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Dügâh perdesinde Hüseyini makamı geçkisi yapılmış, sonraki ölçülerin tamamında da Dügâh perdesinde Hicâz makamı seyri inici-çıkıcı şekilde işlenerek, son ölçüde güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. 3. ölçüdeki Nîm Şehnâz ve Acem perdeleri altere ses olarak bu perde üzerindeki Hicâz makamına, Hicâz Zirgüle çeşnisi katmıştır.

(A1) DER - GE - HÎ MER - DÂ - NE

(B1) ARZ ET İK - Tİ - DÂ - RIN DA - İ-MA

(C1) HAL - KA - İ ER - BÂ - BI DİL - DE

(D1) Zİ - Nİ - SÂR MEF - KÛD DE-ĞİL

Şekil 5.210. Yerinde Isfahan makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanılarak ana makam T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu nedenle kalan son 4 ölçüde de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Isfahan Durak No.3 (Güfte: Kuşadalı İbrahim Efendi)

DOST VEC - HÎ YÂ - RE DÜŞ O-LAN

Â - LEM - DE SEY - RÂN İS - TE - MEZ

(A1) CA - NI - NI CÂ - NA-NE

(B1) TES - LİM EY - LE-YEN CAN İS - TE - MEZ

Şekil 5.211. Yerinde Isfahan makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Isfahan makamı seyri işlenmiştir. 3. ölçüde Yegâh perdesinde Bûselik 4'lü gösterilmiştir. Bu seyir söz konusu ana makamın yapısında

olan bir durum değildir, sadece bestekârın süsleme olarak kullandığı bir çeşnidir. Eser içerisinde son iki ölçü içerisindeki melodi cümlelerinin benzerleri tespit edildiği için bu ölçülere A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

BU Mİ - SA - FİR HÂ - NE-NİN FÂ - Nİ - Lİ - ĞİN

FEHM EY - LE - YEN

HÂ - NE - İ KAL - BİN - DE HAK-DAN GAY - Rİ

MİH - MAN İS - TE-MEZ

Şekil 5.212. Yerinde Zirgüleli Sûznâk ve Yegâh'ta Karcığâr makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin ilk ikisinde Rast perdesinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi yapılmış olup, 2. ölçüde bu makamın tiz güçlüsü olan Gerdaniye perdesinde Y.K. yapılmıştır. Akabindeki 2 ölçüde de Yegâh perdesinde T.K.'lı Karcığâr makamı geçkisi yapılmıştır.

GER - Çİ ZÂ - HİR İL - Mİ-NİN NEF - İ VAR-DIR TÂ - Lİ-BE

(A1) LİK ES - RÂ - RA E-REN - LER

(B1) SÛ - Rİ İR - FAN İS - TE-MEZ AH

Şekil 5.213. Yerinde Isfahan makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde tekrar ana makamın seyrine dönülerek T.K.'lı Isfahan makamı seyri işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri A1 ve B1 şeklinde

isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir aynı olduğu için, bu ölçülere de yine A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Karcığar Durak (Güfte: Niyazi Mısrî)

AH BEN SA-NIR - DIM

Â - LEM İÇ - RE HİÇ BA-NA YER KAL - MA-DI

(A1) BEN BE - Nİ TERK EY - LE-DİM

(B1) GÖR - DÜM Kİ AĞ - YÂR KAL - MA - DI

Şekil 5.214. Yerinde Karcığar makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Karcığar makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca A1 ölçüsündeki Nim Şehnâz perdesi eserin seyri içerisinde altere ses vazifesi görmüştür. Karcığar makamı seyri içerisinde söz konusu olan bir perde değildir.

Şekil 5.215. Yerde Yegâh makamı geçkisi

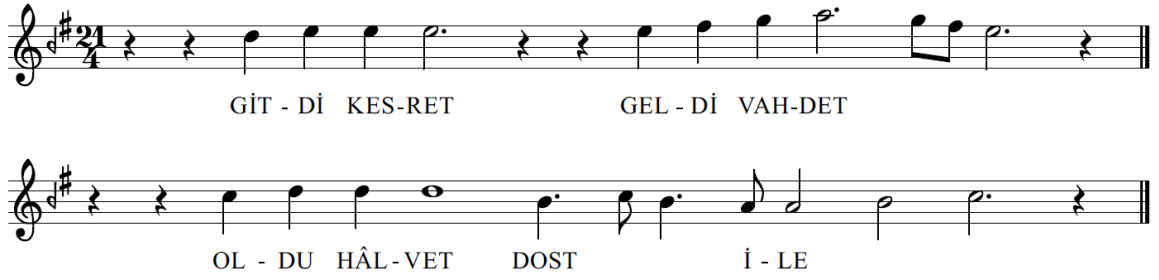
Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Rast ve Yegâh perdesinde Rast makamı çeşnileri müşterek şekilde kullanılarak bir nevi Yegâh perdesinde T.K.'lı Yegâh makamı geçkisi yapılmıştır denilebilir.

Şekil 5.216. Yerde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi, Yerde Karcıgar makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Rast perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı (ki Zirgüleli Sûznâk makamı seyri diyebileceğimiz bir geçki görülmektedir) seyri çıkıcı şekilde işlenmiştir ve Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana

makamın seyrine dönülerek, A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş, ölçülerdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanılarak T.K. verilmiştir.

Şekil 5.217. Yerinde Hüseyini makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de Dügâh perdesinde T.K.'lı Hüseyini makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüdeki T.K.'dan sonra Çargâh perdesi'nde A.K. yapılmıştır. Bu A.K. söz konusu bir başka makama geçki için bir hazırlık yapısı ihtiva etmiştir.

Şekil 5.218. Yerinde Şevkûtarab makamı geçkisi

Eserin bu ölçüsünde Acemaşiran perdesinde kısa, öz fakat T.K.'lı şekilde işlenmiş bir Şevkûtarab makamı geçkisi yapıldığı kabul edilebilir.

Şekil 5.219. Hüseyini Aşiran'da Karcıgar makamı geçkisi

Bu ölçüde de Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde kısa, öz fakat T.K.'lı ve inici bir seyrile Karcıgar makamı geçkisi yapıldığı kabul edilebilir.

DİN Dİ - YÂ - NET Â - DE-TÜ ŞÜH - RET

KA - MÛ VAR - DI YE - LE

(A1) EY Nİ - YÂ - ZÎ NOL - DU

(B1) SEN - DE VAS - FI DİN - DÂR KAL - MA - DI

Şekil 5.220. Bûselik'te Saba makamı geçkisi, Yerinde Karcığar makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde, Bûselik perdesi üzerinde Saba makamı seyri çıkıcı şekilde gösterilmiş ve 2. ölçüde ana makama geçiş için bu perde üzerindeki Saba makamı seyrinin güçlü perdesi olan (ki aynı zamanda ana makamın da güçlü perdesi olan) Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır (Ayrıca ilk iki ölçüdeki Bûselik perdesi üzerindeki Saba dizisi Udi ve Bestekâr Cinuçen Tanrıkorur (1938 – 2000) tarafından sonradan terkip edilmiş Şedd-i Nigâr makamının bir kısmını da ihtiva etmektedir.). Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyrine dönülerek T.K. işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri A1, B1, ölçülerindeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde işlenmiştir.

Kürdî Durak (Güfte: Hakkı)

(A1) AH DÜŞ - DÜ CÂ - NE Â - KI-BET

(B1) SEV - DÂ - Yİ AŞK

(C1) EY - LE - Dİ ŞEY - DÂ BE - Nİ

(D1) LEY - LA - Yİ AŞK

Şekil 5.221. Yerinde Kürdi makamı seyri

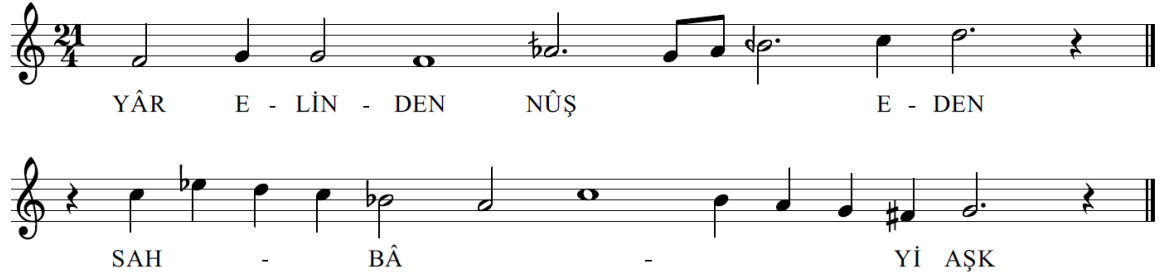
Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Kürdi makamı dizisi işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. B1 ve C1 ölçülerindeki Segâh ve Nim Zîrgüle perdeleri altere ses vazifesinde kullanılmıştır. Kürdi makamı seyri içerisinde söz konusu değildir.

MEST O - LUP

A - YIL - MA - YA TÂ HAŞ - RE DEK

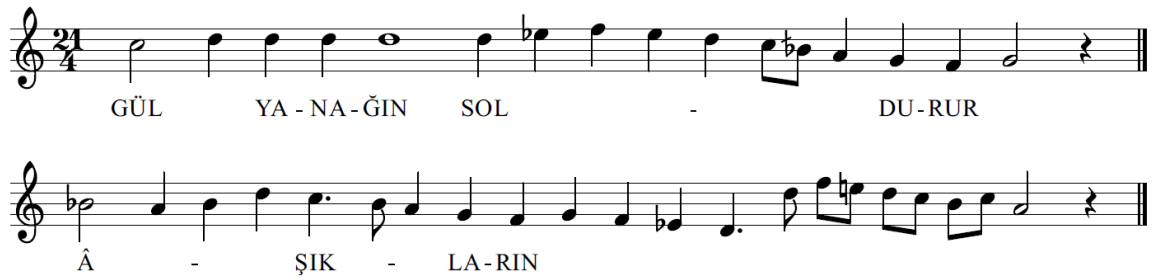
Şekil 5.222. Yerinde Rast makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Acemaşiran perdesi üzerinden Yegâh perdesine doğru inen Çargâh 4'lü çeşni olarak işlenmiştir. Aynı ölçünün sonunda bu çeşni kısa bir çıkış seyri ile Çargâh perdesinde Y.K. yapmıştır. Diğer ölçüde ise Rast perdesi üzerinde Rast makamının bir kısmı ile Rast çeşnisi yapılarak Rast perdesinde Y.K. yapılmıştır. Bu ölçüdeki söz konusu Hisâr perdesi altere ses vazifesi görmüştür.

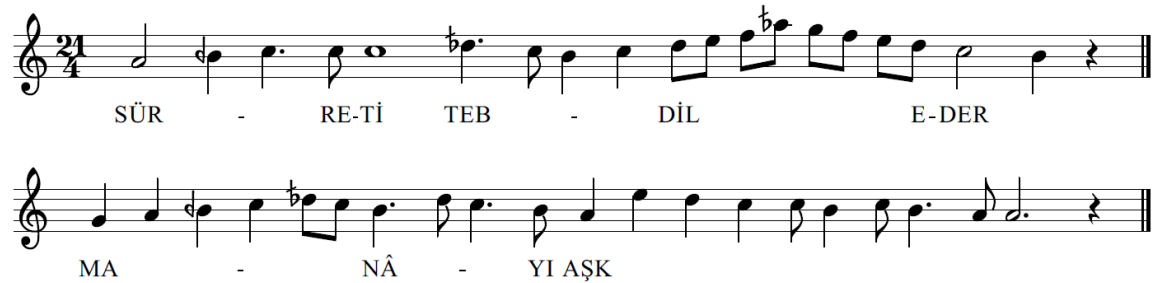
Şekil 5.223. Yerinde T.K.'lı Nihâvend makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerden ilkinde Acemaşiran perdesi üzerinde çıkıcı Nikriz 5'li çeşni olarak işlenmiştir. Kalan son ölçüde ise Rast perdesinde T.K.'lı şekilde Bûselik makamı (ki aynı zamanda Nihavend makamı geçkisi yapılmıştır denilebilir.) seyri işlenerek T.K. verilmiştir.

Şekil 5.224. Yerinde Ferahnümâ makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin tamamında Yegâh perdesinde Kürdi makamı seyri işlenerek bir nevi Ferahnüma makamı geçkisi yapılmıştır. Bu geçkinin kararı 2. ölçü ortalarında verilerek, aynı ölçüde seyir Dügâh perdesinde Kürdi makamı ile T.K. yapılmıştır.

Şekil 5.225. Yerinde Saba makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin tamamında Dügâh perdesinde T.K.'lı şekilde seyri yapılmış Saba makamı geçkisi işlenmiştir.

(A1) GÖZ - LE-RİN YA - ŞI KO AK - SUN

(B1) HAK - KI - YA

(C1) BÖY - LE O - LUR

(D1) LÜ - LÜ - İ LEY - LÂ - Yİ AŞK

Şekil 5.226. Yerde Kürdi makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir aynısı işlenerek T.K.'lı Kürdi makamı seyri yapılmıştır. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanıldığı için A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Kürdi'de Bûselik Durak (Güfte: İbrahim Hakkı Erzurumî)

(A1) DOST YÂ VÂ - Sİ-AL MAĞ - Fİ-RET

(B1) HÂ - Lİ - ME SEN - DEN ME-DED

(C1) YÂ SÂ - BIK AL MER - HA-MET

(D1) HÂ - Lİ - ME SEN - DEN ME - DED

Şekil 5.227. Kürdi'de Bûselik makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Kürdi perdesinde karar eden Bûselik makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

KA - PI - NA GEL - DİM GA - RİB

MAK - SU - DUM EY - LE NA - SİB

EN - TE SE - Mİ - UN MU - CİB

HÂ - Lİ - ME SEN - DEN ME - DED

Şekil 5.228. Kürdi'de Segâh, Yegâh'ta Segâh, Acemaşiran'da Hümâyûn, Kürdi'de Bûselik makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Kürdi perdesinde Segâh makamı işlenmiş, 2. ölçüde bir önceki ölçüdeki seyrin devamı olarak Yegâh perdesinde de Segâh makamı işlenerek tekrar Kürdi perdesinde A.K. yapılmıştır. 3. ölçüde Acemaşiran perdesi üzerinde çıkıcı şekilde Hümâyûn makamı seyri işlenerek, kalan son ölçüde tekrar Kürdi'de Bûselik makamı seyri işlenerek T.K. yapılmıştır.

(A1) HAK - KI - YI RED - DEY - LE - ME

(B1) YO - LU - NU SED - DEY - LE - ME

(C1) LÛT - FU - NU AD - DEY - LE - ME

(D1) HÂ - LÎ - ME SEN - DEN ME - DED

Şekil 5.229. Kürdi'de Bûselik makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir aynıları kullanılarak tekrar ana makamın seyri ile T.K. verilmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri olduğu için son 4 ölçüye de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu eserde Kürdi perdesi üzerinde işlenen Bûselik makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde "Sipürde" akort denilen 1 ses transpoze pozisyon ile bu akorttaki Nihâved makamına denk gelmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Kürdi'de Hümâyûn Durak (Güfte: Nasûhî)

(A1)

(B1)

(C1)

(D1)

Şekil 5.230. Kürdi'de Hümâyûn makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı Kürdi perdesinde karar eden Hicâz Hümâyûn makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.231. Yerinde Rast makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında T.K.'lı şekilde Rast perdesinde Zırgüleli Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır.

A - DEM - DE - DİR KEN - Zİ E - ZEL

SEY - RE BA - KUP ET - ME ZE - LEL

(A1) DİL ZEV - Kİ - NE

(B1) VER - ME HA - LEL

(C1) KEŞ - Fİ CE - MÂ - LUL - LA - HI GÖR

(D1) KEŞ - Fİ CE - MÂ - LUL - LA - HI GÖR

Şekil 5.232. Kürdi'de Zirgüleli Hicâz ve Hümâyûn makamı seyri

Eserin kalan son 6 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde önce çıkıcı seyirle Kürdi perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri Nişâbur çeşnili şekilde işlenmiş, 2. ölçüde seyir tekrar ana makamın seyrine geçiş yaparak kalan son 4 ölçüde T.K.'lı şekilde Kürdi perdesinde Hicâz Hümâyûn makamı seyri ile T.K. vermiştir. Son 4 ölçüdeki melodi cümleleri ilk 4 ölçüdeki melodi cümleleri ile birebir aynı olduğu için son 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu eserde Kürdi perdesi üzerinde işlenen Hicâz Hümâyûn makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde "Sipürde" akort denilen 1 ses transpoze pozisyon ile bu akorttaki Hicâzkâr makamına denk gelmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Kürdilihicâzkâr Durak (Güfte: Seyyid Seyfullah)

(A1) AH DEH - RÎ DÛ - NA DİL VE-REN

(B1) Â - KİL DE-ĞİL DÎ - VÂ - NE - DİR

(A1) MAN-SI - BI DEV - LET KÎ DER - SİN

(B1) BİR KU - RU EF - SA - NE - DİR

Şekil 5.233. Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Kürdilihicâzkâr makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Özellikle bu ölçüler içerisinde A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümlelerinin kullanımının birbirleriyle aynı olması dikkat çekmektedir.

(A1) Â - ŞÎ - NA - LİK KES - BE-DEN - LER

(B1) ÇER - HÎ SER - GER - DÂN İ - LE

(A1) SER - SE - RÎ KAL - MIŞ - DIR OL

(B1) HAK-DAN BU-GÜN BÎ - GÂ - NE - DİR

Şekil 5.234. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk 3 ölçüsünde Rast perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Zîrgüleli Sûznâk makamı geçkisi işlenmiştir. 3. ölçünün sonunda Çargâh perdesinde yapılan A.K. ile kalan son ölçüde tekrar Kürdilihicâzkâr makamı seyrine geçilerek T.K. verilmiştir. En son ölçüdeki B2 diye isimlendirilen ölçüdeki melodi cümleleri ile B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçüdeki melodi cümleleri birbirleriyle benzerdir.

GEN - Cİ - Nİ MÜ - MİN - LE-RİN GÖN - LÜN - DE

PİN - HÂN ET - Dİ HÂK

A - NİN İ - ÇÜN DÂ - İ-MA

(B3) BU ŞEH - Rİ DİL Vİ - RÂ - NE - DİR

Şekil 5.235. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi, Nevâ'da Uşşak makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk 2 ölçüsünde Yegâh perdesinde T.K.'lı seyirle işlenmiş Şedaraban makamı geçkisinin bir kısmı kullanılmıştır. 3. ölçüde Nevâ perdesinde kısa bir Uşşak makamı seyri ile Nevâ perdesinde Y.K. yapılmış, inici ve çıkıcı bir seyirle bir sonraki ölçüde yani son ölçüde tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenerek karar verilmiştir. Ayrıca son ölçüdeki melodi cümleleri B1, B2 ölçülerindeki melodi cümleleri ile benzer olduğu için B3 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

ÇÜN - Kİ BİR CÂ - DÛ - YA BEN - ZER BU Cİ-HÂN

GA - YET SA - KİN

TÂ - Lİ - Bİ DÛN - YA - Yİ DÛ - NUN

(B4) HİZ - ME-Tİ ŞEY - TÂ - NE - DİR

Şekil 5.236. Yerinde Uşşak makamı geçkisi, Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk 2 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Uşşak makamı geçkisi yapılarak 2. ölçünün sonunda ana makamın 1. mertebe güçlü perdesi olan Gerdaniye perdesi kullanılarak ana makama geçiş için Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Ayrıca son ölçüdeki melodi cümleleri B1, B2, B3 şeklinde isimlendirilmiş olan ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzer olduğu için B4 şeklinde isimlendirilmiştir.

MÂ - Sİ - VÂ - DAN EL ÇE-KÛP

AL-LAH İ - LE DOST - LUK E - DEN

DİN - DE EY SEY-YİD Nİ-ZAM OĞ - LU

(B3) A-CEB MER - DÂ - NE - DİR

Şekil 5.237. Kürdi'de Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Yerinde Kürdilihicâzkâr makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde Kürdi perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Zırgüleli Hicâz makamı seyri işlenmiş ve 2. ölçü sonunda Kürdi perdesinde A.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar Kürdilihicâz kâr makamı seyrine dönülerek ana makam T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son ölçüdeki melodi cümleleri B3 şeklinde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde kullanıldığı için yine B3 şeklinde isimlendirilmiştir. Özellikle eser içerisindeki B1, B2, B3, B4 ölçüleri eserin makamsal seyri içerisinde karar bölgesine giderken tamamlayıcı bir vazife üstlenmiş, bir nevi melodik kafiye oluşturulmuştur.

Lalegül Durak (Güfte: İsmail Hakkı Bursevî)

(A1) AH PE - RÎ - ŞAN EY-LE-DİM DİL - DEN GA-MI

(B1) DEH - RÎ FE - RA - ĞİM VAR

(C1) SÎ - VÂ CE - MİY - YE-TİN ŞEH-RÎ Dİ-LE KOY - MAM

(D1) YA - SA - ĞİM VAR

Şekil 5.238. Yerinde Lalegül makamı seyri

Terkibi Hüseyin Sadeddin Arel tarafından yapılan Lalegül makamı, Hüz zam ve Şedaraban makamlarının müşterek bileşimlerinden oluşturulmuş bir makamdır. Eserin ilk 4 ölçüsü makamın T.K.'lı şekilde işlenmiş haliyle açık şekilde gösterilmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

BA - NA HÂ - CET DE-ĞİL

GÜL - ZÂR SEY - RİN EY - LE - MEK

ZÎ - RÂ VÜ-CÛ - DUM - DA BE - NİM

YER YER A - ÇIL - MIŞ TÂ - ZE

(D1) DÂ - ĞİM VAR

Şekil 5.239. Yerde Saba makamı geçkisi, Yerde Lalegül makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde seyri işlenen Saba makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de ana makamın Yegâh perdesi üzerindeki Zirgüleli Hicâz'lı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son ölçüdeki melodi cümlesi D1 ölçüsündeki melodi cümlesi ile birebir aynı şekilde işlendiği için son ölçüye de D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

BE - NİM SUL - TÂ - Nİ İK - Lİ - Mİ FE - NÂ - RÜ

FAK - RÜ İS - TİĞ - NÂ

FE - LEK - LER Gİ-Bİ ÜS-TÜM-DE KU-RUL - MUŞ

HOŞ O - TA - ĞİM VAR

Şekil 5.240. Yerde Rast makamı seyri, Yerde Lalegül makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Segâh perdesinde Segâh çeşnisinin de kullanıldığı Rast perdesi üzerinde seyreden Rast makamı işlenmiştir. 3. ölçüde bu seyir ile Rast makamı seyrinin ve ana makamın da güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılarak ana makama geçiş hazırlanmıştır. Kalan son ölçüde de yeniden ana makamın Yegâh perdesi üzerindeki Zirgüleli Hicâz'lı seyri işlenerek tekrar güçlü perdesi olan Nevâ perdesine atlama yapılarak Y.K. verilmiştir.

(A1) NO - LA ER-SEM Fİ - RÂ - ZÎ AR - ŞI MAK - SÛ - DA

(B1) BU - GÜN HAK - KI - YÂ

(C1) HA - KÎ - KAT - DE E - LİM

(D1) MÎ - RÂ - CI MA - NÂ - DA A - YA - ĞİM VAR

Şekil 5.241. Yerinde Lalegül makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar Lalegül makamı T.K.'lı şekilde işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri bu son 4 ölçüde de karşımıza çıkmakta olduğu için son 4 ölçüye de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

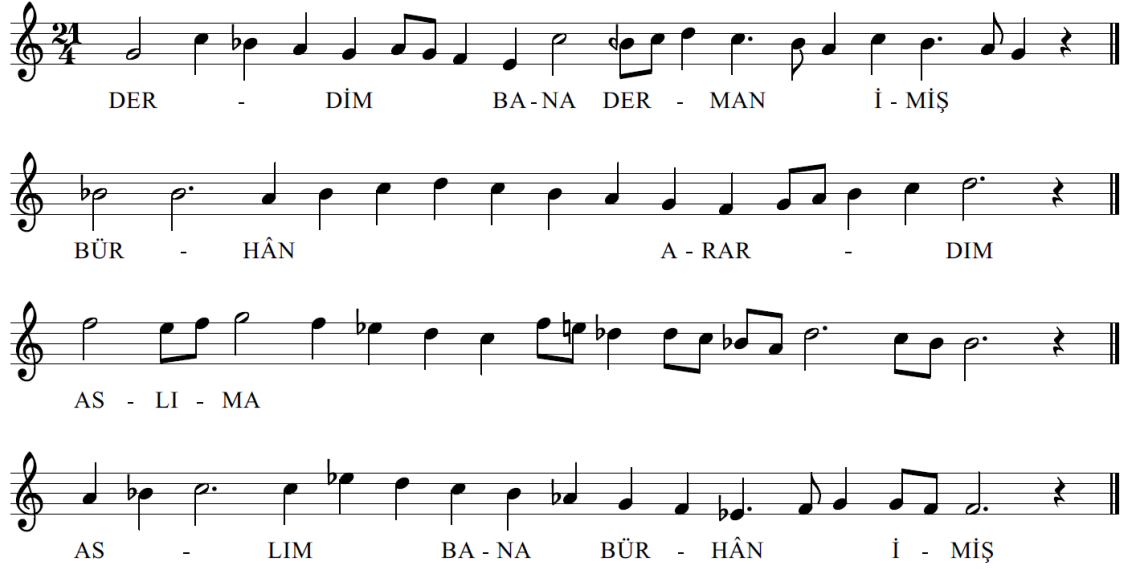
Müstear Durak (Güfte: Niyazi Mısırî)

(A1) AH DER - MÂN A - RAR - DIM

(B1) DER - DÎ-ME

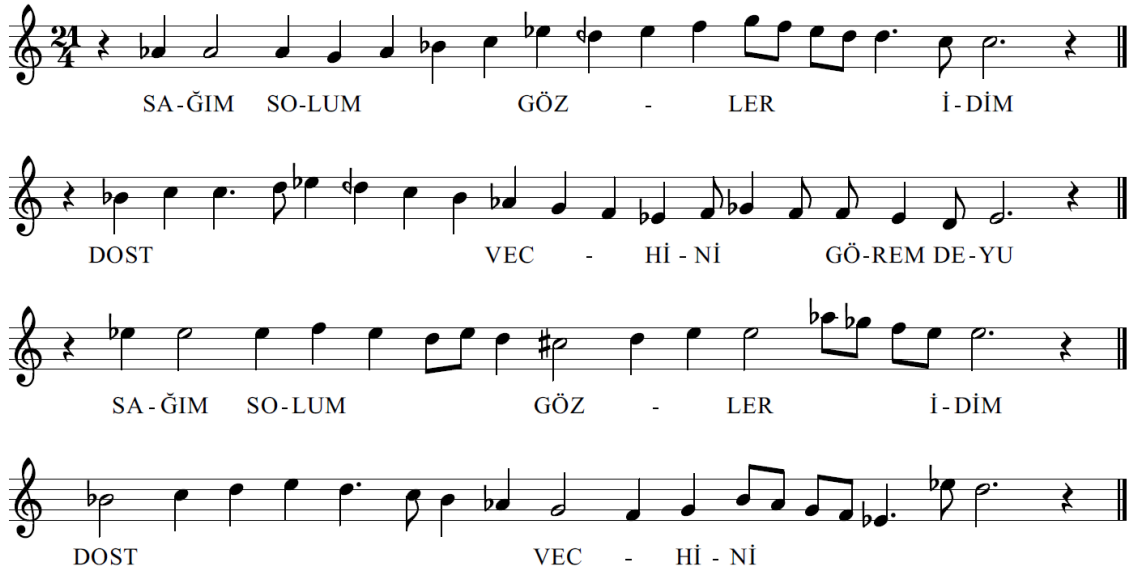
Şekil 5.242. Yerinde Müstear makamı seyri

Eserin ilk 2 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Müstear makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

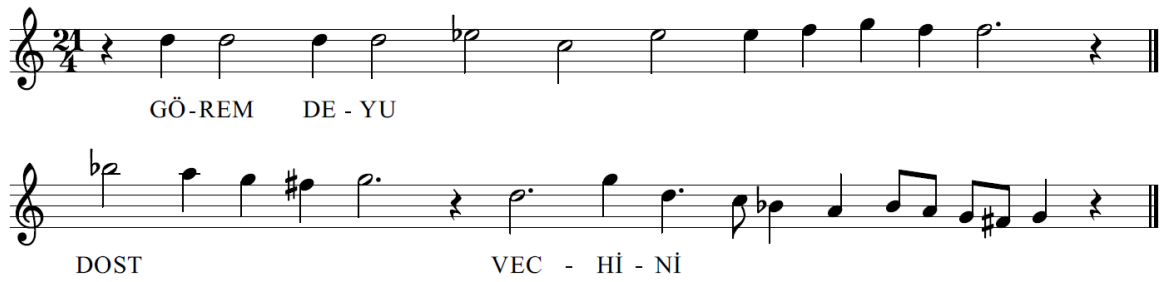
Şekil 5.243. Kürdi'de Nihâvend-i Rûmî makamı seyri, Acemaşiran'da Kürdi makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde önce Acemaşiran perdesinde Çargâh 4'lü gösterilerek akabinde Dügâh perdesinde Uşşak 4'lü seyri işlenmiştir. Bir sonraki ölçüde yeniden Acemaşiran perdesinde Çargâh makamı seyri inici-çıkıcı şekilde işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. 3. ölçüde Kürdi perdesi üzerinde inici seyirle Nihavend Rûmî makamı seyrinin bir kısmı işlenmiş, kalan son ölçüde de Acemaşiran perdesinde Kürdi makamı seyri inici şekilde işlenerek T.K. yapılmıştır.

Şekil 5.244. Kaba Nim Hisâr'da Çargâh (Acemaşiran) makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin ilkinde Zirgüle perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Çargâh 4'lü işlenerek, aynı ölçü içerisinde Çargâh perdesinde Uşşak 4'lü seyri yapılmış ve Çargâh perdesinde Y.K. verilmiştir. Akabindeki ölçüde Kaba Nim Hisar perdesi üzerine doğru inici seyirle Çargâh makamı T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Kalan son 2 ölçüde de yine Kaba Nim Hisar perdesine inici seyirle (ki bir nevi bu perde üzerinde Acemaşiran makamı geçkisi yapıldığı söylenebilir) Çargâh makamı seyri işlenerek son ölçüde Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.245. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Rast perdesinde T.K.'lı Bûselik makamı geçkisi (yani Nihavend makamı) yapılmıştır.

GÖ - REM DE - YU

(A1) BEN TAŞ - RA - DA A - RAR İ - DİM

(B1) OL CAN CAN İ - ÇİN - DE

CAN İ - MIŞ

Şekil 5.246. Yerinde Müstear makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün tamamında da tekrar ana makama dönülerek T.K.'lı şekilde Müstear makamı seyri işlenmiştir. A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri ilk 2 ölçü olan yine aynı addaki A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde işlendiği için aynı isimlendirme yapılmıştır.

Nevâ Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâî H.z.)

(A1) AH AR - Zİ Dİ - DÂR EY - LE - DİK - ÇE

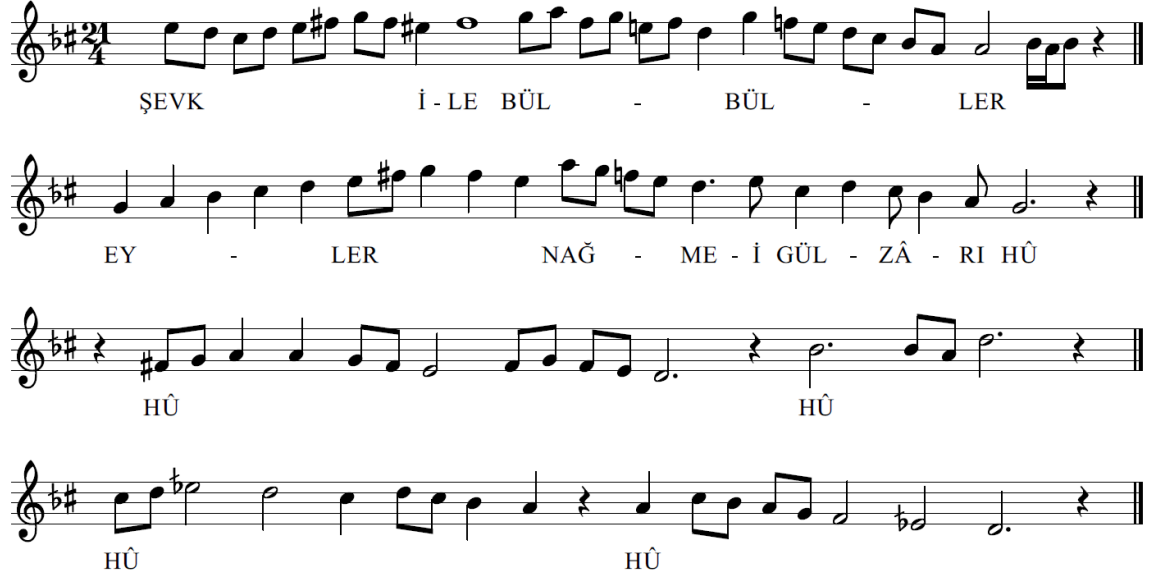
(B1) ŞÂ - Hİ - Dİ GÜL - ZÂ - RI HÛ

(C1) HÛ HÛ

(D1) HÛ HÛ

Şekil 5.247. Yerinde Nevâ makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Neva makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.248. Yerinde Hicâz ve Nikriz makamı geçkisi, Yerinde Şedaraban makamı seyri

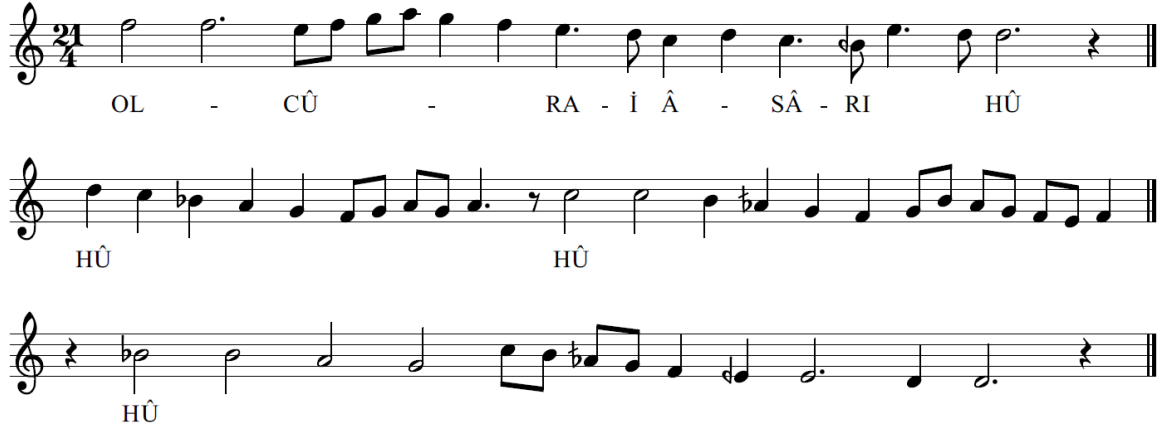
Eserin bu bölümündeki ölçülerde sırasıyla önce Dügâh perdesinde Hicâz makamı geçkisi yapılmış, sonrasında Rast perdesinde Nikriz makamı geçkisi yapılmış, akabinde Yegâh perdesinde Rast 5'li işlenmiş, son ölçüde de yine Yegâh perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri ile Şedaraban makamının bir kısmı gösterilmiştir.

Şekil 5.249. Yerinde Sûznâk makamı geçkisi, Yerinde Rast makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de Rast perdesinde Rast makamı seyri ile Nevâ perdesinde Hicâz makamı seyri müşterek kullanılarak Sûznâk makamı geçkisi yapılmıştır.

Son ölçüde yine Rast perdesi üzerinde Rast makamı seyri çıkıcı şekilde işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.250. Nevâ'da Bûselik ve Acemaşiran'da Bûselik makamı seyri, Yegâh'ta Uşşak makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde ilk önce Nevâ perdesinde Bûselik çeşnisi (ki Acem makamının seyrinin bir kısmı) ile Y.K. yapılmıştır. Akabindeki ölçüde Acemaşiran perdesinde Bûselik makamı seyri inici şekilde işlenmiştir. Kalan son ölçüde de Yegâh perdesinde T.K.'lı şekilde Uşşak makamı seyri işlenerek bu perde üzerinde Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.251. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de Acemaşiran perdesi üzerinde çıkıcı-inici Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenmiştir. İlk ölçünün sonlarına doğru Nevâ perdesinde Segâh çeşnisi gösterilmiştir ki bu çeşni Acemaşiran perdesinin üzerinde seyir oluşturulmuş Zirgüleli Hicâz makamı içerisindeki süsleme çeşniyi ihtiva etmiştir.

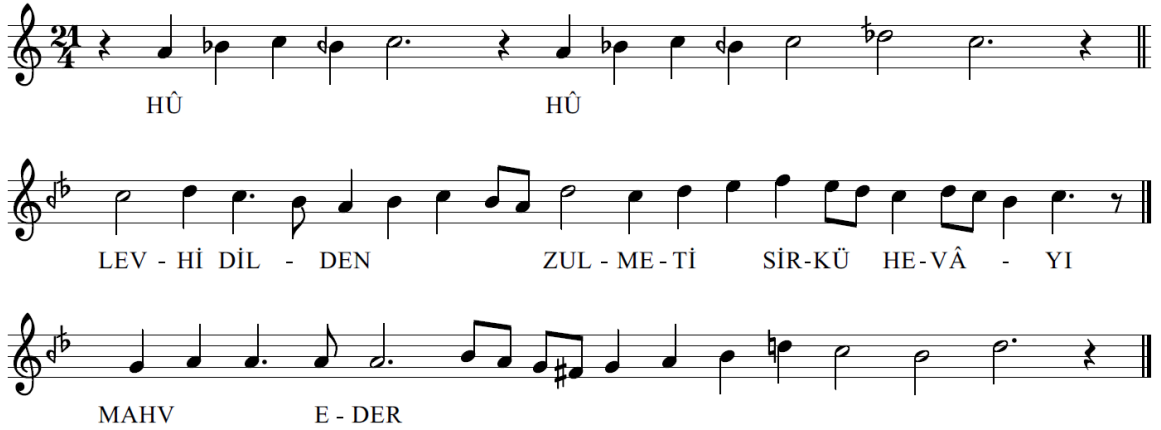
Şekil 5.252. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz ve Bûselik makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde öncelikle yine Acemaşiran perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnili bir çıkıcı seyir ile akabinde yine Acemaşiran perdesinde Bûselik makamı seyri inici-çıkıcı şekilde işlenmiş ve seyir Acemaşiran perdesinin simetriği olacak şekilde Acem perdesinde Y.K. yapmıştır.

Şekil 5.253. Acemaşiran'da Bûselik çeşnisi

Bu ölçümdeki ölçülerde de öncelikle Acemaşiran perdesi merkezi perde olarak bir önceki ölçüdeki Bûselik çeşnisini çıkıcı bir yapıyla işleyerek, son ölçüyle bağlantılı olarak kromatik seyir kullanılmış ve Çargâh perdesinde Rast 5'li ile Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.254. Yerinde Saba makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de Dügâh perdesinde Saba makamı geçkisi yapılmış, ancak son ölçüde ana makama geçiş için yine Dügâh perdesinde Uşşak 4'lü ile çıkıcı seyir işlenerek, ana makamın güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1) PÂK E - DER MİR - Â - TI KAL - Bİ

(B1) SAY KA - LI EN - VÂ - RI HÛ

(C1) HÛ HÛ

(D1) HÛ HÛ

Şekil 5.255. Yerinde Nevâ makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanılarak T.K.'lı Nevâ makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanıldığı için kalan son 4 ölçü yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Neveser Durak (Güfte: Niyazi Mısrî)

(A1) AH BAHİR İ-ÇİN - DE KAT - RA-YİM

(B1) BAHİR O - LUR HAY - RAN BA-NA

(A1) FERİŞ İ - ÇİN - DE ZER - RE - YİM

(B1) ARŞ O - LUR SEY - RAN BA - NA

Şekil 5.256. Yerinde Neveser makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Neveser makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca bu bölümdeki ölçülerin kendi içlerindeki birbirleriyle olan melodi benzerlikleri de dikkat çekmektedir.

DOST GÖ-RÜN-DÜ ÇÜN Â -

YAN KAL - MA - DI BİR-ŞEY Nİ-HÂN

Şekil 5.257. Yerinde Segâh ve Hüzam makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde önce Segâh perdesinde Segâh makamı geçkisi yapılmış, akabindeki ölçüde de Segâh perdesinde Hüzam makamı geçkisi yapılarak, ana makama geçiş için ana makamın da güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. verilmiştir.

(A1) TU - FAN O - LUR - SA Cİ-HÂN

(B1) BİR KAT - RA TU - FAN BA-NA

(A1) TU - FAN O - LUR - SA Cİ-HÂN

(B1) BİR KAT - RA TU - FAN BA-NA

Şekil 5.258. Yerinde Neveser makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki gibi kendi içinde benzerlikleri olan aynı ölçüler kullanılarak ana makam T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu nedenle ilk 4 ölçüdeki ölçülerin melodi cümlelerindeki benzerlikler dolayısıyla son 4 ölçü de yine A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Nihâvend Durak (Güfte: Talîb)

DOST GEN - Cİ AŞ - KI İS-TER İ-SEN

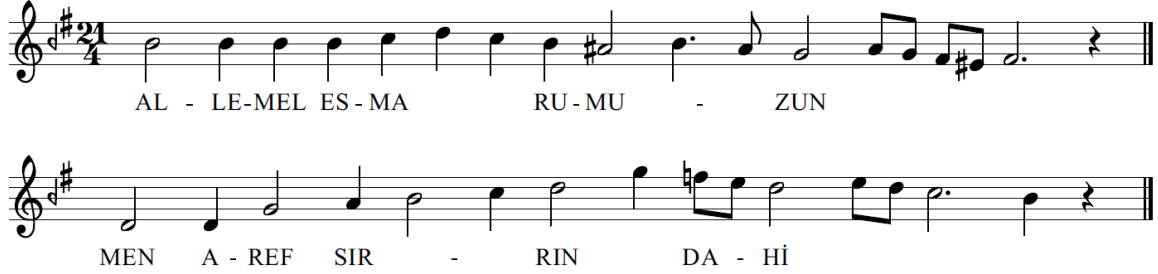
Dİ - Lİ Vİ - RÂN - DA A - RA

(A1) HI - DIR - VEŞ Â - BI HA - YA - TI

(B1) ZUL - ME - Tİ TEN - DE A - RA

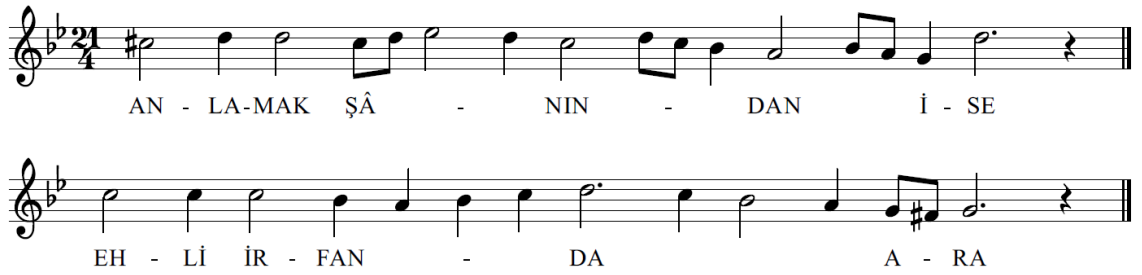
Şekil 5.259. Yerinde Nihâvend makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nihâvend makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için son 2 ölçüye A1 ve B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

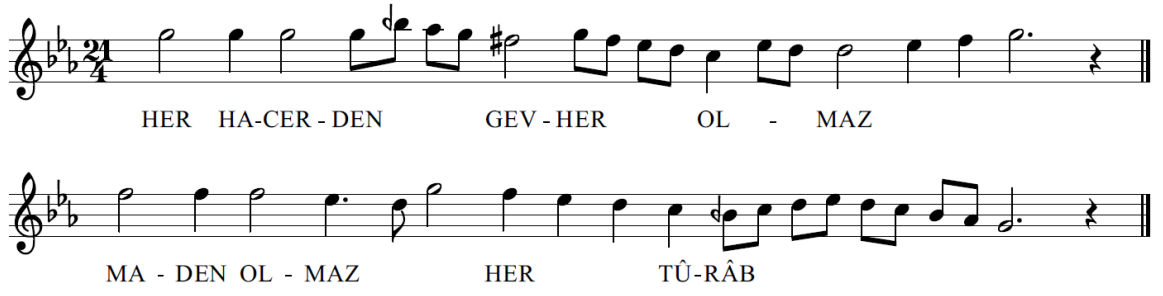
Şekil 5.260. Yerinde ve Irak'ta Segâh makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde özellikle pes bölge üzerinde durularak Segâh ve Irak perdelerinde Segâh makamı işlenmiş, son ölçüde Segâh perdesinde Segâh 5'li ile Segâh makamı çıkıcı-inici seyirle işlenmiştir.

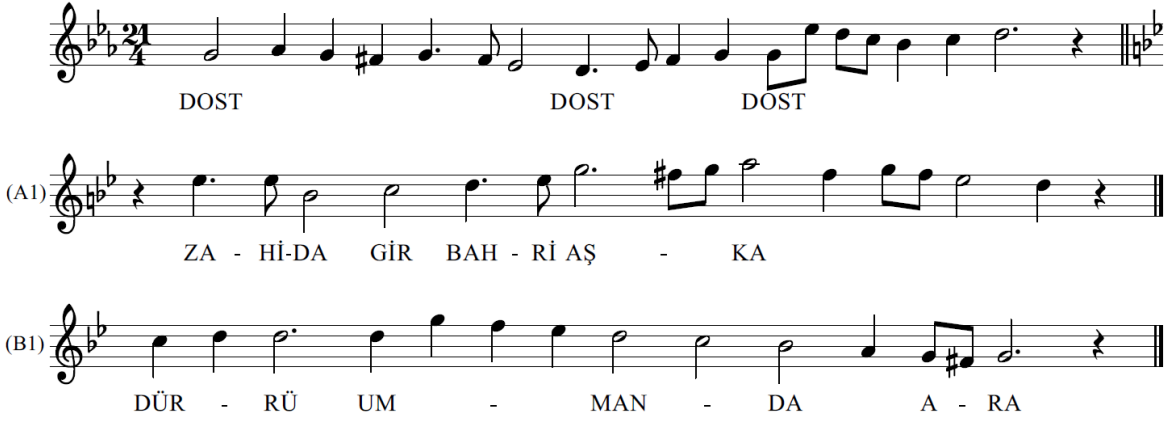
Şekil 5.261. Yerinde Neveser ve Nihâvend makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de önce Rast perdesi üzerinde seyreden Neveser makamı geçkisi işlenip Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Son ölçüde de Rast perdesi üzerinde Bûselik makamı geçkisi (yani Nihâvend makamı geçkisi) T.K.'lı şekilde işlenmiştir.

Şekil 5.262. Yerinde Hicâzkâr makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de Rast perdesinde T.K.'lı şekilde Hicâzkâr makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.263. Yerinde Nihâvend makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde de önce Rast perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz 5'li çıkıcı-inici seyirle işlenmiş, yine aynı ölçü içerisinde ana makama geçiş için Nevâ perdesinde Kürdi çeşnisi gösterilerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makama dönmüş ve ana makamın seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri ile A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri benzer şekilde işlendiği için son 2 ölçü de A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Nihavend Durak No.2 (Güfte: Seyyid Seyfullah)

The musical score is written on four staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two flats (B-flat and E-flat), and a common time signature (C). The time signature changes to 3/4 after the first measure. The lyrics for the first staff are: DOST MER - Dİ MER - DÂ - NI HÜ-DÂ - NIN KÂ - RI. The second staff continues the melody with lyrics: ZİK - RUL - LAH O - LUR. The third staff has lyrics: TÂ - Lİ - Bİ Dİ - DÂ - RI HAK - KIN YÂ - RI. The fourth staff, marked with (A1), repeats the melody with lyrics: ZİK - RUL - LAH O - LUR. The score concludes with a double bar line.

DOST MER - Dİ MER - DÂ - NI HÜ-DÂ - NIN KÂ - RI

ZİK - RUL - LAH O - LUR

TÂ - Lİ - Bİ Dİ - DÂ - RI HAK - KIN YÂ - RI

(A1) ZİK - RUL - LAH O - LUR

Şekil 5.264. Yerinde Nihâvend makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nihâvend makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için son ölçüye A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.265. Kürdi’de Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Acemaşiran’da Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilkin Kürdi perdesinde Zirgüleli Hicâz’lı bir çıkıcı seyir ile Acem perdesinde Y.K. yapılmış, bu ölçünün akabindeki 3 ölçüde de Acemaşiran perdesinde T.K.’lı şekilde seyri işlenmiş Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de önce Çargâh perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenerek, son ölçüde de tekrar ana makama geçiş için Nevâ perdesinde Kürdi 4’lü ile Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.266. Yerinde Nihâvend makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar Nihâvend makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son ölçüdeki melodi cümleleri, A1 olarak isimlendirilmiş ölçüdeki melodi cümleleri ile birebir aynı olduğu için yine A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Nihâvend Durak No.3 (Güfte: Niyazi Mısrî)

(A1) AH CAN BU EL-DEN GÖÇ - ME-DEN

(B1) CÂ - NÂ - NI BUL - MAZ-SA NE GÜÇ

(A1) YÂ - RÎ-NÎ TER - KET - ME-DEN

(B1) YÂ - RÂ - NI BUL - MAZ-SA NE GÜÇ

Şekil 5.267. Yerinde Nihâvend makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nihâvend makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümleleri tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca ilk 4 ölçünün kendi içindeki melodik benzerlikleri de dikkat çekmektedir.

SÛ - RE - Tİ İN - SAN

İ - Çİ HAY - VAN O - LUR - SA Kİ - Şİ - NİN

TAŞ-LAR İ - LE DÖ - VÜ-NÜP

İN - SA - Nİ BUL - MAZ - SA NE GÜÇ

Â - DE - MİN GÖN - LÜ E - VİN - DE

BAH - Rİ UM - MAN GİZ - Lİ - DİR

Şekil 5.268. Nevâ'da Uşşak ve Saba makamı geçkisi, Rast'ta Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ölçü sırasıyla önce Nevâ perdesinde Uşşak makamı geçkisi yapılmış, akabinde Nevâ perdesinde Saba makamı geçkisi yapılmış, 3. ölçüde Nevâ perdesi civarından inici seyirle Yegâh perdesi üzerine kurulu Uşşak makamı dizisi gösterilmiştir. 4. ölçüde Rast perdesi üzerinde çıkıcı Kürdi makamı seyri işlenerek sonrasında Çargâh perdesinde Rast 4'lü gösterilerek Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de inici seyirle Rast perdesinde karar eden Uşşak makamı geçkisi T.K.'lı şekilde işlenmiştir.

DÂ - İ-MÂ SU-SUZ GE-ZÜP UM - MA - NI

BUL - MAZ - SA NE GÜÇ

ŞOL FA-KİR O - LUP GE-ZEN - LER - DE

HA - Zİ - NE DOP - DO - LU

SÂY E - DÜP OL KEN - Zİ BÎ PÂ - YÂ - NI

BUL - MAZ - SA NE GÜÇ

Şekil 5.269. Rast'ta Saba makamı geçkisi, Yerinde Ferahnümâ makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerin ilk ikisinde Rast perdesi üzerinde Saba makamı geçkisi yapılarak 2. ölçünün sonunda Kürdi perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan 4 ölçüde de Yegâh perdesinde T.K.'lı şekilde Ferahnümâ makamı geçkisi yapılmıştır.

(A1) HER - KE-SİN DER - Dİ - NE

(B1) DER - MÂ - NI Yİ - NE DER - DİN-DE-DİR

(A1) DER - Dİ-NİN İ - ÇİN - DE - Kİ

(B1) DER - MÂ - NI BUL - MAZ-SA NE GÜÇ

Şekil 5.270. Yerinde Nihâvend makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri kullanılarak Nihâvend makamı T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son 4 ölçüdeki melodi cümleleri, ilk 4 ölçüdeki melodi cümleleri ile benzer olduğu için yine aynı A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Nikriz Durak (Güfte: Sultan II. Mahmud Han (Adlî))

AH İ - Şİ-MİZ SUB-HU ME-SÂ CÜR - MÜ HA-TA

(A1) MÜL - KE - Tİ CÂ - NÜ Dİ - LE VER - Dİ FE - NÂ

(B1) AH AH AH

Şekil 5.271. Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı Nikriz makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçüye A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(C1) GAR - KI İS - YAN OL - MU - ŞAM

(D1) İĞ - FİR - LE - NÂ

(E1) RAB - BE - NÂ

(F1) FAĞ - FİR - LE - NÂ

Şekil 5.272. Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de T.K.'lı şekilde Nikriz makamı işlenmiştir. Ayrıca C1 ölçüsünde de Yegâh perdesinde Rast 5'li ile inici seyir yapılarak Rast çeşnisi işlenmiştir. Bu bölümdeki ölçülerin melodi cümlelerinin benzerleri eser içerisinde tespit edildiği C1, D1, E1, F1 şeklinde isimlendirilmiştir.

AD - LÎ - İ GAM - HÂ - RI

NÂ - ÇÂR EY - LE - ME

Şekil 5.273. Yegâh'ta Rast seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Yegâh perdesi üzerinde Rast 5'li ile aynı ölçüde Segâh perdesinde Segâh çeşnisi kullanılmış, son ölçüde de Segâh perdesi üzerinde Segâh Mâyê çeşnisi ile çıkıcı bir seyir yapılmıştır. Yine aynı ölçü içerisinde bu çeşni ile Nevâ perdesinde Y.K. verilmiştir.

Şekil 5.274. Yerinde Nikriz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu bölümdeki ölçülerin melodi cümleleri A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile benzer olduğu için yine A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.275. Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de yine T.K.'lı şekilde Nikriz makamı seyri işlenmiştir. Bu ölçülerdeki melodi cümleleri C1, D1, E1, F1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile benzer olduğu için yine C1, D1, E1, F1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Nikriz Durak No.2 (Güfte: Sivaslı Şemsî)

(A1) DOST EY GÂ - FİL U-YAN RİH-LE-Tİ NÂ - GÂ - HI U -

(B1) NUT - MA DOST A-MAN DOST A-MAN

Şekil 5.276. Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin ilk 2 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nikriz makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 2 ölçüye A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

YOL KOR-KU-LU - DUR KOR-KU-SU ÇOK RÂ -

HI U-NUT - MA DOST

DOST

Şekil 5.277. Hüseyini Aşiran'da Nişâbürek makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Hüseyini Aşiran perdesinde T.K.'lı şekilde Nişâbürek makamı seyri işlenerek Nişâbürek makamı geçkisi yapılmıştır.

MAĞ-RUR O - LU BEN DEV-LET-İ DÜN - YA - YA - DA

YAN - MA DOST

SA - KIN YÜ - RÜ-YÜP Dİ - Nİ-Nİ

AL - LA - HI U - NUT - MA

Şekil 5.278. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh) makamı geçkisi, Yerinde Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi

Bu bölümdeki ilk 2 ölçüde Nim Hicâz perdesinde Segâh makamı geçkisi (ki aynı isimlendirilmiş haliyle Heftgâh makamı geçkisi) T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Kalan son 2 ölçüde de Dügâh perdesinde T.K.'lı şekilde işlenmiş, Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır. En son ölçüdeki Bûselik perdesi de bu geçki içinde karar öncesi altere ses olarak kullanılmıştır.

(A1) HÂ - LİK - DEN U - TAN RİZ - KI - Nİ KUL - DAN SA -

(B1) KIN UM - MA DOST A-MAN DOST A-MAN

BİL RAB - Bİ-Nİ ER - RİZ-KU A-LEL-LA - HI U - NUT - MA

BU DÂ - RI FE-NÂ İÇ - RE HE-VÂ YOL - LA-RI

ÇOK - DUR DOST

(A1) ŞEM - Sİ YÜ - RÜ SEN HAK-KA Gİ-DEN RÂ - HI U -

NUT - MA DOST A-MAN A - MAN DOST A - MAN

Şekil 5.279. Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin kalan son 7 ölçüsünde de çoğunlukla Nikriz makamının T.K.'lı şekilde işlendiği görülmektedir. A1, B1 ölçülerindeki melodi cümleleri yine bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer olduğu için bu şekilde isimlendirilmiştir.

Nikriz Durak No.3 (Güfte: Eşrefoğlu Rûmî)

(A1) HÛ BEN DOST HE-VÂ - SI-NA DÜŞ - DÛM

(B1) GAY-RÎ HE - VÂ NE - ME GE-REK

(C1) BA-ŞIM - DA DOST SEV - DÂ - SI VAR

(D1) ÖZ - GE SEV - DÂ NE - ME GE-REK

Şekil 5.280. Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nikriz makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

EY ZÂ - HÎ - DÎ DÜN - YA PE-REST

VAR ZÜH - DÜ - NÜ ARZ EY - LE - ME

BEN Â - ŞI - KI ŞÛ - RÎ - DE - YİM

ZER - KU RÎ - YÂ NE - ME GE - REK

BEN UY - KU-MU FİK - RET - ME-ZEM DÜŞ GÖ-RÜP

TÂ - BİR ET - ME - ZEM

Şekil 5.281. Rast'ta Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 4 ölçüde Rast perdesi üzerinde seyri işlenmiş şekilde Segâh makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Rast perdesi merkezli atlamalı sesler ile Bûselik seyri yapılarak son ölçüde de Nevâ perdesinde Zîrgüleli Hicâz makamı seyri ile Y.K. yapılmıştır.

(A1) BEN GİT-ME-ZEM BEN GEL - ME - ZEM

(B1) FE - NÂ BE - KÂ NE - ME GE-REK

(C1) BEN FÂ - RÎ - Ğİ DÜ Cİ - HÂ - NUM

(D1) İŞ - BU GAV - GA NE - ME GE-REK

Şekil 5.282. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi, Yerinde Nikriz makamı seyri

Eserin ilk ölçüsü hariç kalan son 3 ölçüsünde de tekrar Nikriz makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Bu bölümdeki ölçülerde dikkat çeken bir detay bulunmaktadır ki o da A2 ölçüsündeki melodi cümleleridir. A1 ve A2 ölçülerindeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir aynıları olmasına rağmen ölçü içindeki makamsal işleyiş farklıdır. İlk 4 ölçünün içindeki A1 ölçüsündeki melodi cümleleri Nikriz makamı seyriyle T.K.'lı şekilde işlenirken, buradaki A2 ölçüsünde Rast perdesinde T.K.'lı şekilde Bûselik makamı seyri (Nihâvend makamı geçkisi) ile işlenmiştir. Kalan diğer ölçülerdeki melodi cümleleri B1, C1, D1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde işlendiği için son 3 ölçüye de B2, C2, D2 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Nim Hicâz'da Hüzam Durak (Güfte: Lâedri)

DOST İ - LÂ - HÜL Â - LE - MİN - SİN

HAK TE - Â - LÂ

ZE - KÂ HAY - RA * * - * - DUR

SE - RÂ - PA

Cİ - HÂN NU - RUN - DAN OL - MUŞ

TÛ - Rİ Sİ - NÂ

(A1) BU - GÜN MÜ RAB - BE - NÂ

(B1) YEV - MÜ TE - CEL - LÂ

"*" İŞARETLİ YERLER YAZILI NOTA NÜSHÂSİ ÜZERİNDE NET OLARAK SEÇİLEMEDİĞİ İÇİN OKUNAMAMIŞTIR.

Şekil 5.283. Nim Hicâz'da Hüzam makamı seyri, Yerinde Hicâz makamı çeşnisi

Eserin ilk 8 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nim Hicâz perdesinde Hüzam makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son iki ölçü A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca 4. ve 5. ölçülerde de Dügâh perdesi üzerinde Hicâz çeşnisi yapılmıştır.

CE-MİL SEN - SİN CE-LİL SEN - SİN

HÜ - DA YÂ

(A1) * - * - KEL AV - NÜ Fİ

(B1) YEV - MİT-TE HA - ŞA

"*" İŞARETLİ YERLER YAZILI NÜSHÂ NOTA ÜZERİNDE NET OLARAK SEÇİLEMEDİĞİ İÇİN OKUNAMAMIŞTIR.

Şekil 5.284. Dügâh'ta Rast makamı seyri, Nim Hicâz'da Hüzam makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı Rast Makamı (bir nevi çıkıcı Nişâbürek makamı seyri) işlenerek, 2. ölçüde Hüseyin perdesinde Pençgâh çeşnili bir seyir işlenmiştir. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyrine dönülerek T.K. verilmiştir. A1 ve B1 diye isimlendirilen son 2 ölçüdeki melodi cümleleri aynı adla isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu eserde Nim Hicâz perdesi üzerinde işlenen Hüzam makamı seyri Klâsik Türk Mûsikisi'nde "Müstahzen" akort denilen 1,5 ses transpoze pozisyon ile bu akorttaki Heftgâh makamına denk gelmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Nim Zirgüle'de Hüzam Durak (Seyyid Alâüddin)

DOST BEN MES - Tİ CÂ-NÂN OL - MU - ŞUM

CÂ - NÜ CÂ-NÂN - DAN GEÇ - Mİ - ŞİM

HAY-RÂ - NÜ GİR-YÂN OL - MU - ŞUM

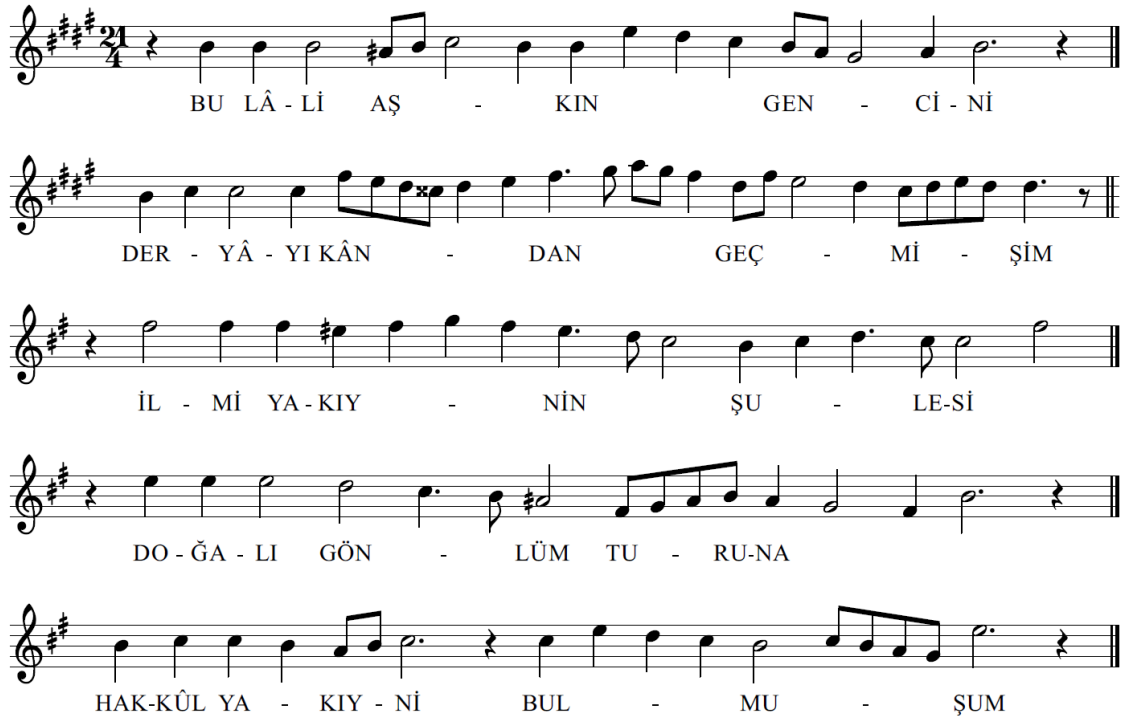
NÂ - MÜ Nİ - ŞÂN - DAN GEÇ - Mİ - ŞİM

DU - YA - LI AŞ - KIN SIR - RI - Nİ

(A1) KÜL - Lİ Cİ-HÂN - DAN EL YU-DUM

Şekil 5.285. Nim Zirgüle'de Hüzam makamı seyri

Eserin ilk 6 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nim Zirgüle perdesinde Hüzam makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için en son ölçü A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.286. Bûselik'te Rast, Irak'ta Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Bûselik perdesi üzerinde Rast makamı seyri işlenerek Rast makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 3 ölçünün de ilk ikisinde Irak perdesi üzerinde Hicâz makamı seyri işlenmiştir. En son ölçüde de Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı Rast makamı seyri işlenerek (bir nevi Nişâbürek makamı) Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.287. Nim Zirgüle'de Hüzam makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de Nim Zirgüle perdesinde Hüzam makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. En son ölçü olan A1 ölçüsündeki melodi cümleleri ile aynı addaki diğer A1 ölçüsündeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeri olduğu için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Genel olarak eserin bütünü incelendiğinde burada da literatürde kayıtlı olan bir makamın bir perde üzerinde transpoze yani taşınma vasıtasıyla işlendiği görülmektedir. Bu eserden de yola çıkarak Hüseyin Sadeddin Arel'in nazariyat açısından makamların sınıflandırılmasında şed veyahut transpoze mantığını benimsediği açıkça görülmektedir.

Nişabûr Durak (Güfte: Niyazi Mısırî)

(A1)

(B1)

Şekil 5.288. Yerinde Nişabûr makamı seyri

Eserin ilk 2 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nişabûr makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

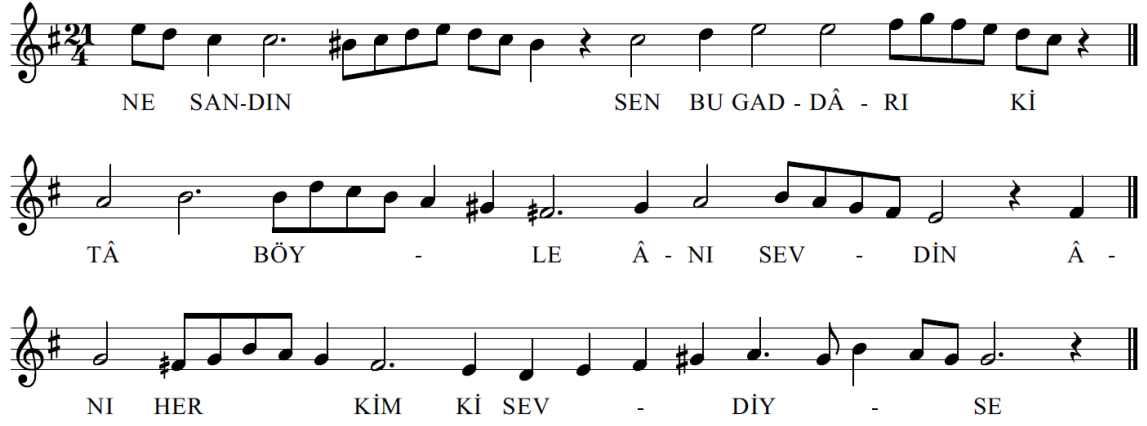
(C1)

Şekil 5.289. Hüseyni Aşiran'da Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Hüseyni Aşiran perdesi üzerinde Hüseyni 5'li işlenerek T.K. verilmiştir. Kalan son 2 ölçüde de yine Hüseyni Aşiran perdesinde T.K.'lı Hicâz makamı seyri işlenerek Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.290. Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh) çeşnisi, Dügâh'ta Rast çeşnisi

Bu bölümdeki ölçülerde ilkin Nim Hicâz perdesinde Segâh makamı seyri ile (ki Heftgâh makamının bir kısmı diyebileceğimiz) bir çeşni yapılmıştır. Son 2 ölçüde de önce Dügâh perdesi üzerinde Rast çeşnisi çoğunlukla pes bölgesi kullanılarak işlenmiş, ardından son ölçüde bu çeşni Nim Zirgüle perdesinde Segâh çeşni ile bu perdede A.K. yapmıştır.

Şekil 5.291. Bûselik'te Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde önce Hüseyin perdesinde Zirgüleli Hicâz 5'li işlenmiş, ardından son ölçüde de Bûselik perdesinde T.K.'lı şekilde Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır.

(A1) A - DÂ - VET KİL - MA KİM - SEY - LE

(B1) SA - NA NEF - SİN YE-TER DÜŞ - MAN

(C1) Kİ AS - LA SEN - DEN AY - RİL - MAZ

Ö - MÜR Â - HİR O - LUN - CA TÂ

Şekil 5.292. Yerinde Nişabûr makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyrine dönülerek T.K. verilmiştir. Yine C1 ölçüsündeki melodi cümleleri Hüseyini Aşiran perdesi üzerindeki Hüseyini 5'li şeklinde işlenmiştir (ki bu melodi cümleleri aynı addaki diğer C1 ölçüsündeki melodi cümleleri ile birebir aynıdır. Bu nedenle isimlendirme bu şekilde yapılmıştır. Ayrıca bu ölçü ile ana makamın pes bölgesi de işlenmiştir denilebilir.). A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri yine aynı addaki A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile benzerdir.

Nişabûr Durak No.2 (Güfte: Hasîbi)

DOST YÂ İ - LÂ - Hİ KİL Bİ - ZE

LÜT - Fİ A - TÂ

CEZB E-DÜP DÖN - DÜR Bİ - Zİ SEN - DEN YA-NA

VER TÂ - Rİ - KI MÜS - TA-KİM

ÜZ - RE SE - BÂT

(A1) SA - NA * * KO - MA YOL - DA

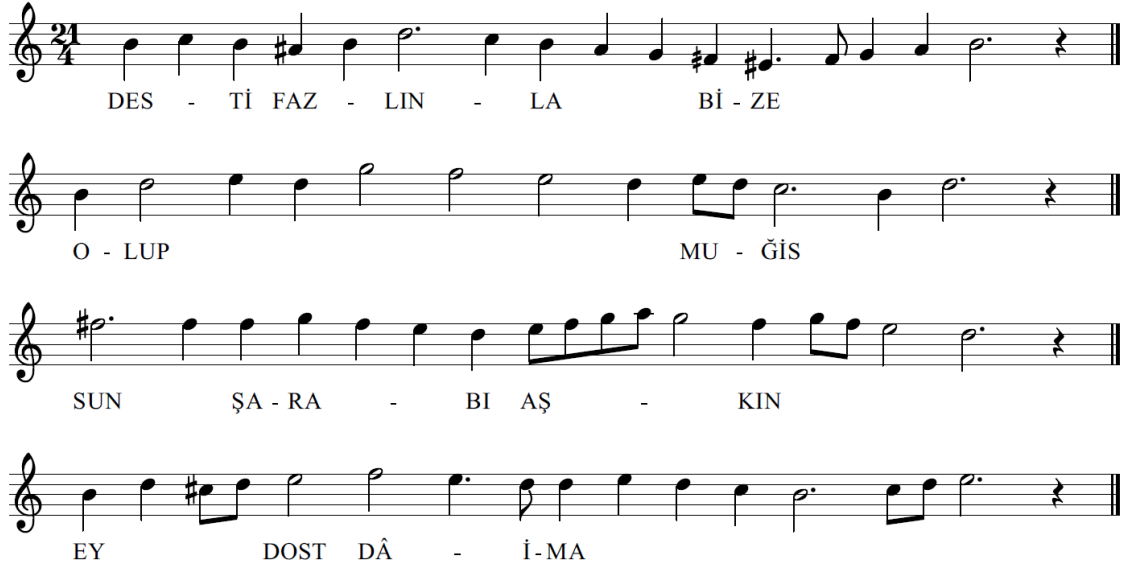
(B1) İH - Dİ-NÂ

*KAYNAK NOTADA GÜFTE SAHİBİ BELİRTİLMEMİŞ ANCAK YILMAZ ÖZTUNA'NIN "HÜSEYİN SADEDDİN AREL" İSİMLİ BİYOGRAFİK ÇALIŞMASINDA HÜSEYİN SADEDDİN AREL'İN BESTELERİNİN OLDUĞU BÖLÜMDE BU DURAĞIN GÜFTEKÂRI "HASÎBİ" OLARAK BELİRTİLMİŞTİR..

**6. ÖLÇÜDEKİ (A1) BÖLÜMÜNDE "*" İŞARETLİ YERDE YAZAN KELİME NOTADA NET ŞEKİLDE YAZILAMADIĞI İÇİN OKUNAMAMIŞTIR.

Şekil 5.293. Yerinde Nişabûr makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nişabûr makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçüye A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.294. Bûselik'te Ferahnâk makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Bûselik perdesi üzerinde Ferahnâk makamı çıkıcı-inici seyirle işlenerek, 3. ölçüde Nevâ perdesinde A.K. yapılmıştır. Son ölçüde de Bûselik perdesi üzerinde Nişabûr 4'lü işlenerek Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.295. Yerinde Nişabûr makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri, yine bu addaki diğer A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile benzer olduğu için bu şekilde isimlendirilmiştir.

Nişâbürek Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâî H.z.)

The musical score is written in staff notation with a key signature of three sharps (F#, C#, G#) and a 2/4 time signature. The lyrics are in Turkish and are written below the staff. The score consists of four lines of music, each with a corresponding line of lyrics. The lyrics are: DOST SEHV İ - LE OL - DUY - SA GÜ-NAH, KUL-DAN NE DEM SEN-DEN KE - REM HÛ, EY LÛT - FU BÎ - HAD PA - DÎ-ŞAH, and KUL-DAN NE DEM SEN-DEN KE - REM HÛ. The first line of music starts with a whole note, followed by a half note, and then a quarter note. The second line starts with a quarter note, followed by a half note, and then a quarter note. The third line starts with a quarter note, followed by a half note, and then a quarter note. The fourth line starts with a quarter note, followed by a half note, and then a quarter note. The score ends with a double bar line.

DOST SEHV İ - LE OL - DUY - SA GÜ-NAH

KUL-DAN NE DEM SEN-DEN KE - REM HÛ

EY LÛT - FU BÎ - HAD PA - DÎ-ŞAH

(A1) KUL-DAN NE DEM SEN-DEN KE - REM HÛ

Şekil 5.296. Yerinde Nişâbürek makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nişâbürek makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son ölçüye A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(B1) GÖN-LÜM E - VİN SEY-RAN E - DEN HÛ

(C1) Â - ŞIK - LA - RI HAY-RAN E - DEN HÛ

(D1) EY KEN - DÜ - YÜ PİN - HÂN E - DEN HÛ

(B1) MÜZ-NİB - LE - RE GUF-RAN SE - NİN HÛ

(C1) MÜC-RİM - LE - RE İH - SAN SE - NİN HÛ

(D1) DERT - Lİ - LE - RE DER - MAN SE - NİN HÛ

Şekil 5.297. Nim Zirgüle’de Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Nim Zirgüle perdesi üzerinde Segâh makamı seyri işlenerek Segâh makamı geçkisi yapılmıştır. Bu geçki en son ölçüde Bûselik perdesi üzerinde Y.K. vermiştir. Ayrıca bu bölümdeki ölçülerin melodi cümlelerinin kendi içlerinde birbirleriyle birebir benzer olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle bu ölçülere B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(A1) KUL-DAN NE DEM SE - DEN KE - REM HÛ

MUS - TAĞ-RAK İ - KEN VUS - LA - TE HÛ

DÜŞ - DÜ HÛ-DÂ - Yİ FİR - KÂ - TE

(A1) KUL-DAN NE DEM SEN-DEN KE - REM HÛ

(A1) KUL-DAN NE DEM SEN-DEN KE - REM HÛ

Şekil 5.298. Hüseyini Aşiran'da Hicâz makamı geçkisi, Yerinde T.K.'lı Nişabûrek makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünün 2. ve 3. ölçüsünde Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır. İlk ölçü ve son 2 ölçüde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1 ölçülerindeki melodi cümleleri kendi içlerinde birbirlerinin birebir benzeri olarak kullanıldığı için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Nişâbürek Durak No.2 (Güfte: Gafûrî)

The image displays a musical score for a piece titled 'Nişâbürek Durak No.2 (Güfte: Gafûrî)'. The score is written on seven staves, each with a treble clef and a key signature of two sharps (F# and C#). The time signature is 2/4. The lyrics are written below the notes. The lyrics are: DOST CÂ - MI AŞ - KI NÜŞ E - DÜP SER - MES - TÛ HAY - RAN OL YÛ - RÛ ZER - RE - İ NÂ - ÇİZ İ - KEN MİH - Rİ Dİ - RAH - ŞÂN OL YÛ - RÛ.

DOST CÂ - MI AŞ - KI NÜŞ

E - DÜP

SER - MES - TÛ HAY - RAN

OL YÛ - RÛ

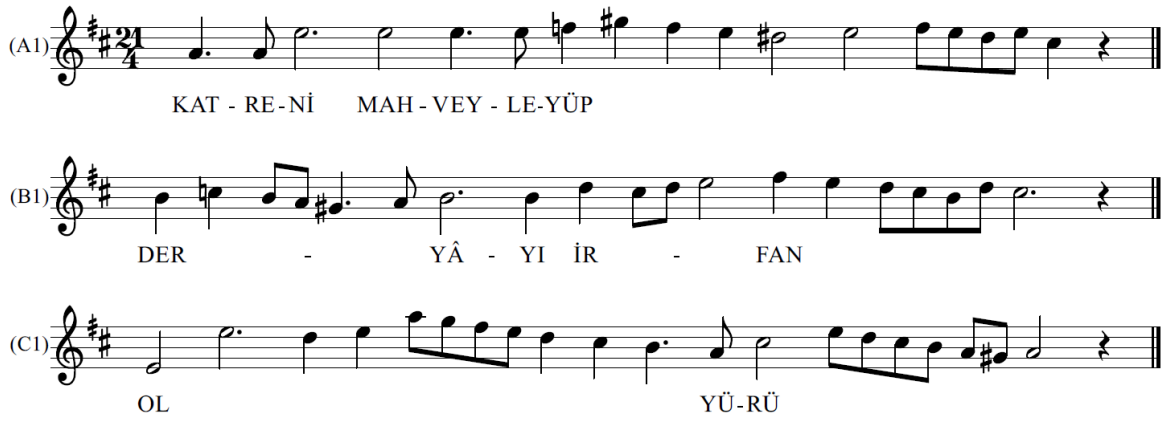
ZER - RE - İ NÂ - ÇİZ İ - KEN

MİH - Rİ Dİ - RAH - ŞÂN

OL YÛ - RÛ

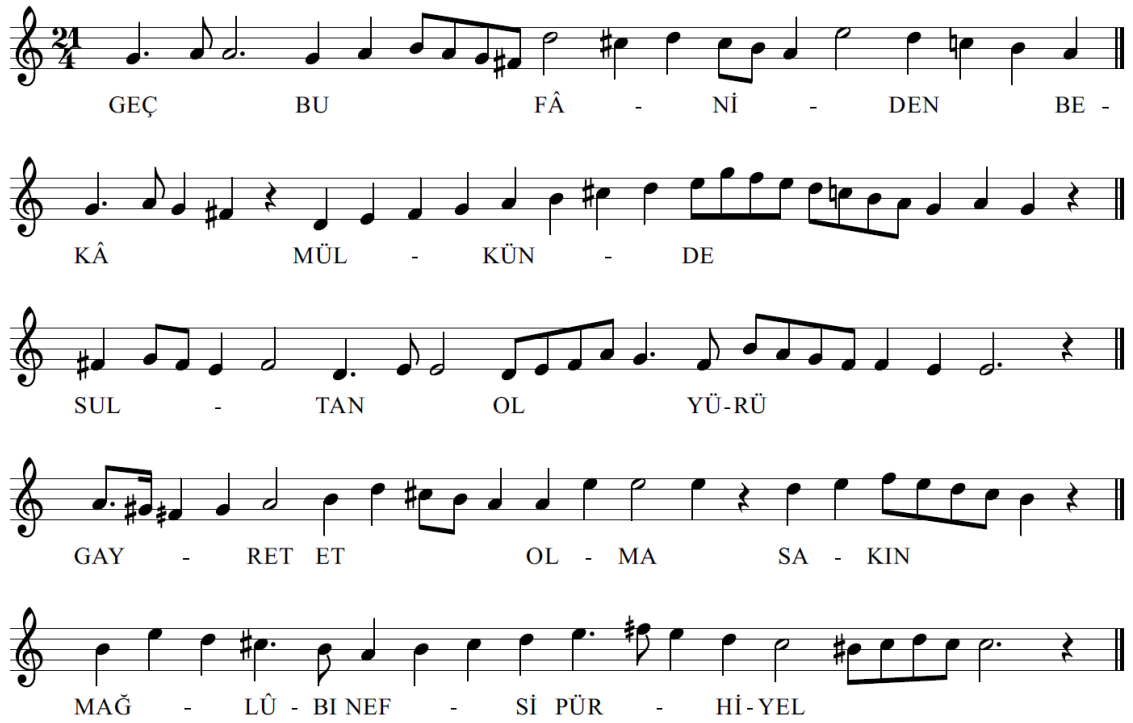
Şekil 5.299. Yerinde Nişabûrek makamı seyri, Dügâh'ta Hicâz seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Nişâbürek makamı seyri işlenmiştir. Son 2 ölçüde de Dügâh perdesinde Hicâz makamı seyri işlenerek bu seyir, daha sonra Irak perdesinde Segâh 4'lü ile T.K. vermiştir.

Şekil 5.300. Yerinde Nişabûrek makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de T.K.'lı şekilde Nişâbürek makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için bu bölümdeki ölçüler A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.301. Hüseyini Aşiran'da Nevâ makamı geçkisi, Dügâh'ta Rast makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde T.K.'lı şekilde Hüseyini Aşiran perdesinde Nevâ makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de önce Dügâh perdesinde Rast makamı dizisinin pes bölgesi de dâhil çıkıcı seyri işlenerek, son ölçüde Nim Hicâz perdesinde Segâh çeşnili bir A.K. yapılmıştır.

GAF - LET İ - LE SA - NA REH - ZEN

OL - MA - SIN TÛ - Lİ E - MEL

(A1) EY GA-FÛ - RÎ FİKR E-DÛP

(B1) AĞ - MÂ - Lİ - Nİ

(C1) İN - SÂ - FA GEL

(A1) GEÇ BU FÂ - Nİ - DEN BE-KÂ

(B1) MÛL - KÛN - DE

(C1) SUL - TAN OL YÛ-RÛ

Şekil 5.302. Yerinde Nişabûrek makamı seyri

Eserin kalan son 8 ölçüsünde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümlelerinin kendi içlerindeki benzerliği dışında bu ölçülerin yine aynı addaki A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle de benzerliği dikkat çekmektedir.

Pençgâh Durak (Güfte: Azizî)

AH EY CE-MÂ - Lİ HÂK - KA
 (A1) TÂ - LİB
 (B1) TE - VEC - CÜH EY - LE
 (C1) MEV - LÂ - YA

Şekil 5.303. Yerinde Pençgâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Pençgâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilen son 3 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri bu şekilde isimlendirmesi yapılan başka ölçülerde de tespit edildiği için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

EY Vİ-SÂ - Lİ HÂK - KA
 RÂ - ĞİB
 (B1) TE - VEC - CÜH EY - LE
 (C1) MEV - LÂ - YA

Şekil 5.304. Yerinde Nikriz makamı seyri, Yerinde Pençgâh makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Rast perdesinde Nikriz makamı seyri işlenmiş, bu seyir sonrasında Nişâbur 4'lü ile bir çıkıcı seyir yaparak, Nim Hicâz perdesinde

A.K. yapmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makama dönülerek, T.K.'lı şekilde Pençgâh makamı seyri işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri, B1, C1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir aynı olduğu için yine B1, C1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.305. Yerinde Segâh ve Hüzam makamı seyri, Yegâh'ta Karcıgar makamı geçkisi

Eserin bu bölümünün ilk 2 ölçüsünde önce Segâh perdesinde Segâh makamı seyri işlenerek, 2. ölçüde bu seyir Hüzam makamı dizisiyle devam etmiş ve Nim Hisâr perdesinde A.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Yegâh perdesine inici seyirle T.K.'lı Karcıgar makamı geçkisi yapılmıştır.

A - Zİ - Zİ

(A1) SEN - DE A - YAK BAS

(B1) TE - VEC - CÜH EY - LE

(C1) MEV - LÂ - YA

Şekil 5.306. Yerinde Pençgâh makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makama dönülerek T.K.’lı şekilde Pençgâh makamı seyri işlenmiştir. A1, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri, yine aynı şekilde isimlendirilmiş olan A1, B1, C1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

Rahatfezâ Durak (Güfte: Sahvî)

“*Hemişe Bülbülün Gülşende Feryâdı Muhabbetdir*” isimindeki bu eserin notası tespit edilemediği için buraya alınamamıştır.

Rahatfezâ Durak No.2 (Güfte: Sivaslı Şemsî)

(A1) AH AN - DIM Yİ - NE OL BEZ - Mİ

(B1) MES - TÂ - NE - LİK EL - VER - Dİ

(C1) YAĞ - MA - YA VE-RÜP AK - LI

(D1) Dİ - VÂ - NE - LİK EL - VER - Dİ

Şekil 5.307. Yerinde Rahatfezâ makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Rahatfezâ makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

ÇÜN ZİY - NE - Tİ ZÂ - HİR - LE

OL - MA - DI GÖ - NÜL MA' MÜR

PES TÂ - Lİ - Bİ GENÇ OL - DUM

VÎ - RÂ - NE - LİK EL VER - Dİ

ÇEŞ - MİM - DEN A - KAN YA - ŞA

Şekil 5.308. Hüseyinî Aşiran'da Hicâz Kürdi (Hicaz Zemzeme) makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Hüseyini Aşiran perdesinde Nikriz makamı seyri işlenmiştir. 2. ölçüde bu seyir çıkıcı şekilde aynı perde üzerinde Hicâz 5'li ile Bûselik perdesinde Y.K. yapılmıştır. Eserin kalan son 3 ölçüsünde Hüseyini Aşiran perdesinde Hicâz Kürdi makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüde bu geçki sonrasında Rast perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.309. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçüde çıkıcı seyirle Rast perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri (aynı zamanda Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi) işlenmiştir. Seyir tiz güçlü perdesi olan Gerdaniye perdesinde Y.K. yapmıştır.

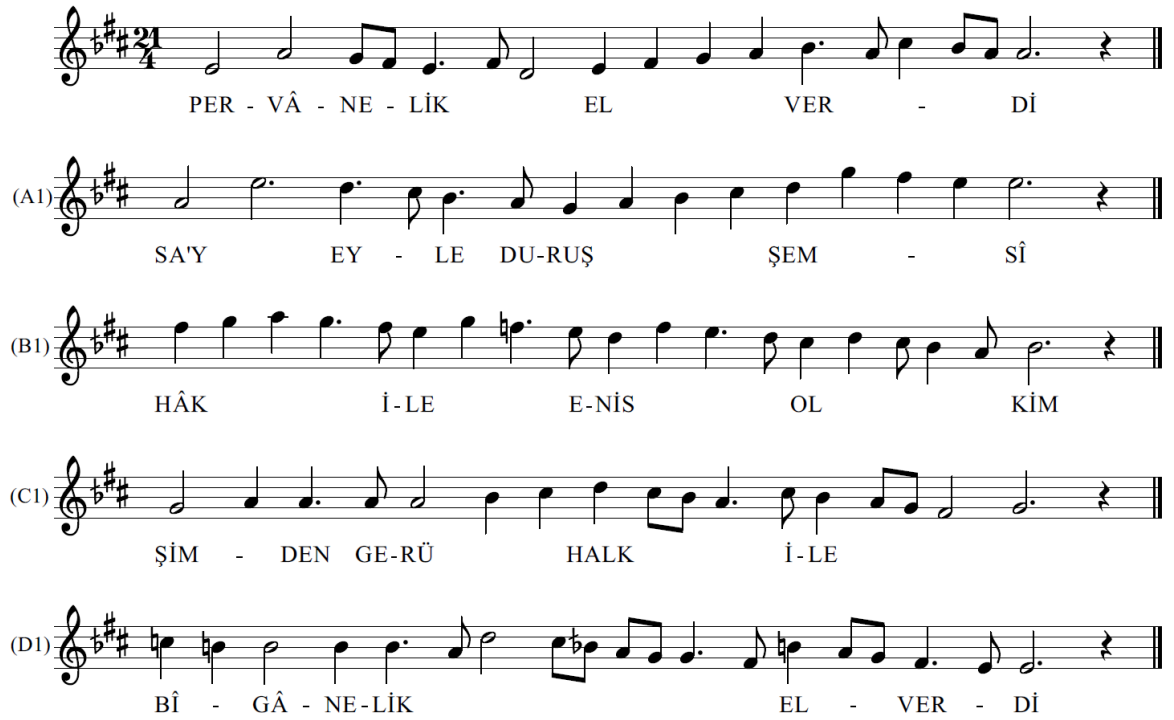
Şekil 5.310. Çargâh'ta Çargâh makamı seyri, Hüseyini Aşiran'da Uşşak ve Karcıgar makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde önce Çargâh perdesinde Çargâh makamı seyri işlenerek Dügâh perdesinde A.K. yapılmıştır. Son ölçüde de Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde Uşşak ve Karcıgar makamı çeşnileri ile ana makamın karar bölgesinin dizisi T.K.'lı şekilde işlenmiştir.

Şekil 5.311. Yerinde Nişâbürek makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Dügâh perdesinde T.K.'lı şekilde Nişâbürek makamı geçkisi işlenmiştir.

Şekil 5.312. Yerinde Rahatfezâ makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde tekrar ana makama dönülerek T.K. verilmiştir. Yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ilk 4 ölçüdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde kullanılmıştır.

Râhat'ül-Ervâh Durak (Güfte: Şeyh Kâmil Efendi?)

(A1) DOST AN - DE-Lİ - Bİ BA - Ğİ HİC - RÂN

(B1) OL - MU - ŞAM YÂ RAB - BE-NA

(C1) DOST DOST

(D1)

Şekil 5.313. Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Râhat'ül-Ervâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için, ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

GÜ - Lİ - ZÂ - RA MES - TÛ HAY - RÂN OL -

MU - ŞAM YÂ RÂB - BE-NA

(C1) DOST DOST

(D1) DOST DOST

Şekil 5.314. Yerinde Hicâz makamı seyri, Yerinde Rahatü'l-Ervâh makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk 2 ölçüsünde Dügâh perdesinde çıkıcı seyirle Hicâz makamı seyri işlenmiştir. Bu seyir daha sonra son 2 ölçüde ana makamın karar bölgesinde T.K. vermiştir ki yine Râhatü'l-Ervâh makamı seyri işlenmiştir denilebilir. Son

2 ölçüdeki C1 ve D1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri aynı şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde kullanılmıştır.

YÂ İ - LÂ - Hİ RÂ - HI AŞ-KIN - DAN

A - YIR - MA AB - Dİ-Nİ

DOST DOST

DOST DOST

Şekil 5.315. Yerinde Eviç makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Irak perdesinde T.K.'lı Eviç makamı geçkisi yapılmıştır. En son ölçüde de Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı Hicâz makamı seyri ile ana makama geçiş için Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Son ölçüde çıkıcı seyir için kullanılan Nim Zîrgüle perdesi altere ses vazifesi görmüştür.

(A1) CAN - İ - LE CÂ - NÂ - NA KUR - BAN

(B1) OL - MU - ŞAM YÂ RAB - BE-NÂ

(C1) DOST DOST

(D1) DOST DOST DOST

Şekil 5.316. Yerinde Rahattü'l-Ervâh makamı seyri

Rast Durak (Güfte: Sivaslı Şemsî)

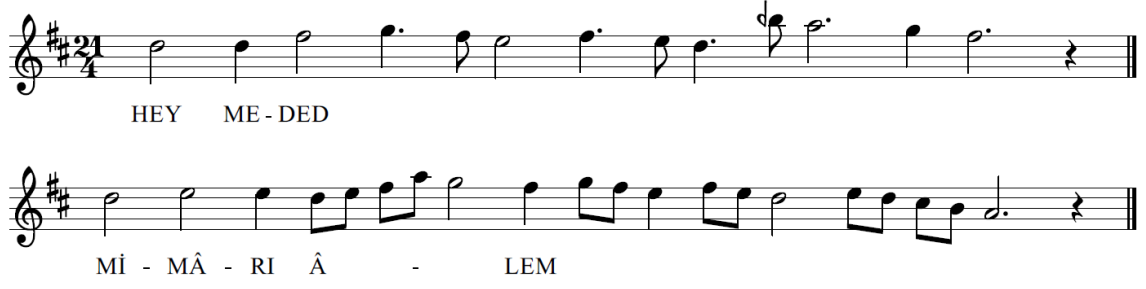
Şekil 5.317. Yerinde Rast makamı seyri

BİL - ME-YÜB TAĞ - Mİ - Rİ CİSM ET - DİM

VE - Lİ KAL - BİM HA - RÂB

Şekil 5.318. Dügâh'ta Rast makamı seyri, Yerinde Nikriz makamı seyri

205

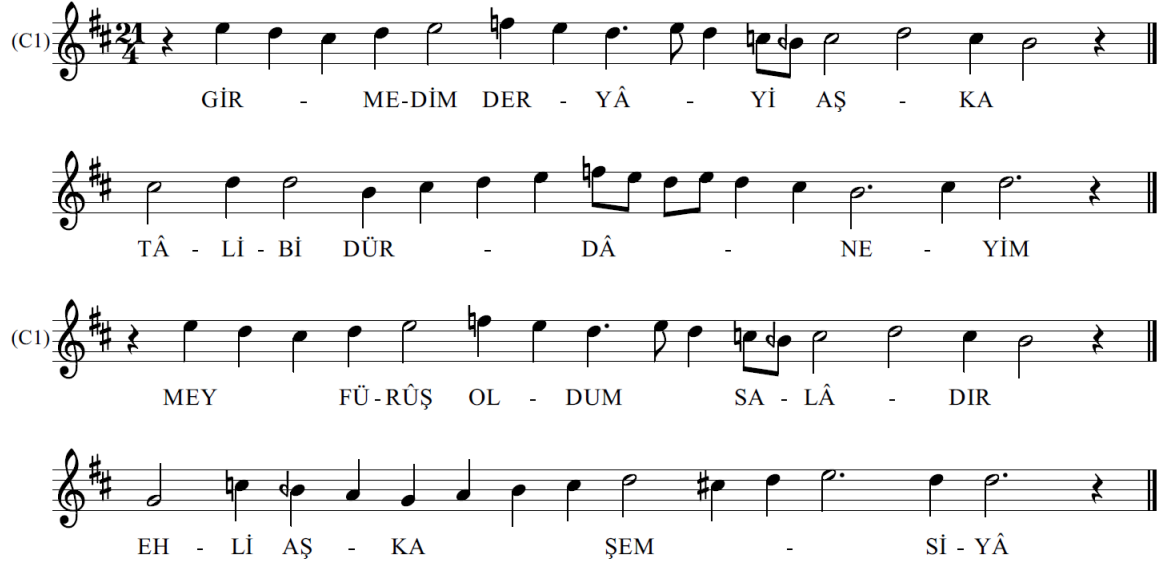
Şekil 5.319. Dügâh'ta Rast (Nişâbürek) makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Dügâh perdesinde T.K.'lı şekilde Rast makamı (Nişâbürek makamının da bir kısmı kabul edebileceğimiz) seyri işlenmiştir.

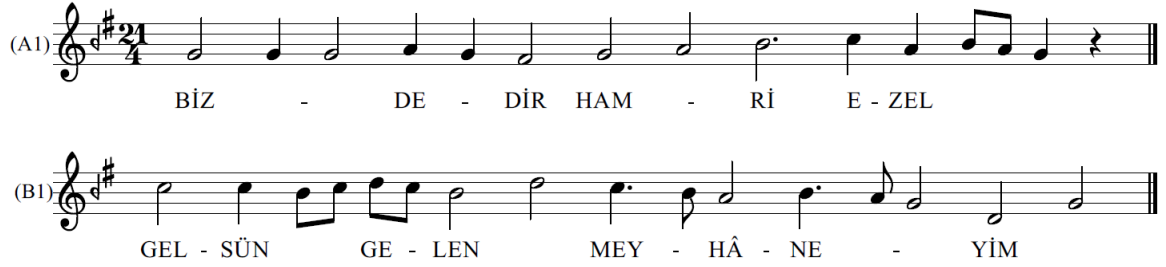
Şekil 5.320. Yerinde Hicâz makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı Hicâz makamı seyri işlenmiş, bu seyir ile son ölçüde Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.321. Yerinde Bayati makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Dügâh perdesinde Bayati makamı geçkisi inici-çıkıcı bir seyirle işlenmiştir. Son ölçüde bu seyir Nim Hicâz perdesini altere ses olarak alıp ana makama geçiş için güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapmıştır. Ayrıca C1 olarak isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

Şekil 5.322. Yerinde Rast makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı şekilde Rast makamı seyri işlenmiştir. Bu bölümün A1 ve B1 ölçülerindeki melodi cümleleri aynı şekilde isimlendirilmiş ilk 2 ölçüdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde işlenmiştir.

Reng-i Dil Durak (Güfte: Hayalî)

DOST GÖNÜLHAY - RAN O-LUPDUR AŞK E-LİN - DEN

Cİ - ĞER BİR - YÂN O-LUP - DUR

(A1) AŞK E - LİN - DEN HÛ

Şekil 5.323. Yerinde Reng-i Dil makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Reng-i Dil makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için en son ölçü A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

BE - LÂ VÜ DER - DÜ MİH - NET

KÛ - SE - SİN - DEN HÛ

Şekil 5.324. Acemaşiran'da Çargâh, Hüseyini Aşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde önce Acemaşiran perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Çargâh makamı seyir yapılarak Çargâh perdesinde Çargâh çeşnili bir seyir yapılmış, Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Son ölçüde de Hüseyini Aşiran perdesi üzerine inici-çıkıcı seyirle Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenerek, bu perde üzerindeki Zirgüleli Hicâz makamının güçlü perdesi olan Dügâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Reng-i Dil Durak No.2 (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

DOST EY DERD - Lİ-LE-RİN DER - Dİ-NE DER - MÂN E-DEN

AL - LAH HÛ

(A1) MÛZ-NİB KU-LU-NA RAH - ME - Tİ GUF -

(B1) RÂN E-DEN AL - LAH

(A1) Â - ŞIK - LA-RI-NA VUS - LA - TIN İH -

(B1) SÂN E-DEN AL - LAH

KUL - LA - RI - NA YOL - LA - RI - NI

Â - SÂN E-DEN AL - LAH HÛ

Şekil 5.326. Yerinde Reng-i Dil makamı seyri

Eserin baştan aşağı tamamı T.K.'lı şekilde Reng-i Dil makamı seyriyle işlenmiştir. A1, B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümlelerinin birbirleriyle benzer olduğu dikkat çekmektedir. Söz konusu benzerlikler nedeniyle bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Revnâknümâ Durak (Güfte: Nahîfî)

AH BÜL - BÜ-Lİ NÂ - LÂN O-LUP

(A1) ÇA - ĞI - RI - RIM

(B1) DOST DOST

(C1) DOST DOST

Şekil 5.327. Yerinde Revnâknümâ makamı seyri

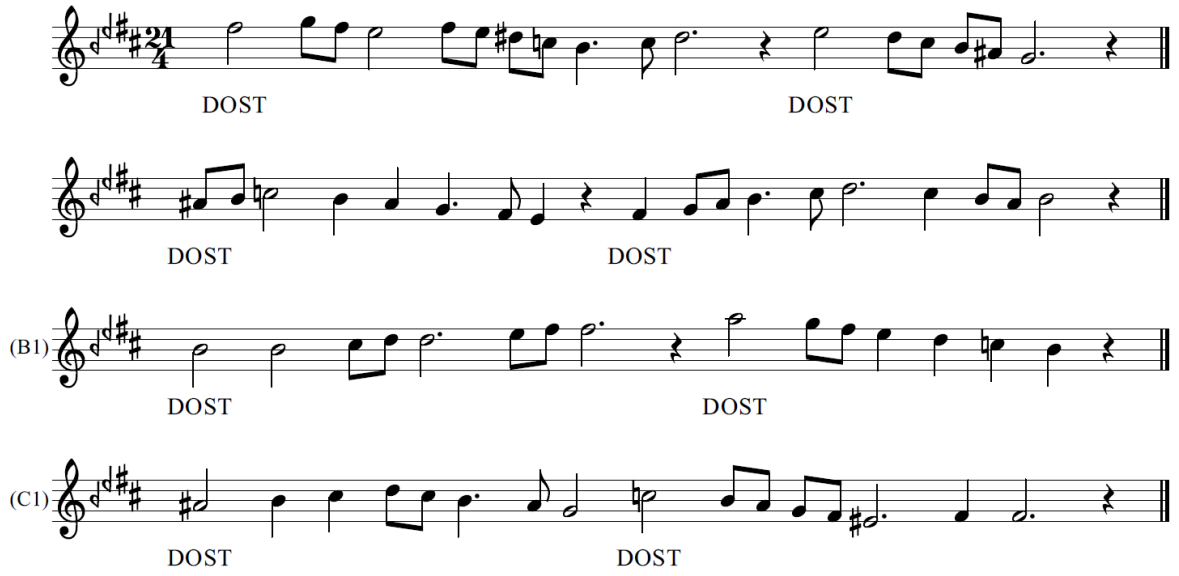
Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Revnânümâ makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 3 ölçü A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiştir.

OL GÜ - LE HAY - RAN O-LUP

ÇA - ĞI - RI - RIM DOST

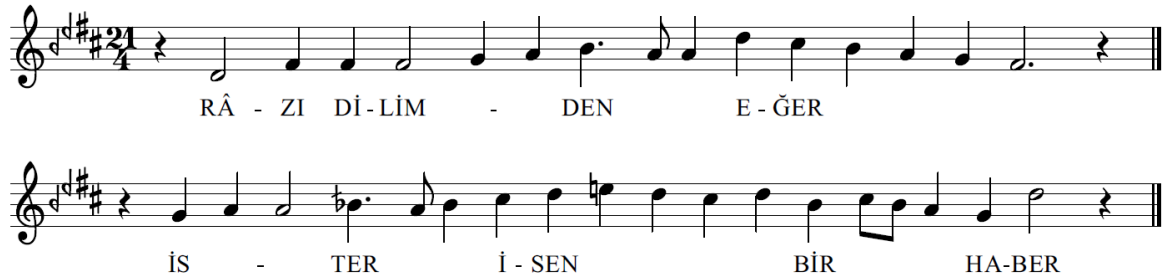
Şekil 5.328. Kaba Nim Hicâz'da Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Kaba Nim Hicâz perdesi üzerine inici seyirle Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır. En son ölçünün son melodi cümlesinde Dik Hisâr perdesinde Müsteâr çeşnili bir A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.329. Segâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi, Yerinde Revnâknümâ makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Segâh perdesi üzerinde inici seyirle Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi yapılmıştır. 2. ölçünün sonunda bu seyir Segâh perdesi üzerinde Segâh çeşnili çıkıcı bir seyir işleyerek, kalan son 2 ölçüde tekrar ana makama geçerek, tekrar T.K.'lı şekilde Revnâknümâ makamı seyri yapılmıştır. B1 ve C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle eser içerisinde yine bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir aynısıdır.

Şekil 5.330. Irak'ta Segâh makamı geçkisi, Yerinde Hicâz makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de önce Irak perdesi üzerinde çıkıcı-inici bir seyirle Segâh makamı geçkisi T.K.'lı şekilde yapılmış, en son ölçüde de Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Hicâz makamı geçkisi işlenerek, bu makamın da güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

AŞK İ - LE ŞÂ - MÜ SE - HER

(D1) ÇA - ĞI - RI - RIM

(B1) DOST DOST

(C1) DOST DOST

Şekil 5.331. Irak'ta Segâh makamı geçkisi, Yerinde Revnâknümâ makamı seyri

Eserin ilk ölçüsünde Irak perdesi üzerine inici seyirle Segâh makamı geçkisi işlenmiştir. Akabindeki 3 ölçüde de tekrar T.K.'lı şekilde Revnâknümâ makamı seyri işlenmiştir. D1 ölçüsündeki melodi cümlelerinin birebir aynısı eser içerisinde tespit edildiği için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca B1 ve C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde işlenmiştir.

ZİK - Rİ HÜ - DÂ BA - NA BES

GAY - Rİ - YE ET - MEM HE - VES

Şekil 5.332. Irak'ta Müsteâr makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Irak perdesi üzerinde çıkıcı-inici seyirle Müsteâr makamı geçkisi işlenmiştir.

SIDK İ - LE HER NE-FES

(D1) ÇA - ĞI - RI - RIM

(B1) DOST DOST

(C1) DOST DOST

Şekil 5.333. Yerinde T.K.'lı Revnâknümâ makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Nim Hicâz perdesinde Segâh çeşnili ve Dügâh perdesinde Rast çeşnili seyirler yapılmıştır. Kalan son 3 ölçüde de T.K.'lı şekilde Revnâknümâ makamı seyri işlenmiştir. D1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle, yine bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

ZİK - Rİ HÜ - DÂ DER - DİY - LE

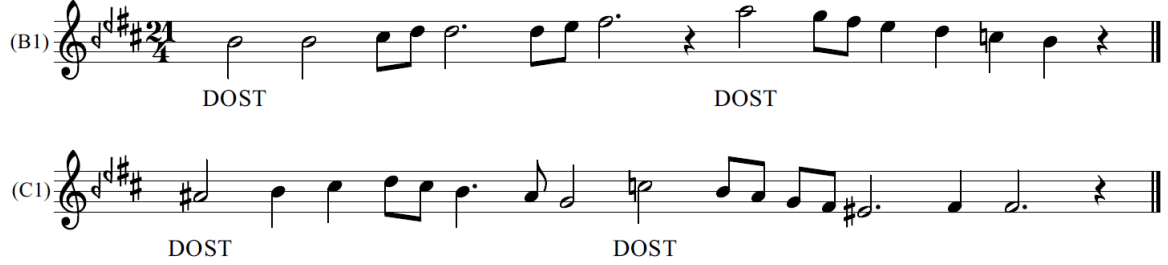
BEN - DE - YİM İH - LÂS İ-LE

KAB - RİM İ - ÇİN - DE Bİ - LE

DOST

Şekil 5.334. Yerinde Evcâra makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de Irak perdesi üzerine inici seyirle Evcâra makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçünün en son melodi cümlesinde bu geçkinin seyri Irak perdesindeki Hicâz 4'lü ile Segâh perdesinde A.K. yapmıştır.

YÛ - NU - SU MIS - RÎ MÎ - SÂL

(A1) ÇA - ĞI - RI - RIM

(B1) DOST DOST

(C1) DOST DOST

Şekil 5.337. Yerinde Revnâknümâ makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar Revnâknümâ makamı T.K.'lı bir seyirle işlenmiştir. Son 3 ölçüdeki melodi cümleleri eserin A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerindeki melodi cümleleri ile birebir benzer olduğu için bu bölümün son 3 ölçüsü de A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Ruhnevâz Durak (Güfte: İsmail Hakkı Bursevî)

DOST GÜL - ŞE-Nİ AŞ - KA DÜ-ŞEN BÜL - BÜ - LÜ

AĞ - LAR GÖR - DÜM

(A1) DER - Dİ HAK - DAN Nİ - CE EH - Lİ Dİ-Lİ

(B1) İN - LER GÖR - DÜM

Şekil 5.338. Yerinde Ruhnevâz makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Ruhnevâz makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

ÇÜN HA-ZAN OL - SA GE-REK BA - ĞI BA - HA - RIN

ÖM - RÜ HAS - TA OL-MUŞ 0 E-LEM - DEN

(B1) Nİ - CE SAĞ - LAR GÖR - DÜM

Şekil 5.339. Bûselik'te Kürdi makamı seyri, Yerinde Ruhnevâz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilk ikisinde Bûselik perdesi üzerinde Kürdi makamı dizisi seyri işlenmiştir. Bu seyir Ruhnevâz makamının yapısının bir bölümünü teşkil etmektedir. Öyle ki son ölçüde de tekrar Ruhnevâz makamının karar bölgesi seyri işlenerek, Hüseyini Aşiran perdesinde T.K. verilmiştir. B1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümleleri, yine bu adla isimlendirilmiş ölçüdeki melodi cümleleri ile birebir benzerdir.

Â - BI VAS - LA KA - NA - YIM SAN - MA

SA - KIN DÜN - YA - DA

(A1) DER - Dİ HİC - RÂN İ - LE SOL - MUŞ

(B1) Nİ - CE BAĞ - LAR GÖR - DÜM

Şekil 5.340. Bûselik'te Uşşak makamı seyri, Bûselik'te Karcıgar makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk ölçüde Bûselik perdesi üzerinde Uşşak makamı seyri işlenerek bu seyir 2. ölçüde Hüseyini perdesinde Hicâz 4'lü ile birleşerek bir nevi Karcıgar makamı geçkisine dönüşmüştür. Kalan son 2 ölçüde tekrar ana makam T.K.'lı seyirle işlenmiştir. A1, B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine aynı adla isimlendirilmiş A1, B1 ölçülerindeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeridir.

NE KA-DAR DAĞ Gİ-Bİ OL - SA

ME - TA - NET - DE GÖ-NÜL

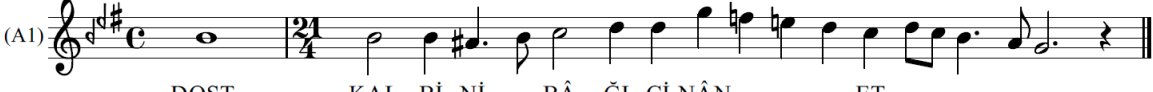
(A1) HAK - KI - YA ÇEŞ - ME Gİ-Bİ GÖZ-LE - Rİ

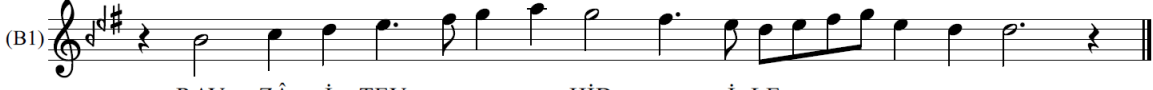
(B1) ÇAĞ - LAR GÖR - DÜM

Şekil 5.341. Rast'ta Hicâz makamı seyri, Yerinde Ruhnevâz makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde Rast perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Hicâz makamı seyri işlenerek, 2. ölçüde Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makam seyrine dönülerek T.K. verilmiştir. A1, B1 şeklinde isimlendirilmiş son 2 ölçüdeki melodi cümleleri ile yine aynı adla bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzerdir.

Rûy-i Irak Durak (Güfte: Niyazi Mısrî)

(A1) DOST KAL - Bİ - Nİ BÂ - Ğİ Cİ-NÂN ET

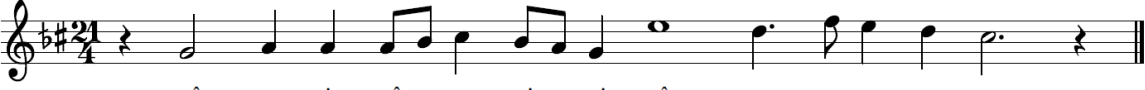
(B1) RAV - ZÂ - İ TEV - HİD İ-LE

(C1) CAN Dİ - MÂ - ĞİN KİL MU-AT - TAR

(D1) NEF - HÂ - İ TEV - HİD İ - LE

Şekil 5.342. Yerinde Rûy-i Irak makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Rûy-i Irak makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

 KÂ - BE - İ NÛ - Rİ Sİ - YÂ - HİN

 BİY Nİ - HÂ - YET YOL - LA-RİN

 KAT E-DER ER - BÂ - Bİ AŞK

 BİR NEF - HÂ - İ TEV - HİD İ - LE

Şekil 5.343. Yerinde Zirgüleli Hicâz ve Hicâz makamı seyirleri

Eserin bu bölümündeki 4 ölçüde Dügâh perdesinde Zirgüleli Hicâz ve Hicâz makamları birlikte işlenmiştir. Ancak son ölçüde Yegâh perdesine doğru inen söz konusu Rast 5’li çeşni olarak işlenmiştir.

HER NE-DEN LÛ - RÛ Sİ-YEH ET - DİY - SE

İS - YÂ - NIN SE-NİN

A - ĞA-RİR BİY - ŞEK YÛ-ZÛN

BU PÛR - RE - İ TEV - HÎD İ - LE

Şekil 5.344. Yerinde Irak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Irak perdesinde T.K.’lı bir seyirle Irak makamı geçkisi yapılmıştır.

MÂ - VE - RÂ - Yİ İN - SŪ CİN - Nİ SEYR E - DŪP

AR - ŞA ÇI-KAR

KİM - Kİ Mİ - RÂC EY - LE - DİY - SE

CEZ - BE - İ TEV - HİD İ-LE

(A1) EY Nİ - YÂ - Zİ Â - Rİ - Fİ BİL - LÂH

(B1) GÖ-NŪL-DEN SELB E-DER

(C1) ON SE - KİZ BİN BER - DE - Yİ

(D1) BİR NEF - HÂ - İ TEV - HİD İ - LE

Şekil 5.345. Yerinde Pençgâh makamı geçkisi, Yerinde Rûy-i Irak makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 4 ölçüde Rast perdesi üzerinde Pençgâh makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 4 ölçüde de tekrar Rûy-i Irak makamı seyri işlenerek Irak perdesinde T.K. verilmiştir. Yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş son 4 ölçüdeki melodi cümleleri eserin ilk 4 ölçüsündeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Saba Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

(A1) AH SEV - DÂ - Yİ SÎ - VÂ - DAN GEÇ

(B1) GEL HÛ DÎ - YE - LİM HÛ

(C1) BİR MEŞ - RE - Bİ SÂ - Fİ İÇ

(D1) GEL HÛ DÎ - YE - LİM HÛ

Şekil 5.346. Yerinde Saba makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Saba makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

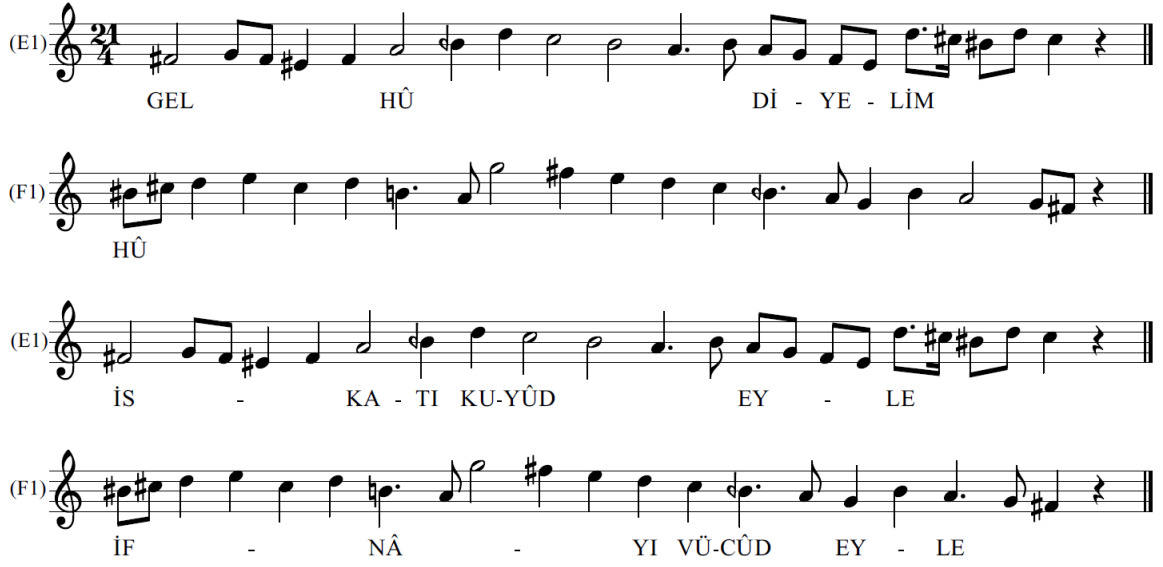
KO KEŞ - FÛ KE - RÂ - MÂ - TI

GEÇ CÛM - LE MA - KA - MÂ - TI

KASD ET BU - LA GÖR ZÂ - TI

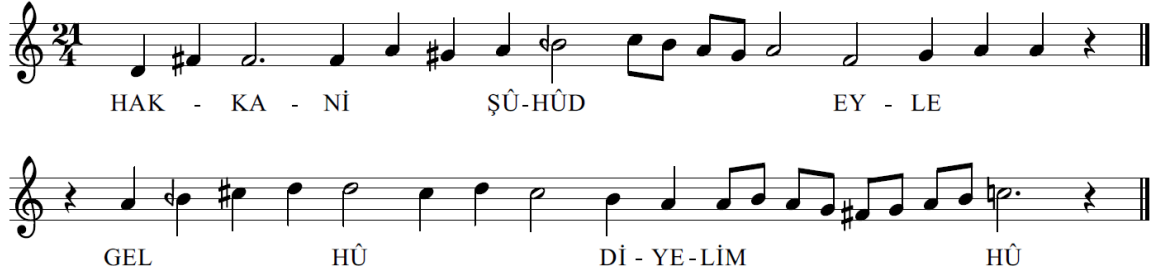
Şekil 5.347. Yegâh'ta Tarabengiz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Yegâh perdesinde T.K.'lı bir seyirle Tarabengiz makamı geçkisi işlenmiştir.

Şekil 5.348. Irak'ta Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki 4 ölçünün tamamında Irak perdesinde T.K.'lı bir seyirle Segâh makamı geçkisi işlenmiştir. E1, F1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Şekil 5.349. Irak'ta Müstear makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de Irak perdesi üzerinde Müstear makamı seyri çıkıcı şekilde kullanılmıştır. Son ölçüde ana makama geçiş için ana makamın da güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1) SİR - RI - NA HÛ - DÂ - Yİ YÂR

(B1) ES - RÂ - RIN İ - DE İZ - HÂR

(C1) EY DER - DE U - MAN Tİ - MÂR

(D1) GEL HÛ Dİ - YE - LİM HÛ

Şekil 5.350. Yerde Saba makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. verilmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanıldığı için son 4 ölçü de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Saba Zemzeme Durak (Güfte: Şakir)

(A1) HÛ NE - DİR DER - DİN SE-NİN

(B1) BU MA - TE - MİN NE

(C1) GÖ-NÜL NOL - DUN NE AĞ - LAR - SIN

(D1) GA - MIN NE

Şekil 5.351. Yerde Saba Zemzeme makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı seyirle Saba Zemzeme makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

VA-TAN-DAN AY - RI DÜŞ - DÜN

BİL - Dİ - ĞİN BU Kİ FER - YÂ - DIN

DA GÜŞ ET - DİM SE - NİN

HÛ HÛ

Şekil 5.352. Yerinde Hüseyini Aşiran makamı geçkisi, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde T.K.'lı şekilde Hüseyini Aşiran perdesinde Hüseyini Aşiran makamı geçkisi işlenmiştir. En son ölçüde de tekrar ana makama geçiş için Çargâh perdesi üzerindeki Zirgüleli Hicâz makamının bir kısmı kullanılarak Çargâh perdesinde A.K. yapılmıştır.

(A1) A - CEB GÜL - Fİ - Dİ BA - RA - MI

(B1) YA GEY - SU

(C1) GÖ-NÜL NOL - DUN NE AĞ - LAR - SIN

(D1) GA - MIN NE

Şekil 5.353. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makama dönülerek T.K. verilmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerlerinin kullanıldığı son 4 ölçü yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Saba Zemzeme Durak No.2 (Güfte: İsmail Hakkı Bursevî)

(A1) DOST PE - Rİ - ŞAN EY - LE - DİM

(B1) GÂ - MI DEH - Rİ FE - RÂ - ĞİM VAR

(C1) Sİ - VÂ CEM - İY - YE-TİN ŞEH - Rİ Dİ - LE

(D1) KOY - MAM YA - SA - ĞİM

(E1) VAR HÛ

Şekil 5.354. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Saba Zemzeme makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca son ölçüde ana makamın kararı verildikten sonra Rast'ta Bûselik 4'lü ile bir çeşni yapılmış ve bir sonraki ölçüde gerçekleşen makamsal geçkiye bağlantı oluşturmuştur. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 5 ölçü A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirilmiştir.

BA-NA HÂ - CET DE-ĞİL GÜL - ZÂR SEY - RİN EY - LE -

MEK Zİ - RA

VÜ - CU - DUN - DA BE - NİM YER YER A - ÇIL - MIŞ

Şekil 5.355. Hüseyini Aşiran'da Bestenigâr makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde T.K.'lı bir seyirle Bestenigâr makamı geçkisi yapılmıştır.

TA - ZE DÂ - ĞİM VAR

BE-NİM SUL - TÂ - Nİ İK - Lİ - Mİ FE - NÂ VÜ FAK - RÜ İS - TİĞ -

NA

FE-LEK - LER Gİ-Bİ ÜS-TÜM-DE KU-RUL-MUŞ HOŞ O-TA - ĞİM

VAR HÛ

Şekil 5.356. Hüseyini Aşiran'da Evic makamı geçkisi

Eserin ilk 4 ölçüsünde Hüseyini Aşiran perdesi üzerinde Evic makamı geçkisi inici-çıkıcı bir seyirle işlenmiştir. 4. ölçünün son melodi cümlesi Gerdaniye perdesinde Hicâz 4'lü işlemiş, en son ölçüde de tekrar ana makamın seyrine dönüş için Çargâh perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz 4'lünün bir kısmı işlenmiş ve bu perdede Y.K. yapılmıştır.

(A1) NO - LA ER - SEM Fİ - RÂ - Zİ AR - Şİ

(B1) MAK - SU - DA BU-GÜN HAK - KI

(C1) HA - Kİ - KAT - DE E-LİM Mİ - RÂ - Cİ MÂ - NÂ -

(D1) DA A - YA - ĞİM

(E1) VAR HÛ

Şekil 5.357. Yerinde Saba Zemzeme makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde tekrar Saba Zemzeme makamı T.K.'lı seyirle işlenmiştir. İlk 5 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerlerinin kullanıldığı son 5 ölçüye de A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Segâh Durak (Güfte: Himmeti)

(A1) AH ZÂ - Hİ - DÂ DEM UR - MA

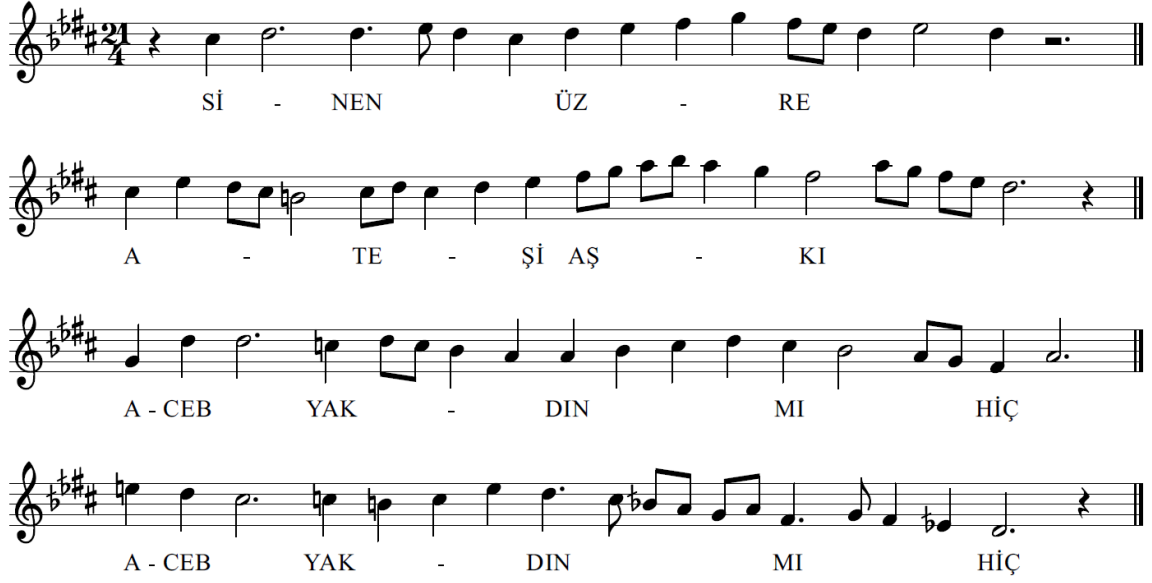
(B1) AŞK - DAN

(C1) KA - PU - YU KAK - DIN MI HİÇ

(D1) KA - PU - YU KAK - DIN MI HİÇ

Şekil 5.358. Yerinde Segâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Segâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında T.K.'lı şekilde Yegâh perdesine inici seyirle Şedaraban makamı geçkisi yapılmıştır.

Eserin bu bölümündeki ölçüsünde Rast perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Segâh makamı işlenmiş ve bu perde üzerindeki Segâh makamı ile Nevâ perdesinde Segâh çeşnisi ile Y.K. yapılmıştır.

DÜ - ŞÜP

GE - YÜP ME - LÂ - MET HIR - KA - SIN

HAY - RET İÇ - RE

A - HI - NI Dİ - VÂ - NE - YE

TAK - DIN MI HİÇ

TAK - DIN MI HİÇ

Şekil 5.361. Rast'ta Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin de tamamında T.K.'lı şekilde Rast perdesinde karar eden Segâh makamı işlenmiştir.

Şekil 5.362. Kaba Çargâh'ta Hicâz Zemzeme makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Kaba Çargâh perdesi kararlı Hicâz Zemzeme makamı geçkisi işlenmiştir. En son ölçüde karar perdesinden Çargâh perdesine geçişle bu perde üzerinde Y.K. yapılmıştır.

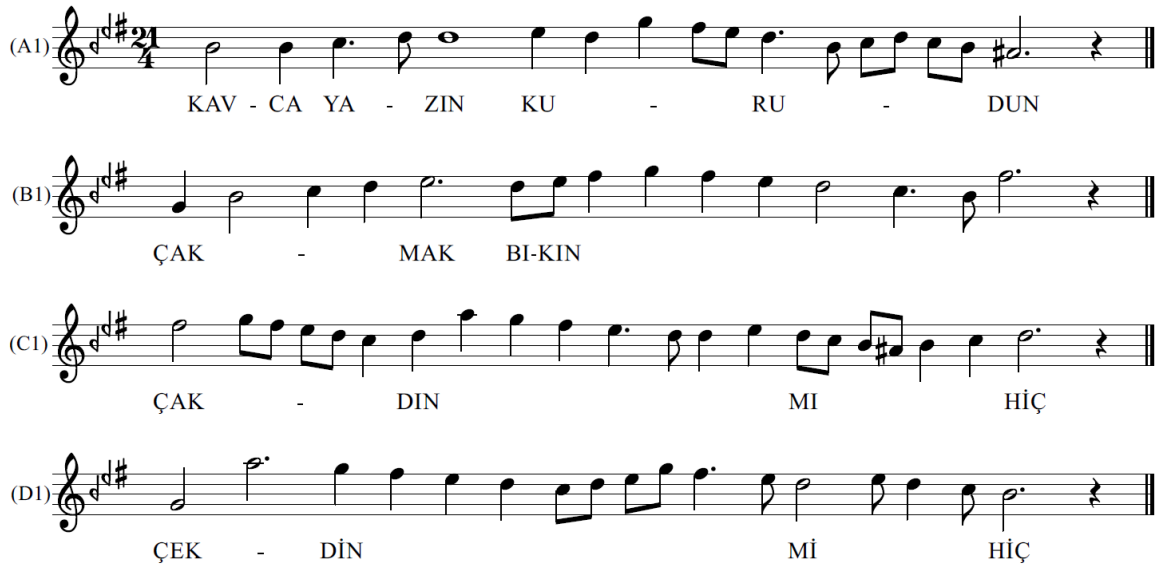
Şekil 5.363. Rast'ta Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Rast perdesi üzerinde seyreden Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır. Son ölçüde bu geçki ile karardan sonra Nevâ perdesine geçilerek Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.364. Nevâ'da Uşşak makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerde de önce Nevâ perdesinde Uşşak makamı seyri işlenmiş, son ölçüde de tekrar ana makama geçiş için önce Dik Hisâr perdesinde Segâh çeşnisi yapılmış, sonrasında aynı ölçü içerisinde bu çeşni simetriği olan Segâh perdesinde de Segâh çeşnili A.K. yapmıştır.

Şekil 5.365. Yerinde Segâh makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı şekilde Segâh makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri kullanıldığı için son 4 ölçüye de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Segâh Durak No.2 (Güfte: Yunus Emre)

DOST TAŞ-DI RAH - MET DER - YÂ - SI

GARK OL - DU CÜM - LE Â - SÎ

DÖRT Kİ - TA - BIN MÂ - NA - SI

(A1) LÂ İ - LÂ - HE İL - LAL - LAH

(B1) LÂ İ - LÂ - HE İL - LAL - LAH

Şekil 5.366. Yerinde Segâh makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Segâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

BU-DUR ES - MÂ - NIN HA - SI

Sİ-LER KAL-BİN - DEN PA - SI

İS - Mİ Â - ZAM DU - A - SI

(A1) LÂ İ - LÂ - HE İL - LAL - LAH

(B1) LÂ İ - LÂ - HE İL - LAL - LAH

Şekil 5.367. Nim Hicâz'da Segâh makamı seyri, Yerinde Hüseyni makamı geçkisi

Eserin ilk ölçüsünde Nim Hicâz perdesi üzerinde Segâh makamı seyri işlenmiş, 2. ve 3. ölçülerde ise Dügâh perdesinde Hüseyni makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine bu şekilde aynı harfle isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzerdir.

E-REN - LE-RİN KI - LI - CI

AR - ŞA ÇI-KAR BİR U - CU

VAY NE GÜ - ZEL KE - Sİ - Cİ

(A1) LÂ İ - LÂ - HE İL - LAL - LAH

(B1) LÂ İ - LÂ - HE İL - LAL - LAH

Şekil 5.368. Yerinde Hicâz ve Uşşak makamı geçkisi

Eserin kalan son 5 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde Dügâh perdesi üzerinde seyreden Hicâz makamı geçkisi yapılmış, 3. ölçüde de Dügâh perdesinde T.K.'lı şekilde Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır. Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar ana makamın seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş son 2 ölçüdeki melodi cümleleri yine bu şekilde aynı harfle isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir benzerdir.

Segâh Durak No.3 (Güfte: Yunus Emre)

“A Sultanım Sen Var İken” isimindeki bu eserin notası tespit edilemediği için buraya alınamamıştır.

Sultâni-Irak Durak (Güfte: Yunus Emre)

DOST A SUL-TÂ - NIM SEN VAR İ-KEN

(A1) YA BEN Kİ-ME YAL - VA - RA - YIM

İS - MİN GA - NÎ SET - TÂR İ - KEN

(A1) YA BEN Kİ-ME YAL - VA - RA - YIM

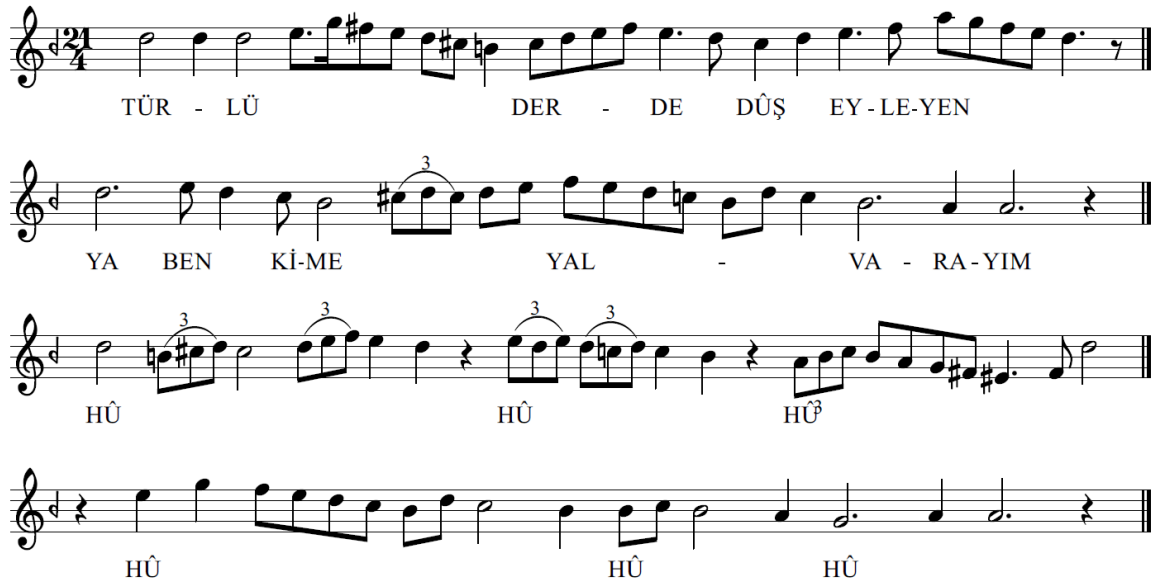
Şekil 5.369. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde Sultâni-Irak makamı seyri işlenmiştir. 2. ve son ölçüdeki melodi cümleleri birbirlerinin birebir benzeri olduğu için bu ölçülere A1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

HER DEM A-BÂ - PÛŞ EY - LE-YEN

Şekil 5.370. Eviç'te ve Nim Hicâz'da Segâh çeşnisi

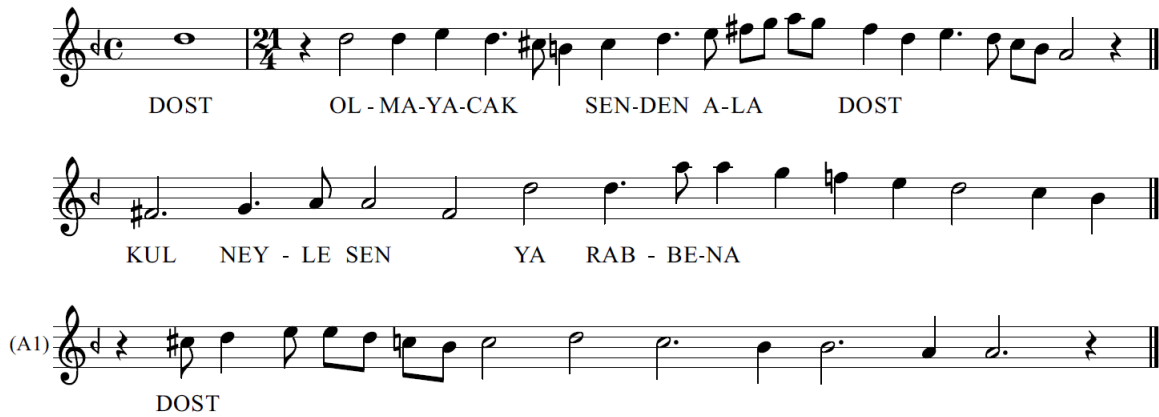
Eserin bu bölümündeki ölçüsünde önce Eviç perdesinde, sonra Nim Hicâz perdesinde Segâh çeşnili bir yapı işlenmiş, ölçü sonunda bu yapı ile Nim Hicâz perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.371. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar Sultâni-Irak makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir.

Sultâni-Irak Durak No.2 (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

Şekil 5.372. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Sultâni-Irak makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son ölçü A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

İS - TER SE - Nİ CAN BÜL - BÜ - LÜ LÂ Kİ - ME

DOST

O - DUR NÂ - Yİ VER-MEZ - SEN YO-LU

(B1) KUL NEY - LE-SİN YA RAB - BE-NA

(A1) DOST

Şekil 5.373. Yerinde Hicâz ve Sultânî-Irak makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Dügâh perdesinde Hicâz makamı seyri ile Irak perdesinde Segâh 4'lü çeşnisi işlenmiştir. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyri işlenerek T.K. verilmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için 3. ölçüye B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır. Ayrıca A1 şeklinde isimlendirilmiş ölçüdeki melodi cümleleri ile yine bu harfle bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzerdir.

KİM GAM - DA KİM RA - HAT - DA - DIR

Â - LEM BU - NA HAY - RET - DE - DİR

Şekil 5.374. Yerinde Saba makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Dügâh perdesinde seyreden Saba makamı geçkisi yapılmış ve son ölçüde bu geçki kendi güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Y.K. yapmıştır.

HEP KAB-ZA - İ KUD - RET - DE - DİR

(B1) KUL NEY - LE-SİN YA RAB - BE-NA

(A1) DOST

Şekil 5.375. Yerinde Sultâni-Irak makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. B1 ve A1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine bu şekilde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle benzerdir.

Sultâniyegâh Durak (Güfte: Sünbül Sinan)

DOST E-ZEL-DEN AŞK O - DU-NA

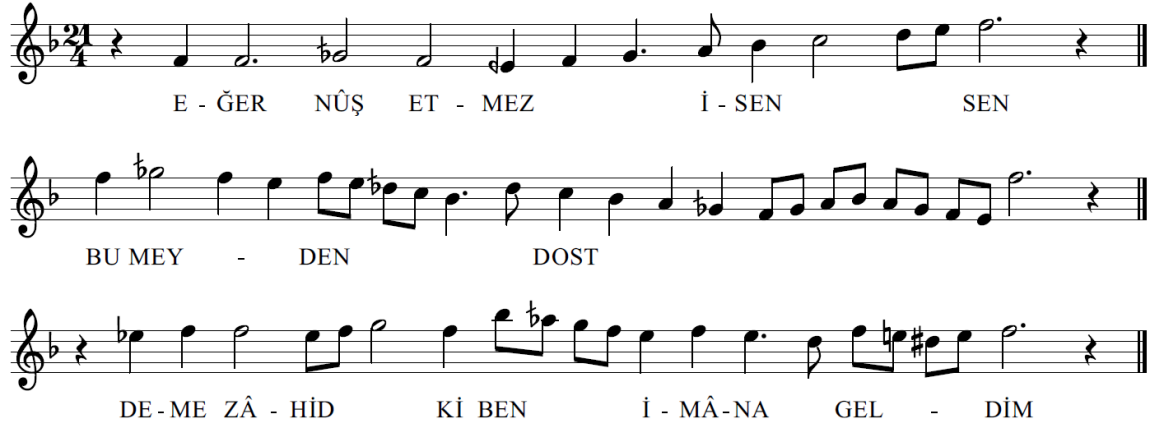
YA - NA GEL - DİM

(A1) A-NIN ÇÜN TÂ E - BED

(B1) MES - TÂ - NE GEL - DİM

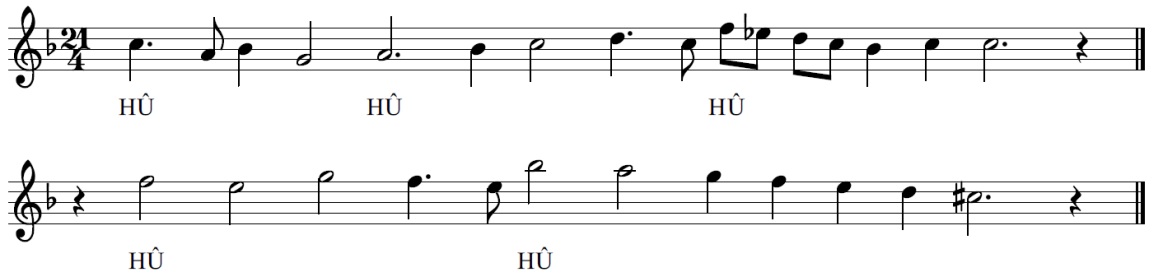
Şekil 5.376. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Sultâniyegâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

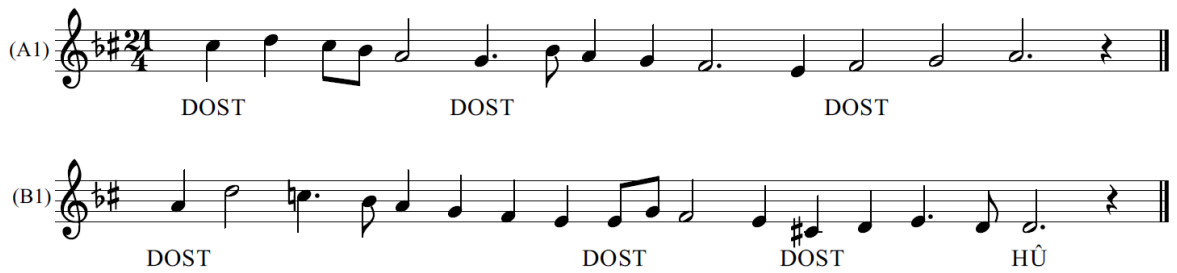
Şekil 5.377. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Çargâh'ta Bûselik makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Acemaşiran perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri çıkıcı-inici olarak işlenmiş ve Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır. Son ölçüde de Çargâh perdesinde Bûselik makamı seyri işlenerek, Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.378. Çargâh'ta ve Nevâ'da Bûselik makamı seyri

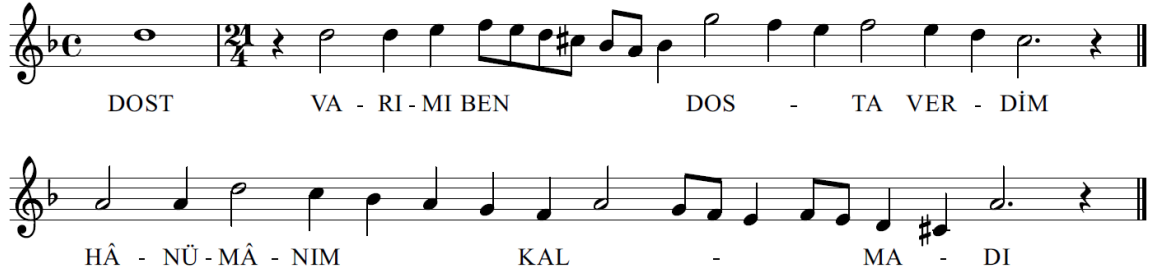
Bu bölümdeki ölçülerde de önce Çargâh perdesinde Bûselik makamı seyri işlenmiş ve Çargâh perdesinde Y.K. vermiştir. Son ölçüde bu seyir ana makama bağlantı oluşturmak maksadıyla Nevâ perdesinde Bûselik seyri işlemiş fakat Nim Hicâz perdesinde A.K. yapmıştır.

Şekil 5.379. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri

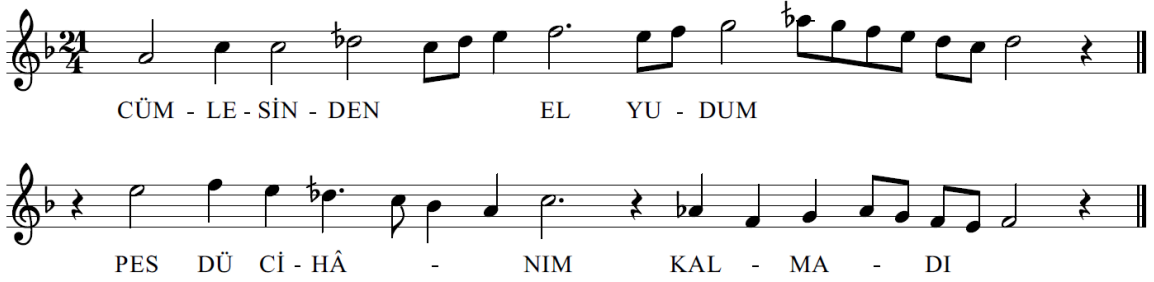
Eserin kalan son 2 ölçüsünde tekrar ana makam T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine bu şekilde aynı harfle isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Sultâniyegâh Durak No.2 (Güfte: Dukâkimzâde Ahmed Efendi)

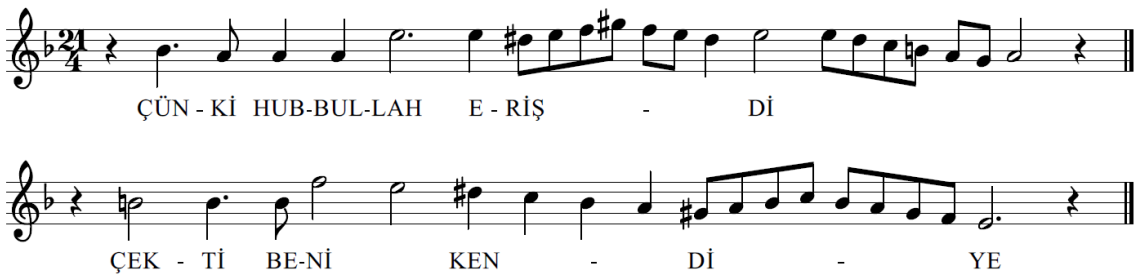
Şekil 5.380. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri

Eserin ilk 2 ölçüsünde T.K.'lı bir inici seyirle Sultâniyegâh makamı seyri işlenmiş ve son ölçüde makamın 2. güçlü perdesi olan Dügâh perdesinde Y.K. yapılmıştır.

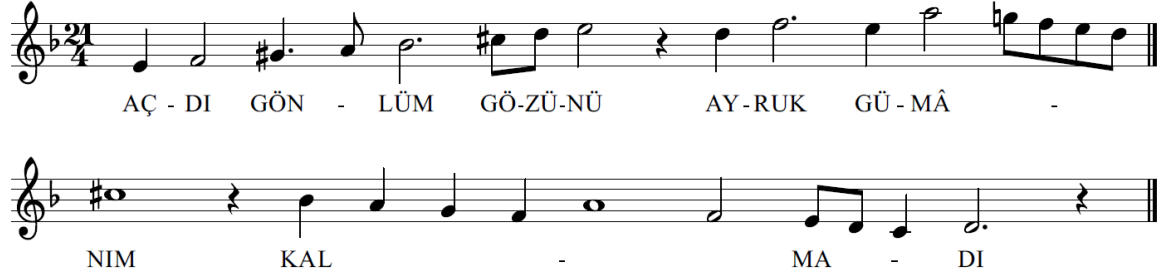
Şekil 5.381. Acemaşiran'da Şevkefzâ makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Acemaşiran perdesine T.K.'lı bir seyirle Şevkefzâ makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.382. Yerinde Sûzidil makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Hüseyini Aşiran perdesine T.K.'lı bir seyirle Sûzidil makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.383. Yerde Sultâniyegâh makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de T.K.'lı bir seyirle tekrar Sultâniyegâh makamı işlenmiştir.

Sultâniyegâh Durak No.3 (Güfte: Nakşî)

Şekil 5.384. Yerde Sultâniyegâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Sultâniyegâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçüye A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(E1)

GEÇ - ME-YÜB BEN - LİK Hİ - CÂ - BIN

GÖR - ME - DİN - Mİ ZÂ - Hİ-Dİ

(E2)

KAL - DI ŞİRK ET İÇ - RE

Â - HİR GİT - Dİ İN-SAN OL - MA - DI

Şekil 5.385. Irak'ta Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Irak perdesinde T.K.'lı bir seyirle Segâh makamı geçkisi yapılmıştır. E1 ve E2 ölçülerindeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde kullanıldığı için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

(F1) DER - Dİ AŞ - KIN ÇA - RE - SİN

(G1) GEL SOR - MA AN - DAN KİM - Dİ LÂ

(H1) DEF - TE - Rİ UŞ - ŞAK İÇ - RE

(I1) ŞÂ - Hİ LOK - MAN OL - MA - DI

(F1) MÜL - Kİ KE - NÂN İÇ - RE CÂ - NÂ

(G1) BUL - MA-YAN DİL YU - SÛ-FUN

(H1) ÇÂ - Hİ ZUL - MET İÇ - RE KAL - DI

(I1) MIS - RA SUL - TAN OL - MA - DI

Şekil 5.386. Yerinde Uşşak makamı geçkisi, Yegâh'ta Hicâz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde kullanılan melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle aynı şekilde ve aynı geçkilerle kullanılmıştır. F1, G1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerde Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı seyirli Uşşak makamı geçkisi yapılmış, H1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerde Nevâ'da Hicâz makamı seyri işlenmiş, son olarak da I1 ölçülerinde de Yegâh perdesinde Hicâz makamı seyri işlenerek bu perdede T.K. verilmiştir. Ayrıca bu ölçülerin melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde işlendiği için F1, G1, H1, I1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(A1) İÇ - ME - YEN CÂ - NÂN E - LİN - DEN

(B1) NAK - ŞÎ KUD - RET CÂ - MI - NI

(C1) GEL - ME-YÜB BU BEZ - ME Â - HİR

(D1) KAL - DI OL CAN OL - MA - DI

Şekil 5.387. Yerinde Sultâniyegâh makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerlerinin kullanıldığı son 4 ölçüye de yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Sûzidil Durak (Güfte: Hayâlî)

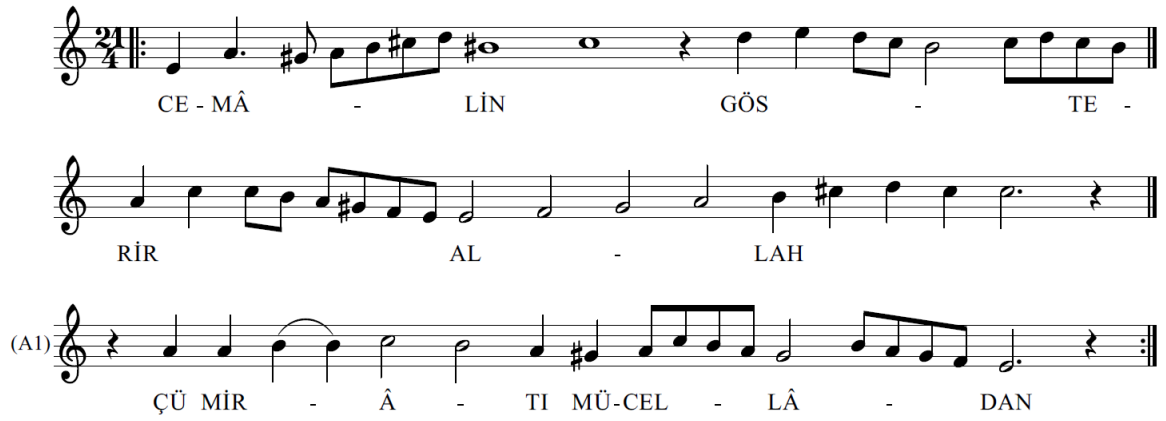
AH MU-SAF - FA EY - LE

DİL LEV - HİN

(A1) BU-GÜN NÛ - RÎ TE - CEL - LÂ - DAN

Şekil 5.388. Yerinde Sûzidil makamı seyri

Eserin ilk 3 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Sûzidil makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde aynı melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son ölçü A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.389. Nim Hicâz'da Segâh, Hüseyinî Aşiran'da Hicâz çeşnisi, Yerinde Sûzidil makamı seyri

Eserin bu bölümünde ilk 2 ölçüde Nim Hicâz perdesinde Segâh çeşnili ve Hüseyinî Aşiran perdesinde Hicâz çeşnili seyirler işlenmiş, son ölçüde de tekrar ana makam seyrine dönülerek T.K. verilmiştir. A1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümleleri aynı şekilde bu adla isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Şekil 5.390. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi, Dügâh'ta Nikriz makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde Rast perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Zirgüleli Hicâz makamı seyri (ki aynı zamanda Zirgüleli Sûznâk makamı seyri) işlenmiş, 3. ölçüde Dügâh perdesi üzerinde inici seyirle Nikriz makamının bir kısmı geçki olarak kullanılmıştır. En son ölçüde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. En son

ölçüdeki melodi cümleleri A1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir aynı şekilde kullanıldığı için yine bu adla isimlendirilmiştir.

Sûznâk Durak (Güfte: Gafûrî)

AH HÂK - KA TES-LİM ET - ME-YEN
 (A1) CÂ - NÛ DÎ - LİN
 (B1) CAN GÖ-ZİY - LE GÖR - ME - Dİ
 (C1) CÂ - NÂN İ - LİN

Şekil 5.391. Yerinde Sûznâk makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Sûznâk makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde birebir benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 3 ölçü A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiştir.

GÜL - BÜ-Nİ ZİK - Rİ Dİ-KÜP
 BA - ĞI Dİ-LE
 GON - CA - İ MAK - SU - DU
 VAR HÂK - DAN Dİ - LE

Şekil 5.392. Yerinde Müstear ve Rast makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Segâh perdesi üzerinde Müsteâr makamı geçkisi işlenerek, 3. ölçüde Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Akabinde kalan son ölçüde de Rast perdesinde T.K.'lı bir seyirle Rast makamı geçkisi yapılmıştır.

KAL - BÛ - RU HA - VER CE - FA

TAV - HİD İ - LE

DER - MEK İS - TER - SEN

E - ĞER İR - FAN GÜ - LÜN

KO HE - VÂ - YI EY GÖ - NÜL İN - SA - FA GEL

TÂ - BE - KAŞ BU GAF - LET

Şekil 5.393. Yerinde Şedaraban ve Hüseyini makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki 5 ölçüde Yegâh perdesinde T.K.'lı bir seyirle Şedaraban makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son ölçüde de tekrar ana makama bağlantı oluşturmak maksadıyla Dügâh perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Hüseyini makamı geçkisi işlenmiş, ölçü sonunda da bu geçki Çargâh perdesinde A.K. yapmıştır.

EY GA - FÛ - RÎ OL - DUR

(A1) ES - RÂ - RÂ MA -

(B1) İR GÜ-REN VUS - LAT

(C1) İ - Lİ - NE MEN - Zİ - LİN

Şekil 5.394. Yerinde Sûznâk makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilen son 3 ölçüdeki melodi cümleleriyle, aynı şekilde isimlendirilmiş ilk ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzer olarak kullanılmıştır.

Sûznâk Durak No.2 (Güfte: Himmet)

AH E-ĞER DOST-DAN BEL - Lİ HA-BER

SO-RAR - SAN

(A1) SA - NA HA-BER VER - SİN

(B1) SE - HER YEL - LE - RÎ

Şekil 5.395. Yerinde Sûznâk makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Sûznâk makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin bulunduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçüye A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

(C1) DOST EL - LE - Rİ KAN - DE

(D1) DE - YÜ A - RAR - SAN

(C1) DOST EL - LE - Rİ KAN - DE

(D1) DE - YÜ A - RAR - SAN

(A1) SA - NA HA-BER VER - SİN

(B1) SE - HER YEL - LE - Rİ

Şekil 5.396. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi, Yerinde Sûznâk makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 4 ölçüde Yegâh perdesinde T.K.'lı bir seyirle Şedaraban makamı geçkisi yapılmıştır. Bu geçki D2 şeklinde isimlendirilen ölçüde Segâh perdesindeki A.K. ile kalan son 2 ölçüde ana makamın seyrine geçmiş ve T.K.'lı Sûznâk makamı seyri işlenmiştir. Ayrıca C1 ve D1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri de A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile benzer şekilde kullanıldığı için yine A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

(E1) BA - HA - RI A-ÇIL - DI MI

(F1) GÜL - LE - Rİ - NİN

(E1) FER - YÂ - DI VAR MI - DIR

(F2) BÜL-BÜL - LE - Rİ - NİN

DOĞ-RU YO - LUN Bİ - LİR

DOST EL - LE - Rİ - NİN

(A1) SA - NA HA-BER VER - SİN

(B1) SE - HER YEL - LE - Rİ

Şekil 5.397. Yerinde Rast makamı seyri, Yerinde Sûznâk makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 4 ölçüde Nevâ ve Gerdaniye perdelerinde Nigâr 4'lü ve Nigâr 5'li işlenerek Mahur makamının bir kısmı kullanılıp bu makamın geçkisi yapılmıştır. Bu geçki F2 şeklinde isimlendirilen ölçüde Nevâ perdesinde A.K. yaparak, sonraki 2 ölçüde Rast perdesi üzerinde Rast makamı seyri yapmış ve 6. ölçüde Hisâr perdesinde A.K. yapmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makamın seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümleleri kendi içlerinde benzer şekilde kullanıldığı için E1, F1, F2 şeklinde isimlendirme yapılmış, son 2 ölçüdeki melodi cümleleri de A1, B1, şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzer şekilde kullanıldığı için yine A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

AŞ - KI - MIN A - TE - Şİ

TU - TU - ŞUP YAN - DI

(G1) DÛ - DI Â - HİM FE - LEK - LE - RE

(H1) BO - YAN - DI

(G1) KAN - DE - DİR DER İ - SEN GÜ - ZEL

(H1) E - FEN - Dİ

(A1) SA - NA HA - BER VER - SİN

(B1) SE - HER YEL - LE - Rİ

Şekil 5.398. Kaba Dik Hisâr'da Segâh makamı geçkisi, Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Kaba Dik Hisâr perdesinde T.K.'lı seyirle Segâh makamı geçkisi yapılmıştır. Bu geçkinin akabindeki F1, G1, ölçülerinde de Rast perdesinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi yapılarak, G1 ölçüsünde Nim Hisâr perdesinde A.K. yapılmıştır. Bu geçkiden sonra kalan son 2 ölçüde tekrar ana makama geçilerek Sûznâk makamı T.K.'lı bir şekilde işlenmiştir. F1, G1 ölçülerindeki melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde kullanıldığı için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri de A1, B1 ölçülerindeki melodi cümleleri ile birebir benzer şekilde kullanıldığı için yine A1, B1 şeklinde isimlendirme yapılmıştır.

Şedaraban Durak (Güfte: Hakkı)

Şedaraban Durak (Güfte: Hakkı) musical score. The score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The melody is as follows: DOST EY GÖ - NÜL NEY - LER - SİN SEN BU Cİ - HÂ - NI KA - LIR SAN - MA SA - NA BU MÜL - Kİ FÂ - Nİ. The lyrics are written below the notes.

Şekil 5.399. Yerinde Şedaraban makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Şedaraban makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde birebir benzer melodi cümleleri tespit edildiği için son 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şedaraban makamı seyri musical score. The score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The melody is as follows: KA - NI BU Â - LE - ME SUL - TAN O - LAN - LAR KO - YU BEN GİT - Dİ-LER. The lyrics are written below the notes.

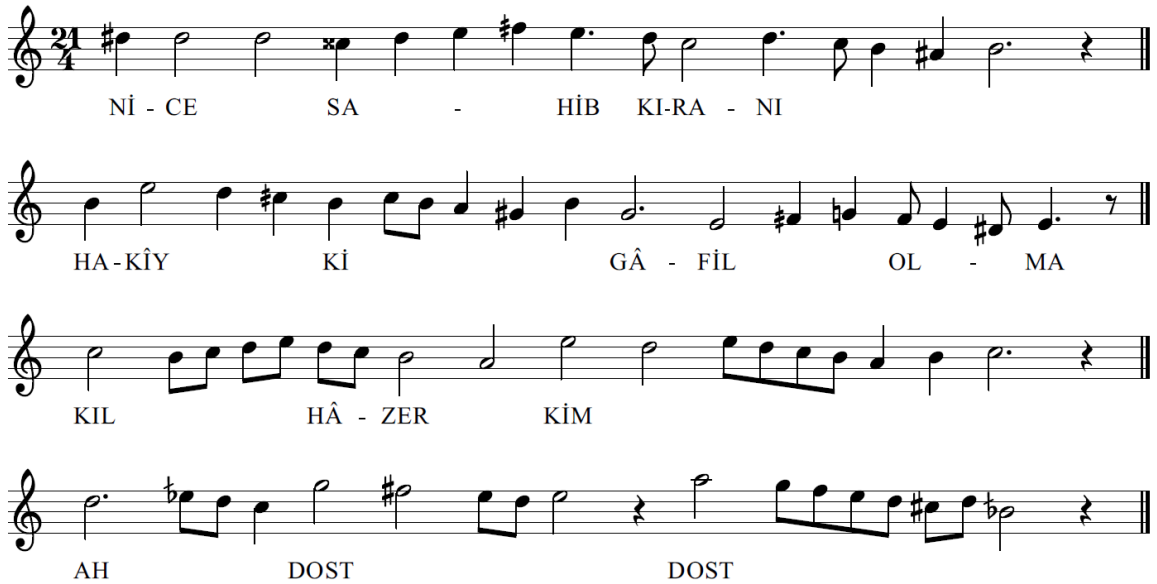
Şekil 5.400. Yerinde Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Dügâh perdesinde T.K.'lı seyirle Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır.

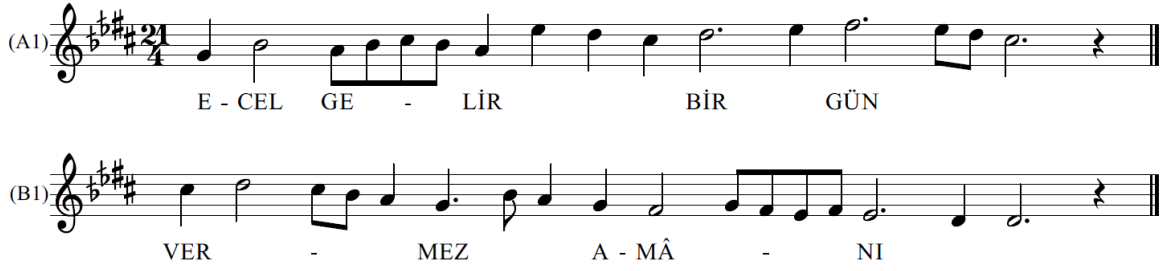
Şekil 5.401. Nim Zirgüle'de Saba (Şedd-i Nigâr) makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Nim Zirgüle perdesinde T.K.'lı bir seyirle Şedd-i Nigâr makamı (Terkibi Sayın Şentürk Devenci tarafından gerçekleştirilmiş Klâsik Türk Musikisinin yeni bir makamı olan Şedd-i Nigâr makamı ile ilgili klasik takım çalışmaları devam etmektedir.) geçkisi yapılmıştır. Son ölçüde de bu makamın Kaba Nim Hisâr perdesi üzerindeki Irak 4'lü çeşnisi ile genişleme bölgesi gösterilmiştir.

Şekil 5.402. Nim Zirgüle'de Segâh makamı geçkisi

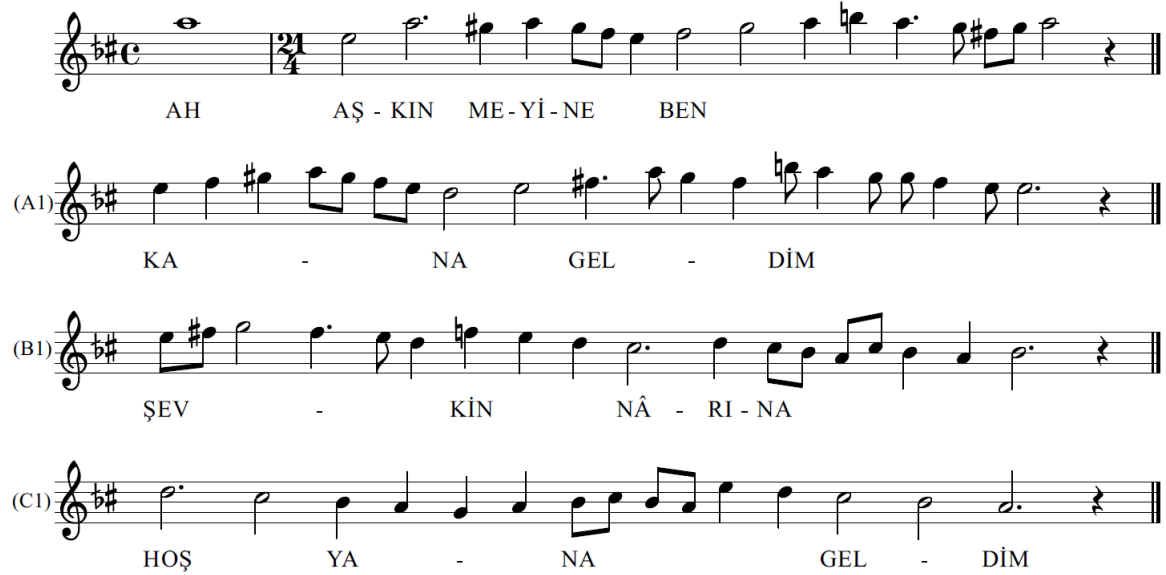
Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde önce Nim Zirgüle perdesi üzerinde Segâh makamı geçkisi yapılmış ve 2. ölçüde bu geçkiden sonra Hüseyinî Aşiran perdesi üzerinde Nikriz 4'lü ile T.K. yapılmıştır. 3. ölçüde de Çargâh perdesi üzerinde Çargâh makamı seyri yapılmış, kalan son ölçüde de tekrar Nevâ perdesinde Zirgüleli Hicâz seyri yapılarak ana makama geçiş gerçekleştirilmiştir.

Şekil 5.403. Yerinde Şedaraban makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde tekrar ana makam T.K.'lı seyirle işlenmiştir. Son 2 ölçüdeki melodi cümleleri A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir benzer olduğu için yine A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şehnâz Durak (Güfte: Niyazi Mısıri)

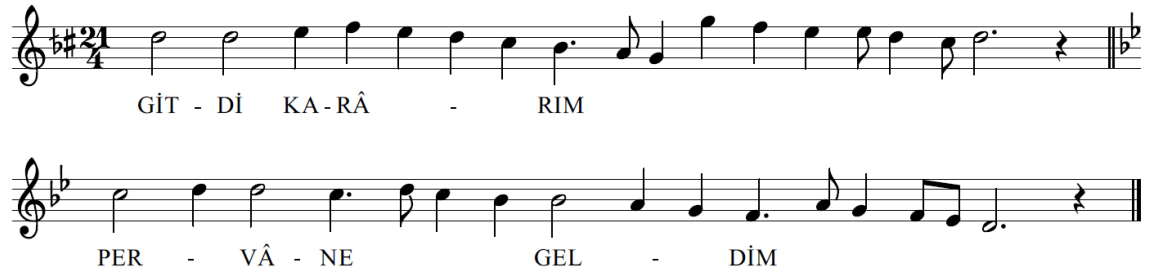
Şekil 5.404. Yerinde Şehnâz makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Şehnâz makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde birebir benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 3 ölçü A1, B1, C1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.405. Yegâh'ta Bûselik makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Yegâh perdesi üzerinde T.K.'lı seyirle Bûselik makamı geçkisi yapılmıştır.

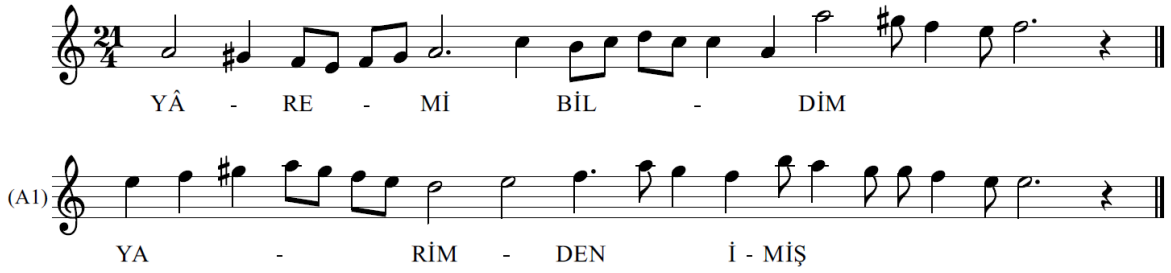
Şekil 5.406. Yegâh'ta Hicâz Zemzeme makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Yegâh perdesinde T.K.'lı seyirle Hicâz Zemzeme makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.407. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Hicâz ve Çargâh makamı seyri

Eserin bu bölümünün ilk 2 ölçüsünde Acemaşiran perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri çıkıcı-inici şekilde işlenerek, 2. ölçüde Dügâh perdesinde Segâh çeşnili bir A.K. yapılmıştır. 3. ölçüde önceki ölçülerdeki Zirgüleli Hicâz makamı seyri Hicâz makamı seyri halinde devam etmiş, Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son ölçüde de Acemaşiran perdesinde Çargâh makamı seyri yapılarak bu perdede T.K. verilmiştir.

Şekil 5.408. Yerinde Bûselik makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde Dügâh perdesi üzerinde Bûselik makamı geçkisi yapılarak son ölçüde bu geçkinin güçlü perdesi olan Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. A1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine A1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzerdir.

Şekil 5.409. Yerinde Şehnâz makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde tekrar ana makam seyri işlenerek T.K. yapılmıştır. B1 ve C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile yine B1 ve C1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzer olduğu için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Şehnâz Durak No.2 (Güfte: Emir Osman Hâşimi)

“Aşk-ı Yâre Düş Olaldan Yârımı Gördüm Âyân” ismindeki bu eserin notası tespit edilemediği için buraya alınamamıştır.

Şerefnümâ Durak (Güfte: Yunus Emre)

The musical score is written in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. The lyrics are in Turkish. The vocal parts are labeled (A1), (B1), (C1), and (D1). The lyrics are: DOST YÜ-CE SUL-TA - NIM DER-DE DER-MÂ - NIM HÛ BE-DEN-DE CA - NIM HÛ DE-MEK İS - TER HÛ HÛ HÛ.

(A1) DOST YÜ-CE SUL-TA - NIM DER-DE DER-MÂ -

(B1) NIM HÛ

(C1) HÛ HÛ HÛ

(A1) BE-DEN-DE CA - NIM HÛ DE-MEK İS -

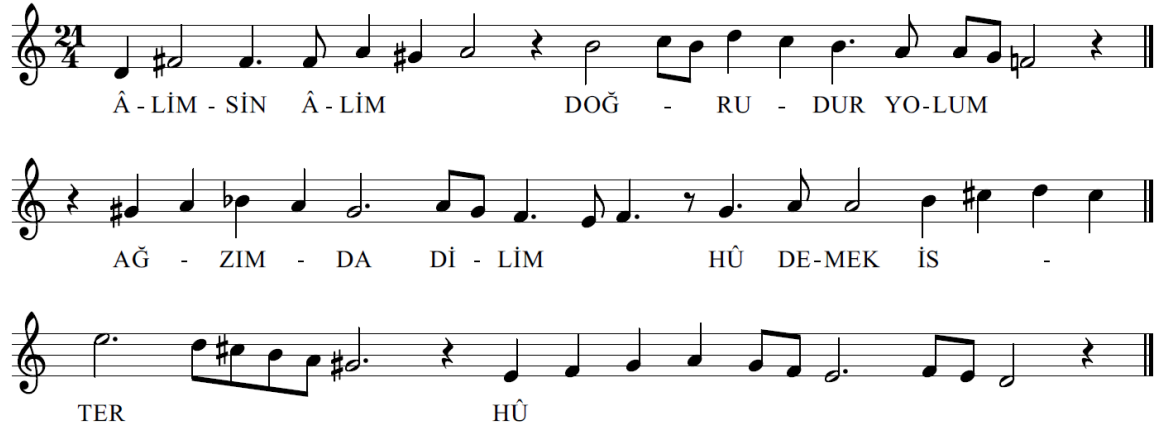
(B1) TER HÛ

(C1) HÛ HÛ

(D1) HÛ HÛ HÛ

Şekil 5.410. Yerinde Şerefnümâ makamı seyri

Eserin ilk 7 ölçüsünde T.K.'lı bir seyirle Şerefnümâ makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümleleri tespit edildiği için ilk 8 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir. Bu şekilde isimlendirme yapılmış ölçülerde de kendi içlerinde birbirleriyle benzer melodi cümleleri kullanılmıştır.

Şekil 5.411. Yegâh'ta Nikriz makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde ilkin Irak perdesi üzerinde Müstear 4'lü ile bir çeşni yapılarak, akabindeki tüm ölçülerde Yegâh perdesinde T.K.'lı seyirle Nikriz makamı geçkisi işlenmiştir.

HÛ HÛ

YU - NUS POS - TUN - DA

GÖ - NÛL DOS - TUN - DA

(A2) SI - RAT ÜS - TÛN - DE HÛ DE - MEK İS -

(B1) TER HÛ

(C1) HÛ HÛ

(D1) HÛ HÛ HÛ

Şekil 5.412. Yerinde Nikriz makamı geçkisi, Yerinde Şerefnümâ makamı seyri

Eserin son bölümünün ilk 4 ölçüsünde Rast perdesi üzerinde Nikriz makamı geçkisi yapılmış, kalan son 4 ölçüde de tekrar Şerefnümâ makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A2, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş son 4 ölçüdeki melodi cümleleri ile A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş ilk 7 ölçüdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzer şekilde kullanılmıştır.

Şevkefzâ Durak (Güfte: Lutfi)

Şekil 5.413. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin ilk 2 ölçüsünde Acemaşiran perdesi üzerinde Şevkefzâ makamı seyri inici-çıkıcı bir seyirle işlenmiş ve son ölçüde bu seyir Nevâ perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnili bir A.K. yapmıştır.

Şekil 5.414. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Acemaşiran perdesinde T.K.'lı seyirle Şevkefzâ makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için bu bölümdeki 6 ölçü A1, B1, C1, D1, E1, F1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Şekil 5.415. Nevâ'da Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde önce Nevâ perdesi üzerinde Kürdi makamı seyri işlenerek, son ölçüde Nevâ perdesinde Uşşak Makamının bir kısmı geçki olarak kullanılmıştır.

Şekil 5.416. Yerinde Şedaraban makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de Yegâh perdesi üzerinde Şedaraban makamı geçkisi yapılmış ve son ölçüde bu geçki ile Nevâ perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnisiyle Nevâ perdesinde Y.K. verilmiştir.

(A1) CÂ - MI AŞ - KI DES - Tİ SÂ - Kİ-Yİ E - ZEL - DEN

(B1) İÇ - Mİ-ŞİZ DOST DOST

(C1) LUT - FÎ-YA Â-NİN İ-ÇİN GÜF - TÂ - RI BÎ BÂK

(D1) EY - LE - RİZ

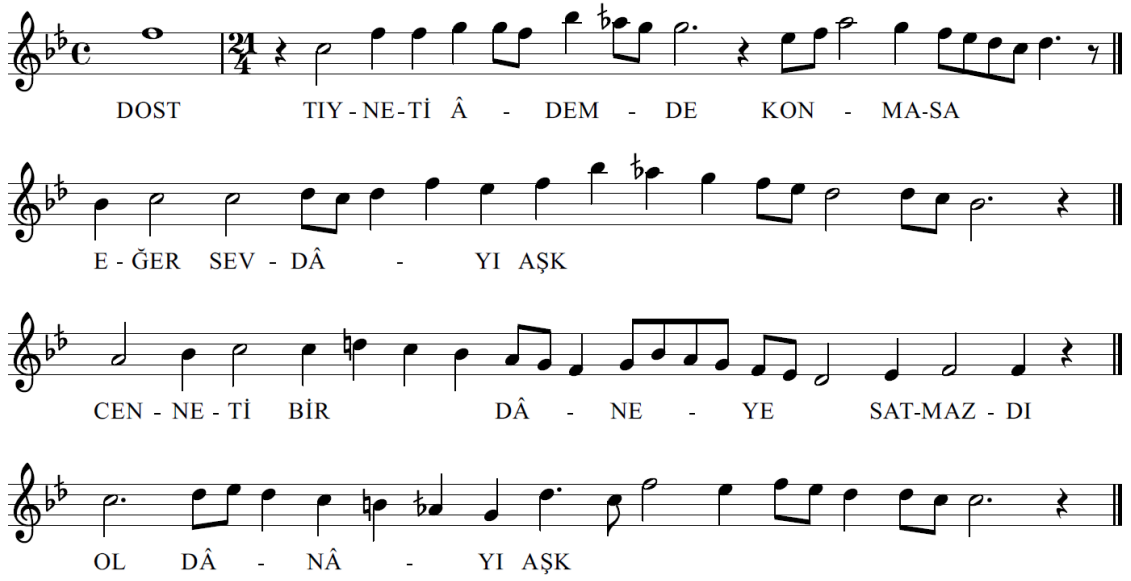
(E1) DOST DOST DOST DOST

(F1) DOST DOST

Şekil 5.417. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin kalan son 7 ölçüsünde tekrar Acemaşiran perdesinde T.K.'lı seyirle Şevkefzâ makamı seyri işlenmiştir. A1, B1, C1, D1, E1, F1 şeklinde isimlendirilmiş son 7 ölçüdeki melodi cümleleri ile yine aynı şekilde A1, B1, C1, D1, E1, F1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri benzer şekilde kullanılmıştır.

Şevkefzâ Durak No.2 (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâi H.z.)

DOST TIY - NE-Tİ Â - DEM - DE KON - MA-SA
E - ĞER SEV - DÂ - YI AŞK
CEN - NE - Tİ BİR DÂ - NE - YE SAT-MAZ - DI
OL DÂ - NÂ - YI AŞK

Şekil 5.418. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde Acemaşiran perdesi üzerine inici seyirle Şevkefzâ makamı seyri işlenmiştir. Son ölçüde bu seyir ile aynı zamanda Şevkefzâ makamının da güçlü perdesi olan Çargâh perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri ile Y.K. yapılmıştır.

KEN - Zİ MAH - Fİ - DEN ZU - HU - RA
GEL - Dİ EŞ - YA LÂ - CE - REM
BÂ - DI HUBB İ - LE TE-MEV - VÜC ET - Dİ
ÇÜN DER - YÂ - YI AŞK

Şekil 5.419. Rast'ta Hüseyini ve Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde ilk 2 ölçüde Rast perdesinde önce Hüseyini makamı seyri geçki olarak işlenmiş, akabinde bu geçki ile 2. ölçüde aynı perde üzerinde Uşşak makamı geçkisiyle Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar Acemaşiran perdesinde T.K.'lı bir seyirle Şevkefzâ makamı işlenmiştir.

TÂ - Lİ - Bİ Dİ - DÂR O-LUP

A - YIL - MA-YA TÂ HAŞ - RE DEK

KİM Kİ NÜŞ E-DE E - ZEL BEZ-MİN-DE GER

SAH - BA - Yİ AŞK

HÛ HÛ

Şekil 5.420. Acemaşiran'da Nihâvend makamı geçkisi, Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin bu son bölümünün ilk 3 ölçüsünde Acemaşiran perdesinde Nihâvend makamı geçkisi yapılmış, bu geçki karar bölgesinin simetriği çeşni ile 3. ölçüde tekrar ana makama geçiş için Acem perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar T.K.'lı seyirle Şevkefzâ makamı işlenmiştir.

Şevkefzâ Durak No.3 (Güfte: Derviş Himmet)

(A1) AH GE-ÇE-LİM BU HE-VÂ İ-LE HE - VES - DEN

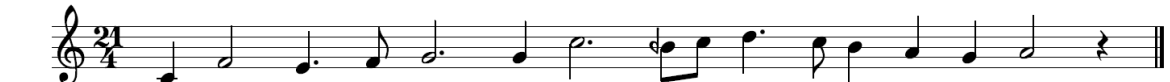
(B1) Dİ - YE - LİM SIDK İ - LE

(C1) ES - TAĞ - Fİ - RUL - LAH

(D1) ES - TAĞ - Fİ - RUL - LAH

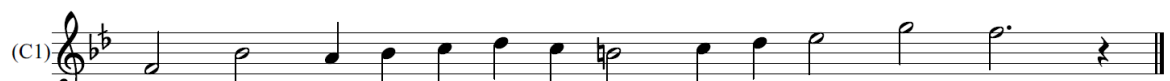
Şekil 5.421. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı bir seyirle Şevkefzâ makamı işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

 BU CAN MÜR - GUN U - ÇUR - MA - DAN

 KA - FES - DEN

 Dİ - YE - LİM SIDK İ - LE

(C1) ES - TAĞ - Fİ - RUL - LAH

(D1) ES - TAĞ - Fİ - RUL - LAH

Şekil 5.422. Çargâh'ta Nikriz makamı seyri, Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Bu bölümdeki ölçülerin ilkinde Acemaşiran perdesinde Çargâh 4'lü ile bir seyir yapılmış, ardından bu seyir ile aynı ölçüde Dügâh perdesi üzerinde Uşşak 4'lü ile Dügâh perdesinde T.K. yapılmıştır. 2. ölçüde Çargâh perdesinde Nikriz makamı seyri ile bu perdede Y.K. yapılmıştır. 3. ölçüde Nevâ perdesinde Uşşak 4'lü çeşnisiyle birlikte sonrasında Rast perdesine inici bir seyirle Bûselik 4'lü çeşnisi yapılmış, Rast perdesinde A.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar Acemaşiran perdesinde T.K.'lı seyirle Şevkefzâ makamı işlenmiştir. Ayrıca son 2 ölçüdeki melodi cümleleri eser içerisinde C1 ve D1 diye isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir benzerdir.

Şekil 5.423. Dügâh'ta Segâh çeşnisi, Yegâh'ta Bûselik çeşnisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerde Dügâh perdesinde Segâh çeşnili yapılar kullanılmış ve sonrasında bu yapılar ile Yegâh perdesi üzerinde inici-çıkıcı şekilde Bûselik'li çeşniler ile seyirler yapılmıştır. E1, F1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümlelerinin kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde kullanıldığı da dikkat çekmektedir. F1 şeklinde isimlendirilen ilk F1 ölçüsünde Bûselik'li seyirde Dügâh perdesinde A.K. yapılmış, aynı F1 şeklinde isimlendirilen diğer ölçüde de Bûselik'li seyir de ana makama geçiş için Acemaşiran perdesinde A.K. yapılmıştır.

(A2) Nİ-YÂZ E-DÜP O - LUR - DU

(G1) ÇOK KE - Rİ - ME

(G2) Dİ - YE-LİM SİDK İ - LE

(C1) ES - TAĞ - Fİ - RUL - LAH

(D1) ES - TAĞ - Fİ - RUL - LAH

Şekil 5.424. Yerinde Şevkefzâ makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. G1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde kullanılmışken; A2, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri de A1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Şivenümâ Durak (Güfte: Aziz Mahmud Hüdâî H.z.)

(A1) DOST HÜ-DÂ - YÂ

(B1) CÜM - LE - İ Â - LEM

(C1) SA - NA Â - ŞIK

(D1) SE - Nİ ÖZ - LER

(E1) SE - Nİ ÖZ - LER

Şekil 5.425. Yerinde Şivenümâ makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı bir seyirle Şivenümâ makamı işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 5 ölçü A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirilmiştir.

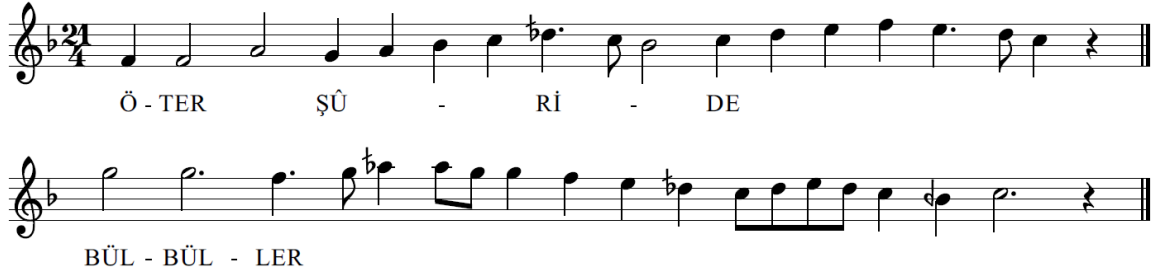
Şekil 5.426. Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Dügâh'ta Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümünde ilk 2 ölçüde Acemaşiran perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Zirgüleli Hicâz makamı dizisi işlenmiş, bu dizi 2. ölçüde Dügâh perdesinde A.K. yapmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Dügâh perdesinde Segâh makamı geçkisi yapılmış ve bu geçki son ölçüde Hüseyin perdesinde Y.K. yapmıştır.

Şekil 5.427. Nevâ'da Uşşak, Yerinde Kürdi makamı seyri

Bu bölümdeki ilk 2 ölçüde Nevâ perdesi üzerinde Uşşak makamı seyri işlenmiş, kalan son ölçüde de bu seyir Dügâh perdesi üzerinde Kürdi makamı seyri ile Dügâh perdesinde A.K. yapmıştır.

Şekil 5.428. Yerinde Şevkefzâ, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerde de Acemaşiran perdesi üzerinde çıkıcı seyirle Şevkefzâ makamının ters seyri işlenmiştir. Bu seyir ile son ölçüde Çargâh perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri ile bu perdede ana makama geçiş için Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.429. Yerinde Şivenümâ makamı seyri

Eserin kalan son 5 ölçüsünde de tekrar ana makam T.K.'lı seyirle işlenmiştir. İlk 5 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerlerinin kullanıldığı son 5 ölçü de yine A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Uşşak Durak (Güfte: Nesimî)

(A1) DOST ÇÜN-Kİ BİL - DİN MÜ-Mİ-NİN KAL - BİN-DE

(B1) BEY - TUL-LAH VAR

(A1) Nİ - ÇÜN İZ - ZET ET - ME-DİN OL EV - DE KİM

(B1) AL - LAH VAR

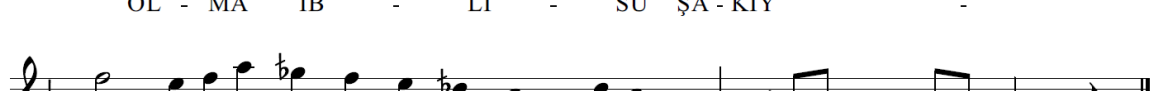
Şekil 5.430. Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Uşşak makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçü içindeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde kullanıldığı için aynı zamanda da eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Son ölçüde Uşşak makamının karar perdesinden sonra Acem perdesinde Çargâh çeşnili Y.K. yapılmıştır.

 HER ME - VAR Â - DEM - DE

 VAR Â - DEM DEM İS - TE HÂK - KI SEN

 OL - MA İB - Lİ - SÜ ŞA - KIY -

 YA DEM - DE SER - RUL - LAH VAR

Şekil 5.431. Çargâh'ta Çargâh, Acemaşiran'da Zîrgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümünde ilk 2 ölçüde Çargâh perdesinde Çargâh makamı seyri işlenirken, son 2 ölçüde de Acemaşiran perdesine inici seyirle Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenmiştir.

KEN - Zİ MAH - Fİ - DİR HA - Kİ - KAT

EY NE - Sİ - MÎ EB - SEM OL

SIR - RI - NI FÂŞ EY - LE - ME BU YOL - DA

Şekil 5.432. Yerinde Dügâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Dügâh perdesinde Dügâh makamı geçkisi işlenmiştir. Akabindeki kalan son ölçüde de Nevâ perdesinde Bûselik çeşnili bir seyir işlenerek, Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(B1) ÇOK GÜM - RÂH VAR

(A1) SIR - RI - NI FÂŞ EY - LE - ME BU YOL - DA

(B1) ÇOK GÜM - RÂH VAR

Şekil 5.433. Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin kalan son 3 ölçüsünde de ilk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri kullanılarak tekrar T.K.'lı Uşşak makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin benzerleri kullanıldığı için son 3 ölçü de B1, A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Uşşak Durak No.2 (Güfte: Hilmi)

DOST DER - Dİ AŞ - KA DÜŞ - ME-YİN - CE

(A1) O DER - MÂ - NA Nİ - CE E - RER

BAH - Rİ AŞ - KA GİR - ME-YİN - CE

(A1) O UM - MA - NA Nİ - CE E - RER

Şekil 5.434. Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Uşşak makamı seyri işlenmiştir. 2. ve 4. ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde kullanıldığı için ve aynı zamanda eser içerisinde başka benzer melodi ölçülerinin kullanıldığı da tespit edildiği için 2. ve 4. ölçüler A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Â - ŞIK O - LAN BU MEY - DAN - DA

GAY - Rİ SEV - DÂ KO-MAZ CAN - DA

AN - LA-MA - YAN HAK - KI BUN - DA

(A1) O CÂ - NA - NE Nİ - CE E - RER

Şekil 5.435. Hüseyini Aşiran'da Uşşak ve Hüseyini, Rast'ta Zırgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümünde ilk ölçüde Hüseyini Aşiran perdesinde Uşşak ve Hüseyini makamları karışık şekilde işlenmiş, 2. ölçüde Rast perdesinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenmiş, 3. ölçüde ise Nevâ perdesinde Rast 4'lü ile bir çeşni işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son ölçüde de tekrar Uşşak makamı seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son ölçüde A1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümlelerinin birebir benzeri melodi cümleleri kullanıldığı için son ölçü de A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

PER - VÂ - NE-VEŞ DÖN - ME-YİN - CE

ŞEM - İ AŞ - KA YAN - MA-YİN - CA

YOK O-LUP VAR OL - MA-YİN - CA

(A1) O İH - SÂ - NA Nİ - CE E - RER

Şekil 5.436. Yerinde Hicâz Hümâyûn ve Nikriz makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünün ilk 2 ölçüsünde önce Dügâh perdesinde Hicâz Hümâyûn makamı çeşnili bir seyir yapılmış, akabinde Rast perdesinde Nikriz makamı çeşnili bir seyir işlenerek Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. Son ölçü de A1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanıldığı için yine A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Uşşak Durak No.3 (Güfte: Kûsec Ahmed)

AH GE-ÇE-YİM CAN İ - LE TEN - DEN

BE - Nİ AŞ - KIN - LA ŞEY - DÂ KIL

(A1) HA-BER - DÂR O-LA - YIM SIR-DAN

(B1) BE - Nİ AŞ - KIN - LA ŞEY - DÂ KIL

Şekil 5.437. Yerinde Uşşak makamı seyri, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz, Nevâ'da Bûselik çeşnisi

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Uşşak makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son 2 ölçü A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir. Ayrıca A1 şeklinde isimlendirilen ölçüde Çargâh perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnisi, B1 şeklinde isimlendirilen ölçüde de Nevâ perdesinde Bûselik çeşnisi kullanılmıştır. Bu çeşniler tamamıyla ana makamdan bağımsız şekilde süsleme ve bestekârın bestecilik duygusunun yansıması olarak kullanılmıştır. Nazari anlamda Uşşak makamı seyri içerisinde bu çeşniler olmak zorunda değildir.

KO-DUM MEY - DÂ - NI AŞK İÇ - RE
 NE KİM VAR GAY - RI MÂ - ŞUK - DUR
 (A1) BU BÂ - ZÂ - RI MU - HAB - BET - DE
 (B1) BE - Nİ AŞ - KIN - LA ŞEY - DÂ KİL

Şekil 5.438. Irak'ta Segâh, Yerinde Uşşak makamı seyri, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz ve Nevâ Bûselik çeşnisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Irak perdesinde Segâh makamı seyri işlenmiş, 2. ölçüde de bu seyir Dügâh perdesinde Uşşak makamı seyri ile çıkıcı-inici seyirde kullanılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de önce Çargâh perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnisi, ardından son ölçüde de Nevâ Bûselik çeşnisi ile akabinde Dügâh perdesinde T.K.'lı Uşşak 4'lü seyri yapılmıştır. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir benzer melodi cümlelerinin kullanıldığı son 2 ölçü de yine A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Sİ - YE - RÛ BEN - DE - LER YA RAB SE - NİN
 LÛT - FÛN Dİ - LER - LER HEP
 SE - NİN - DİR KUV - VE - TÛ KUD - RET
 (B1) BE - Nİ AŞ - KIN - LA ŞEY - DÂ KİL

Şekil 5.439. Yerinde Bûselik, Hüseyinî ve Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Dügâh perdesi üzerinde Bûselik makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son ölçüde ise Dügâh perdesinde Hüseyini ve Uşşak makamları birlikte işlenerek T.K. yapılmıştır. B1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümleleri ile yine B1 şeklinde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri farklı perdelerde seyirler ibraz etse de benzer şekilde kullanılmıştır.

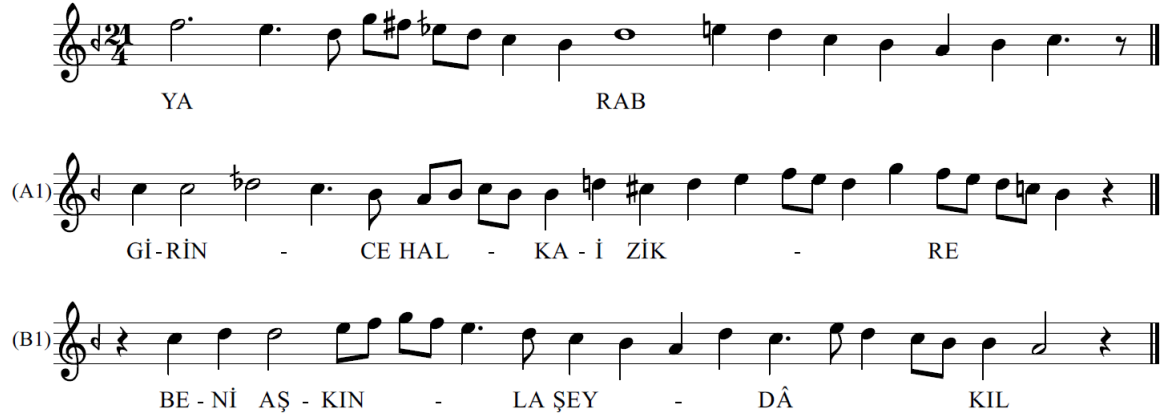
Şekil 5.440. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde de Rast perdesi üzerinde inici-çıkıcı bir seyirle Zirgüleli Sûznâk makamı geçkisi yapılmış ve son ölçüde bu geçki kendi güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapmıştır.

Şekil 5.441. Yerinde Acemaşiran makamı geçkisi

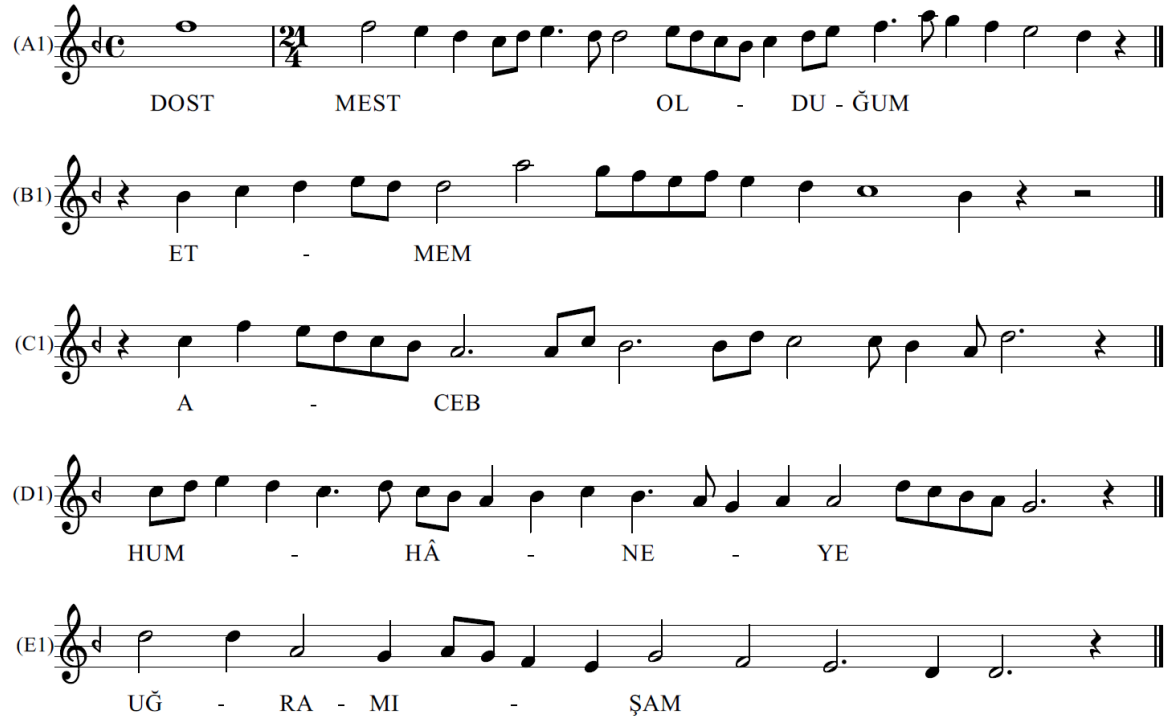
Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Acemaşiran perdesinde T.K.'lı bir şekilde Acemaşiran makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son ölçüde de Acemaşiran perdesindeki Çargâh 4'lü ile çıkıcı bir seyir işlenmiş ve Dügâh perdesinde Uşşak 4'lü ile Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.442. Nevâ'da Hicâz ve Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz makamı seyri, Yerinde Uşşak makamı seyri

Eserin bu son bölümündeki ölçülerin ilkinde Nevâ perdesinde Hicâz makamı seyri işlenerek, sonrasında Çargâh perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de önce Çargâh perdesinde Zirgüleli Hicâz çeşnisi, ardından son ölçüde de Nevâ Bûselik çeşnisi ile akabinde Dügâh perdesinde T.K.'lı Uşşak 4'lü seyri yapılmıştır. A1 ve B1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleriyle birebir benzer melodi cümlelerinin kullanıldığı son 2 ölçü de yine A1, B1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Acemli Yegâh Durak (Güfte: Himmeti)

Şekil 5.443. Yerinde Acemli Yegâh makamı seyri

Eserin ilk 5 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Acemli Yegâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi ölçülerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 5 ölçü A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Â - ŞIK - LA - RI

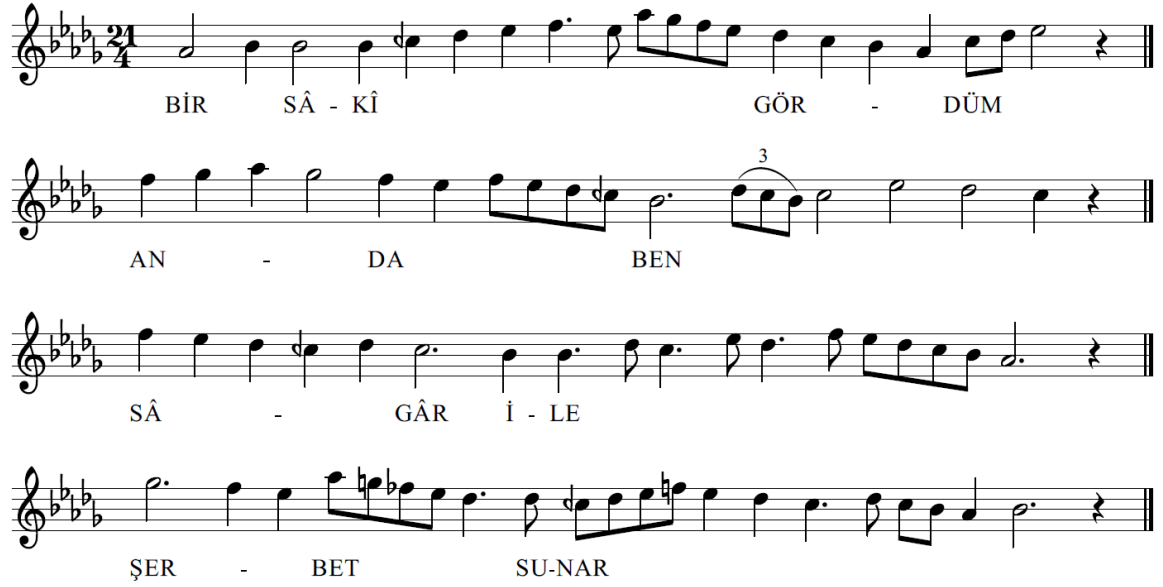
MEST EY - LE-YEN

KÂ - ŞÂ - NE - YE

UĞ - RA - MI - ŞAM

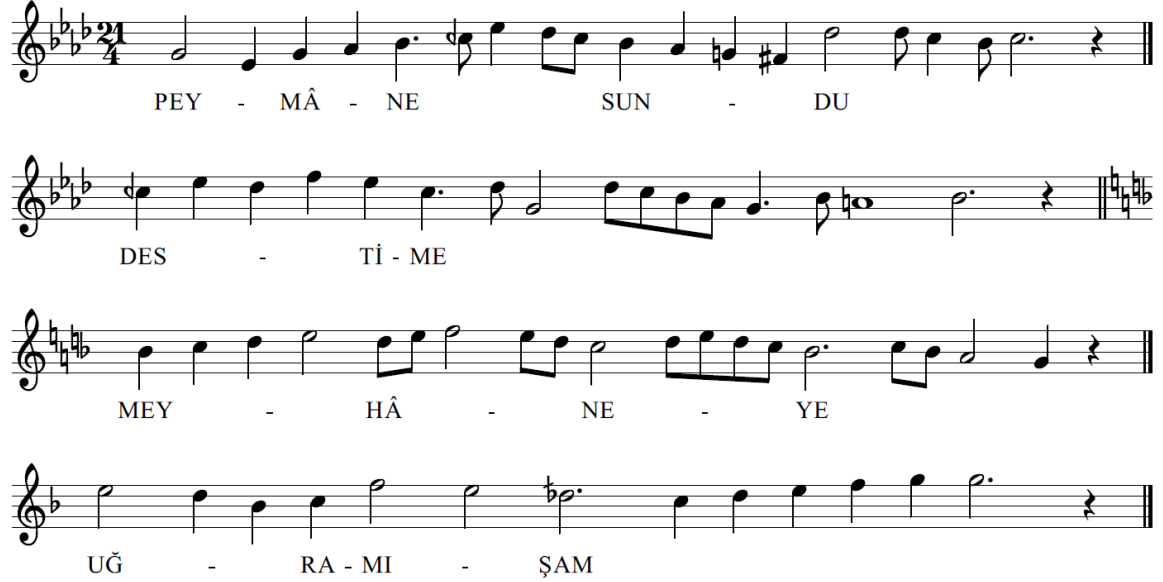
Şekil 5.444. Acemaşiran'da Bûselik ve Kaba Nim Hisâr'da Zirgüleli Hicâz makamı seyri

Eserin bu bölümünün ilk 2 ölçüsünde Acemaşiran perdesi üzerinde Bûselik makamı seyri çıkıcı-inici olarak işlenmiştir ve 2. ölçüde Nim Hisâr perdesinde A.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Kaba Nim Hisâr perdesi üzerinde Zirgüleli Hicâz makamı seyri işlenmiş ve Kaba Nim Hisâr perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.445. Kürdi'de Uşşak makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Kürdi perdesinde T.K.'lı şekilde çıkıcı-inici seyirle Uşşak makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.446. Rast'ta Segâh, Yerinde Kürdi makamı seyri

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Rast perdesinde Segâh makamı seyri çıkıcı-inici şekilde işlenmiş, 2. ölçüde bu seyir ile yine Rast perdesinde Müsteâr çeşnili bir yapıyla Kürdi perdesinde A.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de önce Dügâh perdesinde Kürdi makamı

seyri işlenmiş, en son ölçüde de Çargâh perdesinde Çargâh ve Zirgüleli Hicâz çeşnileri kullanılıp Gerdaniye perdesinde A.K. yapılmıştır.

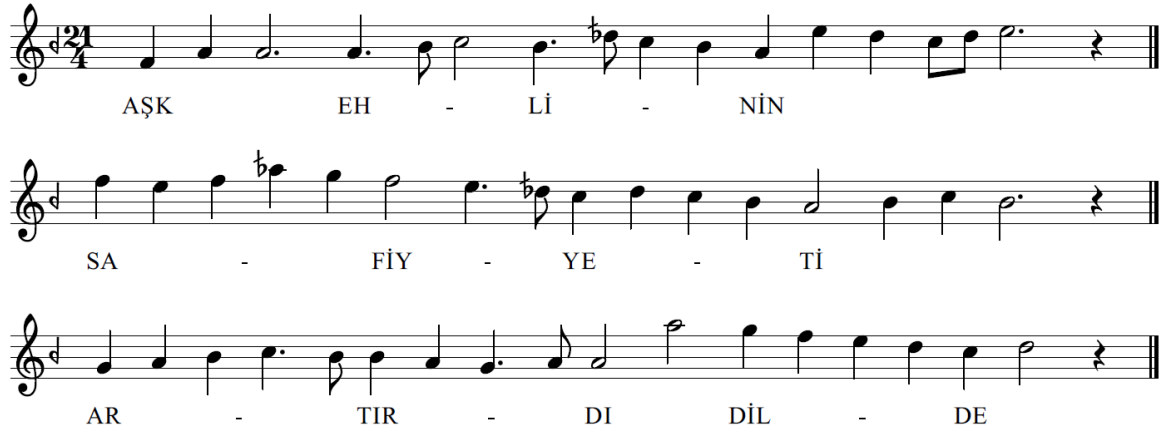
Şekil 5.447. Rast'ta Hüseyini ve Karcıgar, Dik Zirgüle'de Hüzam makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Rast perdesi üzerinde Hüseyini makamı seyri ile geçki yapılmış ve bu perde üzerindeki Hüseyini makamının güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Bir sonraki yani 2. ölçüde Rast perdesi üzerinde Karcıgar makamı seyri işlenmiş ve bu seyir ile daha sonra kalan son ölçüde Dik Zirgüle perdesinde T.K.'lı şekilde Hüzam makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.448. Rast'ta Karcığar, Yerinde Hicâz ve Kürdi makamı geçkisi

Eserin bu bölümünün ilk 2 ölçüsünde Rast perdesinde Karcığar makamı geçkisi yapılmış, 2. ölçüde bu geçki ile Acem perdesinde Çargâh çeşnili bir Y.K. yapılmıştır. 3. ölçüde de Nevâ perdesinde önce Kürdi çeşnili daha sonra Bûselik çeşnili seyirler işlenmiş ve Muhayyer perdesinde Y.K. yapılmıştır. 4. ölçüde Dügâh perdesinde T.K.'lı Hicâz makamı geçkisi yapılmış, kalan son 2 ölçüde de yine Dügâh perdesinde T.K.'lı şekilde Kürdi makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.449. Yerinde Saba ve Uşşak makamı geçkisi

Bu bölümdeki ilk 2 ölçüde Dügâh perdesinde Saba makamı geçkisi yapılmış, kalan son ölçüde de yine Dügâh perdesinde çıkıcı seyirle Uşşak makamı geçkisi işlenip, Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

Şekil 5.450. Yerinde Acemli Yegâh makamı seyri

Son bölümdeki bu ölçülerin ilkinde Yegâh perdesinde Bûselik çeşni işlenip, sonrasında perde atlamasıyla Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son 5 ölçüde de tekrar T.K.'lı şekilde Acemli Yegâh makamı seyri işlenmiştir. A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirilmiş son 5 ölçüdeki melodi cümleleri yine bu adda A1, B1, C1, D1, E1 şeklinde isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir benzer şekilde kullanılmıştır.

Yegâh Durak (Güfte: Zekâi)

(A1)

(B1)

(C1)

(D1)

Şekil 5.451. Yerinde Yegâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Yegâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

(E1) KEŞF - O - LUN - MUŞ NEY - LE - YİM AĞ -

(F1) YÂR O - NA Bİ - GÂ - NE - DİR HÛ

(E1) BEZ - Mİ - VUS - LAT - DA Nİ - CE ES -

(F1) RÂ - RA MAH - REM - DİR GÖ - NÛL

Şekil 5.452. Acemaşiran'da Çargâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Acemaşiran perdesi üzerine kurulu Çargâh makamı seyri geçki olarak işlenmiştir. Son ölçüde Nevâ perdesinde Bûselik çeşni ile Hüseyini perdesinde Y.K. yapılmıştır. Ayrıca bu bölümde tüm ölçülerdeki melodi cümleleri kendi içlerinde birbirleriyle benzer şekilde kullanıldığı için E1, F1 şeklinde isimlendirilmiştir.

NÛŞ E - DEN BİR KAT - RA - SIN CÂ - MI Dİ -

LİN BU - LUR HA - YAT HÛ

Şekil 5.453. Yerinde Acem ve Nevâ makamı geçkisi

Bu bölümdeki ilk ölçüde Dügâh perdesi karar merkezli Acem makamı geçkisi yapılmış, 2. ölçüde bu geçki yine aynı karar perdesi merkezli olarak Nevâ makamı geçkisi işlenerek, hem bu geçkinin hem de ana makamın güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır.

(A1) HIZ - RU İ - SÂ - YA ZE - KÂ - İ

(B1) ŞİM - Dİ HEM-DEM - DİR GÖ - NÜL

(C1) HIZ - RU İ - SÂ - YA ZE - KÂ - İ

(D1) ŞİM - Dİ HEM - DEM - DİR GÖ - NÜL

Şekil 5.454. Yerinde Yegâh makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı şekilde Yegâh makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerlerinin kullanıldığı son 4 ölçü de yine A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Yegâh Durak No.2 (Güfte: Nasûhi)

(A1) DOST KÂ - BE ET KAL-Bİ - Nİ SEN

(B1) BÜT - HÂ - NE SAN - SIN - LAR SE-Nİ

(C1) BEY - Tİ AK - LA GİR - ME KİM

(D1) Dİ - VÂ - NE SAN - SIN - LAR SE - Nİ

Şekil 5.455. Yerinde Yegâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Yegâh makamı seyri yapılmıştır. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

NÂ - LÜ CÂ - NIN MEY - Lİ - Nİ

SEN TERK E - DÜP AŞ - KIN - DA OL

CÛS KİL BİR HÂL - İ - LE

UM - MA - NA SUN - SUN - LAR SE - Nİ

Şekil 5.456. Yerinde Zirgüleli Hicâz ve Evcâra makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 2 ölçüde Dügâh perdesi karar merkezli Zirgüleli Hicâz makamı geçkisi yapılmış ve bu geçki ile 2. ölçüde Eviç perdesinde Segâh'lı bir çeşni yapılarak Y.K. yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Irak perdesinde T.K.'lı bir seyirle Evcâra makamı geçkisi yapılmıştır.

ZİL-LET İÇ - RE BUL - MAK İ - ÇİN

LEZ - ZE - Tİ FAK - RÛ FE - NA

Â - ŞI - Kİ ŞÛ - Rİ - DE OL

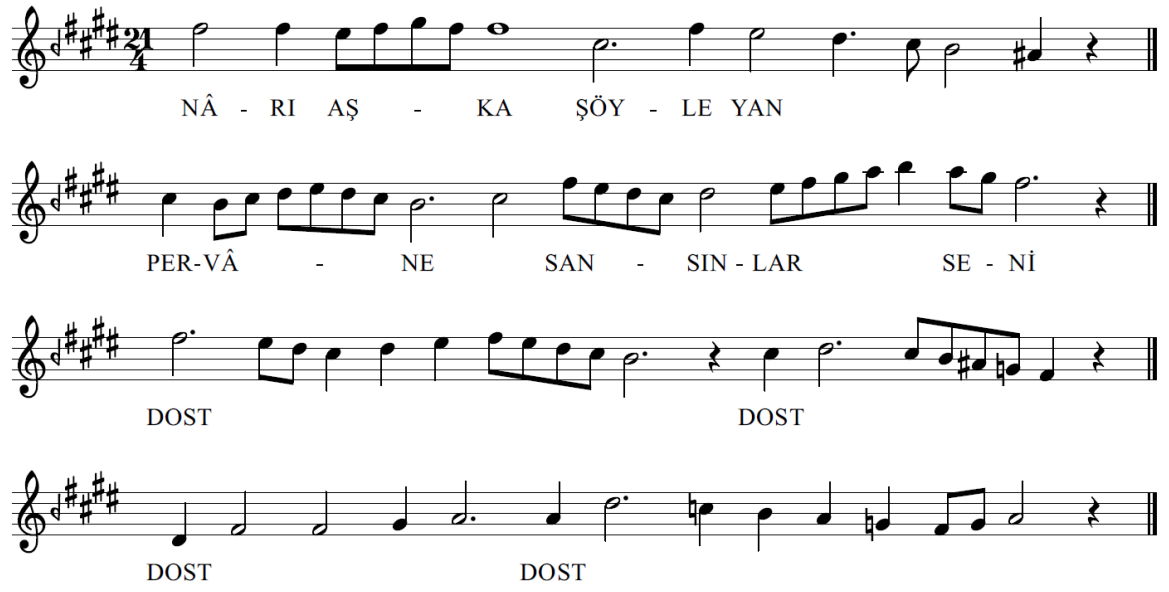
MES - TÂ - NE SAN - SIN - LAR SE - Nİ

BU VÛ-CÛ - DUN HAY - ME-SİN

ÇÂK EY - LE-YÛP MEY - DA - NA GİR

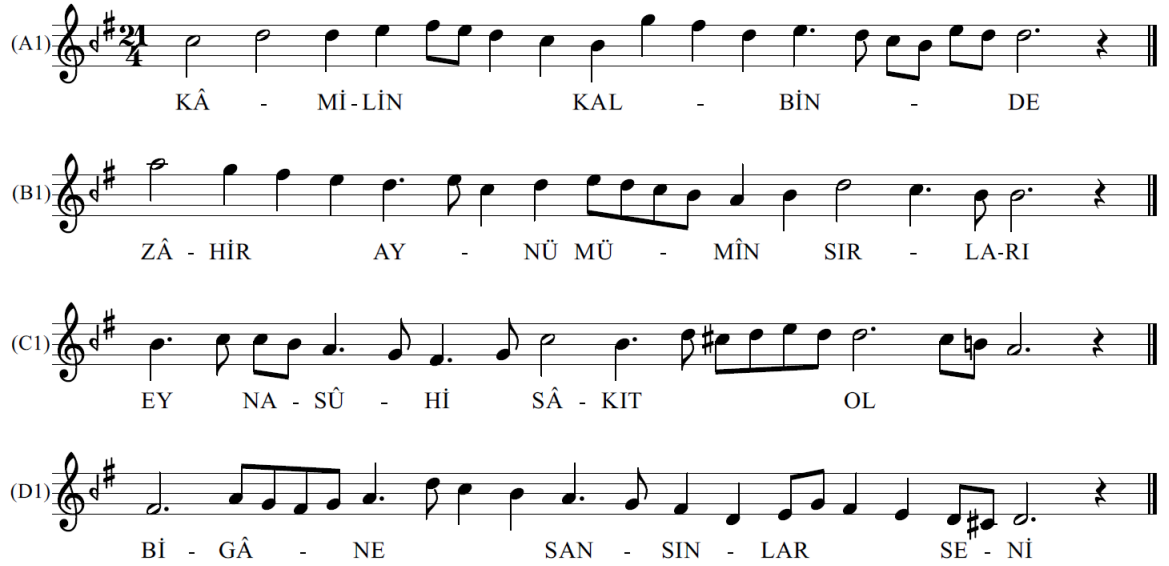
Şekil 5.457. Irak'ta Nişâbürek, Kürdi'de Segâh makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 4 ölçüde Irak perdesinde T.K.'lı seyirle Nişâbürek makamı geçkisi yapılmıştır. Kalan son 2 ölçüde de Kürdi perdesinde T.K.'lı seyirle Segâh makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.458. Yerinde Evcâra makamı geçkisi

Bu bölümdeki ilk 3 ölçüde de Irak perdesi karar merkezli yine Evcâra makamı geçkisi yapılmış, daha sonra kalan son ölçüde de bu geçki ile Irak perdesindeki Segâh 4'lü ile çıkıcı bir seyirle Dügâh perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.459. Yerinde Yegâh makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde tekrar T.K.'lı bir şekilde Yegâh makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanıldığı için son 4 ölçü de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Yegâh Durak No.3 (Güfte: Sûzî)

(A1) DOST NÛŞ E-DEL-DEN CÂ - MI AŞ - KI

(B1) TÂ E - ZEL MES - TÂ - NE - YİM

(C1) Sİ - RE-TÂ BEY - Tİ HÛ - DÂ - YİM

(D1) SU - RE TA BÛT - HÂ - NE - YİM

Şekil 5.460. Yerinde Yegâh makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Yegâh makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için ilk 4 ölçü A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

GEN - Cİ ES - RÂ - RI İ - LÂ - Hİ

BEN - DE - DİR TÂ - LİB İ - SEN

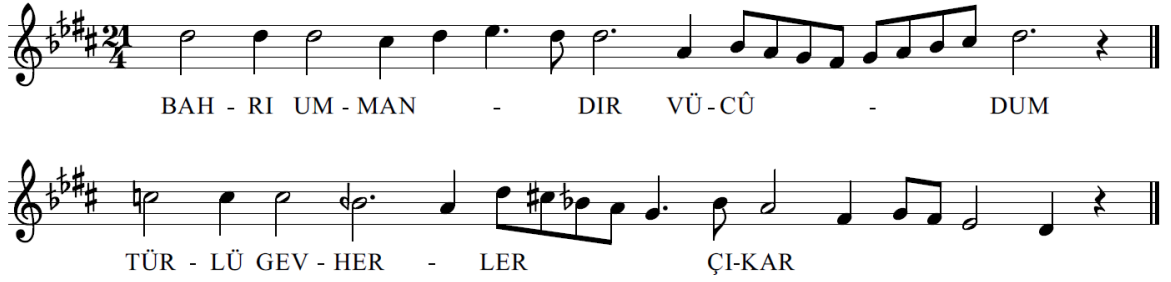
TİL - Sİ - MI TEV - HİD İ - LE GEL GÖR BE-RU

Vİ - RÂ - NE - YİM

Şekil 5.461. Yerinde Rehâvi makamı geçkisi

Bu bölümde ilk ölçüde Dügâh perdesi üzerinde Hicâz 4'lü işlenip, Hicâz makamının güçlü perdesi olan Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. 2. ölçüde Dügâh perdesinde Uşşak 4'lü

ile Çargâh perdesinde Nikriz çeşnileri işlenmiştir. Kalan son 2 ölçüde de Rast perdesinde T.K.'lı seyirle Rehâvî makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.462. Yerde Şedaraban makamı geçkisi

Bu bölümdeki ölçülerde Yegâh perdesinde T.K.'lı bir seyirle Şedaraban makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.463. Yerde Uşşak, Nevâ'da Rast seyri

Eserin bu bölümündeki ölçülerin ilkinde Dügâh perdesi üzerinde Uşşak 4'lü çıkıcı seyirle işlenmiş ve Nevâ perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan son ölçüde de önce Nevâ perdesinde Rast 4'lü ile bir seyir yapılmış, daha sonra aynı ölçüde bu seyir Bûselik perdesinde Nişâbûr 4'lü ile T.K. verilmiştir.

(A1) EY - LE-RİM HAK - LA TE-KEL - LÜM

(B1) EY - LE-YÜB MAH - Vİ VÜ-CÜD

(C1) TÛ - RÎ AŞK - DA ŞEM - İ EN - VÂ - RA

(D1) DÖ - NER PER - VÂ - NE - YİM

Şekil 5.464. Yerinde Yegâh makamı seyri

Eserin kalan son 4 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı bir şekilde Yegâh makamı seyri işlenmiştir. İlk 4 ölçüdeki melodi cümlelerinin birebir benzerleri kullanıldığı için son 4 ölçü de A1, B1, C1, D1 şeklinde isimlendirilmiştir.

Zirgüleli Sûznâk Durak (Güfte: Müderris)

AH EH - Lİ DER - DİN DER - Dİ - NE

DER - MÂN İ - KEN

TEK - RA - RI HÛ HÛ

(A1) HÛ HÛ HÛ HÛ

Şekil 5.465. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri

Eserin ilk 4 ölçüsünde T.K.'lı şekilde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri işlenmiştir. Eser içerisinde benzer melodi cümlelerinin olduğu ölçüler tespit edildiği için son ölçü A1 şeklinde isimlendirilmiştir.

SİR NE - DİR Kİ - MİN - LE - DİR

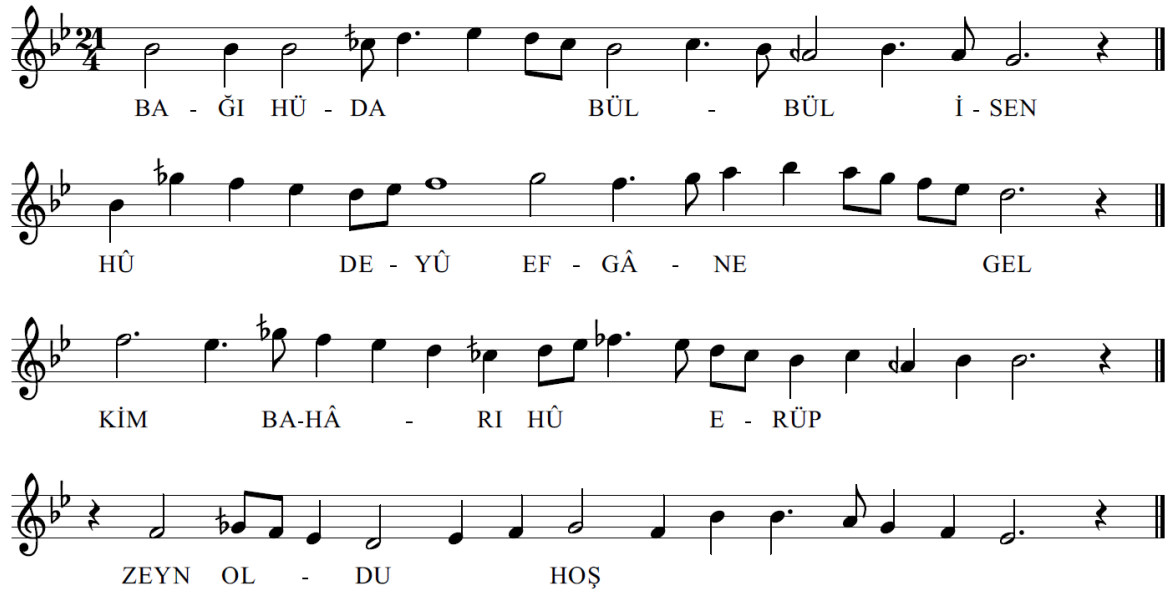
Â - ŞIK - LA-RI EZ - KÂ - RI HÛ

HÛ HÛ

(A1) HÛ HÛ HÛ HÛ

Şekil 5.466. Kaba Nim Hicâz'da Bestenigâr makamı seyri

Eserin bu bölümünde ilk ölçüde Rast perdesinden pes bölgeye doğru Zirgüleli Hicâz ve Segâh çeşnili bir seyir (tıpkı Bestenigâr makamı gibi) işlenmiştir. Kalan son 3 ölçüde tekrar T.K.'lı şekilde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri yapılmıştır. A1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümleleriyle yine A1 şeklinde isimlendirilen ölçüdeki melodi cümleleri birbirleriyle birebir benzer şekilde kullanıldığı için bu şekilde isimlendirme yapılmıştır.

Şekil 5.467. Kaba Nim Hisâr'da Şevkefzâ makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ölçülerin tamamında Kaba Nim Hisâr perdesinde T.K.'lı seyirle Şevkefzâ makamı geçkisi yapılmıştır.

Şekil 5.468. Yerinde Nihâvend makamı geçkisi

Eserin bu bölümündeki ilk 3 ölçüde Rast perdesi üzerinde inici seyirle Bûselik makamı (Nihâvend makamı) geçkisi yapılmış ve 3. ölçüde Gerdaniye perdesinde Y.K. yapılmıştır. Kalan en son ölçüde de tekrar ana makam seyri T.K.'lı şekilde işlenmiştir. A1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümleleri ile yine bu şekilde aynı adla isimlendirilmiş ölçülerdeki melodi cümleleri birbirleriyle benzer şekilde kullanılmıştır.

Şekil 5.469. Acemaşiran'da Bûselik makamı geçkisi

Bu bölümdeki 3 ölçüde Acemaşiran perdesi üzerinde Bûselik makamı geçkisi yapılmış ve daha sonra son ölçüde bu geçki ile Rast perdesi üzerindeki Zirgüleli Hicâz 4'lü gösterilerek, ana makama geçiş için Nevâ perdesinde A.K. yapılmıştır.

Şekil 5.470. Yerinde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri

Eserin kalan son 2 ölçüsünde de tekrar T.K.'lı şekilde Zirgüleli Sûznâk makamı seyri işlenmiştir. A1 şeklinde isimlendirilen son ölçüdeki melodi cümleleri yine aynı adda bu şekilde isimlendirilen ölçülerdeki melodi cümleleri ile birebir benzer şekilde kullanılmıştır.

6. SONUÇ

Durak formunda Hüseyin Sadettin Arel'in makamsal analizinin yapıldığı 108 eserden elde edilen sonuçlar doğrultusunda öncelikli olarak şu söylenebilir ki 108 eserde zengin makam geçkileri tespit edilmiştir. Özellikle incelenen eserlerde Arel'in en çok Uşşak ve Hicâz makamlarında geçkiler yaptığı, (108 eserin tümünde özellikle sırf bu iki makamdan 15'er geçki mevcuttur.) görülmüştür. Uşşak ve Hicâz makamlarını, Nikriz, Dügâh'ta Rast, Rahatü'l-Ervâh, Bestenigâr ve Ferahnâk makamlarında yapılmış geçkiler takip etmektedir. Eserler içerisinde ise Arel'in en fazla Hisârbûselik makamında (4 eser) durak bestelediği tespit edilmiştir. Buna müteakip Hisârbûselik makamını 3'er eserle; Bestenigâr, Eviç, Ferahfezâ, Isfahan, Nihâvend, Nikriz, Segâh, Sultâniyegâh, Şevkefzâ, Uşşak ve Yegâh makamlarındaki duraklar takip etmektedir. Eserlerdeki makamsal seyir yapıları da göz önüne alındığında Arel kendi makam anlayışıyla tutarlı bir yaklaşım ortaya koymuştur denilebilir.

Bunların dışında makamsal analizi yapılan bu eserlerde Arel'in yapmış olduğu yenilik kabul edilebilecek birtakım revizyonlar mevcuttur. Özellikle söz konusu tespit edilen yenilikler de Arel'in Durak formundaki 108 eserinin tümünün notalı ve usûllü bir yapıda olmasıdır. Meşk sistemi ile öğretilmiş bir formun Arel tarafından notalı ve usûllü bir şekilde yeniden işlenmesi, Arel'in Durak formu sahasında etkin bir revizyonist müzikolog olduğunu ispat etmektedir. İncelenen eserlerde tespit edilen diğer bir husus da Arel'in güfte seçimlerinde en çok Niyazi Mısırî ve Aziz Mahmud Hüdâi H.z.'nin güftelerini tercih etmiş olmasıdır. Arel'in tüm eserlerinde Niyazi Mısırî'den 14, Aziz Mahmud Hüdâi H.z.'den de 13 tespit edilmiştir. Ayrıca incelenen 108 eserde toplamda 47 güftekar tespit edilmiştir.

İncelenen 108 eserin tümünde güfte ve beste arasındaki ilişki Arel'in Durak besteciliği hakkında ipuçları vermektedir. Zira bu ipuçları ile Arel'in Durak formundaki besteciliğini ifade eden sacayağını beste, güfte ve müzikal yapının oluşturduğu ve bu sacayağının Durak formunda Arel'in bestecilik mantığını ortaya koyan en mühim özellikleri olduğu çıkarımını yapmak mümkündür. Özellikle incelenen eserlerde Arel'in güfte seçimindeki seçkinliği de dikkat çekici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. 108 eserden biri hariç (güftesi Yahya Kemal Beyatlı'ya ait Hisârbûselik Durak No.4) kalan 107 durağın tümünde Arel, seçkin tasavvuf şairlerinin güftelerini kullanmış ve Durak formunun geleneksel yapısını da gözletmiştir. Dikkat çeken diğer bir husus da incelenen eserlerde özellikle iki durağın

(Acemaşıran'da Zirgüle Durak ve Hüzam Durak No.2) mevcut 21/4'lük Durak Evferi usûlü yapıları içinde 25/4'lük ayrıca bir usûl yapısının tespit edilmesidir. 25/4'lük söz konusu bu usûl yapısının da Arel'in usûl namına yapmış olduğu bir tür yenilik olduğu kabul edilebilir.

Bu tespitlerin ışığında Arel, Durak formuna getirdiği yenilikçi bir yaklaşım getirerek kadim durak besteciliği içinde bu formu yeniden işlemiş ve revize etmiştir. Bu nedenle Arel'in yeniden işlediği, revize ettiği durak formundaki eserlerinin makam eğitiminde model eserler olarak da kullanılabilmesi mümkündür. Zira Arel'in 111 durak besteleyerek dinî mûsikî eğitiminde makam öğretimi açısından kendi eserlerini model eserler dizini haline getirerek eğitimsel bir katkıda bulunduğu söylenebilir. Çünkü Durak formunun geleneksel örneklerinin meşk usûlü ile notasız şekilde öğretiminden ziyade, Arel'in bu formu notalı ve usûllü hâle getirmesiyle Durak formunun öğreniminin daha seri şekilde gerçekleşeceği düşünülebilir. İncelenen eserlerdeki tespit edilen makam geçkilerinin yoğunluğu da makam eğitimi ve öğretimi açısından bu tezi desteklemektedir. Ayrıca Durak formunun repertuardaki sayısını 2'ye katlayacak bir seviyeye çıkaran Arel'in bu sayıda durak bestelemesinin, formun eldeki örneklerinin daha anlaşılır olmasına apaçık katkı sağladığı aşikârdır. Sonuç olarak yukarıda belirtilen tespitlerin ışığında söylenebilir ki Arel, kendisinin de mimarlarından biri olduğu “Arel-Ezgi-Uzdilek” nazariyat sistemini Durak formundaki eserlerinde tutarlı ve anlaşılır bir şekilde uygulamış ve Durak formuna kendi nazari anlayışıyla özgün bir bakış açısı getirmiştir.

KAYNAKÇA

- Akbel, A. B. ve Akdoğan, M. S. (2018). Durak Formunun Mâhiyeti ve Eğitimde Kullanılabilirliğine İlişkin Görüşler. *İstem Dergisi*, 16 (32), 385-406.
- Aksoy, B. (2014). *Osmanlı Dünyasında Dinî Mûsikî-Dindışı Mûsikî İlişkileri*. Yeni Türkiye Dergisi Sayı 57, s. 498-507.
- Arel, H. S. (1991). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı Dersleri* (Yay. Hz. Onur Akdoğu). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ateş, E. (2017). *Türk Din Mûsikîsi*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Ayvazoğlu, B. (1989). *İslâm Estetiği ve İnsan*. İstanbul: Çağ Yayınları.
- Ayvazoğlu, B. (1997). *Gelenegin Direnişi*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Baloğlu, B. Ş. (2014). *Dinî Türk Mûsikîsi Türlerinden Durak*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cevher, H. (2017). Hüseyin Sadettin Arel'in İzmir Güncesi, Uluslararası Hüseyin Sadettin Arel Sempozyumu, İstanbul, 2017 Arel Sempozyumu Bildirileri, (5247): 133.
- Devlet Korosu, (2010). Nota Arşivi (Türk Müzik Kültürünün Hafızası). <http://www.devletkorosu.com/> adresinden 25.06.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi*. İstanbul: Eser Kültür Yayınları.
- Ergun, S. N. (1943). *Türk Mûsikîsi Antolojisi*. İstanbul: Rıza Koşkun Matbaası.
- Ezgi, M. S. (1933). *Ameli ve Nazari Türk Mûsikîsi*. İstanbul: Milli Mecmua Matbaası.
- Güray, C. Çaylı, F. (2017). Hüseyin Sadettin Arel'in Sümer müziği tasavvuru üzerine bazı mülâhazalar ve bu tasavvurun Arel'in bestecilik anlayışı üzerindeki etkileri, Uluslararası Hüseyin Sadettin Arel Sempozyumu, İstanbul, 2017 Arel Sempozyumu Bildirileri, (5247): 237.
- Karadeniz, M. E. (1965). *Türk Mûsikîsinin Nazariye ve Esasları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kutluğ, Y. F. (2000). *Türk Mûsikîsinde Makamlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Oransay, G. (1973). *Cumhuriyetin İlk 50 Yılında Geleneksel Sanat Mûsikîmiz*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Özalp, M.N. (1992). *Türk Mûsikîsi Beste Formları*. Ankara: TRT Basım ve Yayın Müdürlüğü Yayınları.
- Özalp, M. N. (2000). *Türk Mûsikîsi Tarihi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Özcan, N. (1994). "Durak" TDV İslâm Ansiklopedisi (Cilt X, s. 4). Ankara: TDV Yayınları.

- Özkan, İ. H. (2010). *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri Kudüm Velveleleri*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Öztuna, Y. (1986). *Sadeddin Arel*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Öztuna, Y. (1990). *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Pamuk, S. (2017). *Arşivsel Örnekleme Yöntemlerinin Arşiv Serileri/Sınıfları Üzerinde Uygulanması*. Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi Sayı 8, s. 1-41.
- Rona, M. (1955). *50 Yıllık Türk Mûsikîsi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Sanal, H. (1991). “*Hüseyin Sadeddin Arel*” *TDV İslâm Ansiklopedisi* (C. III, s. 352-354). Ankara: TDV Yayınları.
- Tanrıkorur, C. (2018). *Türk Müzik Kimliği*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tüfekçi, S. (2001). *Dinî Türk Mûsikîsi Formları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzdilek, S. M. (1977). *İlim ve Mûsikî: Türk Mûsikîsi Üzerinde İncelemeler*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Üngör, E. R. (1966). *Farabî ve Arel*. Mûsikî Mecmuası Sayı 219, s. 83-84.
- Üngör, E. R. (1966). *H. Sadettin Arel*. Mûsikî Mecmuası Sayı 219, s. 68-70.
- Varol, A. (1996). *Türk Tasavvuf Mûsikîsinde Durak Formunun Yeri ve Önemi*. (Sanatta Yeterlilik Tezi). İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yavaşca, A. (2002). *Türk Mûsikîsinde Kompozisyon ve Beste Biçimleri*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları.
- Zafer, F. (1995). *H. Sadettin Arel ve Bazı Bestelerinden Örnekler ve Özellikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK-1. Hüseyin Sadettin Arel'e Ait Duraklar ve Bu Duraklarda Yer Alan Makam Geçkileri

	Durağın Adı	Makamı	Güftekârı	Durak İçerisinde Yer Alan Geçkiler
1	Hemişe Bülbülün Gülşende Feryâdı Mahabbetdir	Acemaşiran	Sahvî	Yerinde Bestenigâr, Dügâh'ta Rast, Kaba Hisâr'da Sûzidil, Yerinde Kürdilihicâzkâr
2	Ey Derde Derman İsteyen	Acemaşiran No:2	Niyâzi Mısırî	Rast'ta Bayati, Rast'ta Nevâ
3	Cenâbı Pakine Layık Amel Yok	Acemaşiran'da Kürdi	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Yerinde Hicâz
4	Aşkınla Çâk Olsa Bu Ten	Acemaşiran'da Zirgüle	Seyyid Seyfullah	Nim Zirgüle'de Çargâh, Nim Zirgüle'de Nikriz, Yerinde Evcâra, Irak'ta Bûselik, Kürdi'de Beste- Isfahan, Kürdi'de Nikriz
5	Ey Derde Derman İsteyen	Acemkürdi	Niyâzi Mısırî	Acemaşiran'da Nikriz, Nim Zirgüle'de Acemaşiran
6	Düşüm Yine Derde	Aşkefza	Himmet	Dügâh'ta Nikriz
7	Ya İlâhi Kasırım Şükründe Ben	Aşkefza No:2	İsmail Hakkı Bürsevi	Yerinde Zirgüleli Sûznâk
8	Buyruk Senin Ferman Senin	Bayati	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Yerinde Bestenigâr, Dügâh'ta Rast, Yerinde Nikriz
9	Derûnumda Olan Hâlet Ne Hâlettir	Bayati No:2	İsa Mahvî	Yerinde Hüseyini, Yerinde Aşkefzâ, Yerinde Rast
10	Cânane Görünür Bana Câna Neye Baksam	Beste-Isfahan	Niyâzi Mısırî	Yerinde Hicâz Hümâyûn, Yerinde Bestenigâr, Acemaşiran'da Çargâh
11	Vasıl Olmaz Kimse Hakka Cümleden Dûr Olmadan	Beste-Isfahan No:2	Sivaslı Şemsi	Yerinde Rahat'ül-Ervâh
12	Biz Ol Uşşakı Serbâzız	Bestenigâr	Sivaslı Şemsi	Yerinde Ferahnâk, Yerinde Sûzidil, Dügâh'ta Rast, Yegâh'ta Rast, Yerinde Hicâz, Yerinde Nikriz

13	Her Kimin Kalbinde Dost Zikrullah Olur	Bestenigâr No:2	Lâ Edrî	Yerinde Ferahnâk, Yerinde Hicâz, Yerinde Uşşak
14	Ya İlâhi Sana Geldik	Bestenigâr No:3	Lâ Edrî	Yerinde Ferahnâk
15	Câmî Dilde Aşkî Mihmân Eyleyen	Bûselik	Dervîş Abdullah	Yegâh'ta Rast, Yerinde Nikriz, Yerinde Aşkefzâ
16	Senin Âşıkların Kılmaz Nazar Firdevsi Âlâya	Bûselik No:2	Âşık Paşa	Acemaşiran'da Bûselik, Yerinde Kürdi, Rast'ta Hicâz, Çargâh'ta Çargâh
17	Ben Harabad Ehliyim	Bûselik'te Hümâyûn	İsmail Hakkı Bürsevi	Dügâh'ta Rast
18	Dil Hânesi Miratı Hâk Seyru Cemalullahı Gör	Çargâh'ta Bûselik	Nasûhi	Yerinde Rast, Yerinde Dügâh
19	Ey Olanlar Talibi Gencineyî Esrârî	Çargâh'ta Segâh	Lâ Edrî	Nim Zîrgüle'de Acemaşiran
20	Mirâtı Dilin Jengi Sivâ İtse Mugatta	Dilkeşhâveran	Sahvî	Yerinde Hicâz Hümâyûn, Çargâh'ta Rast, Çargâh'ta Neveser, Acemaşiran'da Rast, Yerinde Sûzidilâra
21	Aşkın Gîtmez Dilinden Hiç Bu Hûyi Hâyi Aşk	Evcâra	Kanûni Sultan Süleyman (Muhibbi)	Hüseyni Aşiran'da Neveser, Nim Zîrgüle'de Zîrgüleli Hicâz, Irak'ta Rast, Yegâh'ta Rast
22	Dil Hanesi Pür Nûr Olur	Evcâra No:2	Sultan I. Ahmed Hân (Bahtî)	Yerinde Rahat'ül-Ervâh
23	Derdi Hakka Tâlib Ol	Evc	Niyâzi Mısırî	Nim Hicâz'da Segâh, Nim Zîrgüle'de Segâh, Dügâh'ta Rast, Bûselik'te Uşşak, Bûselik'te Saba (Şedd-i Saba), Yerinde Müsteâr
24	Gel Ey Bâdı Sâba Lutfeyle	Evc No:2	Niyâzi Mısırî	Hüseyni Aşiran'da Karcıgar, Nim Hicâz'da Segâh
25	Vuslat Gibi Nimet Mi Olur	Evc No:3	Aziz Mahmud Hüdâyî Hz.	Yegâh'ta Rast, Nim Hicâz'da Segâh, Yerinde Ruhnevâz
26	Eyâ Âlemlerin Şâhı	Ferahfeza	Merkezî	Yerinde Rahat'ül-Ervâh

27	Gel Vücûdun Perdesin Kaldır	Ferahfeza No:2	Üsküdarlı Yahya	Yerinde Rahat'ül-Ervâh, Yegâh'ta Nikriz, Yerinde Bayati
28	Mail Olma Dünyaya	Ferahfeza No:3	İsmail Hakkı Bürsevi	Yerinde Bûselik
29	Mevlam Ver Aşkını Bana	Ferahnâk	Seyyid Seyfullah	Yerinde Zîrgüleli Hicâz, Dügâh'ta Rast, Yerinde Sûzidil, Hüseyini Aşiran'da Uşşak, Yerinde Rahatfeza
30	Aşk İle Nûş Eyleyen	Ferahnûma	Abdüs-Sâmed	Nevâ'da Saba, Yegâh'ta Uşşak, Rast'ta Çargâh
31	Kalmışız Deryâyı Gaflet İcre	Heftgâh	Hilmi	Hüseyini Aşiran'da Mahur, Hüseyini Aşiran'da Çargâh
32	Nedir Bu Katralarda Bahri Umman Olduğun	Hicâz	Sezâi	Yerinde Eviç, Yerinde Ferahnâk, Yerinde Hüseyini, Yerinde Dügâh, Yerinde Kürdi, Acemaşiran'da Çargâh, Yegâh'ta Bûselik
33	Bülbüli Şûrideyim	Hicâz Hûmâyûn	Derviş Osman	Hüseyini Aşiran'da Hüseyini
34	Kim Ki Aşkın Dârına Berdâr Olur	Hicâz Uzzâl	Niyâzi Mısırî	Yerinde Uşşak, Yerinde Şivenümâ
35	Aşkı Yâre Düş Olaldan Yârımı Gördüm Âyan	Hicâz Zîrgüle	Emir Osman Hâşimî	Yerinde Uşşak, Yerinde İsfahan
36	Ey Cân Gözün Açabilsem Diyenler	Hicâz Zîrgüle No:2	Himmetî	Çargâh'ta Çargâh, Yerinde Hüseyini, Yerinde Uşşak, Rast'ta Bûselik, Kürdi'de Nikriz, Acemaşiran'da Nihâvend
37	Bugün Meydânı Aşk İçre ki Yâre Âşınayız Biz	Hicâzkâr	Himmet	Rast'ta Hüseyini, Rast'ta Uşşak, Rast'ta Kürdî
38	Mevlâm Senin Âşıkların Devrân Ederler Hû İle	Hisarbûselik	Aziz Mahmud Hüdâyî Hz.	Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh)
39	Aşkınla Yandır Sultânım Allah	Hisarbûselik No:2	Zekâi	Hüseyini Aşiran'da Bûselik, Hüseyini Aşiran'da Uşşak
40	Deldi Bağrım Bülbüli Biçâre	Hisarbûselik No:3	Seyyid Seyfullah	Hüseyini Aşiran'da Hicâz

41	Fer Almışken Tulûyi Kibriyâdan	Hisarbûselik No:4	Yahya Kemal Beyatlı	Yerinde Zirgüleli Hicâz
42	Cümle Âzadan Gelir Allahû Ekber Nâresi	Hüseyinî	Niyâzi Mısırî	Yerinde Irak
43	Nefse Uyup Râhi Haktan Taşra Çıkmak Yol Mudur?	Hüseyinî No:2	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Yerinde Sûzidil
44	Hüdâya Keştiyi Cürm İçre Kaldım	Hüzzâm	İsa Mahvî	Yerinde Lalegül, Yerinde Rast, Yerinde Hicâz
45	Benim Maksûdum Âlemde Değildir	Hüzzâm No:2	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Rast'ta Dügâh, Yerinde Acem, Yerinde Sûznâk
46	Katra Âşkın Ummân Oldu	Hüzzâmı Cedid	Hikmetî	Yerinde Hicâz Hümâyûn, Yerinde Rahat'ül-Ervâh, Yerinde Evcâra, Yerinde Eviç Hüzi, Yerinde Uşşak, Yegâh'ta Kürdi, Yerinde Bestenigâr, Yerinde Bûselik Aşiran
47	Âşkın Oldu Dilin Mevâyî Hû	Irâk	Seyyid Kerim	Nim Hicâz'da Müsteâr, Yerinde Nişâbürek, Yerinde Zirgüleli Hicâz, Irak'ta Müsteâr, Irak'ta Bûselik, Hüseyini Aşiran'da Uşşak, Yerinde Rahat'ül-Ervâh
48	Tecelliyle Dolu Âlem	İsfâhan	Âşki	Yerinde Şedaraban, Yerinde Segâh, Acemaşiran'da Çargâh, Nevâ'da Uşşak, Nevâ'da Saba, Yerinde Hicâz, Yerinde Uşşak
49	Sıdk İle Âşık Olursan Sana Yâr Mefkûd Değil	İsfâhan No:2	Himmetzâde Abdullah	Yerinde Hüseyini, Yerinde Hicâz
50	Vechi Yâre Düş Olan Âlemde Seyrân İstemez	İsfâhan No:3	Kuşadalı İbrâhim Efendi	Yerinde Zirgüleli Sûznâk, Yegâh'ta Karcıgar
51	Ben Sanırdım Âlem İçre Hiç Bana Yer Kalmadı	Kârcıgar	Niyâzi Mısırî	Yerinde Yegâh, Yerinde Zirgüleli Sûznâk, Yerinde Hüseyini, Yerinde Şevkûtarab, Hüseyinîaşiran'da Karcıgar, Bûselik'te Saba, (Şedd-i Nigâr)

52	Düşdü Câne Âkıbet Sevdâyı Aşk	Kürdî	Hakkı	Yerinde Nihâvend, Yerinde Ferahnûmâ, Yerinde Saba
53	Yâ Vâsial Mâgfîret Hâlîme Senden Meded	Kürdî'de Bûselik	İbrahim Hakkı Erzurumî	Kürdî'de Segâh, Yegâh'ta Segâh, Acemaşiran'da Hicâz Hümâyûn
54	Dil Hânesi Mirâtı Hâk	Kürdî'de Hûmayun	Nasûhî	Rast'ta Zirgüleli Hicâz, Kürdî'de Zirgüleli Hicâz, Kürdî'de Hicâz Hümâyûn
55	Dehri Dûna Dil Veren Âkil Değil Divânedir	Kürdilihicâzkâr	Seyyid Seyfullah	Yerinde Zirgüleli Sûznâk, Yerinde Şedaraban, Yerinde Uşşak, Kürdî'de Zirgüleli Hicâz
56	Perişan Eyledim Dilden Gâmı Dehri Ferâgım Var	Lalegül	İsmail Hakkı Bûrsevi	Yerinde Saba, Yerinde Rast
57	Derman Arardım Derdime	Müstear	Niyâzi Mısırî	Acemaşiran'da Çargâh, Kürdî'de Nihâvend Rûmî, Acemaşiran'da Kürdi, Kaba Nim Hisâr'da Çargâh, Yerinde Nihâvend
58	Ârzı Dildâr Eyledikçe Şâhidi Gülzârı	Nevâ	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Yerinde Hicâz, Yerinde Nikriz, Yerinde Şedaraban, Yerinde Sûznâk, Acemaşiran'da Bûselik, Yegâh'ta Uşşak, Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Yerinde Saba, Yerinde Uşşak
59	Bahr İçinde Katrayım Bahr Olur Hayran Bana	Neveser	Niyâzi Mısırî	Yerinde Segâh, Yerinde Hüzzâm
60	Genci Âşkı İster İsen Dili Virânda Ara	Nihâvend	Talib	Irak'ta Segâh, Yerinde Neveser, Yerinde Nihâvend, Yerinde Hicâzkâr,
61	Merdi Merdânı Hûdanın Kârı Zikrullah Olur	Nihâvend No:2	Seyyid Seyfullah	Acemaşiran'da Hicâz, Çargâh'ta Zirgüleli Hicâz
62	Can Bu Elden Göçmeden Cânanı Bulmazsa Ne Güç	Nihâvend No:3	Niyâzi Mısırî	Nevâ'da Uşşak, Nevâ'da Saba, Yegâh'ta Uşşak, Rast'ta Kürdi, Rast'ta Uşşak, Rast'ta Saba, Yerinde Ferahnûmâ

63	İşimiz Sûbhu Mesâ Cürmü Hâta	Nikriz	Sultan II. Mahmud (Adlî)	Yegâh'ta Rast, Segâh'ta Segâh
64	Ey Gâfil Uyan Rihleti Nâgâhı Unut	Nikriz No:2	Sivaslı Şemsi	Hüseyni Aşiran'da Nişâbürek, Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh), Yerinde Zirgüleli Hicâz
65	Ben Dost Hevâsına Düştüm	Nikriz No:3	Eşrefoğlu Rûmi	Rast'ta Segâh, Nevâ'da Zirgüleli Hicâz, Yerinde Nihâvend
66	Îlâh'ül Âlemsin Hak Teâla	Nim Hicâz'da Hüzzâm	Lâ Edrî	Yerinde Nişâbürek
67	Ben Mesti Cânan Olmuşum	Nim Zirgüle'de Hüzzâm	Seyyid Âlâüddin	Bûselik'te Rast, Irak'ta Hicâz, Yerinde Nişâbürek
68	Uyan Gafletten Ey Gafil Seni Aldatmasın	Nişâbur	Niyâzi Mısırî	Hüseyni Aşiran'da Hüseyni, Hüseyni Aşiran'da Hicâz, Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh), Dügâh'ta Rast, Nim Zirgüle'de Segâh, Bûselik'te Uşşak
69	Yâ İlâhi Kıl Bize Lutfî Âta	Nişâbur No:2	Hasibî	Bûselik'te Ferahnâk
70	Sehv İle Olduysa Günah	Nişâbürek	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Nim Zirgüle'de Segâh, Hüseyni Aşiran'da Hicâz
71	Câmî Âşkî Nûş Edüp Sermestü Hayrân	Nişâbürek No:2	Gafûrî	Yerinde Hicâz, Hüseyni Aşiran'da Nevâ, Nim Hicâz'da (Heftgâh) Segâh
72	Ey Cemâli Hakka Talib Teveccüh Eyle	Pençgâh	Azizî	Yerinde Nikriz, Yerinde Segâh, Yerinde Hüzzâm, Yegâh'ta Karcıgar
73	Hemîşe Bülbülün Gülşende Feryâdı Mahabbetdir	Rahatfezâ	Sahvî	Notası tespit edilemediği için eserin makamsal geçki muhteviyatı bilinmemektedir.
74	Andım Yine Ol Bezmi Mestânelik El Verdi	Rahatfezâ No:2	Sivaslı Şemsi	Hüseyni Aşiran'da Nikriz, Hüseyni Aşiran'da Hicâz Kürdi, Yerinde Zirgüleli Sûznâk, Çargâh'ta Çargâh, Hüseyni Aşiran'da Uşşak, Hüseyni Aşiran'da

				Karcıgar, Yerinde Nişâbürek
75	Andelibî Bâğı Hicrân Olmuşam Yâ Rabbenâ	Râhat'ül-Ervâh	Şeyh Kâmil Efendi?	Yerinde Hicâz, Yerinde Eviç
76	Cümle Âlem Âşinâ Ben Arada Bigâneyim	Rast	Sivaslı Şemsi	Yerinde Nişâbürek, Yerinde Nikriz, Yerinde Hicâz, Yerinde Bayati
77	Gönül Hâyrân Olupdur Aşk Elinden	Reng-i Dil	Hayâlî	Acemaşiran'da Çargâh, Hüseyinî Aşiran'da Zîrgüleli Hicâz
78	Ey Dertlilerin Derdine Dermân Eden	Reng-i Dil No:2	Aziz Mahmud Hüdâyî Hz.	Eserin tamamı ana makamın seyrinden oluşmaktadır. Bu nedenle ana makam dışında başka geçki makam ya da makamlar tespit edilmemiştir.
79	Bülbülü Nâlan Olup Çağırırım	Revnaknümâ	Nahifî	Kaba Nim Hicâz'da Zîrgüleli Hicâz, Segâh'ta Zîrgüleli Hicâz, Segâh'ta Irak, Yerinde Hicâz, Irak'ta Müstear, Yerinde Evcâra, Yerinde Saba
80	Gülşeni Aşka Düşen Bülbülü Ağlar Gördüm	Ruhnevâz	İsmail Hakkı Bûrsevi	Bûselik'te Uşşak, Bûselik'te Karcıgar, Rast'ta Hicâz
81	Kalbini Bağı Cinân Et Ravzâi Tevhîd İle	Rûyi-Irak	Niyâzi Mısırî	Yerinde Zîrgüleli Hicâz, Yerinde Hicâz, Yerinde Irak, Yerinde Pençgâh
82	Sevdâyı Sivâdan Geç Gel Hû Diyelim	Saba	Aziz Mahmud Hüdâyî Hz.	Yerinde Tarabengiz, Irak'ta Segâh, Irak'ta Müstear
83	Nedir Derdin Senin Bu Mâtemin Ne	Saba Zemzeme	Şâkir	Yerinde Hüseyinî Aşiran, Çargâh'ta Zîrgüleli Hicâz
84	Perişan Eyledim Dilden Gâmı Dehri Ferâgım Var	Saba Zemzeme No:2	İsmail Hakkı Bûrsevi	Hüseyinî Aşiran'da Bestenigâr, Hüseyinî Aşiran'da Eviç
85	Zahidâ Dem Urma Âşkdan	Segâh	Himmetî	Yerinde Şedaraban, Rast'ta Segâh, Kaba Çargâh'ta Hicâz Zemzeme, Rast'ta Uşşak, Nevâ'da Uşşak

86	Taşdı Rahmet Deryâsı	Segâh No:2	Yunus Emre	Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh), Yerinde Hüseyni, Yerinde Hicâz, Yerinde Uşşak
87	Â Sultanım Sen Var İken	Segâh No:3	Yunus Emre	Notası tespit edilemediği için eserin makamsal geçki muhteviyatı bilinmemektedir.
88	Â Sultanım Sen Var İken	Sûltânî-Irak	Yunus Emre	Nim Hicâz'da Segâh (Hetfgâh)
89	Olmayacak Senden Âla Dost Kul Neylesen Yâ Rabbena	Sûltânî-Irak No:2	Aziz Mahmud Hüdâyi Hz.	Yerinde Hicâz, Yerinde Saba
90	Ezelden Aşk Oduna Yana Geldim	Sultanîyegâh	Sünbül Sinan	Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Çargâh'ta Bûselik
91	Varımı Ben Dosta Verdim	Sultanîyegâh No:2	Dukâkimzâde Ahmed Efendi	Yerinde Şevkefzâ, Yerinde Sûzidil
92	İçmeyen Lâlin Şerabın Merdi Meydân Olmadı	Sultanîyegâh No:3	Nakşî	Irak'ta Segâh, Yerinde Uşşak, Nevâ'da Hicâz, Yegâh'ta Hicâz
93	Musaffa Eyle Dil Levhîn	Sûzidil	Hayâlî	Nim Hicâz'da Segâh (Heftgâh), Yerinde Zirgüleli Suznâk, Dügâh'ta Nikriz
94	Hakka Teslim Etmeyen Canû Dilin	Suznâk	Gafûrî	Yerinde Müstear, Yerinde Rast, Yerinde Şedaraban
95	Eğer Dosttan Belli Haber Sorarsan	Suznâk No:2	Himmet	Yerinde Şedaraban, Yerinde Mahur, Yerinde Rast, Kaba Dik Hisâr'da Segâh, Yerinde Zirgüleli Suznâk
96	Ey Gönül Neylersin Sen Bu Cihânı	Şedarâban	Hakkı	Yerinde Uşşak, Nim Zirgüle'de Bestenigâr (Şedd-i Nigâr), Nim Zirgüle'de Segâh, Çargâh'ta Çargâh
97	Âşkın Meyine Ben Kana Geldim	Şehnaz	Niyâzi Mısırî	Yegâh'ta Bûselik, Yerinde Sultânîyegâh, Acemaşiran'da Zirgüleli Hicâz, Acemaşiran'da Çargâh, Yerinde Bûselik

98	Âşkî Yâre Düş Olaldan Yârîmî Gördüm Âyan	Şehnaz No:2	Emir Osman Hâşimî	Notası tespit edilemediği için eserin makamsal geçki muhteviyatı bilinmemektedir.
99	Yüce Sultânım Derde Dermânım	Şerefnümâ	Yunus Emre	Yegâh'ta Nikriz, Yerinde Nikriz
100	Mesti Âşkız Sabrımız Yok	Şevkefzâ	Lutfî	Nevâ'da Kürdi, Nevâ'da Uşşak, Yerinde Şedaraban
101	Tıyneti Âdemde Konmasa Eğer Sevdâyı Âşk	Şevkefzâ No:2	Aziz Mahmud Hüdâyî Hz.	Rast'ta Hüseyini, Rast'ta Uşşak, Acemaşiran'da Nihâvend
102	Geçelim Bu Hevâ İle Hevesten	Şevkefzâ No:3	Derviş Himmet	Yerinde Uşşak, Çargâh'ta Nikriz, Rast'ta Bûselik, Yegâh'ta Bûselik
103	Hüdâya Cümleî Âlem Sana Âşık Seni Özler	Şivenümâ	Aziz Mahmud Hüdâyî Hz.	Acemaşiran'da Zîrgüleli Hicâz, Dügâh'ta Segâh, Nevâ'da Uşşak, Yerinde Kürdi, Yerinde Şevkefzâ, Çargâh'ta Zîrgüleli Hicâz
104	Çünkü Bildin Müminin Kalbinde Beytullah Var	Uşşak	Nesimî	Çargâh'ta Çargâh, Acemaşiran'da Zîrgüleli Hicâz, Yerinde Dügâh
105	Derdi Âşka Düşmeyince O Dermana Nice Erer	Uşşak No:2	Hilmi	Hüseyini Aşiran'da Uşşak, Hüseyini Aşiran'da Hüseyini, Rast'ta Zîrgüleli Hicâz, Yerinde Hicâz Hümâyûn, Yerinde Nikriz
106	Geçeyim Cân İle Tenden Beni Âşkınla Şeydâ Kıl	Uşşak No:3	Kûsec Ahmed	Irak'ta Segâh, Yerinde Bûselik, Yerinde Hüseyini, Yerinde Zîrgüleli Suznâk, Yerinde Acemaşiran, Nevâ'da Hicâz
107	Mest Olduğum Etmem Acep Humhâneye Uğramışam	Acemli Yegâh	Himmetî	Acemaşiran'da Bûselik, Kaba Nim Hisâr'da Zîrgüleli Hicâz, Kürdi'de Uşşak, Rast'ta Segâh, Yerinde Kürdi, Rast'ta Hüseyini, Rast'ta Karcığâr, Dik Zîrgüle'de Hüzzam, Yerinde Hicâz, Yerinde Saba, Yerinde Uşşak

108	Söylemem Râzı Derûnum Sırrı Mübhemdir Gönül	Yegâh	Zekâi	Acemaşiran'da Çargâh, Yerinde Acem, Yerinde Nevâ
109	Kâbe Et Kalbini Sen Büthâne Sansınlar Seni	Yegâh No:2	Nasûhi	Yerinde Zîrgüleli Hicâz, Yerinde Evcâra, Irak'ta Nişâbürek, Kürdî'de Segâh
110	Nûş Edelden Câmı Âşkı Tâ Ezel Mestâneyim	Yegâh No:3	Sûzî	Yerinde Hicâz, Yerinde Uşşak, Yerinde Rehâvi, Yerinde Şedaraban
111	Ehlî Derdın Derdine Dermân İken	Zîrgüleli Sûznâk	Müderris	Kaba Nim Hicâz'da Bestenigâr, Kaba Nim Hisâr'da Şevkefzâ, Yerinde Nihâvend, Acemaşiran'da Bûselik

EK-2. Acemaşiran Durak (Güfte: Sahvî)¹

KARAR	EZGİ	MAKAM GEÇKİSİ	USÛL
Hemişe...Mahabbetdir (a)	(a+b) A	Acemaşiran Başlangıç ve Gelişme	2
Lisân-ı Hâl...Mahabbetdir (a)	(c+a'+d) B	Acemaşiran Gelişme ve Karar	3
Baharistân-ı...Hiç (b)	(e+f+g) C	Bestenigâr ve Ferahnâk	3
Meğer Bend-i...Mahabbetdir (a)	(h+i) D	Ferahnâk	2
Be Sofî...Olmaz (c)	(j+k+l) E	Nim Hicâz'da Segâh, Kaba Hisâr'da Sûzidil	3
Sülûk...Mahabbetdir (a)	(m+n) F	Kaba Hisâr'da Sûzidil	2
Remâd...Etdi (d)	(o+n+p) G	Kaba Hisâr'da Sûzidil	3
Sivâ...Mahabbetdir (a)	(r+s) H	Yerinde Kürdilihicâzkâr	2
Gönül...Hüsün (a)	(a+b) A	Acemaşiran Başlangıç ve Gelişme	2
O Şâhi...Mahabbetdir (a)	(c+a'+d) B	Acemaşiran Gelişme ve Karar	3

¹ Hüseyin Sadettin Arel'in Durak formundaki eserlerinin güfte biçimine yönelik tam kapsamlı mevcut bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle Arel'in Durak formundaki eserlerinin güfte biçimine yönelik yapılacak çalışmalara katkı ve öneri sağlaması adına bu tabloda verilen örnek nitelikteki Arel'e ait bir Durakta, güfte biçimine yönelik biçimsel tespitler verilmiştir. Bu tablonun hazırlanmasında Doç. Dr. Cenk Güray'ın görüşlerinden yararlanılmıştır.

